

Dirshu
דרשו'ה' ועזונו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

מרכז לסייע והכוונת תלמידים

לקראת שבחת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 446

פנינים לפרשת ראה פ"ד

כשנכנסו לחדר שאל אותם רבינו שאלה לא קשה, אחד הילדים השיב תשובה לא נכונה ואפילו 'טיפשית'. המחנך הנבוך ניסה להשתיק אותו אבל הילד שהיה בטוח בעצמו 'הסביר' לרבינו את התשובה כדי שיבין... הילדים החלו לקרוץ זה לזה שהילד אינו יודע כלום...

ותלמדם חוקי חיים - הנהגות בקודש של מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

פי תעשה הטוב והישר בעיני ד' (יבכח)

היצאיה מהבית אל הרחוב, המפגשים בין האדם הפרטי לציבור, יוצרים פעמים רבות לחץ ומתח גדול ותקלות לא צפויות. כך למשל, לא פעם עומד הבן יקר למפגש אקראי או מכוון בפני רב גדול בתורה או אישיות דגולה ולא תמיד עונה כמצופה, והאב אינו יודע היכן להניח את פניו מלאות הבושה... בהרבה מקרים הוא נלחץ ומתחיל לגעור בצעיר.

גם באירועים שמחים: בר מצוה, ועוד שמחות משפחתיות, יקרינו הילד עובר שוב ושוב 'מבחנים' מאנשים שונים, ולא תמיד הוא מצליח לעמוד בהגדרות של מצוין.

קורה הרבה כי מרוב צער האבא שופך את זעמו על הילד על שלא ענה והגיב כראוי, ובעצם ביזה את כבודו של האבא. איכפת לו על כבודו שנפגם...

הבה נביט לראש צורים, כיצד נהג רבינו מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל כידוע, בשלושים שנה האחרונות מסובב כל הסיבות סיבב שרבינו זצוק"ל מלבד מה שזכה להיות שר התורה שהיה בקי בתורה יותר ממה שהיה בקי בתוך ביתו, הוא נהפך לאיש מפורסם וידוע, ומכל העדות והחוגים נהרו לפתחו בכל ימות השנה.

גם בחוגים עם ניגודים חריפים, מקהילות בעלי דעות שונות ואחרות לא דילגו על ביקור בביתו. בכלל, ניתן היה להצביע על שני מועדים בהם הדבר בולט: סמוך לראש השנה, שאז מבקשים את ברכתו ומשכימים לפתחו מכל גווני הקשת, גם כאלה שכלפי חוץ הולכים

ברוח אחרת. והדברים מדברים בעד עצמם. ויש עוד זמן בו בעיקר קבוצות ועוד קבוצות שמגיעות מכל החוגים, בעיקר בסוף עונת זמן החורף אז באים קבוצות ילדים מכל סוגי התלמודי התורה בארץ להיבחן על תלמודם. מתוך כלל הבאים, היו לא אחת תגובות מרתקות מפי רבינו אך הצד השווה שבהם שכולם היו רק בניחותא, במסגרת זו אנו מביאים רק מה שיביא תועלת לכלל הציבור ולא מעשיות בעלמא, לכן נעתיק מעט על קצה המזלג:

באחד הימים הגיעו קבוצת ילדים להיבחן על משנתם ולהתברך, הילדים המרוגשים התכוונו כראוי לשאלות ושינונו היטב את תלמודם. בדרך כלל הנוהל הוא שהילדים נכנסים, המחנך/המנהל

רבינו היה מספר שרבי משה סולובייצ'יק היה בעל מידות טובות, ולכן הוא ביקש מרבי ברוך בער שיכלול גם את רבינו זצ"ל, ויבקש מהישיבה במונטריי שיזמינו גם אותו למסור שיעורים בישיבתם. ועל כך אמר רבינו כל ימיו, שהצלתו בס"ד מהשואה, היתה בזכות רבי ברוך בער ובזכות רבי משה סולובייצ'יק

הגאון רבי משה סחייק שליט"א, תלמידו חביבו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל ומחבר ספרי 'מזקנים אתבונן', על מה ששמע מפי רבינו על יציאתו מבריסק, והתקופה בה חי כפליט בשווייץ

וְעַבְרָתֶם אֶת הַיָּרְדֵן וְיִשְׁבְּתֶם בְּאֶרֶץ (יב"י)

בגיליון הקודם הבאנו עובדות ששמע הרב סחייק מרבינו זצ"ל, אודות תקופת ילדותו ונעוריו בעיר בריסק ובישיבות בקלצק ובקוברין, וכעת נספר מה גרם לרבינו לעקור מארץ הולדתו ולמצוא מקלט בשווייץ הרחוקה, מה שבסופו של דבר הביא להצלתו ממות לחיים. וכך מספר הרב סחייק בספרו: "סיפר רבינו על פלאי ההשגחה, שמסובב הסיבות סיבב שגם הוא וגם הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל יצאו לפני שנות הזעם של השואה מבריסק דליטא לשווייץ, בשנת תרצ"ז.

וכך היה המעשה: רבי משה סולובייצ'יק למד בקמניץ אצל רבי ברוך בער, גם אחיו למד שם, אחרי שמחת תורה נעלם אחיו והיה חשש לחייו, ולכן שכר רבי משה אופניים והסתובב כחודש ימים בין הכפרים שבסביבה לחפש את אחיו. אדהכי והכי התחיל הזמן, ובמשך חודש שלם נעדר רבי משה מהישיבה בגלל החיפוש אחר אחיו, ובין כה וכה לא קיבל פטור מהצבא וחרב הגיוס היתה מוטלת עליו...

חובת הגיוס היתה בבחינת אסון גדול, והחלו לחשוב על רעיונות כיצד ניתן לפטור אותו מחובה זו.

באותה עת, היה נוהג של ממשלת פולין, שכל 'סטודנט' שיצא למדינה אחרת כדי ללמוד מקצוע או להעביר ידע, קיבל אישור מיוחד ואף פטור אותו מהצבא לשם כך. זאת, משום שפולין היתה מדינה פרימיטיבית ונחשלת, והרעיון שצעירים פולנים ייצאו 'קולטורה', כלומר תרבות, למדינות אחרות, החמיא מאוד לממשלת פולין, ונחשב לתרומה גדולה למדינה עוד יותר מהשירות בצבא הפולני, במיוחד אם ייצאו התרבות היה למדינות מתקדמות ו'נאורות' כמו שווייץ למשל.

לכן הוחלט לנסות לסדר לרבי משה סולובייצ'יק שטעלעל בשווייץ, ולבקש מהקהילה היהודית שם שתזמין אותו כדי ללמד תורה ליהודים שבשווייץ, ועל ידי כך יפטרו אותו מחובת הגיוס.

רבי ברוך בער אכן התעתד לכתוב מכתב לראש ישיבת מונטריי שבשווייץ, שיקבל אליו את רבי משה סולובייצ'יק בתור ר"מ וישלח מכתב "דרישה", שבו הוא פונה לשלטונות הפולנים ומבקש מהם שישלחו אליו את האזרח משה סולובייצ'יק ללמד תורה לבחורי ישראל אשר בשווייץ.

הוא ביקש מרבי ברוך בער שיכלול גם את חברו הטוב

רבינו היה מספר את זה והיה מציין שרבי משה סולובייצ'יק היה בעל מידות טובות וטוב לבו היה מיוחד במינו, ולכן הוא ביקש מרבי ברוך בער שיכלול גם את חברו הטוב, רבינו זצ"ל, ויבקש מהישיבה במונטריי שיזמינו גם אותו למסור שיעורים בישיבתם. ועל כך אמר רבינו כל ימיו שהצלתו בסייעתא דשמיא מהשואה הנוראה, היתה בזכות רבי ברוך בער ובזכות רבי משה סולובייצ'יק.

באור לד' תשרי תרצ"ז, שלח רבי ברוך בער מקמניץ מכתב לרבי אליה בוצ'קו ראש ישיבת מונטריי, בו הוא מבקש שיזמינו את "הבחור הרב הג' החריף ובקי ומעמיק עצום עדיו לגאון יקר היראה כש"ת מר משה נ"י הלוי סאלאווייצ'יק, נכדו של מו"ר הגאון האמיתי החסיד רשכבה"ג קש"ת מרן רבנו חיים זצוקלה"ה זיע"א, אשר הוא ב"ה לא מפני בריאות ח"ו מוכרח לנסוע אלא מפני טעם אחר, ובודאי יהיה אור להאיר בהישיבה הק' של כתר"ה, כי גדול הוא בעמקות וחרירות ובקיאיות ובריאת הש"י ומדות ישרות ונפלאות, אנא מכתר"ה שי' לשלוח לו דרישה מישיבתו הקדושה, והנה מה מאוד גדול כבוד הבחור החריף ובקי מעמיק עצום בחור עילוי מר משה נ"י הנ"ל נכדו של מורי ורבי זיע"א, אנא לשלוח עבורו דרישה, וישבע

נחת ועונג מתורת הבחור הנ"ל ומירתתו".

וכמו שביקש רבי משה סולובייצ'יק הוסיף רבי ברוך בער עוד כמה שורות: "עוד אבקשו בקשה שטוחה עבור הבחור הרב הג' החריף העמקן ובקי ויקר היראה עדין לגדול בישראל כש"ת מר אהרן ליב נ"י שטיימאן מבריסק שג"כ הוא בריא אלא שמוכרח הוא מטעם אחר, אלא מכ"ג שי' לשלוח לו דרישה מישיבת כתר"ה, וגם הוא יהי' לנחת בהישיבה, כן אני מבקש מכת"ה שי".

לאחר שחלפו ארבעה וחצי חודשים והעניין לא טופל, בזמן שאימת הגיוס ממשיכה לרחף מעל ראשיהם של שני הבחורים השקדנים, כתב רבי ברוך בער מכתב נוסף כארבעה וחצי חודשים אח"כ, בכ"ח טבת תרצ"ז כתב רבי ברוך בער מכתב נוסף, לגר"י בוצ'קו:

"אחרי הברכה והשלוי' הנני עוד הפעם לבוא לבקש את כב' בדבר הכותב דרישות עבור תלמידינו הרבנים הג' יצ"ו ונ"י הרב ר"מ עדין לגאון נכדו של מו"ר הגאון האמיתי החסיד רשכבה"ג זיע"א והב' הרב הג' עדין לגדול בישראל מר אהרן ליב נ"י שטיימאן.

"ומאיזה טעם נמשך הדבר עד כה, האם עלו דברי קושי בזה, מתי עשה הדבר, נא למהר ולעזור במוקדם".

ואכן כעבור ארבעה חודשים נוספים באייר תרצ"ז כבר הגיע מרן לשוויץ.

בעניין זה, מציין הרב סחייק שתי נקודות שיש ללמוד משליחת המכתבים: קודם כל העובדה שרבי ברוך בער ראה בזה עניין דחוף מאוד, ולכאורה לא היה זה רק בגלל החשש מהגיוס כי יכלו להסתתר מפני רשויות הצבא למשך כמה חודשים, אלא רבי ברוך בער מסתמא ראה בעיני רוחו את העתיד לבוא על יהדות אירופה, ולכן רצה לחלץ את גדולי התורה של הדור הבא מגיא ההריגה. הצורך הנאצי ימ"ש כבר היה פעיל מאוד, וברור היה שימים לא קלים צפויים לבוא ליהודי גרמניה, אבל איש לא חשב שנסקפת סכנה כלשהי ליהודי ליטא ופולין. עם זאת, עיני הבדולח של גדולי התורה ראו גם ראו.

אבל יש כאן עוד נקודה שהרב סחייק מבקש לחדד: "הרי ה'ברכת שמואל' כתב את שני המכתבים בפער זמן של ארבעה וחצי חודשים זה מזה. הוא שלח את המכתב הראשון ואחרי ארבעה וחצי חודשים ישב לנסח מכתב חדש.

"למרות שזה היה בפער ניכר של זמן, אפשר לראות שרבי ברוך בער דקדק בלשונו ועל כל אחד מהבחורים כתב תארים מדויקים בפעם הראשונה ובפעם השניה. על רבי משה סולובייצ'יק כתב "עדין לגאון יקר היראה", ואכן כך היה בהמשך, רבי משה היה עמוד ההוראה בכל קהילות אירופה שנים רבות.

"ומה כתב ה'ברכת שמואל' על רבינו בשני המכתבים??? "עדין לגדול בישראל". לא רק גאון, לא רק יקר היראה, לא רק מורה הוראה אלא 'גדול בישראל', היחיד מופלא שבדור. רבי ברוך בער זיהה את זה למעלה מיובל שנים לפני שזה אירע בפועל, וזאת אף שרבינו לא היה תלמידו!

היה אחד שהיא 'בעל כשרון' לסדר עניינים כאלו

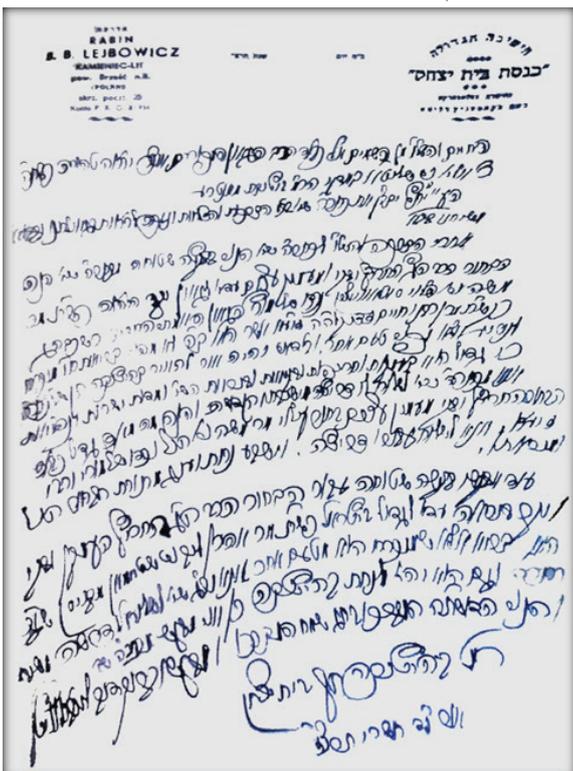
לשוויץ נסע רבינו בגפו, אבל לפני כן היה צריך לסדר לו אשרת כניסה לשוויץ. גם אחרי שהגיעה הבקשה מהישיבה במונטריי, היה צורך להסדיר את העניין מול הרשויות בפולין ומול הקונסוליה השווייצרית, ולא היה מדובר באשרה פשוטה שכן מצד אחד הוא נכנס כסטודנט שאמור לקבל אישור כניסה לשנה או שנתיים לכל היותר, ומצד שני תכנן רבינו להישאר שם הרבה יותר משנתיים, שכן היה חשש לחזור לפולין מאימת הגיוס לצבא הפולני.

רבינו אמר, שהיה אחד שהיא 'בעל כשרון' לסדר עניינים כאלו, שהיה עובד במשרד נסיעות, ומיד כשסידר לו, נסע רבינו לשוויץ, בחודש אייר תרצ"ז. אולם כשרבי משה סולובייצ'יק הגיע אליו, כבר תפסו את ה-"שיטה", ולא אישרו זאת יותר. ולכן היה צריך להתעכב עד חנוכה של שנת תרח"צ, אז הצליחו לסדר גם לו אישור.

ובמועד אחר סיפר, שגם עשה גורל הגר"א אם יצליח ביציאתו מבריסק לשוויץ ותיאר זאת בפירוט. והדגיש שעשה הגורל לא כדי לדעת אם לצאת או לא, אלא אם יצליח בדרכו, ויצא הפסוק "הבְּקָר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שָׁלְחוּ הֶפְהוּ וְחִמּוֹרֵיהֶם".

עוד פרט ביציאה מבריסק: כיון שחוק המדינה איפשר ליוצאים מגבולות המדינה להחליף קצת כסף פולני לדולרים, לפני שיצא מבריסק לשוויץ, הלך למקום ההחלפה. ואמר שאותם חלפנים היו שני גוים פולנים גדולים שמנים ומגושמים כ-"סוסים", ומילאו פיהם צחוק על אותו בחור ישיבה צעיר העומד מולם. סיפר רבינו שאמר אז בליבו שיצחקו... שיצחקו... ולא שם על לב... ובדרכו סיפר רבינו שהיו לו תחנות ביניים בדרכו בוורשה בירת פולין ובברלין בירת גרמניה.

וכשהגיע לוורשה נכנס לבקר בשיבתו של רבי הירש גליקסון שהיה חתן הגר"ח. ואגב זה נזכיר מה שרבינו מביא על נישואי רבי הירש גליקסון עם בת הגר"ח שרואים שם שזיווג מן השמים ואומר רבינו, שהגר"ח שהיה פיקח עצום ולמרות זאת לא תפס שלרבי הירש

גליקסון היתה בעיית שמיעה, אמנם בתקופה ראשונה אחרי הנישואין הוא עוד שמע, אולם כשרבינו ביקר כבר כמעט ולא שמע בכלל. ומתוך דברי רבינו הובן ששם בשיבה נאמר לו שכעת ניתן לראות את רבי שמעון שקאפ היות והוא נמצא כעת בחדר המתנה ממתין בתור לרופא, הוא לא התמהמה ומיד ניגש לשם ואמר לו שלום, והגאון ר' שמעון השיב לו שלום, מאורע זה השאיר עליו חותם עז, וסיפר על הפגישה עם בעל ה'שערי יושר' בכמה וכמה הזדמנויות.

והיה בתחנת הרכבת בברלין בירת גרמניה הנאצית

מוורשה המשיך נסיעתו דרך ברלין, בשתיים עשרה בלילה יצא ברכבת מוורשה, והגיע בשעה שש בבוקר לברלין, שם החליף רכבת. סיפר רבינו שהיה זה עוד לפני ליל הברדלח (כשנה וחצי קודם לכן) אבל נשיא גרמניה הידנבורג נתן כבר לצורך הנאצי ימ"ש את הממשלה, והאווירה ברחובות היתה כבר מלאת משטמה נגד היהודים. עם זאת עדיין לא התחילו הבעיות הממשיות, והיה בתחנת הרכבת בלב ברלין בירת גרמניה הנאצית משעה שש בבוקר למשך שש שעות, והדגיש שלא עשו לו דבר. ובשעה שתיים עשרה בצהרים יצא לבאזל שבשווייץ.

על אותה עצירה בלב ברלין הנאצית הוסיף עוד פרט חשוב: היה זה כשדיבר [תמוז תשע"ו] על עמל התורה, ועל גיעת התורה של החזו"א, והזכיר שוב שפעם אחת היה החזו"א צריך לנסוע ברכבת, ובאותה נסיעה היתה סכנה רבה היות והיתה אז שעת מלחמה והיו באותה רכבת חיילים רוסים קוזקים, ובמצב כזה אמר ראש השיבה החיילים הרוסים פראים ביותר ובפרט כלפי יהודים, ואמר החזו"א שלא יאונה לו כל רע היות והיה שקוע במסכת עירובין אותה למד. ניסו השומעים ללמוד בהזדמנות זו על פרט זה בנס ההצלה של מרן, אולם תוך כדי שניסו להיכנס לנושא, והחלו לשאול ואמרו לו: והרי גם רבינו היה בברלין בדרך מבריסק לשווייץ, גער מרן בשואלים ואמר להם, תאמרו לי וכי צריך לתת את הדעת לזכור דברים כאלו? וכי את זה צריך לזכור?! צריך לזכור ש"ס! ובענוונותו הוסיף ושאל את הנוכחים, "מה אתם אומרים, אני צודק?!"

אגב גם מכאן רואים למפרע שכל מה שרבינו סיפר היה כראות עיניו וכעומק דעתו שזו שעה הנצרכת לספר, והדבר נצרך מהטעמים השמורים עימו - אבל מעבר לכך להעמיק בזה, לא ראה צורך. ענו השואלים ואמרו אין אנו מבקשים לדעת סיפור דברים בעלמא, אלא תורה אנו רוצים ללמוד, ומה שהתכוונו לשאול זה איזו השתדלות רבינו עשה שם שלא להסתכן מהנאצים ומאכזריותם, והרי רבינו היה בלב גרמניה הנאצית שש שעות, בחור אחד בודד בתחנת רכבת בלבוש יהודי של בחור ישיבה, בזמן שהאווירה שם כבר היתה רווית שנאה לכל סממן יהודי, וזה מה שביקשנו ללמוד מה עשה רבינו. וכששמע זאת התרצה מרן לדבריהם ואישר שאכן היה שקוע בלימוד וניצל משנאתם של הנאצים.

מברלין יצא לכיוון שווייץ, והגיע לשווייץ לעיר באזל, ומשם ללואזן ומשם למונטריי. ביום שישי, שבועיים לפני חג שבועות תרצ"ז, עמדו רגליו על אדמת מונטריי. אז התעוררו המחשבות והצער הגדול על

עזיבת בית הוריו, והיציאה ממקום תורה כבריסק לארץ נוכריה, שאין בה כמעט מי שניתן לדבר איתו בלימוד שהרי באותה נקודת זמן עדיין לא ידע רבינו שביציאה זו הוא ניצל מגיא ההריגה, שהרי לא היה ניתן כלל להעלות על הדעת מה יקרה ליהדות אירופה בכלל, ולתושבי בריסק בפרט. הצער היה גדול, וסיפר כי באותו יום שישי שהגיע, הלך לבית כנסת, ושם נהגו בסוף התפילה לשיר את הפיוט 'גדל אלקים חי' המדבר על "ג עיקרי האמונה של הרמב"ם, וכל כך התרגש מהזמר הזה עד שהשקיע והעביר את כל הגעגועים וההשתוקקות שהיה בו לרצון לדבקות וקירבה לה', ובזה שקטה רוחו, וזכר רבינו את אותו רגע ששרו בבית הכנסת את המזמור כאילו היה זה ביום אתמול.

אבל לחברו רבי משה סולוביצ'יק שהגיע כחצי שנה לאחר מכן, היה כבר יותר קל כי לא היה יחיד.

למעשה להחזיק מעמד ולהשאר בשווייץ גם לא היה דבר פשוט, כי לעבור מעיר של תורה כמו בריסק לארץ שהיא "מְדַבֵּר רוחני" לא רק לרבינו היה קשה, וסיפר רבינו על בחור נוסף שהיה איתם, נכד של רבי חיים מבריסק בן לחתנו רבי הירש גליקסון זצ"ל, שהתגורר בוורשה בירת פולין, והגיע גם הוא לשווייץ כמותם. הבחור ההוא, היה רגיל לאווירה ולחמימות החסידית הוורשאית, רבינו אמר שאף שאותו בחור לא היה חסיד בעצמו, מכל מקום הוא היה רגיל לסביבה חסידית חמימה והרי בשווייץ לא היתה אוירה כזו.

כדי להמחיש על השוני באווירה שאפילו התפילה בשווייץ לא היתה כמו האווירה בבריסק או בוורשה, סיפר רבינו שבעת שהותו בלוצרן, היה פעם צריך להתפלל שם בבית כנסת של בעלי בתים מכובדים, כולם חבשו כובעי צילינדר, אבל דא עקא תפילתם היתה מאופקת מאוד, כולם ישובים ללא תנועה, ורבינו כמנהג בחורי הישיבות לומדי התורה אז אנה ואנה, וצרה בו עיניהם, וגערו בו על כך שהוא אינו יושב רגוע במקומו...

נכדו של הגר"ח כאמור לא הצליח להסתגל לאווירה בשווייץ, ואף שכן דודו רבי משה סולוביצ'יק ומרן זצ"ל ניסו לשכנעו להישאר בגלל סכנת המלחמה, הם לא הצליחו, והחליט לחזור לוורשה ואף הסביר שמוטל עליו לעזור להוריו הזקנים בעתות מלחמה.

רבינו היה מספר עד כמה היה גדול צערם, שלו ושל רבי משה סולוביצ'יק כשהוא במונטריי, שאף שהיתה שם מעין ישיבה, והם לימדו בחורים מקומיים גמרא, לא היה זה דומה למקום התורה שבו גדלו בבריסק, והרגישו שאין להם עם מי לדבר בלימוד, וממש חשו את צער הגלות. אחרי זמן מה התעכרה האווירה בישיבה שם והיה חשש שמישהו שם בין אנשי הצוות יחשוב שרבינו התכוון לזלזל בכבודו ולצער אותו חלילה, ולכן עקר רבינו משם ויצא לגלות כפולה ומכופלת במקומות אחרים בשווייץ, ומאז במשך תקופה ארוכה חוה על בשרו את הגלות במלוא תוקפה, התגלגל מפה לשם בחוסר כל - והדגיש שלמעשה בסופו של דבר היה הדבר לתועלת - כי זו היתה כנראה ממש גלות על כל אופניה - וזכה לקיים ענין הגלות.

ודן רבינו בנוכחות תלמידיו אם יצא ידי חובה בגלות זו, את הענין שיש בגלות.

בשווייץ יש שלושה חלקים, חלק צרפתי חלק גרמני וחלק איטלקי ורבינו אמר שהתקיים בו שגלה לכולם: מונטריי - בחלק הצרפתי,

ציריך - בחלק הגרמני שם היה נתון לביקורות תמידיות של משטרה, ובחלק האיטלקי - לוגאנו שהיה מקום יותר שקט.

בציריך תנאי הלינה היו קשים ולא היה לו היכן לישון חוץ ממקום שהיה שייך ליהודי זקן, והנקרא בשפתם "מנזרה", היא עליית גג שמעל בנין, מתחת לרעפים, כעין כוך שבקושי אדם אחד יכול להיכנס בה בהתכופות, והיא היתה בקומה שישית, ואמר שהיתה נחמא פורתא שהרי בבריסק שורר בחורף טמפרטורה של מינוס עשרים או שלושים, ובשוויץ היכן ששהה היה 'רק' מינוס חמש עשרה מעלות... מכל מקום מסתבר שלא אפשר היה לחמם את הכוך הקטן הזה, וכן לא דברים מינימלים הנצרכים לקיומו של אדם ולכל צורך היה צריך לרדת שש קומות.

ובאחת הפעמים שנצרך לכך היכוהו מכות נמרצות

ממשלת שוויץ היתה נותנת לפליטים שמונה עשר פראנק לשבוע שהם שבעים ושנים פראנק לחודש, וזה רק מה שהיה למחיית רבינו, ואמר שזה הספיק רק לכמות מסוימת של תפוחי אדמה, וכן סבל

המשך מעמוד 1 | מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

רבינו שם ביזיונות גדולות שנגרמו בעיקר עקב התנאים הקשים שהיה לו שם חוסר באוכל, שירותים ושאר התנאים המינימאליים שהוזכרו וההצטרפות לבקש זאת מאחרים, ובאחת הפעמים שנצרך לכך היכוהו מכות נמרצות.

וביאר רבינו מספר פעמים שעיקר הנקודה המכפרת בגלות היא העלבונות והביזיונות שנגרמים עקב הגלות - ואמר שגם בימינו, אותם המכתתים רגליהם בין נדיבים, הצריכים מלבד הכסף שמבקשים גם לבקש על שינה אכילה וכו', מרוויחים גם זכות זאת של גלות עם כל הנלווה אליה.

והגדיר זאת כגלות קשה ביותר ועד אחרית ימיו זכר זאת, ובין השורות למרות שלא פירט, מבצבץ הסבל הרב שהיה שם. ופעם אמר מי יודע כמה מהזכויות ואורך הימים שזכה, זה בגלל הצער שהיה באותה גלות.

עם זאת, הגלות והקשיים לא עמדו בפניו לגדול ולפרוח, ואף שהיה מרוחק מכל עולם התורה, ושלא היה כל כך עם מי לדבר בלימוד. בכל זאת עמל, לא נכנע, ומתוך כך גדל והגיע למה שהגיע.

ברכות הוא לא ויתר וביקש לשמוע 'שיטקל חדש'.

לפעמים, חתן הבר מצוה או החתונה היה נבהל מהבקשה ומתחיל לגמגם... או אז רבינו היה מניח ידו על כתיפו ואומר בחביבות, אני רואה שקשה לך לדבר כאן בקול... תבוא אלי אחרי זה ותאמר לי את הדרשה...

בטבעו, רבינו לא הרבה לשוחח בציבור מול הרבים. ההופעה הכמעט נדירה שלו בדרשה היתה, פעמיים בשנה כשהיה מוסר דבר תורה קצר ביום היא"צ של אביו מרן הקהילות יעקב ז"ע ורבו מרן החזון איש ז"ע. גם באותם דקות בהם היה מוסר את שיעורו, הוא היה חש שלא בנוח למסור את השיעור לכלל המתפללים, לכן בשעה שהיה מוסר את השיעור היה מסתכל על תלמיד חכם שהיה עומד מולו, הוא תלמידו הוותיק הגאון רבי בצלאל כהן, וכך היה מוסר את השיעור, כשבהיכל בית הכנסת היה משתרר שקט מוחלט והקהל היה שותה בצמא את דבריו.

אירע, ובאחד הפעמים באמצע השיעור קם אחד השומעים והחל לשאול שאלה ועוד שאלה, הדבר הפריע לרצף של השיעור, וגם זה היה שלא במקומו כלל. אחדים מן השומעים סימנו לו שזה לא העת - אבל דבר לא הועיל.

רבינו בעצמו, ששמע היטב את שאלותיו, לא התייחס (מסיבות פשוטות) והמשיך הלאה, וכך סיים את השיעור ואמר את הקדיש שאחרי השיעור.

כשהסתיים השיעור לא מיהר רבינו ללכת אלא נשאר על עמדו והביט אנה ואנה, וכשראה את השואל סימן לו להתקרב, ואז שאל אותו בסבלנות, האם יש לך איזה שאלה?

האיש ענה שהשאלה היתה מקודם רק בזמן השיעור, כעת הוא כבר מבין את הכל... רבינו שמח ואמר לו אם יש לך עוד שאלות תאמר לי.

(נערך עפ"י הפרסום ב'דברי שיח' פרשת אמור תש"פ)

שמגיע איתם מציג לרבינו את שם המוסד בו לומדים ומה הם לומדים, רבינו שואל אותם שאלות ספורות ולאחר מכן מברך אותם והם יוצאים.

בסיפורנו, כשנכנסו לחדר שאל אותם רבינו שאלה לא קשה, אחד הילדים שעמד קרוב מאוד לרבינו השיב תשובה, אבל התשובה שהשיב היתה לא נכונה ואפילו 'טיפשית'. המחנך הנבון ניסה להשתיק אותו אבל הילד שהיה בטוח בעצמו 'הסביר' לרבינו את התשובה כדי שיבין...

הילדים החלו לקרוץ זה לזה שהילד אינו יודע כלום, אבל הילד לא ויתר. הוא הוסיף להסביר בהתלהבות... לא היה חסר הרבה והילד היה נותר לבושה וכלימה על שהוציא חרפת כל הכיתה בפני רבינו... הן סך הכל החברים לכאורה צודקים, הוא בייש את עצמו...

אבל רבינו הבין מיד, הוא העיף מבט מהיר על פני הילדים, ואמר, אני לא כל כך שומע היטב את התשובה אבל נראה שיודעים פה יפה, את ההמשך הרבה כבר יבחן אתכם בכיתה, שיהיה לכם ברכה והצלחה... בעוד המחנך מופתע ומשתאה לראות איך יוצאים בלי מבוכה, הוא שומע כמו מתוך חלום את הגבאי עומד הכן וקורא לילדים 'בבקשה להזדרז', אנשים רבים מחכים בחוץ, לעבור בלי להתעכב...

כך, חכמת התורה מלמדת ישוב הדעת, לא להילחץ ולא להלחץ, לא להיבהל גם ממצבים לא מוכרים, הן בסופו של דבר כולנו בני אדם, ולכל אחד יכולות לקרוא טעויות.

תבוא אחרי הבר מצוה

בשנים המוקדמות יותר, עת היה בכוחו, היה רבינו מבקש בכל שמחה שהוא משתתף לשמוע את הדבר תורה. בשמחת הבר מצוה היה מבקש מהחתן להשמיע בפניו דבר תורה. גם בשמחת חתונה היה מבקש מהחתן לשמוע 'שטיקל תורה', אפילו בשמחת שבע

לאחר התפילה ניגש החזון איש לאבא ואמר לו, בנך היום למד שני דברים: שאסור להפריע בתפילה ושמותר לאבד את הרסן ולהשתולל ולהתנפל בחמת זעם. אולם היה עדיף לוותר על שתי השפעות הינוך מעין אלו

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א על מדת הסבלנות ונגיעות אישיות

להיות לו לעם סגולה (יד ב)

ברב האי גאון (תשובת הגאונים - שערי תשובה סי' ג) מובא מעשה באריה שבא לטרוף שועל. אמר השועל לאריה הרי כולי רק עור ועצמות ואין בי כמעט בשר, אי לכך אם תטרוף אותי בודאי לא תשבע, בוא ואראה לך אדם שמן אשר באכלך אותו תשבע ותותיר. הלך והביאו אל מקום שבו ישב אדם ולפניו היה בור מכוסה רעוע. אמר האריה לשועל ירא אני מתפילתו שלא ישליל אותי בהתנפלי עליו, אמר לו השועל אל דאגה תפילתו לא תזיק לך ואף לא לבנך אולי תזיק לבן בנך, אבל עוד חזון למועד בינתיים תאכל ותשבור את רעבונך.

נתפנה האריה ובעודו רץ להתנפל על האיש, דרך על מכסה הבור ונפל לתוכו. בא השועל והציץ עליו משפת הבור, אמר לו האריה, מה עשית לי הרי הבטחת לי שאין הפורענות באה אלא על בן בני, אמר לו השועל, כפי הנראה רובץ עליך עוון אבי אביך ובגינתו נתפסת. השיב לו האריה בתמיהה, אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה, מדוע עלי לסבול את עוון אבותי? אמר לו השועל, מדוע לא חשבת על בן בנך?

ומסיים שם 'וכמה וכמה מיני מוסר יש במשל הזה'.

למדנו כאן על כוחה של נגיעה, כל זמן שהאריה היה רעב לא היה אכפת לו חוסר היושר וההגינות כמה שנכדיו יענשו בגללו, הנגיעה שלו הייתה ההשתוקקות לטרוף את האדם וממילא נסתתמו כל מעינות חכמתו והוא לא ראה כאן חוסר צדק ויושר אבל אחרי שסרה נגיעתו אז ראה את חוסר ההגינות שבדבר.

אדם קטן

בספר פאר הדור הובא שפעם אחת היה מרן בעל החזון איש זצ"ל מטייל עם הגר"א פלצינסקי שסיפר באוזניו על משגיח מסויים בישיבה, אדם גדול שהוא בעל רעיונות נשגבים ושיחותיו עמוקות מאוד אבל בענין שיש לו נגיעה כלשהי יאבד עשתונותיו מיד. לשמע דבריו האחרונים נתחייך החזון איש, נעצר מהילוכו ואמר, אילו סיפרת על אדם דגול שנתפס בעבירה חמורה עדיין אין בזה סתירה לגדלותו, אבל ביחס לנגיעה אישית, הלא עשרים וארבע שעות ביממה הנגיעה קיימת ואין אדם זה אלא קטן שבקטנים.

הבדל בין 'נגיעה' ל'שוחד'

מרן החזון איש מאריך לחלק בין 'נגיעה' ל'שוחד' - ותוכן דבריו ש'נגיעה' היא אחת ממיידות הרעות, בכוחה של נגיעה לעוות ולסלף את דעת האדם כי השכל איננו השליט על האדם במקום בו יש מיידות ואף יותר מכך, ממקום בו המיידות שולטות הן משתמשות בשכל ככלי למיידות הרעות ומעוותות אותו בהתאם לנגיעות בהן נגוע האדם עד שפוסק דינים ומחדש דברים שלא היו ולא נבראו והכל כדי להצדיק את דעתו המסולפת, אולם אין זו דרכם של תלמידי חכמים, תלמידי חכמים צריכים מידי יום ביומו להילחם בנגיעות וכך כל ימי חייהם נלחמים הם בקנאה ועצלנות גאוה וכבוד, כעס ותאוות וכל היוצא בזה. ובמלחמתם החזקה אין הם נותנים מקום למיידות רעות ונגיעות להטות את דעתם.

ואם כן, היה נראה לומר שאף שוחד לא יוכל לעוות את טוהר לבבו ושכלו של התלמיד חכם ולכן אמר החזון איש שבשוחד אין הדבר כן, כי יש בשוחד כוח סגולי להטות לב ישר ולעוות שכלו של תלמיד חכם וזהו מן החוקים ולא מן המשפטים.

סבלנות

הגר"ח מוולאזין כתב (באגרתו, כתבי ר' זונדל עמוד קטז) 'ועל ידי מידת הסבלנות משיג האדם רצונו יותר ויותר מעל ידי כל תקיפות שבעולם'.

וכך צריך כל רב ודיין בישראל להיות סבלן כנגד צאן מרעיתו.

לאחר התפילה ניגש החזן איש לאבא ואמר לו, בנך היום למד שני דברים:

א. שאסור להפריע בתפילה

ב. שמוותר לאבד את הרסן ולהשתולל ולהתנפל בחמת זעם. אולם היה עדיף לוותר על שתי השפעות חינוך מעין אלו.

סבלנותו של סבי הרב הרמן

הוא היה אחד ממכניסי אורחים הגדולים בעולם. היו אצלו כל שבת מעשרים וחמש עד שלושים וחמש אורחים... פחות מעשרים וחמש אף פעם לא היה לו.

בנו, ר' נחום דוד, הביא להסבא 'חלאט טיש', חלאט משי יפה מאוד, דבר יקר מאוד שילבש את זה בשעת האכילה בשבתות וחגים. והוא לבש את זה. הסבתא היתה מכינה את המנות במטבח והסבא עצמו היה מחלק את המנות בפני כל האורחים.

זה היה באותה שבת שהדוד היה אצלו הוא הביא את המנות של הטשולנט והביא לאחד האורחים מנה, אותו יהודי הרים את המנה וזרק אותה על הפנים של הסבא ועל החלאט טיש שלו. ויצר לכלוך נורא.

הדוד ראה את זה, הוא קם ורצה לקיים פסק באיש, אך הסבא ראה שהוא קם ואמר לו נחום דוד שב ואל תגיד מילה וקיים מצוות כיבוד אב. סבא נכנס למטבח, רחץ את פניו, הוריד את החלאט טיש החדש, לבש את הישן ויצא חזרה, הוא פנה ליהודי ואמר לו בקול נמוך, תגיד לי מה עשיתי לא טוב, אמר היהודי, רציית מנה כפולה של בשר, אמר לו סבא, אתה תקבל את זה. ונכנס למטבח ונתן לו מנה משולשת של בשר. ולא אמר מילה נוספת בנושא.

אחרי האוכל שאל הדוד, אבא איך עושים דבר כזה? הוא משוגע ממש, מטורף. הוא אוכל כאן כל שבת וממש מכבדים אותו, ועכשיו הוא לא קיבל מספיק בשר אז הוא זורק אותו, איך אתה יכול להתאפק? אמר לו הסבא, תשמע נחום דוד, מי שאין לו סבלנות לא יכול להיות מכניס אורחים, צריכים לסבול את כל השגעונות... זה מה שאמר האדמו"ר ר' יצחק מוורקה 'וירא מנוחה כי טוב' אתה אוהב מנוחה 'ויט שכמו לסבול' צריך שיהא לך סבלנות. אם יש לאדם סבלנות הוא יכול שיהא במצב של מנוחה. אחרת האדם מתרגז.

מתרגז ב'המן' האחרון

אבי זצ"ל סיפר עובדא מאלפת על תושב השכונה שהיה איש מבוגר, אך עצבני מאוד, ומה יעשה בזמן מגילת אסתר שהילדים דופקים את המון, אין ברירה וכי יפסיק באמצע אבל סבלנותו לא עמדה לו. כל הזמן התאפק בשלשלות של ברזל, אך פתאום פקעה סבלנותו ובשצף קצף התפרץ על הילדים והוציאם מבית הכנסת לאחר שהפסיק בדיבור באמצע הקריאה, אך פתאום הרגיש מה עשה, הרי היה זה בהמן האחרון ממש, אילו התאפק עוד קצת הרי לא היה מפסיד את הקריאה. ולא היה ללעג ולקלס בין המתפללים. זהו תוצאה של אחד שאינו סבלן.

[מתוך 'מידות והנהגות טובות']

אחד מגאוני זמנו התאונן לפני מרן הגר"ח מברסק על עגמת נפשו מבעלי דינים שבאו להתדיין לפניו, הרגיעו ר' חיים לבלי ייקח הדבר אל לבו ואמר לו, זה מכבר היה תמוה לי מפני מה הביאו חז"ל 'כל דברי העם על משה שלא כהוגן' וכי נאה הדבר שיהיו דברים כאלה נשארם למזכרת, אלא שרצו חז"ל שיהיה בזה לימוד לעולם איך שמושה רבינו היה סבלן כנגדם עם כל מה שדברו בו וכך צריך כל רב ודיין בישראל להיות סבלן כנגד צאן מרעיתו.

מציק הצעיר לרבינו

רבי שמחה זליג מברסק פעם פסע לאיטו מבית המדרש אל ביתו. בדרכו ליווה אותו בחור מבני המקום, ונראה ששוחח איתו בדברי תורה. לפתע בא לקראתם צעיר שניצב בדרכו של רבי שמחה זליג ופנה אליו: "רבי, האם אזכר להינשא לבת ישראל?" שאל הצעיר. "כן, כן", ענה הנשאל רכות, "תזכר בעז"ה להינשא לבת ישראל כשרה". הבחור המלווה לא הבין בדיוק את השאלה והתשובה שבעקבותיה. נדמה היה לו מתוך התשובה הבוטחת, כי רבי זליג יודע במה המדובר ולדידו היתה השאלה ברורה. עברו רגעים מספר ושוב ניצב הנ"ל לפני רבי שמחה זליג ראש מזרה ההוראה דאתרא: "רבי, האזכר להנשא לבת ישראל?" ורבי שמחה זליג, כאילו לא נשאל לפני רגע את אותה שאלה, עונה בלבביות: "כן, כן בודאי תנשא לבת ישראל". רבי שמחה זליג ומלווהו צעדו עוד כמה צעדים, ושוב חזר המחזה על עצמו פעם ופעמיים, כשרבי שמחה זליג עונה בסבלנות ובלבביות משל אין לו בעולמו אלא את תפקיד מתן התשובה לשאלה זו.

רבי שמחה זליג נכנס לביתו וה"מלוה" הנוסף איתו. כשאך רצה רבי שמחה זליג להוריד ראשו על הכר ולנוח, ושוב פנה האיש אל רבי שמחה זליג ואמר "רבי, האם אתחתן עם בת ישראל?... והרב, כאילו שמע בפעם הראשונה על נישואיו של אותו טרדן עם בת ישראל... קרובי המשפחה שאליהם פנה הבחור שליווהו והפנה את תשומת לבם לאדם חסר דעת שנלוה לרבי שמחה זליג, לא השתוממו. "זה מכבר" ספרו, "מציק הצעיר לרבינו". "האמנם?" פנה הבחור לרבי שמחה זליג "כיצד אפשר לסבול אדם לא שפוי זמן רב כל כך?" "אינני מביין מה אתה רוצה" ענה רבי שמחה זליג, "והלא זו גמרא מפורשת: לעולם יהא אדם רק כקנה..."

לקיים את דברי חז"ל, כפשוטם וכמשמעותם, זה גם כשלא כל כך נח. לא כל כך נעים. או אפילו קצת מעצבן!

האב פקע סבלנותו

מסופר על מרן החזן איש שאחד המתפללים הקבועים במניין האישי שלו הביא פעם את בנו הקטן לתפילה והבן השתולל מאוד והפריע למתפללים. בתחילה העיר לו אביו בנחת שירסן את עצמו אולם הבן לא שמע והמשיך להפריע. משראה אביו שבנו לא שומע לו, איבד את סבלנותו ועשתונותיו והתנפל עליו בחמת זעם וכעס.

העולם יודע לספר שבנובהרדוק היו הולכים לבתי מרקחת ומבקשים לקנות מסמרים, כשבעל בית מרקחת היה תמה על הבקשה, מה למסמרים ולבית מרקחת היו מנסים להתעקש, מה המקור לסיפור הזה של בקשת המסמרים בבית המרקחת?

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר', על התפאורה והאמת

אָבְד תַּאבְדוֹן אֶת כָּל הַמְקוּמוֹת (יב.ב)

דרשו חכמים (עבודה זרה מה ע"א): "אלוהיהם על ההרים" - ולא ההרים אלוהיהם, "אלוהיהם על הגבעות" - ולא הגבעות אלוהיהם. ונלמד מכך שההרים והגבעות, וכל דבר המחובר לקרקע, הם עצמם אינם נאסרים אם עבדו אותם, ומותר לחצוב מהם אבנים, לזרוע בהם וכדומה.

לפי זה שואל רבי משה פיינשטיין זצ"ל: מדוע נאמר "אבד תאבדון את כל המקומות", שיש מכך משמעות שהמקומות שעבדו עליהם נאסרו?

ומתוך: אותם כמרים של עבודה זרה היו צריכים לגדל ולרומם את העבודה זרה בעיני הציבור כדי למשוך אותם לעבוד עבודה זרה, ומה היו עושים בשביל כך? היו מניחים את העבודה זרה על הר גבוה או שהיו מניחים את העבודה זרה תחת עץ שמאוד מצל ומניב פרות משובחים, להראות שכביכול העבודה זרה מביא את הצל והפירות. על כך אומרת לנו התורה: "אבד תאבדון את כל המקומות" - קח את העבודה זרה מהמקום שלו, עוד לפני שמנתצים אותה, וכבר תגלה מה היא באמת. העץ מצל ומוציא פירות משובחים בלעדיה, וכשהוא על ההר, הוא קטן מאוד, ובסך הכל ההר הגביה אותו למעלה.

תרוקן את העבודה זרה מהתפאורה שלו ותגלה שאין לו ערך כלל. מוסיף רבי משה פיינשטיין: ענין זה שייך לעוד סוגי עבודה זרה למיניהם שאנשים עלולים להתפעל מהם בכל זמן, כמו: כל מיני פרופסורים וחכמים מחכמי אומות העולם, שמגיעים עם כל מיני רעיונות ודברים נשגבים, ואתה עומד לידם ורואה שהם מסתכלים עליך מבעד למשקפיים המונחים על קצה אפם, ומרגיש לא בנח. אתה החרדי שלא מכיר את העולם בכלל, והעומד לפניך חכם מדופלם, מילותיו מילות בית מרקחת, העברית שלו מהולה במילות לטיניות, וזה נשמע שהוא בעל מושגים רחבים, עמוקים ומלאי ידע, עד שאתה מרגיש ננס לידו, אך אם תרוקן מעט את התפאורה שלו, תתרגם את מילותיו למילים של ילדי ישראל מחוסרי לימודי ליבה תורנית, תושיב אותו על כסא פלסטיק - תגלה בדיוק מי הוא באמת...

מפורסם שאלכסנדר מוקדון נכנס פעם לגדול חכמי אומות העולם

- אריסטו. כאשר נכנס לחדרו ראה אותו יושב עם שתי רגליו על השולחן וראשו בתוך סיר עם בשר ועדשים, ואוכל כמו חזיר יער.

הוא החל לצעוק בתדהמה

הוא החל לצעוק בתדהמה: "האם זה אריסטו, האינטליגנט הגדול?" השיב לו אריסטו: "כעת אני לא אריסטו..." אותם "חכמים" למיניהם, כאשר מושיבים אותם ליד סיר הבשר או ליד התאוות שלהם, פתאום מתגלה שכל האידיאולוגיה שלהם וכל מה שהם מראים עצמם כביכול שהם נעלים ומרוממים - הכל אפס מאופס.

הלכתי פעם לבקר ילד חולה שהיה אסור לו לאכול דרך הפה. אבל בכל זאת הוא היה עוד ילד... ולמרות שנאסר עליו לאכול דרך הפה, מידי פעם היה אוכל ממתקים קטנים. שאל אביו את הפרופסור המפורסם: "האם זה בסדר שהילד אוכל ממתקים?"

קם רבי לייב ואמר: "אדוני השופט! הדברים של הרוסי הדובר אינם נכונים. היו לנו תנאים - רבי יצחק נפחא, רבי יוחנן הסנדלר. כינו אותם בשמם ובמקצוע שעסקו בו. אילו חז"ל היו נגד עבודה, האם היו קוראים להם כך בדבר כה מבייש? אחת הדמויות המכריעות בהלכה היהודית הוא רבי משה בן מימון המכונה הרמב"ם והוא היה אחד מגדולי הרופאים בממלכה, כולנו משתבחים בו, מכך שקראו להם כך, זה מראה שאדרבה, חז"ל השתבחו בכך, והיו יודעים לשלב בין לימוד תורה לעבודה.

כך סתם רבי לייב את טענתו הראשונה. קם הרוסי וטען טענה שניה: בחז"ל (מכילתא דרשב"י בשלה, א) כתוב: "טוב שבגוים הרוג". חז"ל מסיתים אפוא לרצח של גוים? היהודים שבקהל נבהלו. חשבו שכעת המצב אבוד.

רבי לייב נשא עיניים לשמים ותוך רגעים ספורים השיב: "אדוני השופט, חז"ל מדברים בדיוק עליו, על אותו יהודי שמנסה להיראות טוב בעיני הגוי שאומר לרצוף את מוחו של היהודי על לא עוול בכפו. זו הכוונה בדברי חז"ל, הטוב שבגוים - היהודי המנסה להיראות טוב בעיני הגוים על חשבון חיו של אחיו היהודים, רצוף את מוחו.

רבי לייב סילף את הפירוש בשביל להשיב לאותו שונא, ואמר זאת בביטחון רב, עד שאותו גוי תפס את רגליו וברח, והשופט התיר את היהודי...

רבי לייב סיים את הויכוח וידו על העליונה והציל את היהודים מפני גזרות קשות מאוד.

חששו ראשי הישיבה שמא כעת נכנסה ברבי לייב מעט גאוה על שהצליח לעמוד מול הטענות החזקות האלו ולבטלן אחת לאחת. מחמת כן שלחו אותו ראשי הישיבה לכמה בתי מרקחת לקנות מסמרים...

זהו מקור הסיפור על בית המרקחת והמסמרים...

התורה - הוראת חיים

על פי זה ניתן לבאר בדרך דרוש את הפסוק "לא תעשון כן לה' אלוקיכם". בתורת ישראל, בעבודת ה', אנו צריכים לדעת שהכל חייב להיות קשור ומחובר זה בזה. לא יתכן שאתה לומד הרבה תורה ואתה גאוותן. לא יתכן שאתה נותן הרבה צדקה, ותכבש את הציבור מחמת שאתה בעל צדקה גדול.

אין דבר כזה!

עלינו להבין שכל מצוה בתורה באה להשלים את האדם, לרומם ולגדל אותו, וכמו שכתוב בזוהר הקדוש שתורה היא מלשון "הוראה" - הוראת חיים.

"לא תעשו כן לה' אלוקיכם" - עלינו לנפץ את כל החכמות האחרות, את כל הגדלויות האחרות, להגיע לעבודת ה', לתורה הקדושה ולאמונה בקב"ה, שם אנחנו עמלים כדי לרכוש את השלמות בכל הדברים שבעולם.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ,
ורעיית מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

השיב לו הפרופסור בלי להתבייש: "בשביל מה בן אדם חי? בשביל ליהנות מהאוכל, זה מה שיש לנו בחיים, אז תן לו לאכול"...

עומד פרופסור שמתעסק באחד הדברים הגדולים בעולם, באמת, הוא מציל חיים, הוא מביא מזור לחולים שיחיו חיים איכותיים יותר, כמה משרה נעלה היא זו, אבל כשהוא רחוק מתורה והוא מגלה בדיבוריו את הפנימיות שלו. בשביל מה הוא חי? בשביל לאכול!

אנשים עומדים ליד הפרופסור ומרגישים קטנים לידו, כי הרי אנו יודעים את דברי חז"ל (סנהדרין לו ע"א): "כל המקיים נפש אחת מישראל - מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא". אבל רק תרוקן אותו מהתפאורה שלו ותגלה כמה הוא חלול וכמה הוא כלום מבפנים.

אומר רבי משה פיינשטיין: זו כוונת הכתוב: "אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם", כל המקומות הללו הם התפאורה החיצונית. כשתרוקן אותה משם תגלה שאין בהם שום תוכן והם הבל הבלים.

רבי לייב דיסקין קם ואמר

וכאן אנו רוצים להמשיך בהוראת התורה: "לא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם (יב, ד)

שיטות רבות מצינו בעבודת ה'. אחת מהן היא שיטת "נובהרדוק". שם עבדו על בטחון ברמה הגבוהה ביותר, ובד בבד על שפלות האדם, והיו מבזים עצמם בכל מיני דרכים. לדוגמה, העולם יודע לספר שבנובהרדוק היו הולכים לבתי מרקחת ומבקשים לקנות מסמרים, כשבעל בית מרקחת היה תמה על הבקשה, מה למסמרים ולבית מרקחת היו מנסים להתעקש, עד שהוציאו אותם מהמקום בבזיונות...

מה המקור לסיפור הזה של בקשת המסמרים בבית המרקחת? ברוסיה מפעם לפעם היו עושים משפטי ראוה ליהדות. היה קם קומוניסט שלמד פעם בישיבה - שנה ופירש, והיה מעלה כל מיני טענות על התורה ודברי חז"ל, ונתן אפשרות לכל יהודי לבוא ולהתמודד מולו. אף אחד לא רצה להתמודד מולם, בפרט הרבנים, כי הקומוניסטים חיפשו את הרבנים והיו שולחים אותם לסיביר הקפואה.

ביום מן הימים, אחד מתלמידי ישיבת נובהרדוק, צדיק יסוד עולם, רבי לייב דיסקין שמו, קם ואמר: "אני אלך להתמודד מולם".

פחד אימים! רבי לייב עולה לויכוח מול הרוסי וכולם עמדו בחיל ברעדה.

רוסיה היתה מדינת עבודה. קם הרוסי והציג את טענתו הראשונה: כל שומרי התורה והמצוות הם נגד עבודה, גם חז"ל היו נגד עבודה, הם מחנכים שצריכים רק לשבת וללמוד תורה, ומלבד זאת לא לעשות כלום. "אתם הורסים את העולם בכך שאינכם עובדים!" סיים את דבריו המתריסים. אגב, צליל הרסני מוכר בשנים האחרונות בתוך מדינת ישראל נגד לומדי התורה...

כדי להמחיש את גודל התענוג שחשים אלו שזכו לכתרה של תורה, נספר סיפור נפלא שהיה חביב על מרן הרב מפוניבז', והזכיר אותו בדרשתו הקבועה בהיכל הישיבה קודם תפילת נעילה

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

את הברכה אשר תשמעו (יא כז)

ה'אור החיים' הקדוש כותב: "להעיר, כי מלבד הברכה המושגת מדרך השם, עוד לו עימה יעוד הטוב, והוא 'אשר תשמעו'. כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש, כאומרו 'שמעו ותחי נפשכם'. והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו - כי עליו לשלם גמול טוב לנותן מתנה טובה מופלאה, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה".

כלומר, במילים 'אשר תשמעו' - מרמזת התורה כי עצם הזכות לשמוע אל דבר השם ולהטות אוזניים לתורתו היא גוף הברכה! "השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש". כאשר אדם מכיר בערך התורה, יודע מה הוא משיג על ידה, ומבין אל איזו פסגת אושר מובילות אותו מצוות השם בקיומן - הוא כבר מרגיש כי עצם השמיעה היא הברכה הגדולה שבכל הברכות היכולות להימצא, ושוב אינו דורש שכר בעד לימודו וציינתו לדבר השם. עצם לימוד התורה וקיום המצוות - מהוים מבחינתו שכר טוב מאין כמותו.

כדי להמחיש את גודל התענוג שחשים אלו שזכו לכתרה של תורה, נספר סיפור נפלא שהיה חביב על מרן הרב מפוניבז', הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, והזכיר אותו בדרשתו הקבועה בהיכל הישיבה קודם תפילת נעילה.

כידוע, הרבי הגאון הקדוש רבי יהודה אריה מגור זצ"ל, בעל ה'שפת אמת', התייתם בילדותו מאביו רבי אברהם מרדכי אלתר זצ"ל, ובשל כך גדל בביתו של סבו הגאון הקדוש בעל ה'חידושי הרי"ם' זצ"ל - מייסד שושלת הקודש גור - וסבתו הרבנית הצדקנית מרת פייגא ע"ה, והתחנך על ברכם.

הרבי החכים את נכדו האהוב בתורה, הדריכו ככל יכולתו בעבודת השם והאציל עליו מהודו מלוא חופניים. הרבנית שימשה לו כאם מסורה, גידלה וטיפחה אותו במיטב יכולתה.

מתמיד ושקדן עצום היה הנער יהודה אריה, בוצין בוצין מקטפיה ידיע. אהבתו לתורה היתה לשם דבר, ולילות כימים שם בעמלה של תורה.

בלילה חורפי אחד, קר וגשום, התעוררה הרבנית משנתה באמצע הלילה למשמע רוחות עזות שהשתוללו בחוץ. בדאגה אוהבת קמה ממשכבה וניגשה למיטת נכדה בכדי להיטיב את תנוחתו, לוודא שהוא מכוסה היטב בשמיכה עבה וכי התנור בחדר מחמם דיו. אך לתדהמתה, המיטה היתה ריקה. הילד איננו.

היא נבהלה מאוד והחלה לחפש אותו בחדרי הבית, אך לשווא. לבסוף, נכנסה לחדר לימודו של בעלה הגדול ה'חידושי הרי"ם' - שמיעט לעלות על יצועו - כדי להשיח בפניו את דאגתה. לפליאתה, מצאה שם את נכדה הרך בשנים שקוע עמוקות בתלמודו.

"ליבלה! מדוע אינך ישן?" שאלה בתוכחה, והילד השיב בתחינה: "בְּאַפֵּע, אני רוצה ללמוד! חשקה נפשי בתורה!"

היא הבינה מיד כי בסיטואציה כזו לא תצליח להשפיע עליו לשוב למיטתו, וביקשה מה'חידושי הרי"ם' לצוות על נכדו ללכת לישון.

נענה ה'חידושי הרי"ם' לבקשה ופנה אל הילד: "ליבלה, תפנה מיד למיטתך לישון! כדי שיהיה לך כח ועירנות ללמוד, מוכרח אתה לשמור על בריאותך ולהקפיד על שעות שינה מספקות".

חשב הילד לרגע, ואז השיב לסבו ביראת כבוד: "במה אני שונה ממך, זיידע? הלוא גם אתה הוגה בתורה בלילות, ומדוע שגם אני לא אעשה כמוך?"

חיך החידושי הרי"ם והסביר לנכדו בנועם את החילוק: "אתה, בשונה ממני, עדיין ילד צעיר, וזקוק לשעות שינה בריאות וציציות כדי לאגור כוחות לחיים. אני כבר יהודי מבוגר, ובגילי איני זקוק לישון כל כך הרבה".

שמע הילד את ההסבר בהכנעה, וקיבל על עצמו מעתה ואילך להקפיד יותר על שעות השינה בלילות.

אך למחרת, שוב קמה הסבתא באמצע הלילה, וכשפנתה למיטת

נכדה הבחינה פעם נוספת כי היא ריקה. הפעם היא שמה את פעמיה מיד אל חדר לימודו של בעלה הגדול, שם שוב מצאה את הנכד באותה תנוחה כמו אתמול, שקוע במחשבת התורה, עמל ויגע בלימודו.

"לייבלה! מה מעשיך כאן?" שאלה בנימה מוכיחה. "הלא אתמול הבטחת לנו מפורשות שתקפיד לישון בלילות כראוי!"

"אמת שכך הבטחתי אמש", השיב הנכד בקול מצטדק, "אבל מה אעשה? כיצד שייך להיפרד מתורה כה מתוקה וערבה?..."

למשמע משפט כה טהור וזך לא הצליחה הסבתא להישאר אדישה. היא ניגשה אל הנכד, נרגשת, חיבקה אותו בכל ליבה ונשקה בחום על ראשו.

היא הבינה, כי למרות שנכדה אמנם רק נער צעיר עול לימים, הינו בעל השגות גבוהות שחש את עוצם התענוג המופלא ומחיה הנפש שבתורה, ומשיג בשכלו כי אין הנאה גדולה וטובה יותר מזיו החכמה העליונה, ואין דרך להפסיקו מרדיפה אחר התענוג הבלתי נגמר הזה. סיפור מופלא מעין מעשה זה, שמעתי מאבי מורי זצ"ל:

בפני מרן ה'חזון איש' זצ"ל הועלתה פעם שאלה קשה שנגעה לתלמיד ישיבה שנסחף - לא עלינו - אחר הרוחות זרות שנשבו בעוז בארץ ישראל באותה תקופה. כשהחל להשפיע לרעה על אחרים, החליטה הנהלת הישיבה בה למד הבחור לסלקו משורותיה, בכפוף להסכמת ה'חזון איש'.

שמע ה'חזון איש' את פרטי המקרה, והורה שלא לסלקו בינתיים. במקביל, ביקש לזמן את הבחור לביתו לשיחה.

הבחור הגיע לביתו של ה'חזון איש', והתקבל על ידו בחביבות ומאור פנים. ה'חזון איש' הזמינו להיכנס לחדרו הפרטי, סגר את הדלת, והם ישבו ושוחחו ביחידות במשך כחצי שעה. לבסוף יצא הבחור מן החדר, כשניכר שהוא מחוייך ומסופק.

עברה תקופה קצרה, והנה מהפך מופלא התחולל בהתנהגותו של הבחור ובהשקפת עולמו. הוא עזב את כל תוכניותיו ושאיפותיו הקודמות, הקדיש את כל עיתותיו לעמלה של תורה ובמשך הזמן צמח לתלמיד חכם חשוב.

כשנשאל ה'חזון איש' כיצד הצליח באמצעות שיחה קצרה לחולל מהפך כה משמעותי מקצה לקצה בתודעתו של הבחור, השיב תשובה מדהימה: "לא שוחחתי עמו כלל בענין מצבו! רק למדתי עמו סוגיא בגמרא... בחצי שעה הזו הוא טעם את מתיקות התורה, וכיון שטעם - שוב לא פסק!..."

זהו כח התורה - "תענוג נפלא מחיה הנפש".

"אנו מתקשים בהבנת התוספות כי חסרה לנו אהבת תורה"

מי שזוכה ומרגיש את עריבות התורה והתענוג בקיומה, שוב אינו יכול לפרוש ממנה. לכן היצר הרע משקיע כוחות עצומים ותחבולות גדולות כדי למנוע מאיתנו הרגשה אהבה וחיבור אמיתי לתורה. בספר 'איילת אהבים', מובאת פנינה נפלאה באחד מהמאמרים

הבודדים פרי עטו של הגאון הצדיק רבי יוסף זונדל מסלנט זצ"ל. במאמר מאריך רבי זונדל לבאר את ענין עמלה של תורה, והוא כותב בתוך הדברים על הפסוק "נפש עמל עמלה לו" את המשפט הבא: "כי עיקר מה שנדרש מאתנו הוא העמל, כי על ידי העמל ניכר וגלוי אהבתו ותשוקתו של האדם לחכמה".

כלומר, הסיבה שקנין התורה כרוך בעמל ויגיעה - משום שכאשר הלומד עמל ויגיע בתורה, הוא מגלה את אהבתו הגדולה כלפיה, ורק מי שאוהב את התורה בכל לבו - התורה נקנית לו. כי אהבת התורה - היא הדרך והמבוא לזכות להבנת התורה.

הגאון רבי ירוחם אולשין שליט"א, ראש ישיבת ליקווד, המחיש זאת במעשה מופלא ששמע מהגאון רבי ליב באקשט זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת מרדכי' בדטרויט מגדולי מרביצי התורה והמוסר באמריקה.

היה לו לרבי ליב קרוב משפחה שזכה ללמוד חברותא כמה חודשים בשנה עם גאון ישראל, מרן רבי מאיר שמחה הכהן מדוינסק זצ"ל, בעל ה'אור שמח'. אותו קרוב סיפר לרבי ליב, כי פעם באמצע לימודם התקשו בהבנת דברי התוספות, ולא הצליחו לרדת לעומק כוונתם.

אמר לו רבי מאיר שמחה: "מכיון שאיננו מבינים את לימודנו אף לאחר עמל כה גדול, הרי צריכים אנו להתפלל לקדוש ברוך הוא שיעזור לנו. אבל אומר לך באיזה נוסח יש להתפלל: תתפלל לקדוש ברוך הוא שיתן בליבנו אהבת תורה".

וכך הוה. עמדו ה'אור שמח' והחברותא והתפללו מעומק הלב להשם יתברך שיציף את ליבם באהבת תורה, ואחר כך שבו ללימודם. והנה, לא עברו דקות בודדות וכל דברי התוספות הובנו על בוריים והתיישבו כמין חומר.

בסיום הלימוד, פנה החברותא אל רבי מאיר שמחה ושאל: "מה שהרב הורה להתפלל על הבנת התורה - מובן לי היטב. הן חז"ל אומרים (נדה ע, ב): "מה יעשה אדם ויחכם - יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו". אולם מהיכן לקח רבנו את נוסח התפלה? לכאורה, אם חסר לנו בהבנת התורה, היינו צריכים לבקש מהבורא הבנה, ולהתפלל תפילות של 'אתה חונן לאדם דעת' או 'אבינו אב הרחמן'. אבל הרב אמר שנתפלל כי נזכה לאהבת תורה. לכאורה, מה שייכת תפלה זו להבנת התורה?"

"אענה לך במשל", השיב ה'אור שמח'. "למה הדבר דומה? לאמא שהיתה צריכה לעזוב את ביתה לכמה שעות, והביאה את תינוקה הקטן לשכנתה כדי שתשמור עליו. כששבה לביתה ונכנסה אל השכנה, מצאה את התינוק בוכה ומיילל, ומיד נטלה אותו וטיפלה בו עד שבכיו פסק.

"איך מיד הבנת מה הוא צריך?" תמחה השכנה בטון משתומם. "הלא ניסתי להרגיע אותו בכל דרך שיכלתי, ולא הצלחתי..."

מה באמת ההבדל בין השכנה לאם התינוק? הרי השכנה היא גם כן ברת דעת, וייתכן שאף מטופלת בילדים משל עצמה. מדוע אם כן האם הבינה מיד מדוע התינוק בוכה, ואילו השכנה לא הבינה? בהכרח הטעם הוא, כי לאם יש אהבה עזה לתינוק כאילו התינוק הוא

מיד היה נזכר במה המדובר. סיפר לי אברך יקר, בוגר ישיבת פוניבז' שכיום מתגורר בשכונתנו, כי לפני נישואיו עלה להזמין את מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל לשמחתו. הוא הגיש לרבי גרשון את ההזמנה, ורבי גרשון פתח אותה והביט בין היתר על שמות הסבים שהופיעו בה.

לפתע הצביע ראש הישיבה על אחד הסבים, שנודע כתלמיד חכם ומרביץ תורה בירושלים, ואמר: "זכורני, כי לפני למעלה משישים שנה, הייתי יחד עימו לכמה ימי מנוחה בבית 'ועד הישיבות' בנתניה..." הנכד הנרגש התעניין - באיזו שנה מדובר? ורבי גרשון התחיל לחשבן במלמול לעצמו: "זה היה בזמן של כתובות או של יבמות?...". ולפתע התנער: "אה! זה היה בשנה של כתובות, אם כך זה היה בשנת תשי"ז..."

כך נמדד הזמן אצל אדם גדול שהתורה היא חלק מנפשו, וכל תהלוכותיו וציר חייו מושגות על תורה. גם כשהוא הולך לפוש, לאכול או לישון, תמיד מחשבתו נתונה על תורה. השנה והזמן מאוחסנים בזכרונו של רבי גרשון לפי המסכת שלמד... גם כשהיה בנתניה היה זה זמן של 'כתובות' או 'יבמות', כי כשלמד את המסכת - כל הווייתו היתה בפנים.

בדומה לזה שמעתי מאחד מבני ביתו של רבי גרשון, כי לפני שנה או שנתיים הגיע מאמריקה הגאון רבי אליהו ברודנא שליט"א, ראש ישיבת מיר בארצות-הברית, ועלה להתברך במעונו. הציגו אותו בפני ראש הישיבה כבנו ממלא מקומו של הגאון רבי שמואל ברודנא זצ"ל בראשות ישיבת מיר בארצות-הברית, ושהינו נמנה בין גדולי מרביצי התורה באמריקה.

רבי גרשון ניסה לאמץ את מוחו להיזכר מי היה אביו. אך לאחר רגע של מחשבה התעשת ואמר: "הא, אני נזכר כי לפני ארבעים שנה ראיתי באיזה קובץ מסויים 'חבורה' שכתב יהודי בשם רבי שמואל ברודנא, בה יישוב קושיא חזקה על תוספות פלוני במסכת פלונית..." זהו אביכם?!"

רבי אליהו שהכיר חידוש זה מאביו, אישר לראש הישיבה כי אכן אביו עסק ביישוב קושיא זו, והעלה ליישוב כך וכך...

הדבר הזהים את כל הנוכחים בחדר - כיצד זכרונו של רבי גרשון כרוך בקושיות ותירוצים ששמע, ולפי הסוגיות שעסקו בשעתו. אך נדמה כי אין רבותא בכך, כי כאשר יודעים להעריך נכונה את התורה, וציר החיים מסתובב סביב התורה - ניתן להגיע לדרגות כאלו, בהן התורה נהפכת לחלק בלתי נפרד מהחיים!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

עצם מעצמותיה, וממילא היא מרגישה מה הוא צריך - כשם שהיא מרגישה מה היא צריכה. אבל השכנה, אף על פי שהיא בעלת שכל, אין לה שייכות לתינוק.

המשיך רבי מאיר שמחה ואמר: "התורה הקדושה עמוקה מאד, ולפעמים קשה לעמוד על דבריה ולהבינם עד תומם. אבל כל זה הוא מפני שאנו 'זרים' לתורה... אנו עומדים מבחוץ, וכך קשה מאד להבין אותה. אבל האמת היא שהתורה והיהודי בעצם חד הם, כמו שאמרו חז"ל (זוהר ח"ג ע"ג א): "ישראל ואורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא"; ואם מתרחקים אנו מהתורה - זה אינו המצב הטבעי. כך יוצא שעיקר העבודה הוא להתקשר ולהתדבק לתורה הקדושה, ועל ידי אהבת התורה מתקרבים ומתדבקים בה עד שנעשים עימה כגוף אחד. או אז, ניתן להבין את כל סודותיה ומצפונייה.

"עכשיו תבין", סיים רבי מאיר שמחה, "מדוע כאשר רואים שלא מבינים משהו בלימוד התורה, צריכים להתפלל לקדוש ברוך הוא שיתן בלבנו אהבת התורה במדה גדולה יותר!..."

באיזו שנה נסע רבי גרשון אדלשטיין לנוח בנתניה?

מסופר על מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, שכאשר שב מגלות שנחא"י בדרכו לארץ ישראל, נסע עם אוניה עד צרפת, ומשם תכנן להגיע ארצה. למרות שהנסיעה היתה ארוכה ומתישה, שקע רבי חיים במהלך כל הדרך בלימוד התורה בעומק העיון. שם, על סיפון האוניה, חידש שלושים ושתיים מערכות בספר 'שב שמעתתא', אותן אסף לחיבור מיוחד בשם "תורת הספינה".

לקראת סוף הנסיעה, לאחר טלטולי דרך קשים ומייגעים, נשמע לפתע בחלל האויר קולו של ילד קטן ששואל את אימו בעצבנות: "אמא, מתי כבר מגיעים? אמא, היכן אנו נמצאים?" וכך, שוב ושוב. רבי חיים, שהיה שקוע בעיונו הנמרץ, התנער לפתע כמי שקם מתרדמת עמוקה ואמר באופן אינסטיקטיבי: "אנחנו נמצאים בשמעתתא ג', פרק פלוני..."

בתנאים הקשים הללו, ינק רבי חיים את חיות הנפש שלו מעיונה של תורה. שם היה, ושם היה מקומו - שמעתתא ג'..."

ואכן, כך היה הנוסח המודד אצל גדולי התורה. שמעתי על הגאון רבי אליהו מישקובסקי זצ"ל, ראש ישיבת 'כנסת חזקיהו' ורבה של 'כפר חסידים', שכאשר היו צריכים להזכיר לו על תאריך של אירוע וכדומה, הזכירו לו זאת באמצעות מסכת שלמד באותו הזמן, כך

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

מדוע

אין מברכים על התקיעות באלול?

כיצד

מברכים 'שהחיינו' על התקיעות
בר"ה לאחר שתקעו כל החודש?

הזופיע הכרך החדש! מועד לדוד

חידושים וביאורים בסוגיות המועדים: אלול, ראש השנה, יו"ב, סוכות, שמיני עצרת, חנוכה, ט"ו בשבט, פורים וד' פרשיות להבין את הפשט, להעמיק בעיון, להאיר את עניני המועדים

מאת הרב"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א,

נשיא 'דרשו'

בסוף יום הלימודים הראשון, אני מחלק לילדים ממתק ואומר להם בפה מלא ובהרחבה גדולה שאת הממתק הזה אני מחלק כאות תודה והוקרה לבורא העולם, שאני מודה לו על כך שהוא זיכה אותי בכאלו תלמידים מופלאים כמותם

המחנך הרה"ג ר' עמרם בינעט, עם תשעה 'טיפים' למלמדים ומחנכים, מתוך הניסיון שצבר בעשרים שנות הוראה

לְעִשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ד' אֶלּוֹקֶיךָ (יג"ט)

מדי שבוע אני זוכה להעלות את מחשבותי והגיגי בעניינים שונים. באופן טבעי בגלל התפוצה הגדולה של גליון 'לקראת שבת' אני מקבל תגובות רבות ומעניינות. אבל אחד מהמאמרים שכנראה הצליחו מאוד לתפוס את הקוראים, הוא המאמר שפורסם כאן בעבר לקראת שנת הלימודים. קיבלנו על מאמר זה עשרות תגובות, והחלטנו לפרסם זאת שוב.

שנת לימודים חדשה מתחילה, ובלבו של כל מלמד מתנגב חשש קל: איזו כיתה אני עומד לחנך השנה? הטובה היא אם ... היש בה עץ אם אין?

אצל מלמדים צעירים בשנות ההוראה הראשונות, זה יותר משמעותי. יש לא רק חשש אלא אפילו פחד של ממש. אולי הכיתה החדשה תהיה באמת כיתה מופרעת ובעייתית ואני לא אצליח לשרוד את התפקיד עד סוף השנה?

האמת שבשדה החינוך אין כללים קבועים. כל איש חינוך ייתן לכם עצות אחרות וכללים אחרים. אבל בכל זאת, אני אתן כמה כללים שאני למדתי מהניסיון שלי, ושכל מלמד יעשה איתם מה שלבו חפץ, ייקח את מה שמתאים לו ויוותר על מה שפחות מתאים לו.

לפני הכל: תפילה

זה כל כך פשוט שלא צריך לכתוב את זה, אבל זה כל כך יסודי שאי אפשר לדלג על זה. מלמד שרוצה להצליח בעבודתו חייב להתפלל על כך. בלי תפילה שום דבר לא מצליח בחיים. במיוחד כשמתחילים ללמד כיתה חדשה, זה בדיוק הזמן לפתוח ספר תהילים ולומר לפחות כמה פרקים בלב נשבר, להתפלל מעומק הלב ולבקש סעד ממרומים, וכל המרבה בתפילה הרי זה משובח.

בלי איומים!

יש מלמדים רבים שמחזיקים בדעה שבימים הראשונים של שנת הלימודים צריך להלך אימים על התלמידים ולהכניס להם פחד בלב, שיישאר עד סוף השנה. צריך להיות מאוד זהירים עם זה, ואני באופן אישי בכלל בדיעה הפוכה. נכון, צריך משמעת, אסור להיות חבר

של הילדים לא בתחילת השנה ולא בהמשך, אבל כן מותר להיות רך אתם, להתחיל בעדינות ובשפה נעימה, לא חייבים להתחיל קשות. אני תמיד מתחיל את שנת הלימודים בשאלה מה שמו של כל ילד, מה הכינוי שלו, אני מספר להם קצת על עצמי, שואל אותם איפה הם היו בחופש, מתעניין בשלומם, מחמיא לכיתה באופן קבוצתי, מה ששמעתי מהמלמד של השנה שעברה כמה שהם חברה'מנים או מוכשרים, או מאוחדים מאוד או אוהבים אתגרים, מצטיינים בתפילה, אוהבים לעשות שטייגען וכדו'.

עמוד בדלת...

במקרה שמלמד מכיר את עצמו כאחד שהמשמעת שלו לא מאוד חזקה, לא הייתי ממליץ להיכנס לכיתה ביום הראשון לפני שכל אחד מהילדים עומד במקום שלו, או יושב, תלוי בגיל ובמה שמקובל באותו תלמוד תורה.

אתה יכול פשוט לעמוד בדלת ולהמתין, בלי לחץ, בלי למהר לשום מקום. הילדים אולי יתעלמו, אולי יצחקו, אבל אחרי כמה דקות, אולי אפילו אחרי רבע שעה, הם בסוף יבינו את מה שמצופה מהם לעשות ואתה תיכנס לכיתה שקטה ורגועה, ותוכל להתחיל ברגל ימין.

בוא נתחיל ממך...

לפעולה שהתלמידים עשו קודם לכן.

אני מחלק לילדים ממתק

בסוף יום הלימודים הראשון, אני מחלק לילדים ממתק ואומר להם בפה מלא ובהרחבה גדולה שאות הממתק הזה אני מחלק כאות תודה והוקרה לבורא העולם, שאני מודה לו מכל הלב על כך שהוא זיכה אותי בכאלו תלמידים מופלאים כמותם: "כבר יום שלם אני יושב אתכם, ואני רואה כמה זכיתי שיש לי השנה את התלמידים הכי מיוחדים והכי צדיקים...". ככה אתה מייצר אהבה בלב הילדים אליך, ככה אתה בונה קשר של רב ותלמידיו! ילד לומד פי כמה וכמה יותר טוב אצל רב שהוא אוהב אותו, לעומת רב שהוא חלילה לא ממש אוהב אותו בלשו המעטה...

אף ילד לא נעלב ממחמאה

חוץ מהפעולות שאנחנו נוקטים לקנות את לב התלמידים ככתה בשלמותה, חובה לייצר גם קשר אישי עם כל אחד מהתלמידים. אחת הדרכים הכי טובות לייצר כזה קשר היא על ידי מחמאות. אף ילד לא נעלב ממחמאה שהרבי נותן לו, וכל ילד זוכר את המחמאות הללו, צורב אותן בלבו, ומשתדל לעמוד בצפיפות שהן משקפות. לכן, עוד ביום הראשון ללימודים, בסוף היום, לתפוס באופן פרטי ילד אחד, להחמיא לו על מעלה מסוימת שראית אצלו, לאחר מכן עוד ילד אחד או שניים. ככה כבר העברת שלושה ילדים לצד שלך, מחר תעביר עוד שניים או שלושה, ועד סוף השבוע כבר כל הכתה תהיה בצד שלך בעז"ה. מומלץ מאוד להתחיל מהילדים הטובים והמשפיעים בכיתה, כי זה גם מעביר מסר לכל הכיתה שהילדים החזקים שקובעים את המדיניות הכיתתית אוהבים את הרבי ומסורים אליו. החלה מהכיוון ההפוך יכולה לגרום לזלזול בילדים שהם בצד של הרבי, ולאחר מכן גם כשתגיע לילדים היותר מובילים הם ידחו את הקרבה הזאת. לא שאי אפשר לתקן את הרושם, אבל עדיף להתחיל ברגל ימין עד כמה שהדבר אפשרי.

אסור להיכנס ללחץ והיסטריה

לא משנה מה עשית, אם נכשלת, אם טעית, אם התחלת ברגל שמאל, אסור להיכנס ללחץ והיסטריה. עבודת החינוך צריכה להתבצע מתוך רוגע. כשהילדים מרגישים אותות לחץ מכיוון המלמד, הם מתחילים לחגוג ולחפש את הסדקים באישיות הקשוחה. מלמד חייב להיות חזק, נחוש, הגון ו... רגוע, ובסייעתא דשמיא עם הרבה תפילות, אני מקווה שהכללים האלו אכן יביאו תועלת למלמדים שנחשפים אליהם.

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

השמירה על הזמנים היא אבן יסוד של החינוך. ילדים חייבים לדעת להיכנס בזמן לכתה, אבל כדי שהם ילמדו את זה, הם חייבים לקבל דוגמה אישית מהמלמד. ולכן מלמד חייב להקפיד על הזמנים בלי שום פשרות. בוודאי בחצי הראשון של שנת הלימודים. אם אתה ממחר רק פעם בשבוע, אין לך זכות להעניש או אפילו לנזוף בילד שמאחר פעם ביומיים!

עשר פעמים...

דע את האוהב! הילדים מנסים את המלמדים פעם אחר פעם. זה חוק טבע. הם בודקים גבולות ובוחנים את התגובות. מלמד חכם יודע להימנע מחיכוך מול הילדים בימים הראשונים, ומצד שני גם לא נותן להם לפרוץ גבולות או למתוח אותם. הגבולות חייבים להישמר, אבל גם האווירה הטובה. זה בהחלט אתגר לא פשוט, וכדאי מאוד להתפלל על כך באופן ספציפי...

יום של הקדמות

ביום הראשון לשנת הלימודים לא צריך ללמוד כלום, רק להקדים. לדוגמה: "השנה אנחנו נלמד מסכת סוכה, היא מורכבת מחמישה פרקים, אתם יודעים למה אנחנו צריכים לשבת בסוכה? איפה זה כתוב בתורה? הנה תראו, בסוכות תשבנו.. כי בסוכות הושבת'... צריך לצאת מהבית לדירת עראי..."
אנחנו מרוויחים בהקדמות האלו שני דברים: קודם כל אנחנו מכניסים אותם לנושא, ומסייעים להם להצליח בלימודים. דבר שני, אנחנו בעצם מוציאים אותם מהאווירה של חופש ובין הזמנים, ומחדשים את הקשר שלהם עם תלמוד התורה. לנו זה לא נראה כזה מסובך, אבל אצל ילד בגיל עשר, שלושה שבועות זה פרק זמן ארוך מאוד. הוא כבר שכח איך נראה החיידר, תתחשב בו! תן לו זמן להתרגל, לשמוע הקדמות וסיפורים, מחר הוא כבר יגיע לחיידר עם פרצוף שונה לגמרי, זה כבר לא פרצוף של חופש, אלא אווירה רצינית של הגעה ללימודים.

עזבו את הכיסאות

צריך לתת לילדים לבחור בעצמם את המקום המועדף עליהם בכיתה. שיישבו ליד מי שהם רוצים. לתת הזדמנות לרצון העצמי שלהם. אם אתה רואה אחרי כמה ימים שזה שידוך לא מוצלח, אפשר להעביר, אבל את העברת המקומות חייבים לעשות ברוגע, באופן יזום על ידך, לא בגלל שהילד דיבר עם החבר אתה מתעצבן ומעביר אותו. זה משדר לילדים לחץ וחוסר ביטחון. אם אתה מגיע למחרת ולפני התפילה נותן פקודה של החלפת מקומות, זה מתקבל כאקט חינוכי מחושב והגייוני ולא כתגובה אוטומטית ובלתי רצונית

רוצים לקבל את 'לקראת שבת'
מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

Dirshu
דרשו ד' ועזו
קרו עלמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

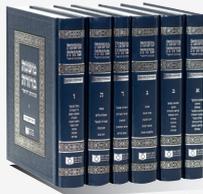

תורמי

נזוז כישם
לקראת
הגדרלה!

המבצע הגדול לחודש אלול
תורמים לארגון 'אחינו' זרוע החיזוק של
'דרשו' ולהפצת גליון 'לקראת שבת'
זמקבלים מ'דרשו' מתנות ענק!!

המבצע מוגבל!! כל הקודם זוכה!!

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

הכרך החדש! 'מועד לדוד' על המועדים

סה"כ שווי המתנות 467 ₪

תרום 23 ₪ לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 299 ₪

1.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

הכרך החדש! 'מועד לדוד' על המועדים

ספר המפתח על המשנ"ב

סה"כ שווי המתנות 530 ₪

תרום 24 ₪ לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה 336 ₪

2.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

39 כרכים כריכה רכה - פורמט כיס

ספר המפתח על המשנ"ב

סה"כ שווי המתנות 387 ₪

תרום 23 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 276 ₪

3.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

19 כרכים כריכה רכה - פורמט רגיל

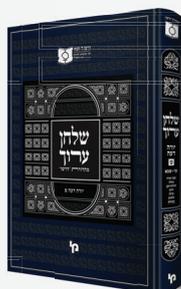
ספר המפתח על המשנ"ב

הכרך החדש! 'מועד לדוד' על המועדים

סה"כ שווי המתנות 404 ₪

תרום 23 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 276 ₪

4.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

ספר המפתח על המשנ"ב

שו"ע יו"ד כרך ט'

שו"ע יו"ד כרך י'

הכרך החדש! 'מועד לדוד' על המועדים

סה"כ שווי המתנות 828 ₪

תרום 28 ₪ לחודש
למשך 15 חודשים
סך כל התרומה 420 ₪

5.

איך תורמים? בכל עמדות 'נדרים פלוס' או במוקד 'דרשו' 02-5609000

בהיותי ילד, שלחו אותי פעם למשימה חשובה מאוד: כ"ק אדמו"ר מקאליב זצ"ל ולהבחל"ח מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א, נהגו אז לקיים 'בר בי רב דחד יומא' בחולון. בין היתר רצו להביא את המגיד הנודע רבי שלום שבדרון זצ"ל. שלחו נהג מבני ברק שייקח את הגר"ש ואני הקטן התבקשתי להתלוות לנהג כדי לסייע לרבי שלום אם יהיה בכך צורך

הגר"ר אליעזר יטקובסקי שליט"א על ענייני דיומא
ושאלות 'צוף התורה' שהוצגו ע"י ילדי 'אנחנו וצאצאינו'

היה זה בחודש אלול, וכידוע מנהגו של רבי שלום היה לעשות 'תענית דיבור' במשך כל חודש אלול. הוא לא היה מדבר בכלל בענייני חולין, אלא רק בדברי תורה ובדברי מוסר.

כשנכנס לרכב, התרגש הנהג וניסה לפתח שיחה עם רבי שלום, אבל הוא לא השיח עמו, וראה גם שבדברי תורה אי אפשר לדבר עם הנהג הזה. אבל כשעברנו ליד הר המנוחות ביציאה מירושלים, סיפר לו רבי שלום סיפור שנועד להביא מחשבת מוסר בלב האדם.

"אתה שומע?", אמר לנהג, "אתמול אכלתי חביתה, ובתוך החביתה מצאתי מחט! שווה בנפשך מה היה קורה אם לא הייתי שם לב למחט, ואוכל אותה יחד עם החביתה... עכשיו כבר הייתי שוכב פה" אמר, והצביע על 'בית החיים'.

זה היה ה'טיול' של רבי שלום שבדרון, וזה היה ה'נוף' שנשקף אליו מחלון המכונית... ללמדנו שגם כשרואים נוף בימי בין הזמנים, יש דרכים רבות להסתכל על נוף ולהתבונן בו.

שאלו ילדי 'אנחנו וצאצאינו' את מרן

שאלות 'צוף התורה' שהוצגו על ידי וע"י הרב מרדכי בלוי יחד עם ילדי 'אנחנו וצאצאינו', בפני מרן עמוד ההוראה הגאון רבי יצחק

תלמידיו של מרן הגרא"ל שטיינמן ביקשו ממנו שייקח כמה ימי מנוחה, כדי לפוש מעט מעמל וטורח הנהגת הציבור, אבל מרן סירב לכך בתוקף ומעולם לא הסכים לשמוע לדבריהם.

אמנם, פעם אחת היו בנסיעה לצפון שם היה אמור מרן לשאת דברי חיזוק בפני קהילה מקומית, וכשהיו בדרך הודיע המארגן שבגלל תקלה טכנית האירוע יתאחר מעט, ולכן כדאי שיעשו עצירה בדרך כדי שמרן לא יצטרך להמתין במקום עד לסידור התקלה, ויהיה בכך פגיעה בכבוד התורה.

כששמע זאת הנהג רבי יצחק רוזנגרטן, ניצל את ההזדמנות ואמר למרן שמאחר וממילא צריכים עכשיו להמתין מעט, הוא יעצור על יד חוף הים, ומרן ישב מעט מול הים כדי להתבונן ברוגע גלי הים, וישאף את האוויר הנעים והנקי. להפתעת הנוכחים הסכים מרן באופן חריג מאוד, והתקרבו עם האוטו לחוף, שם הוציא הנהג כסא מתקפל שהיה לו בתא המטען, ומרן התיישב מול הים כדי לנוח...

כעבור דקה קם מרן ממקומו ואמר "איך האב שוין יוצא געוויין דאטשה". כלומר, כבר יצאתי ידי חובת נופש... אולי היתה זאת דקת הנופש היחידה שלו בימי חייו...

פעם אחרת כשטס מרן למדינת הים לצורך חיזוק היהדות, חלפו עם המטוס מעל הרי האלפים, ואמרו למרן שהנה ניתן לראות מהחלון את הנוף המדהים של הרי האלפים משתרע במלוא הדרו. מרן התרומם קמעא ממושביו כדי לגשת לחלון אבל מיד חזר בו והמשיך ללמוד. הוא ויתר על ההזדמנות להעיף מבט על הרי האלפים, כדי שלא לבטל אפילו חצי רגע מתלמודו.

בהיותי ילד כבן שבע שנים

בהיותי ילד כבן שבע שנים, שלחו אותי פעם למשימה חשובה מאוד: כ"ק אדמו"ר מקאליב זצ"ל ולהבחל"ח מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א, נהגו אז לקיים 'בר בי רב דחד יומא' בחולון, והיו מביאים את מיטב הדרשנים לדבר בפני הקהל. בין היתר רצו להביא את המגיד הנודע רבי שלום שבדרון זצ"ל. שלחו נהג מבני ברק שייקח את הגר"ש שבדרון מירושלים לחולון, ואני הקטן התבקשתי להתלוות לנהג כדי לסייע לרבי שלום אם יהיה בכך צורך.

את התפילין בידו, אין הם בטלים אליו אלא מתייחסים אליו כאל מי שנושא חפץ של מצווה בידו, וצריכים לתת לו להיכנס ראשון".

הוסיף מרן הרב זילברשטיין שליט"א וחיידד: "והאמת היא שגם כשנכנס גבאי צדקה לבית הכנסת כדי לאסוף תרומות לאלמונות, יתומים או למוסדות תורה וחסד, אני נוהג לקום לכבודו כדין עוסק במצווה שיש לכבדו! ואיני יודע למה לא נוהרים בזה ולא מכבדים מספיק את העוסקים במצווה!".

מעשה: פעם אירע שהכניסו יהודי יקר לבית האסורים לתקופה של מספר שנים, בגלל שנתפס על דברי תורה. מאחר והיה 'קרוב ציבור', באו גדולי התורה לבקרו ולכבדו, וכך אירע שבאו לבית האסורים גם מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, וגם גדולי דיני 'העדה החרדית'.

כשבאו להיכנס אל תוך בית האסורים, זירז מרן הגר"ח את עצמו כדי להיכנס ראשון, לפני שאר גדולי התורה, והיה זה בניגוד מוחלט לטבעו שתמיד היה מכבד אחרים ואת עצמו היה מבטל.

הסביר מרן למלווי את המניע למעשיו: "זה ירושלמי מפורש", אמר, "הירושלמי כתב שבכל מקום הגדול נכנס ראשון למעט שלושה מקומות, בית הכסא, בית המרחץ ובית האסורים, שם אין מכבדים את הגדול להיכנס ראשון כי אין אלו מקומות של כבוד, וממילא ראוי שאני אכנס ראשון וגדולי התורה יכנסו אחרי...".

וכן היה מעשה אצל דודו מרן החזו"א זצ"ל, כשבא אותו ראש ממשלה ידוע לביקור המפורסם אצל החזו"א שביקש לקבל את הסכמתו לאי גיוס בני הישיבות לצבא רח"ל, אמר לו החזון איש את המשל הידוע עם העגלה הטעונה והעגלה הריקה, וכמובן שזו הריקה צריכה לפנות את הדרך לזו הטעונה.

כשיצא האורח הלא נכבד, הבין החזו"א שאין מנוס אלא לכבדו וללוותו כדי שלא תהא עינו צרה בתורה ובלומדיה, אבל מנגד לא רצה שיהא זה חלילה כהודאה שכבודם גדול מכבוד התורה חלילה וחלילה, ואכן אירע פלא עצום! אף שהמקום היה מלא וגדוש בצלמים מכל כלי התקשורת שבאו לתעד את האירוע, אין אפילו תמונה אחת מהמאורע הזה שבו ליווה מרן החזו"א את אותו האיש אל מחוץ לביתו, וכל הצלמים שהיו שם או שלא הספיקו לצלם או שנשרף להם ה'פילם' וכד'. ויהי למופת!

אלחנן עולה לכתה ח' ללמוד מסכת בבא קמא

מקרה: אלחנן עולה לכתה ח' ובשנה הבאה, הם עתידים ללמוד מסכת בבא קמא. בעיקרון הוא חיפש גמרא מהוצאה מסוימת, שבעיניו היא הגמרא הכי יפה ומאירת עיניים, אבל כשהגיע לחנות הספרים התברר שהמלאי אזל, וייקח מספר שבועות עד שיגיעו גמרות נוספות מהוצאה זו. בלית ברירה קנה גמרא מהוצאה אחרת, שנראית פחות יפה ומהודרת בעיניו.

יומיים לאחר מכן, עבר אלחנן ליד חנות ספרים אחרת, ומתוך סקרנות נכנס לבדוק וגילה שנותרה להם עוד גמרא אחת מהמהדורה היותר מפוארת.

שאלו ילדי 'אנחנו וצאצאינו': האם ראוי לקנות את הגמרא היותר

מקרה: משפחת ליבוביץ נוסעת מבני ברק לירושלים, כדי להתפלל בכותל המערבי ולסייר בסמטאותיו של הרובע היהודי. מאחר ומדובר בימי 'בין הזמנים' והאוטובוסים עמוסים, חששו בני המשפחה שלחלקם לא יהיה מקום לשבת, ולכן החליטו לשלוח את אחד הילדים, החברה'מן של המשפחה, שהמתין בתחנה הראשונה שלה אוטובוס ותפס מקומות לכל בני המשפחה.

שאלו ילדי 'אנחנו וצאצאינו' את מרן: האם מותר לנהוג באופן זה, ולתפוס מקומות באוטובוס, ובמידה ואכן נהגו כך, האם המקום 'שנתפס' הוא אכן תפוס, או שכל אחד שעולה לאוטובוס יכול לשבת במקומות אלו כאוות נפשו ואינו מחויב לכבד את דרישתו של הנוסע להשאיר את המקומות פנויים עבור מי שיבואו אחריו?

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: אסור לתפוס מקומות באוטובוס עבור מי שיעלה בהמשך, ואף שידוע ש'זכין לו לאדם שלא בפניו', זה רק במקום שבו אינו 'חב לאחריני', אבל בנידון דידן, מדובר בחובה לאחרים שבגללו לא יוכלו לשבת, ולכן אסור לעשות זאת, ואם תפס אין המקום תפוס!

אומנם, אם הוא רוצה שאביו או אחיו ישבו לידו כדי שיוכל ללמוד איתם בדרך, וידוע מה שאומרת הגמרא בתענית, ששני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהם דברי תורה ראויין להישרף, ממילא מותר לו לתפוס מקום אחד לצדו לטובת מי שישב לידו ללמוד עמו.

האם ראוי שאלחנן יכבד את אפרים להיכנס ראשון לבית הכנסת

מקרה נוסף: ילדי תלמוד התורה 'חן המקום' מתפללים מדי בוקר בצוותא חדא במניין המורכב מאנשי צוות ההוראה בת"ת ותלמידי כתה ח' שחלקם כבר הגיעו למצוות.

כשהגיע אלחנן בן ה-12 וחצי לבית הכנסת של תלמוד התורה, הגיע בדיוק גם חברו אפרים, שלפני שבוע חגג את בר המצווה שלו, ושהחליט לנהוג מנהג טוב להניח את התפילין בביתו ולבוא לתפילת שחרית כשהוא כבר מעוטר בתפילין.

שאלו ילדי 'אנחנו וצאצאינו': האם ראוי שאלחנן יכבד את אפרים להיכנס ראשון לבית הכנסת, משום שהוא מעוטר בתפילין?

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: "כבר דנו הפוסקים בשאלה זו, ובוודאי שצריכים לכבד את מי שמניח תפילין בראשו להיכנס לפני מי שאינו מניח תפילין, כי זה עניין של כבוד וחיוב למצוות.

אמנם, במקרה שמתפלל אחד מגיע כשהוא מעוטר בתפילין, ומולו מגיע מתפלל אחר שמחזיק את התפילין בידו כדי להניחם לאחר שייכנס לבית הכנסת, צריכים לתת את זכות הקדימה לזה שמחזיק את התפילין בידו, והוא קודם למי שמעוטר בתפילין, כך הכריע מורי חמי מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. זאת משום שמי שמעוטר בתפילין, הרי התפילין בטלים אליו כמו כל לבוש, ואילו מי שמחזיק

נאה והדורה, או שעליו להסתפק במה שרכש ודי בכך?

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: הדבר תלוי כמובן בדעת הוריו שמשלמים את הרכישה, וביכולות הכלכליות שלהם. אמנם, ברור הדבר שיש מקום לשקול רכישה של הגמרא היותר נאה, משום שלימוד מתוך ספר נאה והדור למראה, מסייע ללומד שיתקבלו הדברים על לבו ויתיישבו בדעתו.

וכן מצינו שכתב מרנא החתם סופר לבניו שעסקו בהספדת ספריו, שישתדלו שיודפסו הספרים בצורה נאה ומכובדת, על גבי דפים לבנים ומאירי עיניים, כדי שיתקבלו הדברים על לב הלומדים, וכדי לכבד את התורה שתהיה חכמה מפוארה בכלי מפואר.

מעשה בגאון רבי עקיבא איגר זיע"א, שפעם שבת בעיר ניקלשבורג והמרא דאתרא הגאון רבי מרדכי בנעט זיע"א, שהיה מגדולי אותו הדור, כיבדו לשאת דרשה בפני קהל הקודש.

ואכן, רבי עקיבא איגר עלה ואמר פלפול עמוק בפני קהל הלומדים, ביאר סוגיא מהגמרא, הקשה עליה כמה קושיות חמורות, ולאחר מכן פלפל בעניין עד שהחל ליישב את השאלות בזו אחר זו, והנה התערב המרא דאתרא ושאל את רבי עקיבא איגר שאלה אחת שסתרה לכאורה את כל המהלך שלו.

הגרעק"א שמע את השאלה, הרחר מעט, ומיד הודה שאכן המהלך שלו כנראה לא היה מחושבן עד הסוף, וירד מהבמה מבלי להמשיך את הפלפול שלכאורה נסתר.

רבי מרדכי בנעט נחרד, הוא לא התכוון חלילה לפגוע בכבודו של האורח הנכבד, רק הקשה קושיא, מתוך מחשבה שרבי עקיבא איגר בוודאי יתרץ אותה בקלות. לא זו בלבד, אלא שלאחר מחשבה נוספת, הגיע רבי מרדכי בנעט בעצמו למסקנה שהקושיא שלו בכלל לא היתה קושיא, ושבאמת ניתן היה לדחות אותה בלי שום קושי, ולפלא הוא שרבי עקיבא איגר שגאונותו ידועה בכל קצווי תבל לא הרגיש בכך!

ניגש המרא דאתרא לאורח החשוב, והתנצל מעמקי לבבו על הפגיעה בכבוד התורה, ולאחר מכן אף הוסיף ואמר "הרי יכולתם להשיב על שאלתי כך וכך, ומדוע מיהרתם לרדת מהבמה?".

השיב לו רבי עקיבא איגר, אכן צדקו דבריך, יכולתי לדחות בנקל את הקושיא שלך ולהמשיך עם הפלפול שלי. ומה הייתי מרוויח? הייתי מציל את כבודי ופוגע בכבודו של המרא דאתרא! אני לא נשאר כאן, מחר אני יוצא למקום אחר, ומשאיר את המרא דאתרא עם פחיתות כבוד כלפי קהל עדתו. לעומת זאת, כשירדתי מהבמה ראו אנשי עירך שהרב שלהם הוא יחיד בדורו וביכולתו לסתור אפילו פלפול של רבי עקיבא איגר - מכאן ולהבא, הם ידעו להעריך הרבה יותר את המרא דאתרא שלהם, וזהו רווח הרבה יותר גדול מהכבוד האישי שלי!

אפשר לומר שהמסר העולה ממעשהו של רבי עקיבא איגר, משתלב היטב עם מה שהורה רבינו החתם סופר, שהיה חתנו של רבי עקיבא איגר, אלא שהחתם סופר דיבר על חיבת הלומד לספר שממנו הוא לומד, וחמיו רבי עקיבא איגר דיבר על חיבת הלומד לרב שמפיו הוא קונה חכמה.

עוד בעניין כבוד הספרים, **מעשה היה ברבי שניאור זלמן מלאדי 'בעל**

התניא' זיע"א, שהגיע פעם לביתו של רב קהילה שלא היה מעדת החסידים, וראה שהיה שם ספר 'נועם אלימלך' של רבי אלימלך מליזענסק, כשהוא מונח מתחת לספסל בצורה שאינה מכבדת. לתמיחתו ולחרדתו של ה'בעל התניא' ענה בעל הבית שהוא לא מכיר את רבי אלימלך מליזענסק ולא חש לחלוק לו כבוד, "אדרבה, אמרו לי אתם מה מעשיו ומה מעלתו?" אמר הרב. השיב לו ה'בעל התניא' - אני אומר לכם רק דבר אחד: גם אם הייתם שמים את רבי אלימלך מליזענסק בעצמו מתחת לספסל בכזה ביזיון כמו ששמתם את ספרו, הוא היה שותק ולא מעיר לכם על כך, בדיוק כמו שהספר שותק...

שמע זאת אותו גדול, ומאז הקפיד לנהוג כבוד ב'נועם אלימלך'.

לכבד את ספרי הקודש כאילו היו אנשים חיים

וכך מספרת הרבנית ר. צביון, בתו של מרן שר התורה רבינו הגר"ח קנייבסקי זיע"א, בספרה 'מבית אמי': מרן זצ"ל היה נוהג לכבד את ספרי הקודש כאילו היו אנשים חיים. היה נוהג שספר לא יעמוד בקצה השולחן או במקום שאינו מכובד די הצורך, וכן שלא יעמוד ספר כשהוא מוטא על צדו או מונח במקום שיש חשש, אפילו קל שבקלים שהוא ייפול חלילה. היה זה ממש בבחינה של 'בנפשו הדבר', שהספרים תמיד יהיו מונחים לפי כבודם.

וכן סיפר בנו ראש ישיבת קרית מלך הגאון רבי שלמה קנייבסקי שליט"א (בשיחה עם 'לקראת שבת'), שאביהם היה קשור רגשית לספרי הקודש שלו, ואם אירע שהיה חסר ספר אחד, הוא היה מרגיש בכך מיד כשהיה נכנס לביתו, עוד כשעמד בפתח החדר מיד שם לב להיעדרו של ספר פלוני מהארון והיה שואל מיד להיכן נעלם הספר. כשהיה מרן משאיל ספר למאן דהו, היה מתנה עמו מראש בתנאי כפול ומכופל עד מתי עליו להחזיר את הספר, והיה מקפיד לקצוב זמן כפי הצורך ולא יותר, כי קשתה עליו הפרידה מהספרים החביבים עליו.

עוד סיפר הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א (במאמר שכתב ב'לקראת שבת') שפעם נכנס למרן הגר"ח עם אחד הספרים שחיבר, ואמרו את שמו ואת תפקידו כאחד מרבני ישיבת תורה בתפארתה ומנהל רשת סמינרים וכו', אבל מרן לא זכר אותו ואת שמו אף שכבר היה אצלו בעבר כמה וכמה פעמים. עם זאת, כשהגיש את ספרו לפני מרן, ועלעל בו מבט, מיד זיהה את הספר ואמר "כמדומה שכבר ראיתי את הספר הזה בעבר, וזאת אף שאת הספר ראה רק פעם אחת..."

ולסיום: להלן שמות ילדי 'אנחנו וצאצאינו' שבאו ממרחקים לאחר שהשכימו קום בעלות השחר כדי להסיק להגיע בזמן, ולהציג את שאלותיהם בפני מרן שליט"א

מיכאל סטנדר - נווה יעקב, ירושלים. מוישי חלאוה, ירושלים, נתי גרינברג, מודיעין עילית. יוסי בורשטיין, מודיעין עילית, ישראל מאיר כהן, אופקים, יעקב ישראל לבנון, אופקים, אורי וילמן, בני ברק, אהרון צביון, בני ברק. אברהם ישעיה מרן, מודיעין עילית. שלמה מאיר ישוב חרשה.

שמתי לב לפתע למשהו בלתי שגרתי. אשר רבינו - כל אורח המגיע לבקרו, מיד הוא מברכו בחיוכו התדירי בברכת 'חג שמח' אך מיד הוא מוסיף: "בטח מגיע מר מהכותל המערבי, יקובלו תפילותיך ברחמים וברצון!" ולא הסתפק בברכת חג שמח כפי רגילותו תמיד. אלא הוסיף את הקשר לתפילה בכותל המערבי אשר בסמוך לה התגורר רבי יוסף חיים בשכונת בתי מחסה

על חכמתו וזהירותו של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל בענייני בין אדם לחברו

מאת: הרב אליהו שור

בפרשתינו, פרשת ראה אנו קוראים על הרבה מצוות שבין אדם לחבירו כמצוות צדקה, מעשר עני, הענק עבד עברי ועוד. הבה נראה כיצד היתה מבטם של גדולי ישראל בסוגיות אלו כל הימים - בדקה מן הדקה!

ירושלים תרפ"א

הארץ סוערת וגועשת. תמורות עולם מתרחשות. מלחמות העולם מתרגשות ובאות. והמה מצרים ביותר לתושבי ירושלים וחכמיה שמתקיימים ביחוד ע"י תמיכת אחיהם שבגולה הרוצים להחזיק בכספם את היישוב היהודי הישן בארץ ישראל.

לא זו אף זו. כאשר צרה גשמית מילא. ניתן אולי להתגבר עליה, אבל גם צרות רוחניות יש בשפע. ארגוני הציונים והחלוצים מרימים ראש וסוחפים אחריהם רבים וגם טובים, אף מהבתים הכי שמורים, כאשר כמעט אין בית אשר אין שם מת. אם מרעב גשמי מחוסר יכולת לכלכל לחם לפי הטף, אם מרעב וכליון רוחני, כאשר ארגוני הציונים השונים פועלים ומפעילים לסחוף אחריהם את הנוער ככל היותר.

היה זה מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל אשר התייצב בגאון אל מול מרשיעי הדת, ובתבונתו כי רבה ניהל את מערכותיה של היהדות החרדית בעוז ותעצומות, כאשר הוא משיט את הספינה המיטלטלת, כקברניט ממולח אל מול גלי הים הסוערים. גדר פרצות. קומם הריסות. וחזק את הקיים בחכמה ובתבונה.

רבי יוסף חיים היה גם ידוע כגאון מופלג וכבקיא עצום בכל מכמני התורה על כל סוגיה, באורח חיים כבחושן משפט, במסכת שבת כבמסכת בכורות, כשבקיאותו וידיעותיו אלה מסייעות לו להשיט את הספינה הירושלמית לאור ההלכה הצרופה ועפ"י דת תורתנו הקדושה.

כגודל חכמתו וידענותו בתורה, ביראה ובהנהגה, הייתה התנהגותו בתחומים שבין אדם לחברו. לעזור לאחר, לסייעו, לבל לפגוע בו ולנסות להקל ככל האפשר מעל כל יהודי ברוחניות ובגשמיות. כאשר אף בתחום זה השקיע את כל חכמתו הרבה בכל החריצות, כאשר היה מחשב בעמקות מדהימה בכל מעשה ובכל סיטואציה כיצד יוכל לעזור לשני במלוא הרגישות, ולבל יפגע האחר אפילו

מניד ראש או עקימת אף ח"ו.

אף יהודי ירושלים, רבניה וחכמיה היו גומלים לו אהבה חוזרת על השקעתו התמידית בחיזוק וביצור חומות הדת מחד ודאגה ושימת לב לכל אחד מהם באהבה גלויה מאידך. כאשר לכן היו המה משחרים לפתחו תדיר בכל עת ובכל מצוא, כשכל שאלה קטנה כגדולה בחייהם היה עולה על שולחנו, והוא באיזמלו החד היה חותך לכאן או לכאן.

כאשר יעיד אף יגיד הסיפור המופלא אותו סיפר נאמן ביתו ואיש אמונו התמידי הרב משה בלוי זצ"ל.

למה רק אצל רבי יוסף חיים בא זרם מבקרים בלתי נלאה

סיפור עוצמתי מספרים משמו של רבי משה על עמקותו המבהילה בבין אדם לחברו של רבינו, והיא תלמדינו עד כמה היה נזהר בענין זה, ובפרט בחלק שאנו עוסקים בו עתה - הזהירות לבל להלבין פני אדם מישראל בשום מצב.

בימי חול המועד, הן של פסח והן של סוכות, היה ביתו של רבינו הומה מבקרים ואורחים, אם מיהודי ירושלים וחסידיה שהיו עולים לבקר את רבם ברגל, אם מיהודים אחרים שחפצו לחזות בנועם זיו פניו ולהטות אוזן לאמרותיו המחכימות בענייני החג.

מספר רבי משה: שנה אחת ביום השני של חול המועד סוכות בעודי יושב כהרגלי בסוכתו של רבינו כשהבית הומה מבקרים כתמיד, שמתי לב לפתע למשהו בלתי שגרתי. אשר רבינו - כל אורח המגיע לבקרו, מיד הוא מברכו בחיוכו התדירי בברכת 'חג שמח' אך מיד הוא מוסיף: "בטח מגיע מר מהכותל המערבי, יקובלו תפילותיך ברחמים וברצון!" או: "ודאי הנך שם פניך לאתר הביקור אל הכותל המערבי לשפוך שיח קדם מרן דבשמיא, יהא רעוא ויקובלו תפילותיך לרחמים ולרצון!" ולא הסתפק בברכת חג שמח כפי רגילותו תמיד. אלא הוסיף את הקשר לתפילה בכותל המערבי אשר בסמוך לה התגורר רבי יוסף חיים בשכונת בתי מחסה.

אני ראיתי כן ותמהתי. מה מקום לתפילה זו? מה פשר הוספתו של רבינו לברכת חג שמח השגרתי.

אחרי שעה ארוכה סיימתי את הנאום. מזיע ובברכיים רועדות מהתרגשות פניתי לרדת מהבמה. עברתי מאחורי מקום ישיבת כל הרבנים הגדולים וממש באמצע הדרך אני מרגיש משיכה בשרוול החליפה

המעשה הנפלא שסיפר הרב אורי זוהר לידידי על הגאון רבי חיים קרייזוורט זצ"ל

מאת הרב ישראל היימן

יְבֹרַךְ בְּחַר ה' לְהַיּוֹת לֹא לְעַם סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים (יד ב)

המעשה הנפלא דלהלן מעיד על היותנו עם קדוש ועל המיוחדות של בני העם הנפלא עליו אנו זוכים להימנות. גם כהכנה לימי האלול הקדושים שבשבת זו אנו קוראים את הקריאה הקדושה 'קדוש אלול', מעשה זה ראוי להתעורר בו לקראת הימים הקדושים הבאים עלינו לטובה.

סיפר לי ידידי הרה"ג ר' נ.ק. שליט"א. ביום ט"ז טבת תשס"ב נפטר הגאון המפורסם רבי חיים קרייזוורט זצ"ל - רב קהילת מחזיקי הדת שבאנטוורפן. כמה ימים לאחר מכן התקיימה לווייתו בירושלים עיה"ק בהשתתפות רבבות עמך בית ישראל. הרב נ. היה אברך צעיר, וכמו רבים בא לחלוק כבוד לגאון ששמו יצא לתפארת בכל תפוצות ישראל. במהלך ההספדים הוא עמד ליד יהודי מבוגר, בתחילה הוא לא שם ליבו כל כך למי שעומד לידו, אחרי מספר דקות הוא מזהה את היהודי המבוגר ומבין שלידו עומד לא אחר מאשר הרב אורי זוהר זצ"ל, מי שהיה מזהה ביותר עם עולם התשובה ועם כל מה שריח של תשובה נושב ממנו.

הרב נ. הנהן לו לשלום ובתגובה שאל אותו הרב אורי זוהר אם הוא רוצה לשמוע מעשה נורא על הרב קרייזוורט.

הסיפור קרה לפני עשרות שנים, פותח הרב אורי זוהר, כאשר תנועת התשובה שהייתי מראשוניה התחילה לצבור יותר ויותר תאוצה, עשרות מאות ואלפים הצטרפו מידי תקופה ללגיזונו של מלך והיה קיים צימאון עז בכל שכבות הציבור לשמוע את דבר ה'.

היה צורך נואש לייצר יש מאין ישיבות לבעלי תשובה ולארגן סמינרים למשפחות ולכל מי שהיה מוכן לבוא. למצוא מרצים ולהכשיר אותם, לשנע אותם להרצאות בכל רחבי הארץ. בקיצור, מהפכה של תשובה.

ברוך ה' היה הרבה את מי לעניין, אבל כל הסיפור הזה עלה לא מעט כסף, היה צריך לגייס בחודש סכומי עתק בשביל להחזיק את כל המפעל הענק הזה. המחשבה שליוותה אותנו כל הזמן הייתה שכל שקל שנכנס גורם לעוד משפחה שתכנס תחת כנפי השכינה, לעומת זאת כל שקל שהיה יכול להיכנס ולא נכנס חלילה יכול לגרום למשפחה או יהודי שיכל לעשות את הצעד ומחוסר משאבים לא עשה את זה. בהוראת גדולי ישראל נסעתי לארה"ב לדבר בכינוס הגדול של היהדות החרדית ולהרעיש שם עולם ומלואו על הצורך הנואש

במימון לדבר המופלא שמתחולל בארץ הקודש. עמדתי שם מול אלפי משתתפים ומאות רבנים ונאמתי. משני צידי מזרח מכובד המאכלס את כל גדולי ישראל של אמריקה, רטט עבר בגופי, אבל לא נתתי להתרגשות להשפיע ונתתי שם את אחד הנאומים הלוהטים שידעתי. סיפרתי את סיפורי האישי, את התהליך של החזרה בתשובה שעברתי בעצמי, נתתי דוגמא חיה לכל מי שישב שם באולם וגם לכל מי שצפה בנאום בשידור לכל מיני מקומות בעולם על מה המשמעות של חזרה בתשובה.

אחרי שעה ארוכה סיימתי את הנאום. מזיע ובברכיים רועדות מהתרגשות פניתי לרדת מהבמה. עברתי מאחורי מקום ישיבת כל הרבנים הגדולים וממש באמצע הדרך אני מרגיש משיכה בשרוול החליפה.

ר' חיים קרייזוורט, זה שאנו מלווים היום, הוא היה זה שעצר אותי. הוא ביקש לשמוע עוד מספר פרטים. בעיקר עניין אותו מי הוא זה שהצליח לקחת בנאדם כמוני, כזה שהיה לו את כל מנעמי החיים, ולהפוך אותו לבעל תשובה. מי הצליח ככה ואיך הוא עשה את זה. זה מאד עניין אותי.

סיפרתי לו על הגאון רבי יצחק שלמה זילברמן מהרובע היהודי שהיה זה שהחזיר אותי בשיחה נוקבת לכור מחצבתי. הוא שמע את הפרטים, הודה לי נרגשות ונפרד לשלום.

מאותו כינוס נסע ר' חיים לארץ הקודש, אינני יודע אם הנסיעה הייתה מתוכננת מראש או לא, אבל כך היה מעשה.

מיד עם נחיתתו בנמל התעופה הוא עצר מונית ונתן לו את הכתובת

התפלאו ראשי הקהילה: "מעולם לא אסרנו לאיש לחזור על הפתחים...!" "אין כל חדש בתקנתכם" - השיב להם רבי לוי יצחק "הלא כבר תקנו כך אנשי סדום... הם גם כבר לא הסכימו שעניי סדום יאספו צדקה..."

אסופת סיפורי הוד על מצות צדקה!

הרב ישראל ליוש

חסיד עני מחוסר כל היה לו להגה"ק רבי בונם מפשיסחא ז"ע. פעם הודיע הרבי שיתאכסן אצל יהודי עני זה. מיד הכינו החסידים את דירתו של העני, ריהטו אותו במיטב הרהיטים כנאה ויאה לכבודו של הרבי ומילאו את הבית במזון לרוב.

כשיצא הרבי מהאכסניה, מלבד זאת שהשאיר בביתו של העני את כל הטוב אשר הכינו עבורו, עוד הוסיף ונתן לו סכום כסף הגון. התפלא העני: "הלא מספיק מה שהרבי עשה עבורי וצייד את ביתי בכל טוב, צריך הוא עוד להוסיף כסף על מתנותיו...!"
"כתוב בתורה" - ענה האדמו"ר - "נתן נתן לו ולא ירע לבבך בתתו לו", עד שציידתי את ביתך הייתי מצטער מאוד ממצוקתך, ועשיתי כן כדי שלא ירע לבבי, עתה כאשר ביתך כבר מצויד, טוב לי על ליבי, והנני נותן צדקה לשם שמים בלבד..."

פעם כאשר הלך הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לומר שיעור בישיבת 'עץ חיים', כשעוד שכנה בעיר העתיקה בחורבת רבי יהודה החסיד, התעכב כדרכו בחצר החורבה וחילק צדקה לכל העניים שהיו רגילים לשבת שם ולפשוט את ידיהם.

מלווהו, רבי יצחק אפשטיין זצ"ל הסב את תשומת ליבו שהקהל כבר מחכה בבית המדרש, אולי כדאי שיזדרז הרב לקהל שומעיו, ואת הצדקה יחלק כאשר יצא מהשיעור...

נעץ בו רבי איסר זלמן את עיניו בפליאה: "וכי סבור אתה שאומר שיעור תורה ברבים, כאשר אני רומס ברגל גסה לאו מפורש בתורה...!?" הרי נאמר: 'לא תקפוץ את ירך מאחיך האביון...' וכי אפשר להסתכן בעבירה כה חמורה אפילו כשמדובר בכבוד הציבור...!?"

לא תקראו לי אלא אם כן עומדת תקנה חדשה

כאשר מונה הגה"ק רבי לוי יצחק בברדיטשוב ז"ע לרב בעיירה התנה עם ראשי הקהילה שלא יקרא לו לאסיפות, אלא אם כן עומדת על הפרק תקנה חדשה.

פעם אחת כאשר עמדו לתקן תקנה חדשה, קראו לרבי לוי יצחק והוא עמד על הבטחתו ונא אל האסיפה. שם שוחחו ראשי הקהילה על תופעת העניים המחזרים על הפתחים ורצו לתקן שמעתה ייאסר על העניים לעבור מבית לבית ולבקש צדקה, ובמקום זאת כל חודש יחולק להן קצבה קבועה מקופת הצדקה של העיר.

כששמע זאת רבי לוי יצחק, קם ואמר: "הלא בקשתי מכם שלא תקראו לי אלא אם כן עומדת תקנה חדשה, מדוע אם כן קראתם

לי לאסיפה זו...!?"

התפלאו ראשי הקהילה: "הלא זו תקנה חדשה, מעולם לא אסרנו לאיש לחזור על הפתחים...!"

"אין כל חדש בתקנתכם" - השיב להם רבי לוי יצחק "הלא כבר תקנו כך אנשי סדום... הם גם כבר לא הסכימו שעניי סדום יאספו צדקה..." פעם נכנס אדם לביתו של הגאון רבי אריה לוי זצ"ל ובידו תרומה פעם ביקש עסקן צדקה מהגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל לחתום על מכתב הקורא לתרום צדקה עבור נערה צעירה שנוקקה לעבור ניתוח מסובך בחו"ל.

חתם ר' שלמה זלמן על המכתב והגיש אותו לעסקן. לאחר שיצא מהבית, רץ אחריו ר' שלמה זלמן וקרא לו לביתו: "הרי כתוב במשנה 'קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים' כיצד יכול אני לבקש צדקה מאחרים, ואני לא נתתי כלום...!?" הנך לך סכום כסף עבור הענין החשוב, מסור אותו לגבאי הצדקה, ורק לאחר מכן תוכל לפרסם את המכתב בשמי..."

סיפר הגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל: כאשר הייתי בירושלים הראו לי יהודי שאינו עשיר במיוחד, אך מנהג יפה היה לו, בכל עת שהיה תופר חליפה עבורו או עבור אחד מבני משפחתו, היה נוהג לשלוח גם כמה חליפות לבתי היתומים. כאשר תפר חליפה עבורו, היה שולח לבית היתומים דיסקין, וכאשר היה תופר בגד לרעייתו, היה שולח לבית היתומות וינגרטון... הוא לא היה מסוגל ליהנות מבגד חדש כאשר ליתומים המסכנים הללו אין כל... "אין להם אב ואם שידאגו להם... אם יש לי, יהיה גם להם..." - אמר!

"התרגשתי מאוד מאותו יהודי" - אמר הרב דסלר - "כנראה שאוירא דארץ ישראל מחכים, קדושת ירושלים הכניסה בו דעת שאל לו לדאוג לעצמו לפני שדואג ליתומים... אלא שלפתע עלתה בדעתי שאלה... האם הוא נותן ליתומים חליפות מהסוג שהוא קונה לעצמו...? האם לעצמו הוא קונה סוג א' ולהם הוא קונה חליפות פחות משובחות...!? וביררתי שאכן כך הוא, הוא אמנם נותן להם חליפות אך בעין פחות יפה, הוא קונה להם סוג א' ולעצמו סוג א' א'..."

"אולי הוא צודק?" - הרהר הרב דסלר - "הרי חייך קודמין...! לא ולא... איננו צודק... הרי את החליפות שהוא תופר לעצמו, הוא תופר לחמישים או שישים שנה, ואילו את החליפות שהוא תופר לעניים הוא תופר לנצח נצחים... אלו מלבושי הנפש שילוו אותו לחיי הנצח, וכי לא צריך שהם יהיו מהבדים המשובחים יותר מאשר החליפות שהוא תופר לזמן קצר בלבד...!?"

לא ישכח אותו היום בו סימן לקראת סיום תפילת ערבית, כי הוא רוצה לומר דבר מה לבחורים. עיצומו של חודש אלול היה, ורבי ברוך מרדכי סימן כי הוא חפץ לומר דבר מה, בני השיבה הצטופפו במעגל סביב מקומו, והוא אמר: רבותי, יש לי שתי בשורות לומר לכם, האחת פחות טובה, והשניה בשורה טובה

ההסתכלות המרוממת על אלול, על פלצות מסוג מרומם ומעצים וגם מה הביא את הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל, ל'אלול' שכזה

מאת: הרב צבי גטקר

מברכים אלול

כשמתכוננים לאלול אי אפשר שלא להיזכר במורנו ורבינו, בעל ה'ברכת מרדכי' הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל. אלול אצלו היה אטמוספירה אחרת לגמרי, בכל יום לכל הפחות פעם אחת היה דופק בהיכל השיבה וקורא בקול רם, רבותי - 'אלול'!!

מתוך הגעגועים אל אלול במחיצת רבי ברוך מרדכי זיע"א, ננסה להביא כאן סקירה קטנה על ההסתכלות המרוממת על אלול, על פלצות מסוג מרומם ומעצים. וגם מה הביא את רבי ברוך מרדכי, ל'אלול' שכזה.

באלול כל האוירה אצלו הייתה משתנית, הוא זעק אלול, ודפק אלול, ולא גמר להזכיר את אלול, וכה היו דבריו: 'אלול זו הזדמנות', הזדמנות שלא תחזור על עצמה, גם לא בעשרת ימי תשובה, אין ספק שעשרת ימי תשובה מרוממים מהכל, אבל אלול זה לא. כי אלול, היה מבאר ר' ברוך מרדכי, בכל דרך שהיא, אלול זו שיא הקירבה בין 'כנסת ישראל להקב"ה'.

אלול זה לא רק ראשי תיבות, אני לדודי ודודי לי, אלול מהותו 'אני לדודי ודודי לי'. והמשיל: כמו שהינך מבין כי כאשר נכנסת אצל מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי, ולבקשתך ברכה, נענית מפיו ב - ב"ה, כפי שהינך סבור שאין הכוונה כי ר' חיים אמר לך ראשי תיבות של ברכה והצלחה, אלא הוא ממש בירך אותך בברכה והצלחה, כך אלול אין ראשי התיבות שלו רמז וכדומה, אלא זה מהותו של אלול. אני לדודי ודודי לי!

כל צורב יודע לצטט את אגרתו של הגאון רבי ישראל ליפקין מסלאנט, כי בדורות הקדמונים כל איש ישראל אחזו פלצות, מקול הקורא קדוש אלול. כשהגיעה שבת מברכים אלול אחזו בכולם, פלצות. מהי אותה 'פלצות'.

אמר רב"מ, אינני חלוק על אלו שמבארים כי ה'פלצות' נובעת מיראת הדין הקרב, אך אני סבור כי הפלצות מקורה ביראת הרוממות. תארו לעצמכם שמציעים לכם להשתדך עם המלך, קוראים לאדם

לפגישה עם המלך בארבע עיניים.

הלא תאחזנו רעד ופלצות מגודל ההתרגשות. זוהי הפלצות של אלול, ה'אני לדודי'. הקרבת אלוקים, שכאמור ישנה רק באלול.

בכל חודש אלול היה מסיים רבי ברוך מרדכי את דבריו בשבת, אגוטעין שבת ואגוטין אלול. הוא התייחס לזה כזמן משמעותי שיש לברך עליו איש את רעהו, שיהיה לך אגוטין אלול.

בשבת בלילה בחבורה הנודעת שהתקיימה בביתו, היה מוסיף בכל חודש אלול דברי מוסר, וניגוני התעוררות, כך שלא פעם הסתיימה החבורה, כשכמעט הפציע השחר. אלול.

לא ישכח אותו היום בו סימן כדרכו מידי פעם לקראת סיום תפילת ערבית, כי הוא רוצה לומר דבר מה לבחורים, כך היה עושה לפני שהיה יוצא למשא ארון, או כשהיה צריך לחזק איזשהו עניין מסדרי ותקנות השיבה, אותו יום, עיצומו של חודש אלול היה, ורב"מ סימן כי הוא חפץ לומר דבר מה, בני השיבה הצטופפו במעגל סביב מקומו, והוא החל ואמר: רבותי, יש לי שתי בשורות לומר לכם, האחת פחות טובה, והשניה בשורה טובה, ולאחר שתיקה

משמעותית אמר, הבשורה הפחות טובה היא, וכאן הרעים בקולו - כבר חלפו עברו עלינו שבועיים של אלול!! והבשורה היותר טובה היא- עדיין נשארו לנו שבועיים של אלול, תנצלו אותם.. ועכשיו לסיפור שכל מי שהוא מתלמידיו מכיר, ולטעמי שם בצעירותו, קיבל מרן הגר"מ אזרחי את היחס הגדול לאלול, כי זאת עליכם לידע, רב"מ ככל שהוא היה מלמד גדול, וראש ישיבה עצום, הוא היה תלמיד בכל מהותו!, כמעט כל הנהגה שלו, אפשר למצוא, מהיכן הוא שאב אותה, הוא היה כל כולו תלמיד, וזה היה כוחו העצום בללמד. וזה דבר המעשה.

אל תשכחו את התאריך הזה היה אומר רבי ברוך מרדכי

אל תשכחו את התאריך הזה היה אומר רבי ברוך מרדכי, זה תאריך לדורות. ר"ח אייר תשכ"ד. או אז נכנסתי לראשונה לישיבת כפר חסידים, למסירת החבורה הדו חודשית שלי, מאז למשך כמה שנים. הייתה זו שעת ערב מוקדמת. וההיכל כולו המה מלימוד המוסר. התיישבתי בספסל האחורי, לידי ישב ידידי המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל. אני שזו לי הפעם הראשונה בישיבה, הבטתי סביב ובעיקר במרן הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצוק"ל היושב במזרח. וכולו מתנועע ומחפש במבטו לצדדים.

המשך מעמוד 21 | הרב אליהו שור

כאשר יצא אחרון המבקרים, הבחין רבינו בפניי התמהות והבין מיד על מה אני תמה. "לבטח אתה תמה על איחולי החדש בקשר לתפילות בכותל המערבי". "אכן כן". השבתי. "אסביר לך פשרן של דברים", התנצל רבינו בענוות חן. "הן ראית והגה"צ.... הגיע אף הוא לבקרני לברך ולהתברך בברכת החג". "אכן". השבתי. "הייתה לי הרגשה קלושה" המשיך רבינו לגלות את מחשבותיו. "שמא יפגע קלות רבי אליהו בהבנה דקה מן הדקה מזרם המבקרים הבלתי נגמר שהלכו ובאו כאן כל העת. כאשר שמא יחשוב או יעלה על דעתו הרגשה קלושה של משהו חלישות הדעת, למה רק אצל

המשך מעמוד 22 | הרב ישראל היימן

של הרב זילברמן מהרובע. הוא ירד מהמונית בירושלים ועם המזוודה והחבילות דפק על דלתו של הרב זילברמן. הרב שפתח את הדלת נרעש לראות את הגאון הנודע עומד על מפתן דלתו, הוא הכניס אותו בכבוד הביתה ושאל לרצונו. ר' חיים, רבה של אנטוורפן ומגדולי הדור לא התבלבל ואמר לרב זילברמן שרק לפני מספר שעות הוא שמע סיפור עוצר נשימה מיהודי בשם אורי זוהר שהיה מגדולי הבוהמה החילונית בארץ

הערתי את תשומת ליבו של ידידי רבי דב לכך שנראה כי ר' אליהו מחפש איזה משהו.

רבי דב הרים לרגע קט את העינים ואמר מיד: "זעט זיך אויס אז ער קומט זאגן א שמוע'ס" = זה נראה כי הוא עומד למסור שיחה. (בהיכל הכפר מוכרות שיחות אלו שלא מן המניין, ומקנות היו "מבזקים")

ואכן הגיע זמן מעריב. ובמקום להתחיל בתפילה, הס השתרר ורבי אליהו קם ועלה במעלות ארון הקודש. נעמד והחל סורק את זקנו שוב ושוב.

לאחר דקות קצרות וטעוונות - זעק רבי אליהו בקול הארי שלו:

ראש-חודש אייר!

עס איז אוטוטו שוין אלול!!!

הלא אוטוטו כבר אלול!!!

ובסיימו את דבריו אלו, ירד והחלו בתפילת מעריב.

רבתי היה מסיים רב"מ את העובדה: ר' אלה כבר התכונן מר"ח אייר, אנחנו כאן על מפתנו של אלול, בואו נתכונן ונתפוס, נשיג את ההישגים והפסגות שאפשר להעפיל אליהן רק בחודש 'אלול'.

אלול!

נסיים בדברים שהיו אומרים בקלם, כור מחצבתו של הגר"א לאפיאן, אלול היו אומרים בקלם, זו דאצ'ה, כמו שחודש אב הוא זמן הנופש לגוף, כך אלול זה הדאצ'ה של הנשמה, אז הנשמה מחליפה כוחות, ומקבלת אור וטעינה, לכל השנה הבאה.

אגוטע'ן אלול

רבי יוסף חיים שוטף ובא זרם מבקרים בלתי נלאה?"

המשיך רבי יוסף חיים: "על כן אמרתי לנפשי לנוכח חשש רחוק זה - רחוק הוא, שכן מה לו לרבי... ולמושג הנבזי הנקרא 'כבוד', אך בכל אופן חשש הוא - לנהוג כמו שנהגתי, כאשר בפני כל אחד תהיתי 'כנראה לכותל המערבי הנך הולך!' כשבעצם בכך שידרתי שכל המבקרים כאן אך בדרך אגב הם נכנסים אל סוכתי. כאשר בדרכם אל הכותל המערבי הם נכנסים גם לסוכתי הניצבת בסמוך אליה, אך אינם באים במיוחד לבקרני ולברכני בברכת החג. כך לא תיפגע שיערה משערות ראשו של ר' אליהו אפילו בחשש רחוק!"

נורא למתבונן!

גאוונות של מידות - שלא להלביו פני חבירו או לבזותו!

ושכבוד הרב הצליח להחזיר אותו בתשובה. אם עליו הצלחתם כנראה גם תוכלו לעשות את זה עלי, אני מתחנן בפני כבוד הרב, אנא החזירני בתשובה שלימה...

אין צורך להוסיף על סיפור כזה אף מילה רק לקרוא עליו את הפסוק מפרשת השבוע: "בנים אתם לה' אלוקיכם... כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה".

מסופר על רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, שפעם כשהלך באחת מסמטאות ירושלים זרק עליו ערבי קליפות תפוז שאכל. הסתכל עליו הרב ואמר לו: 'תודה רבה', שאלו הערבי בתמיהה: 'מה אמרת?'

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

'רֵאָה אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלְלָה' (י"א כ"ו) מובא בספרים כי לפי הסתכלות האדם על המקרים הקורים אותו במהלך החיים, יכול לעשותם ברכה או קללה, והדבר תלוי בהסתכלות האדם. זה שאמר 'ראה' הראייה 'אנוכי נותן לפניכם ברכה וקללה', אם תסתכל על מקרה העולם בהשגחת ה' בראייה חיובית, אז יהיה לך זה ברכה. ואם תסתכל באופן שלילי - אותו מקרה יהיה קללה. מסופר על רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, שפעם כשהלך באחת מסמטאות ירושלים זרק עליו ערבי קליפות תפוז שאכל. הסתכל עליו הרב ואמר לו: 'תודה רבה', שאלו הערבי בתמיהה: 'מה אמרת?' אמר לו רבי יוסף חיים שוב: 'תודה'. 'מה שייך פה 'תודה'? שאל הערבי כאינו מבין. במנוחת הנפש הסביר לו הרב: 'הבן, אם היה בידך דבר אחר קשיח יותר, כמקל, אבן או ברזל - כלום היית מהסס מלזרוק זאת?!... ע"כ אמרתי תודה, על שהיה זה בסך הכל קליפות תפוז, וקצת התלכלכתי'. זו היתה גדלותו של הרב שראה בביזיון זה ברכה והצלה. 'ראה' אנכי נותן לפניכם היום 'ברכה וקללה', ע"י הסתכלות נכונה אפשר לראות הכל כברכה, אפילו דבר שנראה כקללה, ומאידך אפשר לראות קללה אפילו דבר שנראה בחיצוניותו כברכה, הכל תלוי בראייתך!

מה אירע עם אבני בית המקדש?

'וַיִּנְתְּצֶתֶם אֶת מִזְבְּחֹתֵיכֶם' (י"ב ג) - אזהרה לנותן אבן מהמזבח או מהעזרה (רש"י). מה אירע עם אבני בית המקדש? א. אבני ביהמ"ק מפוזרות בעולם. ב'אגדת אליהו' (פאה פ"ז ה"א) הביא דבר פלא בשם המדרש, כשנחרב ביהמ"ק פיזר הקב"ה אבניו בכל העולם כולו, כמובא (איכה ד א) 'תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות'. וכל מקום בעולם שנפל אבן מביהמ"ק, שם נבנה ביהכ"נ, ונקראת ביהכ"נ 'מקדש מעט' די ש במקום זה מעט מאותה אבן מביהמ"ק שנשקע שם. ב. אבני ביהמ"ק נגנזו. האדמו"ר מזונקאטש שליט"א, העיר מהזוהר (פר' פקודי דף ר"מ:) שכל אבני ביהמ"ק ויסודותיו ויסודות ירושלים, מעולם לא נשרפו ולא נחרבו, ולא נאבד אבן אחת מביהמ"ק, אלא כולם נגנזו, ואפילו המפתחות של דלתות ביהמ"ק קיימות כדאיתא בגמ' (תענית כ"ט). ירדה פיסת יד ונטלתן מידיהן של פרחי כהונה, ולא היה לאומות העולם שליטה על ביהמ"ק, ומה ששרפו האומות היה ממה שהשדים הביאו אבנים אחרות במקומם, והם היו אבנים שנשרפו, וכל זה היה כדי לסתום עיניו של טיטוס הרשע והרומאים, שיחשבו שהם החריבו את המקדש, ולעתיד לבוא כשיחזור הקב"ה ויבנה את ביהמ"ק השלישי, יחזרו האבנים למקומן (אוצר פלאות התורה).

'כיון שיש ריווח לעניים, אעפ"י שאינם מתכוונים לשם שמים אלא להתכבד בהם, אל ימנעם'

'לֹא תִאֲמָץ אֶת לִבְכָךְ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֲחִיךָ הָאֲבִיּוֹן' (ט"ו ז) כוחה של נתינה - מצות צדקה - מובא בתנא דבי אליהו (זוטא שה"ש) 'גדול כח הצדקה, שכל מעשיו של משה לא נשתבחו (לא זכו לשבח והוקרה) אלא על הצדקה, וכן כשראתה מלכת שבא גדולת שלמה (וחכמתו) לא שבחהו אלא על הצדקה, וכל דור שיש בו צדקה וגמילות חסדים אף אילו כל מעשיהם רשעים - אין גזר דינם לאבד, שהרי מיכה עשה ע"ז ורצו מלאכי השרת לדחפו (ולסלקו מהעולם), אמר להם הקב"ה: הניחו לו, שפתו מצויה לעוברי דרכים, משמע דמצות צדקה היא בסיס לכל המצוות, ולכן הגנה מצות צדקה אף על מיכה שעשה ע"ז. עוד מובא בפרקי דרבי אליעזר (פל"ג): רבי עזריה אומר: תדע לך כח הצדקה, בוא וראה משלום בן תקוה (בעלה של חולדה הנביאה) שהיה מגדולי הדור ועשה צדקות בכל יום, שהיה ממלא חמת מים והיה יושב על פתח העיר, וכל מי שהיה בא מהדרך היה משקהו ומשיב נפשו. ובזכות הצדקה שעשה שרתה רוח נבואה על אשתו חולדה. עוד איתא בירושלמי פאה (פ"א ה"א) 'צדקה וגמילות חסדים שקולות כנגד כל מצוותיה של תורה'. וכתב הרמב"ם (מתנות עניים פ"ה ה"א): 'חייבין אנו להיזהר במצוות צדקה יתר מכל מצוות עשה, שהצדקה סימן לצדיקי' זרע אברהם אבינו, שנא' 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו לעשות צדקה', ואין כיסא ישראל מתכונן ודת האמת עומדת אלא בצדקה, שנא' 'בצדקה תכונני', ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה, שנא' 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'.

צילום: ישראל ברונו

כמה כוחה של מצות צדקה א. מובא בגמ' (פסחים ח: ובר"ה ד.): האומר 'סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני', או 'שאהיה בן עוה"ב' - הרי זה צדיק גמור'. מובא ב'פרשת דרכים' (דרוש ג') דלא אמרו 'הרי זה צדיק גמור' אלא במצות צדקה, שנמשכת מכך תועלת לעניים, משא"כ בשאר מצוות, וכפי שמוכיח החיד"א מהמד"ר (ויקרא) בר' טרפון ור' עקיבא, שר' טרפון סבר שאם לא כיון במעשה הצדקה לשמה - לא עשה ולא כלום, וא"ל רבי עקיבא שאינו כן, והראה לו את הפסוק 'פזר נתן לאביונים', ולכן הצדקה עומדת לעד קרנו תרום בכבוד, וכפי שהסבירו האחרונים שבכל המצוות - יש חיוב על האדם לעשותן 'לשמה', וכשעושה אותן שלא 'לשמה' - חסר לו בקיום המצווה, אך בצדקה, אף שלא עשה לשם מצות צדקה - נאמר בגמ' (ב"ב י:): 'א"ר אבהו: שאלו את שלמה בן דוד: עד היכן כוחה של צדקה? א"ל: צאו וראו מה פירש דוד אבא: 'פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד', דהיינו שפיזר לעניים ונהנו מזה, אפילו שלא נתן לשם מצות צדקה. כן מובא ברש"י (סנהדרין

מ"ד): 'מעשה ברשע אחד שעשה סעודה לשר העיר, ולא בא שר העיר, וחילקה לעניים, ולכך זכה להיקבר בכבוד גדול'. ומוכח דאף שלא היתה כוונתו לשם מצוה, שהיתה מטרתו לפזר ממונו לכבוד השר ורק אח"כ נתן לאביונים, מ"מ שכר צדקתו עומד לעד, וק"ו כשעושה לכתחילה לשם שמים. וכ"כ בספר חסידים (סי' תשס"ה) 'כיון שיש ריווח לעניים, אעפ"י שאינם מתכוונים לשם שמים אלא להתכבד בהם, אל ימנעם'.

חידות לפרשת השבוע:

- א. באלו מבעלי החיים - הטמאים מרובים מהטהורים, ובאלו הטהורים מרובים מהטמאים?
- ב. בהמה שנמצאה מתה - נבלה, שמותרת באכילה, הייתכן?
- ג. מי הוא הבע"ח שאין לו צוואר, וכשרוצה להביט לאחוריו צריך להחזיר את כל גופו לאחוריו?
- ד. מי הוא הבע"ח שאם יסמאו את עיניו - ימות?
- ה. איזה עוף מעשר את אפרוחו העשירי?
- ו. מדוע הוצרכו ישראל בפרשתנו לסימני דרך, כדי לידע היכן נמצאים הר גריזים והר עיבל?
- ז. ע"י איזו פעולה גשמית יכול היהודי לזכות לרוח הקודש?

עשו - הוא מלאך המוות - נמשל לחזיר, ע"כ הוא מלא עיניים (ע"ז כ:). דכל חיותו תלויה בעיניו (אוצר פלאות התורה).

- **תשובה לחידה ה.** דבר פלא כתבו הראשונים: החסידה מעשרת את הביצה או האפרוח העשירי שלה, דכתב הרוקח שלכך כתוב בפרשתנו (י"ד, י"ז-י"ח) 'שלך' אצל ה'חסידה', שמשלכת אחד מ"י בניה לארץ, לכך סמך שם השלך והחסידה 'לעשר תעשר' (שנאמר אחר כך בפס' כ"ב). וכן כתב ה'פענח רזא'. וה'מושב זקנים' (לבעלי התוס' שמיני שם) מביא שפירש הר"א מגרמייזא שיש בה מידת חסידות, שנותנת מעשר מבניה'. וכתב רבי יהודה החסיד (ב'טעמי מסורת התורה' שם) 'נקראת חסידה שעושה חסידות עם חברותיה ומשלכת החסידה ביצה או אפרוחה העשירית לחברותיה' (אוצר פלאות התורה).
- **תשובה לחידה ו.** כתב 'בעל הטורים': עד עתה היו העננים מראים את הדרך, ולאחר מיתת אהרון הסתלקו ענני הכבוד שהיו בזכותו. ונרמז הדבר במילים 'הלא המה בעבר הירדן' - סופי תיבות 'אהרן'.
- **תשובה לחידה ז.** כתב רבי חיים ויטאל (שער רוח הקדש ט' עמ' ב') בשם האריז"ל, שעיקר השגת האדם ברוה"ק תלויה ע"י כוונתו וזהירותו בכל ברכות הנהנין, לפי שעל ידן נתבטל כוח אותן הקליפות הנאחזות במאכלים החומריים ומידבקים באדם האוכל אותם, וע"י הברכות הנאמרות בכוונה מסידי האדם את הקליפות מהם ומזכך את החומר שלו, ונעשה זך ומכוון לקבל קדושה. והזהיר האריז"ל את רבי חיים ויטאל על זה מאד.

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק תשפ"ג)

- **תשובה לחידה א.** איתא בגמ' (חולין ס"ג): תניא רבי אומר: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבהמה טמאה מרובה מן הטהורות, לפיכך מנה הכתוב בטהורה. וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעופות טהורין מרובים על הטמאין, לפיכך מנה הכתוב בטמאין, ללמדך שלעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה.
- **תשובה לחידה ב.** ולד הנמצא בבהמה שחוטה, בין חי בין מת, מותר באכילה בשחיטת אמו ולא נאסר באבר מן החי, וזהו ההיתר של 'בין פקועה'. ולמדו כן בגמ' (חולין ס"ט). מהפס' בפרשתנו 'וכל בהמה מפרסת פרסה בבהמה אותה תאכלו', וכל דבר שנמצא בתוך בהמה שנשחטה - מותר באכילה.
- **תשובה לחידה ג.** במדרש ('לקח טוב' פר' שמיני) איתא טעם נפלא על מה שנקרא 'חזיר', מפני שכשרוצה החזיר להביט לאחוריו - צריך להחזיר כל גופו לאחוריו, ואינו יכול להחזיר רק צווארו, כדרך שאר בעלי חיים, מפני שאין לו צוואר. ובסידור היעב"ץ ('זמרת הארץ' על פרק שירה סוף פ"ד ד"ה כשכמ"ו) כתב דבר נפלא מחכמי הטבעיים, שהחזיר אינו יכול להסתכל לשמים. ואפשר בגלל שלחזיר אין צוואר, וע"כ אינו יכול להגביה את ראשו למעלה (אוצר פלאות התורה).
- **תשובה לחידה ד.** כתב ב'שער השמים' (מאמר ד' ד"ה מהחזיר): אם תיסמא עין החזיר, ע"פ רוב ימות. וכן כתב ב'מגלה עמוקות' (פר' ואתחנן אופן קמ"ז): הרוצה להמית חזיר, יסמא עיניו, כי חיי החזיר תלויים בעיניו. וכתב ה'מגלה עמוקות' (שם) ששרו של

מהו הזמן הרצוי לרחיצה לכבוד שבת קודש? והאם ההולכים לים או לבריכה בערב שבת, עליהם לשוב ולרחוץ בחמין לקראת שבת?

מצוה לרחוץ בערב שבת את הפנים, הידים והרגלים, במים חמים, וכן לחפוף את הראש, לכבוד השבת. ובזמננו שהולכים בנעליים, יתכן שאין מצוה ברחיצת הרגלים. ולכתחילה, יש לרחוץ את כל הגוף במים חמים. והרוחץ במים קרים, אינו מקיים בכך את מצוות הרחיצה, אולם, הרוחץ בפושרים, יתכן שמקיים את המצוה. וכמו כן, הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאף ההולכים לים או לבריכה בערב שבת, עליהם לשוב ולרחוץ בחמין לקראת שבת.

ועוד הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שדווקא כשרוחץ בערב שבת, ניכר שעושה כן לכבוד השבת, ואף אם רוחץ בבוקר הרי זה ניכר שרוחץ לכבוד שבת; אך אין להקדים את הרחיצה ליום חמישי אלא כשאין אפשרות לרחוץ בערב שבת, משום שאז אינו ניכר שרוחץ לכבוד שבת. ולמעשה, ראוי להסמך את הרחיצה לכניסת השבת ככל האפשר, אך אם יש חשש שיבוא לידי חילול שבת, יש להקדים את הרחיצה. ויש שנוהגים לטבול במקוה בערב שבת, וטבילה זו לא נזכרה במשנה ברורה בהלכות שבת, אך נזכרה בהלכות תשעה באב, שם כתב, שהנוהג לטבול בכל ערב שבת רשאי לטבול גם בערב שבת חזון, במים צוננים. ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, הטובל במקוה חמה בערב שבת, מקיים בכך את מצוות הרחיצה במים חמים, הנזכרת לעיל. וביסוד ושורש העבודה כתב, שלאחר הטבילה - בדווקא - יש לרחוץ את הפנים והידיים במים חמים; אולם, לדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, אדרבה, רצוי להימנע מרחיצה לאחר הטבילה, כעין גזירת חז"ל על טמאים הטובלים לטהרתם, שלא ירחצו לאחר הטבילה.

מדוע יש להימנע מגזיזת הציפורניים ביום חמישי? והאם צריך להימנע מתספורת ביום חמישי?

מצוה לגזוז את הציפורניים לקראת שבת, משום כבוד השבת. ומאחר ולכתחילה אין לגזוז את צפורני היד והרגל ביום אחד [ראה להלן], יש לגזוז את ציפורני היד - הנראים לעין כל - בערב שבת, ואת ציפורני הרגל ביום חמישי; אך אין לגזוז את ציפורני היד ביום חמישי, וכל שכן שלא ביום רביעי, משום שבשבת כבר תהיינה מגודלות מעט ואין זה מכבוד השבת. ומי שציפורניו גדולות ומפריעות לנטילת ידים, וכדומה, דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שרשאי לגזוזן גם באמצע השבוע. ועוד הורה, שאם לקראת שבת גדלו ציפורניו אפילו במקצת, ראוי שיחזור ויגזון לכבוד שבת.

וכן מי ששערותיו מגודלות, מצוה שישתפר בערב שבת. ולדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, ניתן לכתחילה להסתפר גם ביום חמישי, משום שהשערות אינן צומחות במהירות כציפורניים, ובמיוחד אם אינו מגלח את שערותיו לגמרי, אלא רק מקצר אותן. אולם, לדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שבכל אופן יש להימנע מלהסתפר ביום חמישי. וכשחל ראש חודש בערב שבת - יש הנמנעים מגזיזת ציפורניים ומתספורת, על פי צוואת רבי יהודה החסיד; והם רשאים לעשותן לכתחילה ביום חמישי. וכן כל אדם שאינו יכול מסיבה כלשהי לגזוז ציפורניים ולהסתפר בערב שבת, דעת הגרי"ש כהנמן זצ"ל, גאב"ד פוניבז', שיעשה כן סמוך ככל האפשר לשבת, ולא ביום רביעי או קודם לכן.

כמה פעמים נוטלים ידיים לאחר גזיזת הציפורניים? ומתי נהג החזון איש לשרוף את הציפורניים הגזוזות?

בתוך הלכות ההכנה לשבת, בהקשר של גזיזת הציפורניים לכבוד שבת, כתבו הפוסקים כמה מְהֻלָּכות גזיזת ציפורניים: א. לכתחילה אין לגזוז את ציפורני היד והרגל ביום אחד, משום שהדבר עשוי לגרום לסכנה רח"ל. וכתב האשל אברהם מבוטשאטש, שמי שגזז את ציפורני היד או הרגל בלילה, לא יגזוז את הציפורניים האחרות ביום שלאחריו, משום שהלילה שייך ליום שלאחריו לענף זה.

ב. אין לגזוז את הציפורניים לפי סדר האצבעות, משום שהדבר גורם לשיכחה ולרעות נוספות רח"ל; ויש לדלג לפי סדר זה: בשמאל - קמיצה, אצבע, זרת, אמה, אגודל; ובימין - אצבע, קמיצה, אגודל, אמה, זרת. והחזון איש הקפיד על הגזיזה בדילוג בציפורני היד בלבד. אולם לדעת הפרישה אין הבדל בין ציפורני היד לציפורני הרגל, בין לענין זה, ובין לענין שריפת הציפורניים, הנזכרת להלן.

ג. כאשר אשה מעוברת דורכת על ציפורן המונחת על הקרקע במקום [ויש אומרים - בכל החדר] שבו הושלכה, הדבר עשוי לגרום להפלת העובר חלילה, ולכן, במקום בו עלולה לעבור אשה מעוברת, אסור להשליך ציפורן על הריצפה לאחר גזיזתה ולהותירה שם. ובמקום כזה, לכתחילה ראוי לשרוף את הציפורניים הגזוזות. וכן נהג החזון איש, לאסוף את כל ציפורניו שגזז במשך השנה לתוך מעטפה, ולשורפן בערב הפסח בשריפת חמץ. והגרי"ש אלישיב זצ"ל נהג להניח בתוך נייר, ולשורפן בכל ערב שבת. ומי שאינו יכול לשורפן, לכל הפחות יקבור אותן; והשלכתן ל'בית הכסא', לדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, נחשבת כקבורה מעולה.

ד. בסיום הגזיזה - בין בציפורני הידיים ובין בציפורני הרגליים - יש למהר וליטול ידיים, פעם אחת על כל יד, מחמת רוח רעה השורה על הידיים לאחר גזיזת הציפורניים. ולדעת החזון איש, גם הגזוז את ציפורניו בידיו, או אף בשיניו, צריך ליטול את ידיו, אך הוסיף, שאם כסס בשיניו ציפורן אחת בלבד, אינו צריך נטילה.

האם מצות 'תוספת שבת' היא מדאורייתא? מהו משך הזמן הנדרש לקיום מצות 'תוספת שבת'?

חייב אדם להוסיף מחול על הקודש, בין בכניסת השבת ובין ביציאתה. ובכניסת השבת, צריך לומר שמקבל עליו זמן מסוים לישם תוספת שבת, או לקבל את תוספת השבת על ידי אמירת 'פְּרָכוּ'. ודעת רוב הראשונים, חובה זו היא מדאורייתא, אך אין איסור לאו וכרת על עשיית מלאכה בזמן זה של תוספת שבת, אלא מצות עשה לשבות ממלאכה; וכן דעת השולחן ערוך. ויש אומרים, שזו מצוה דרבנן. וזמן התוספת בערב שבת, הוא לפני בין השמשות, בזמן שהוא ודאי יום; ובמוצאי שבת - לאחר בין השמשות, בזמן שהוא ודאי לילה.

ומשך הזמן של 'תוספת שבת', אינו מפורש בדברי חכמינו ז"ל, אך זמן 'כלשהו' אינו מספיק. ולמנהגנו כדעת הגאונים שבין השמשות מתחיל עם שקיעת גוף השמש - שאנחנו מכנים אותה 'שקיעה' סתם - יש להקדים ולקבל תוספת שבת לפחות מספר דקות לפני השקיעה. לדעת האגרות משה, הזמן הוא 2 דקות לפני השקיעה. וכן דעת הגר"ש ז"א איערבך זצ"ל והגרי"ש אלישיב זצ"ל, אך הוסיפו [לפחות ביחס ללוחות שהיו מצויים בעבר], שיש לחשוש שהשקיעה שבלוחות מאוחרת מהזמן המדויק, ולכן יש להקדים ולקבל תוספת שבת 5 דקות לפני זמן השקיעה שבלוחות. ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, יש לקבל תוספת שבת 10 דקות לפני השקיעה, ובשעת הדחק, 5 דקות.

ותוספת שבת חלה על האדם בעל כרחו בזמן המחויב בכך, אף בלא קבלה. ואם לא התפלל מנחה - כתבו בספר ארחות שבת, שעל פי משמעות דברי הפוסקים, כל עוד שלא קיבל על עצמו שבת במפורש, רשאי להתפלל מנחה, עד לשקיעת החמה, למרות שתוך כדי תפילתו תחול עליו ממילא קדושת השבת. ובכל מקרה, אין לדחות את תפילת מנחה ל'בין השמשות', גם לדעת המקלים בכך בשאר ימות השבוע, שהרי זמן זה צריך להיות כבר לאחר תוספת שבת, ולא ניתן להתפלל בשבת תפילת מנחה של יום שישי. והגר"ש וואזנר זצ"ל תמה משום כך על הנוהגים להתפלל מנחה בבין השמשות של כניסת השבת.

(מ"ב דרשו חלק ג, עמודים 65-61)

שכל מי שיש בו רחמים ומרחם על הבריות הקב"ה מרחם עליו כאב על הבן.

- אֶת הַפְּרָכָה. בברכה אמר את ל' רבוי כי לא נפל דבר אחד מכל דברו הטוב, ובקללה לא אמר את אלא והקללה
- אֶת הַפְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ. ס"ת תורה שבזכות תורה יבואו הברכה
- הֲלֹא הִמָּה בְּעֶבֶר הַיְרֵדָן. ס"ת אהרן לפי שעד עתה היו עננים על ידו שהיו מראים להם הדרך ועתה פסקו העננים לכן צריך ליתן להם סימן
- לידע הדרך: הפסוק מתחיל ומסיים בה"א, שצוה להם לעשות ה' דברים ונתתם ושבתם תשרפון תגדעון ואבדתם. וכן אמר להם ה' דברים לסימן. מבוא השמש. בארץ הכנעני. היושב בערבה. מול הגלגל. אצל אלוני מורה
- מְקוֹם. בגי' לציון
- שָׁם תִּעֲלֶה עוֹלֹתֶיךָ. ר"ת תשע ט' דברים אתה מעלה על המזבח. עולה. חטאת. אשם. שלמים. מנחה. שמן. לבונה. יין. מים
- שְׂמֹר וְשִׁמְעֵתָ. אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד
- פִּי תִעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ה'. וסמך ליה כי יכרית, לומר שאין יוצאין למלחמה אלא צדיקים שעושים הטוב והישר
- וְנָתַן לָהֶם רַחֲמִים וְרַחֲמֵךָ. וסמך ליה בנים אתם, לומר לך שכל מי שיש בו רחמים ומרחם על הבריות הקב"ה מרחם עליו כאב על הבן.
- בָּנִים אַתֶּם.
- בפסוק הזה יש שנים עשר תיבות כנגד י"ב שבטים שנקראו בנים לה'
- שְׁבֻעָה שְׁבֻעַת תִּסְפָּר לָהֶּם. ב' ספירות בפסוק. לומר לך דמצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי
- הַסְּפֹת תִּעֲשֶׂה לָהֶם בְּאֶסְפָּה מְגֻרְנָה. רמז לנווי סוכה לעטרה בשבליים (לקט מתוך פירוש 'בעל הטורים' על הפרשה)

והביא רבינו עצה להינצל מעין הרע

אומרים בשם החזון איש שבעיר בני ברק אין צריך לחשוש משום עין הרע, כי בעיר זו אינה שולטת העין הרע. ונתפלא מרן הגרא"ל שטיינמן בדבר, הלא עינינו הרואות דבר יום ביומו, תמידין כסדרן, הרבה אנשים שניזוקים מזה מאוד. וכמעט רוב הצרות שיש היום הם רק ע"י עין הרע. ואמר על כרחך לומר שדברי החזון"א נאמרו רק על זמנו, בחייו שלו הועילה זכותו הגדולה והגנה על כל בני העיר, אבל כיום אין הדברים אמורים. והאריך רבנו בזה כמה וכמה פעמים, שמוטב לו לאדם כמה שפחות פרסום וכדו', כי מי יודע כמה הפסדים נגרמים ע"י עין הרע. והביא רבינו עצה להינצל מעין הרע, מה שאמרו בגמרא (עירובין סד, א) גבי מחזיק בנכסי הגר, שיעשה בהן דבר מצוה, ע"ש. כך גם בכל פעם שיש חשש עין הרע ישתדל לעשות דבר מצוה וינצל מזה.

אחד הנכדים שהרחיב את הדירה וחשש מעין הרע שאל את רבנו מה מוטל עליו לעשות, ואמר לו שבגמרא (עירובין סד.) מבואר שהמחזיק בנכסי הגר וחושש מעין הרע יקנה ספר תורה במקצת מהנכסים שזכה בהם. אולי תקנה דבר מצוה כמו ציצית חדשה וע"ז תינצל מעין הרע.

(כאיל תערוג, אעלה בתמר עמ' פא)

וְאֶכְלֶתְּ אֶת לֶחֶם הַיָּמִים (יז ז)

בשפתיו, ואם לא השמיע לאזניו יצא, ובלבד שיוציא בשפתיו, (שו"ע קפ"ה ב.). ויש שכתבו שטוב לעולם לברך בקול רם, כי הקול מעורר הכוונה, ובפרט אם הוא שבת או ראש חודש לא ישכח על ידי זה להזכיר מעין המאורע. (משנ"ב שם סק"ג)

מופת על אמונתו הטובה ועל זכות ליבו

כתב רבינו בחיי: כיון שמצינו פסוק מלא בתורה, כי הוא יתעלה צוה אותנו לברך על מזוננו, מכאן יש ללמוד שיש על האדם חובה עצומה להיזהר בברכות החובה, וגם בברכת הנהנין, וכל הזהיר בהם, הלא זה מופת על אמונתו הטובה, ועל זכות ליבו, והוא מעיד על עצמו שיש ליהדותו שורש ועיקר, והוא חסיד וירא חטא. (כד הקמח ערך ברכה)

סגולה להתעשר

כתב החיד"א שיש סגולה להתעשר לברך ברכת המזון בשמחה ובקול רם, וזה נרמז בפסוק (משלי י"ב) "ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה", היינו ברכת ה' כשיברך ברכת המזון שהיא הברכה היחידה מדאורייתא- היא תעשיר, אבל בתנאי שלא יוסיף עצב עמה ויברך אותה בשמחה, ולכן יאכל וישתה איזה דבר המשמחו כדי שיברך בשמחה. (החיד"א בספרו הגהות ניצוצי אורות על זוהר פר' ויקהל).

שאלו מלאך אף, שצף, קצף, אנף, שולט בסעודה

כתב הרוקח שכל האותיות יש בברכת המזון חוץ מהאות פ, להודיענו שאין מלאך אף, שצף, קצף, אנף, שולט בסעודה במקום שמברכין ברכהמ"ז בכוונה. צריך שישמיע לאזניו מה שמוציא

הברכות הם המליצים יושר וסניגורים טובים לנגד המקטרגים

המשנ"ב מביא שבספר החינוך כתב שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויות לו כל ימיו בכבוד, והמדקדק יזהר לברך לכתחילה תוך הספר ולא בעל פה.

המהרש"א כותב שמזונותיו של אדם קשים כקריעת ים סוף וע"כ ציוה הקב"ה להאוכל ושבע, לברך עליו כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת וגו', שע"י זה הקב"ה משפיע ברכותיו להיות לו בריוח מזונות, כי יש לאדם מקטרגים בדבר מלתת לו מזונותיו הקשים בריוח, ואלו הברכות הם המליצים יושר וסניגורים טובים לנגד המקטרגים. (בזיר ס"ו:)

איך הפרה 'סיוונה' עם מספר זהות אחת שתיים שש... ששייכת למשה כהן

ובְכֹלֹת בְּקֶרֶךְ (י"ב י"ז)

כך סיפר הגאון רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א: "אבי זצוק"ל, ראה בתפקידו כרב היישוב קוממיות, כמשהו של 'אחריות כללית' ללא כחל ושרק. היו מגיעים לאבא גם הרבה רפתנים שהיו צריכים למכור את פרתם המבכירה לעכו"ם, בשביל שלא יוולד בכור קדוש.

הענין הוא, שאם לא מספיקים למכור את הבכור, הוא קדוש בקדושת בכור, לכן מוכרים לגוי את הפרה או אפילו רק אבר שהנשמה תלויה בו, וכך העגל אינו קדוש בקדושת בכור.

זכרוני שפעם אחת, אכן נולד בקוממיות בכור שלא הספיקו למכרו לעכו"ם וכל המושב 'חגג' סביבו.

הוא הסתובב כמו מלך בגדוד במושב, ולא יכלו לעשות לו דבר, עד יום מותו. כשגם אז, קברו אותו בקבורה ראויה בבית הקברות של המועצה המקומית.

את המכירה היו עושים כדת וכדין, ממש כמעט כמו שטר כתובה. היו כותבים: איך הפרה 'סיוונה' עם מספר זהות אחת שתיים שש... ששייכת למשה כהן מהיישוב קוממיות... - שהרי לכל פרה יש מספר זהות במשרד החקלאות- שנמכרת לסאבר בן סעד פרו מכפר דליה שעל יד חיפה...

ובגלל שמדובר בפרוצדורה, עם שאר הקנינים השונים שאבא היה עושה באופן הראוי והמושלם, ארע לא פעם, שהגיע יהודי בבהלה שחושש שמא הזמן קרב, וחושש הוא שיולד לפרתו בכור קדוש, ואבא היה צריך לעשות מהר את קנין המכירה, לכן הציע לו הרב משה יעקב סיגלר, שהיה אחד מדייני בית הדין בקוממיות, שייכנו שלוש מאות שטרות שכל הנוסח יהיה מלא, ורק פרטי המוכר והקונה ישארו ריקים, כמו שעושים בשטרי כתובה, ובכך יבואו על מנוחתם רבני ישראל, מוכרי המבכירות, וקוני המבכירות.

אבל אבא זצוק"ל התנגד לכך בכל תוקף, והסביר: "אנחנו הרי יודעים שהט"ז פוסק שכשיבוא משיח צדקנו יהיה אסור למכור בכורות ויצטרכו להעלות אותם לירושלים. תאר לך שמחר יבוא משיח ויראה בביתו של הרב משה יעקב סיגלר שלוש מאות שטרי מכירות בכורות שמוכנים לעשר שנים קדימה, ואז הוא ישאל אותך: לא רצית שאני אבוא?"

(חלק ממאמר של עקיבא שצ'רנסקי, מדורים -המודיע ח' אב תשפ"ד)

אבל חמותי הרבעצן חשבה שאם היא תיתן לו לשתות כל בוקר כוס מיץ, זה ישמור על הבריאות שלו

הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל: אספר לך על צורת ההתייחסות של השוער שלי רבי מאיר חדש לאשתו. ר' מאיר לא אהב לשתות מיץ, אבל חמותי הרבעצן היתה סבורה שאם היא תיתן לו לשתות כל בוקר כוס מיץ זה ישמור על הבריאות שלו, ולכן כל יום היא הייתה מביאה לו כוס מיץ ור' מאיר היה שותה.

פעם אחת חמותי היתה בבית חולים, וחתני ר' יהושע קנל הגיש לר' מאיר את הארוחה, ואח"כ הוא הביא לו כוס מיץ כמו שתמיד הרבנית רגילה להגיש, ואז ר' מאיר אומר לו: 'מדארף נישט' (לא צריך...), אז ר' יהושע שאל את ר' מאיר: הרי כל יום אתה שותה כוס מיץ, ור' מאיר עונה לו: זה לכבוד הרבעצן...

כשמתבוננים בסיפור הזה רואים איזה הנהגה של גדלות היה לר' מאיר בהתנהגות בבית, הוא היה עושה הכל לכבד את הרבנית, והיא מעולם לא יכלה להרגיש שהוא בעצם לא אוהב מיץ ושהוא עושה את זה רק בשבילה הוא שתה את זה ונתן לה תחושה שזה מאוד מאוד טעים.

ר' מאיר היה סובל שנים רבות מצרבות, פעם אחת הייתי באמריקה ושמעתי שיש כדורים שקוראים להם 'מאלוקס', שזה מועיל מאוד לצרבת, וקניתי קופסה של כדורים והבאתי לר' מאיר. הרבעצן ראתה שיש כדורים כאלה מוצלחים אז היא היתה נותנת לו את זה באופן קבוע, וכך כל ארוחה שהם היו באים אצלינו לאכול, היא הייתה לוקחת כמה כדורים ועוטפת אותם בנייר, ומביאה את זה איתה אלינו.

היא היתה רגילה להזכיר לר' מאיר: 'מאיר, שייך גנומען?' (כבר לקחת את הכדורים?), ואז הוא היה לוקח את זה ושם בפה. פעם אחת באמצע האוכל ר' מאיר הרגיש מאוד לא טוב והוא היה חייב לצאת החוצה לטייל, אז הוא יצא לסיבוב עם חתני ר' יהושע, הם יצאו מהבית החוצה, ואז ר' מאיר הוציא את הכדור מהפה וזרק אותו. אתה מבין מה הוא עשה בשביל לכבד אותה?

תמיד ההנהגה שלו היתה, שמה שהרביצין נתנה לו לאכול הוא אכל הכל בתיאבון, לא היה מאכל שהיא הגישה ושהוא לא אכל, תמיד בלי יוצא מן הכלל היה אוכל. באמת היא ידעה לבשל טוב, אבל בלי קשר לטעם של האוכל הוא תמיד היה גומר את המנה על הסוף כאילו זה טעים מאוד. ואם משהו אחר נתן לו לאכול, אז הוא בקושי היה אוכל, - אלא אם הוא ראה שאותו אחד יפגע מזה.

(מתוך הספר: "ועדים מהרב שלמה הופמן")

ללא מילים

להיות לו לעם סגולה יד ב

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

באוטיסוויל מותר ללבוש רק מדים של אסירים, נזכרתי פתאום בקיטל הלבן של יום כיפור. היות שקיטל נחשב בגד דתי, מתירים ללבוש אותו בשם הזכות לחופש דת. התחלתי ללבוש קיטל בכל שבת שישבתי בתא

הר' שלום מרדכי רובשקין: בזכות עבודת השבת שלי, זכיתי לתעצומות נפש

בכל יום שישי הייתי מסדר את התא, ומכסה את השולחן הקטן במפה מאולתרת, אותה הכנתי מהסדין הנוסף שקיבלתי מרשויות הכלא. בין האסירים היו כאלה שפיתחו כישורי סריגה מרשימים. אחד מהם הצליח לסרוג שושנים אדומות מצמר אדום, וחבר אליהן גבעול רקום מצמר ירוק. שושנה אחת כזו הפכה עד מהרה לקישוט על שולחן השבת שלי. כך הצלחתי למצוא עוד דרך לכבד את השבת, והתא קיבל מראה שבת.

תחילה, במאמץ נוסף להעניק לשולחן מראה מכובד, שפכתי את המיץ הענבים שקיבלתי לקידוש ממחלקת הדת, לבקבוק פלסטיק שהיה ברשותי. המיץ, שהגיע בקופסת קרטון, עשה רושם יותר שבתי כשהונח על השולחן בבקבוק הפלסטיק. הרגשתי בזה הידור כבוד השבת, אך שותפתי לתא הניד בראשו באזהרה. "לא כדאי", אמר לי. "אל תעשה כך". מניסיונו הארוך במקום ידע, שאם מיץ הענבים יעובר לבקבוק אחר, הסוהרים עשויים להעליל עליי שאני מכין "הוץ"-אלכוהול בנוסח בית הכלא. שמעתי לעצתו והפסקתי לנהוג כך.

באוטיסוויל מותר ללבוש רק מדים של אסירים, ולאף אחד אין בגדים אחרים. בגדי שבת הם דבר חשוב, אך מניין יהיה לי בגד כזה? כשחשבתי על כך, נזכרתי פתאום בקיטל הלבן של יום כיפור. היות שקיטל נחשב בגד דתי, מתירים ללבוש אותו בשם הזכות לחופש דת. התחלתי ללבוש קיטל בכל שבת שישבתי בתא. עם הקיטל הייתי נועל נעליים מיוחדות שרכשתי בקניינה, נעליים שהיו שונות בתכלית מאלו שנעלתי כל השבוע. שמרתי את הנעליים הללו במיוחד לשבת. אחד האסירים סרג לי גם כובע שבת מיוחד, בסגנון כובעי ה"קוצ'מע" שחובשים בחודשי החורף בארצות הקרות. פרטים אלו אפשרו לי לקיים את מצוות "כבוד שבת", ועזרו לי להפוך את השבת ליום שונה מאשר ימות השבוע, בפועל ובהרגשה. כל פעולה הייתה קטנה, אך יחד הן באמת עזרו לי להרגיש את השבת.

(נערך מתוך הספר: רובשקין, אמונה בטחון גאולה)

שבת היא אי יקר של קדושה בתוך ים החולין של השבוע. חוויית השבת שלנו תלויה במידת ההכנה אליה. חז"ל אומרים לנו, ש"מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת". כשם שזה נכון מהבחנה הפיזית-הכנת המזון והתנאים הסביבתיים, זה גם נכון בוודאי מהבחנה הרוחנית. החוויה הרוחנית של הנשמה בשבת, תלויה גם היא בהכנה..

כך הם הדברים תמיד, בכל מקום, ובמקום הנקרא כלא- על אחת כמה וכמה. מעבר לקשיים הנוצרים מהכללים וההגבלות של הכלא, אווירת החולין וההוללות של האסירים מסביב.. כל יציאה לאזור המשותף, או אפילו רק מעבר בו כדי להגיע לחדר האוכל או לחצר, הייתה מפוגגת לחלוטין כל רגש של קדושה או שלוה של שבת.

מסיבה זו, בימות השבת הייתי משתדל להישאר בתוך התא הסגור ככל שהתאפשר. הייתי מתפלל ולומד יותר מתמיד, במאמץ להכניס אליי אווירה של קדושה, ולהתרומם מעל הטומאה של המקום.

בשבתות שהצלחתי בכך, הייתי מרגיש במוצאי השבת, כשיצאתי מהתא, כמו ביציאה מבית הכנסת במוצאי יום כיפור. אחרי יום שלם של תפילות ולימוד, מסתכלים על העולם המבלבל והמוחצן שמסביב במין תחושת זרות, כאילו אין שייכות למקום הזה. הרגשה כזו היא מתנת אלוקים מיוחדת במקום המנסה בכל כוחו להשתלט על כל כולך ולמחוק אותך.

בזכות עבודת השבת שלי, זכיתי לצלילות הדעת ולתעצומות נפש שהעניקו לי את הכח להמשיך ולהתנהל במשך השבוע כיהודי. כך התקיים בי מאמר חז"ל, שמשבת מתברכים כל ימות השבוע, ובאופן הפשוט והמוחשי ביותר.

ניקיון הבית לכבוד שבת הוא לא רק משהו נחמד שעושים לפני שמגיע אורח; זו הלכה, חלק ממצוות כבוד שבת. אותו הדבר נכון בקשר לרחצה לפני שבת, לבישת בגדי שבת, ואכילת מאכלים מיוחדים לכבוד שבת.

התאמצתי ככל יכולתי לכבד את השבת בהתאם להלכות האלה.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 642
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

הודו למספרות קייטום על האישור לפרסומם בלבד

סיפורי חז"ל

איה מקום כבוד

אדם אחד שאל את רבן גמליאל היכן מקום משכנו של הקדוש ברוך הוא? אינני יודע, השיב לו. ליגלג אותו האיש באמרו, כלום זוהי חכמתכם ובינתכם שאתם מתפללים לפניו בכל יום ויום, ואינכם יודעים איה מקומו? השיב לו רבן גמליאל אתה שאלת אותי אודות דבר הרחוק ממני מהלך שלושת אלפים וחמש מאות שנה, אני אשאלך על דבר הנמצא בקרבך יומם ולילה. אמור לי היכן נמצאת נפשך, הודה לו אותו אדם, איני יודע אמר לו אתה אינך יודע מקום משכנו של דבר השוכן בתוכך, ואתה חפץ שאדע מקומו של דבר הרחוק ממני מהלך שלושת אלפים וחמש מאות שנה? הוסיף האיש לקנטרו ואמר לו "יפה אנו נוהגים בהשתחוותנו למעשה ידינו, שבו אנו יכולים להביט בכל שעה". אמר לו רבן גמליאל אתם רואים את מעשה ידכם והמה אינם רואים אתכם, אבל הקדוש ברוך הוא מביט ומתבונן במעשי ידיו, אך ברואיו אינם רואים אותו שנאמר (שמות ל"ג כ') "כי לא יראני האדם וחי" ויחזקאל ששכינה נתגלתה לפניו הודה ואמר "ואראה ואפול על פני" כלומר נפשי פרוה מגופי

(ש"ט ק"ג)

פרשת השבוע

בפרשת ראה אנו מצפים תמיד לבשורות טובות

מסופר: כשהגיע הרה"ק רבי מנדלי מויטבסק זיע"א לארץ ישראל, עמדו בפרשת ראה והיה אומר על כך: כשבאתי אל הבעש"ט הקדוש זיע"א היה בפרשת ראה, וכן בבואי אל המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א, היה זה בפרשת ראה, ועכשיו באתי לארץ ישראל בפרשת ראה. בפרשת ראה אנו מצפים תמיד לבשורות טובות.

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו (ט"ו - י')

מסופר: בצוק העתים כשהרבה יהודים ירדו מנכסיהם והגיעו עד פת לחם, השכיל הרה"ק רבי מרדכי דב מהורונסטייפל זיע"א אל דלים, ותמך בהם בסתר בצורה מחוכמת מאד, לפעמים השקיע מאמצים רבים לשכנע את הנצרך שהיה איסטניס, ונתת מלהודק לעזרת הזולת, כי ייטיב ויגמול חסד עמו כשיקח ממנו. ומעשה ביהודי עשיר שירד ל"ע מנכסיו, ששפך מרי שיחו בקוויטעל שהגיש לפניו, ורבי מרדכי דוב נאנח למקרא הדברים, נאנח והוציא מארנקו סכום נכבד להעניק ליהודי, ושוב חזר לקרוא

בקוויטעל ונאנח שנית אנחה השוברת גופו של אדם, נאנח ושלף פעם נוספת מארנקו סכום חשוב לתתו לנצרך. ניסה הלה להשתמש, וכי באתי לשם כך? שאל בעיניים דומעות ונכלמות. אולם הרבי תלה בו עיניים מתחננות והפציר בו, כתוב בתוה"ק "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו" פירוש, תן לו וחזור ותן לו, עד שלא יכאב יותר לבך על מצבו, ומה אעשה כי כואב לבי מאד עליך? רק אחרי שהסכים האיש לקחת עזרה מידו הטובה שקטה רוחו של הרבי והוטב לו.

די מחסורו אשר יחסר לו (ט"ו - ח')

מעשה ובא איש מתכבד אל הרה"ק מקאצק זיע"א, ציוה הרבי לכבדו בלי גבול, שאלוהו תלמידיו לשם מה? השיב הרבי, שנינו עני בן טובים יש לכבד הרבה, ולתת לו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו, ולכאורה יש לשאול, סוס לרכוב, עדיין מובן כי אולי חלש האיש, אבל עבד לרוץ לפניו הלא שטות היא, אלא רואים מכאן שלספק לשוטה את שטותו, הרי זה בכלל גמילות חסדים, ואורח זה שלנו הלא חפץ בכבוד.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 7:41 ת"א: 7:44 ר"ת: 8:18

פרשת ראה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:29 ת"א: 6:45

רבי, הושיעני! רצוני לחזור בתשובה

סיפור זה התרחש לפני שנים רבות. בעיר העתיקה למברג חי חייט יהודי, אומן במקצועו, אצלו היו מזמינים כל חשובי העיר את חליפותיהם. למרות העבודה הקשה והמפרכת שעבד החייט, ועל אף המוניטין שיצאו לשמו, בקושי השתכר החייט כדי מחייט בני ביתו. יום אחד שמע הפריץ המקומי על עבודתו, ומאו לא חסרה לו עוד עבודה. הוא הפך מיד לאחד מבאי ביתו של הפריץ והפרנסה היתה בשפע. החייט, בהיותו אדם עליו, ניגן לו חרישית בעת עבודתו, סיפר בדיחות והתלוצץ, והפריץ נהנה מאד מחייט זה. כשהיה בא החייט אל הפריץ למדוד לו בגד או לאחד מבניו – היה נשאר שם כל היום כולו. הפריץ היה מכבדו במשקאות ומיני מתיקה, ובין לגימה ולגימה היה חוטף שיחה עליזה עם הפריץ על הא ועל דא. אט אט, התרגל החייט לבית הפריץ, המשקאות הלהיטוהו באש זרה, הוא הפך לשיכור, ולא נזהר בכשרות מאכל או תבשיל. ימים ולילות התגולל בבית הפריץ בשכחו כליל את אשתו וילדיו ואת מוצאו היהודי. בשו בו הביתה, כשאך בקושי הוא משרך את רגליו, היין נודף מפיו וכולו לוהט משכרות, מוכן כי בני ביתו הפכו לאומללים. "מה לך ולצרה זו, מושקה?" היה טוען כלפיו הפריץ, "למה לך לחזור לביתך? השאר כאן, מה חסר לך פה?" החייט נתפתה לדבריו ונשאר בבית הפריץ. הימים חלפו עברו, החייט הפך מגושם והתנכר למוצאו היהודי יותר ויותר. אחזתו של הפריץ עמדה על גבעה ממנה היו יכולים להשקיף על פני כל הסביבה. למטה על אם הדרך שכן פונדק, אותו חקר יהודי בדמי חכירה קצובים מאת הפריץ. החייט היה נעצר פעמים רבות בדרך על יד פונדק זה בלילי שבתות לטעום מה"געפילטע פיש" (דגים ממולאים) של הפונדקאי וללגום קצת יי"ש.

ביום ששי אחד לעת ערב נכנס החייט לפונדק, והנה נעצרה מרכבה ליד הפונדק, ממנה ירד איש בעל הדרת פנים קדושה: זקנו הלבן יורד על פי מדותיו וכולו אומר כבוד, ועל ידו עמדו שני אנשים ששמשו אותו. האנשים הללו הכניסו אחר כך כמה צרורות וחבילות אל הפונדק. "רב מכובד סר לפונדק לכבוד שבת" מהרהר החייט בלבו "לבטח יהיו הפעם מאכלים טעימים. כך יושב לו החייט ומפליג במחשבתו, ובדמיונו הגיעו כבר לחכו טעמיהן של הארוחות. נתאוה החייט לשהות השבת במחיצתו של רב זה, אולם הוא ידע היטב כי אין הוא אורח רצוי אצל הפונדקאי המביט עליו בבוז כאל משומד. החייט לא התעצל, פנה אל הפריץ והשיג ממנו הוראה בכתב אל הפונדקאי כי יאכסן אצלו בשבת זו את החייט, וישרתהו בצורה הנאותה ביותר כראוי לידידו של הפריץ. "יהיו לי הפעם בדיחות רבות לספר לפניך מיהודי אורח זה ותהנה רבות", הבטיח החייט לפריץ לפני שירד לפונדק.

לפונדקאי לא היתה כל אפשרות להתנגד לפריץ, ובחרון אף סמוי הוכרח לארח השבת גם את החייט. מהכפר הסמוך הגיע מנין יהודים ובצוותא הם קיבלו את השבת. לאחר תפלת ערבית ערכו את השולחנות לכבוד סעודת השבת. התפילה שהשתפכה בדביקות עילאית, נרות השבת הזוהרים שהפיצו אור וטוהר מסביבן, שולחן השבת הערוך, האווירה, הקדושה והטהרה ששלטה בבית הפונדקאי, כל אלו החלו להעלות ויכרונות אצל החייט מימים עברו והחלו להעיק על לבו. הוא

ישב על יד השולחן נדכה ושבור, כאבל בין חתנים. כמתוך חלום-בלהות הגיעו לאזניו דברי התורה שנאמרו מפי הרב בעת הסעודה. הדברים נסבו, כאילו במכוון, אודות אדם שסר מדרך האמת דרך התורה והיהדות ותועה בסבכי היער. פניה קלה אחת לא נכונה יכולה להוביל את האדם אל עברי פי שחת, ופניה אחת יכולה גם להצילו ולהחזירו שוב אל צור מחצבתו. כפי שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "יש קונה עולמו בשעה אחת", משמעות המילה "שעה" היא "פניה", כפי שנאמר בבראשית (ד, ה) "לא שעה" והכוונה בדבר "לא פנה". ובכן, ממשיך הרב, בשעה אחת, בפניה אחת, אפשר ויכול האדם לקנות שוב את עולמו.

אותו הלילה לא עצם החייט עין. מחשבותיו הקיצוהו ממיטתו. הוא התהפך על יצועו אנה ואנה כאדם המוכה ביסורים. אך חטף תנומה קלה, והנה הוא בבית. הוא רוצה לחזור לבית הפריץ, ובניו מושכים אותו בחזרה: "אבא! אל תעזבנו שוב! השאר אתנו". והנה מופיע הפריץ, ובקולו התוקפני הוא קורא לעומתו: "מושקה, מה אתה מהססת? אתי בוא". כחות טמירים מושכים אותו הנה ואילך, כמעט שדעתו נטרפת עליו. הוא מתעורר מחלום-הבלהות והנה הוא רועד מקור וחום כאחד. הוא אינו מוצא מקום לעצמו. מצפה ומייחל בכליון עיניים לקריאת התרגול המבשר על בוא היום. ושוב התפלה הנשגבה, עם אווירת הקדושה הרוטטת, ושוב השולחן הטהור וסעודת שבת קודש, ושוב דברי הרב כי האדם יכול לקנות את עולמו בשעה אחת, בפניה אחת, ואחר כך תפלת המנחה, ולאחריה סעודה שלישית. לאחר ההבדלה, מתפרץ החייט אל חדרו של הרב, ומתוך יללה הקורעת לבבות, הוא בוכה ומפציר: "רבי, הושיעני! רצוני לחזור בתשובה!" הוא פרט לפני הרב את כל העבירות שעבר מאז בואו אל בית הפריץ, ונשבע כי לא ישוב אליהן עוד. לא נשאר צל של ספק כי הוא אמנם התחרט מתוך עומק נקודת לבבו, על כל פשעיו שעשה בעבר, ומקבל על עצמו להפוך ל"בעל תשובה" אמיתי. החייט לא חזר עוד לארמון הפריץ. הוא קיבל בלב שלם למלא אחרי כל הוראות הרב, כיצד להתנהג בתור אדם החוזר בתשובה. הרב ציוה עליו לחזור לעירו למברג, להתגורר בבית הכנסת של החייטים, ואיש מכל אנשי עירו לא ידע אודותיו, מלבד שמש בית הכנסת. כל השבוע יהיה עליו להיות בבית הכנסת, להתפלל, ללמוד, לומר תהלים ולצום. בשבת יהיה עליו לחזור לביתו. החייט מלא בקפדנות את כל אשר ציווה עליו הרב.

בליל שבת אחר התפלה שם את צעדיו לעבר ביתו. הוא דפק על הדלת, תחילה לא רצתה אשתו לפתוח, היא לא היתה מסוגלת להאמין כי אכן חזר אליה בעלה, והוא גם מפוכח. הוא התחנן כשדמעות חונקות את גרונו, כי תרשה לו להיכנס הביתה. ולאפשר לו לקדש על היין, ולקיים את מצות שלוש הסעודות של שבת. בלב פועם ופחד פתחה את הדלת. החייט שר "שלום עליכם", קידש ונטל ידיו לסעודה. דמעות תודה לה' יתברך שעזר לו לחזור בתשובה, עמדו בעיניו. אף אשתו מחתה בחשאי את דמעות האושר שולגו מעיניה. עברה תקופה קצרה, החייט עשה לילות כימים בתפלה, אמירת התהלים ולימוד. תוך הסכמת אשתו, ולפי הוראות הרב, מכר את ביתו ועבר לגור בבית קטן על יד בית המרחץ, בקצה העיר. הוא עבד כל יום אך ורק כדי להוציא עבור מחייתו הוא ובניו ביתו, את יתר הזמן הקדיש לתשובה ותפלה. אף אחד מכל אנשי העיר לא ידע כי החייט העלוב ההוא נהפך במרוצת הזמן לאיש קדוש.

משל ונמשל

עיקר קבלת התורה על דעת שתועיל תשובה

משל למלך שאהב את אחד משריו, ונתן לו מתנה גמורה בשטר ובקבלת חרם כתיקון השטר שדה אחד או מחוז אחד. אחר כך מת השר ההוא, והמלך בנה אחר כך בנין חדש בתוך שטח השדה הנ"ל, ובאו בניו וערערו על המלך שנכנס לתוך גבולם. ואמר להם המלך הלא כל עיקר אחוזתכם נתתי לאביכם במתנה, והיתכן שאתם הבאים מכוחו, תפריעו לי בטענה שלא אשיג גבולכם? והשיבו היושבים במשפט, הלא שדה ומחוז ההוא הוא עכשיו שלהם על ידי שטר מתנה וקבלת חרם ושבועה שלך, יהיה איך שיהיה, אין לך רשות להשיג גבול של בניו של השר ההוא. פעם אחת חטאו בני השר ההוא ועברו על שבועה שנשבעו פעם אחת למלך, או אמר המלך עכשיו פסק הדין והריב שיש לכם עלי בנידון השגת גבולכם הוא בטל ומבוטל, כי כל עיקר השדה לא בא לכם אלא מכח השבועה והדיבור שדברתי ונשבעתי לאביכם, ועכשיו שעברתם על השבועה, גם אנכי אוכל לבטל שבועה אם לא תתרוצו לי על תנאי שארצה.

והנה בנידון דידן הקב"ה בחסדו הגדול נתן מתנה ונשבע לאברהם ליתן לו ארץ ז' עמים גם לזרעו אחריו, ועכשיו בני אברהם המה מוחזקים בארץ ההוא בדין גמור והוא שלהם, ואי אפשר להקב"ה ליקח ארצם מידם אם לא בזמן שיעברו ישראל את שבועת התורה, או יש לו ג"כ רשות שלא לקיים שבועתו. וזה ג"כ מרומז במידותיו של הקב"ה בתחילה "ורב חסד" שנתת מתנת חסד לאברהם ואח"כ "ואמת", דהיינו אצל בניו הוא אמת, "נוצר חסד לאלפים" לומר שחסד זה של אברהם אתה נוצר לאלפי דורות, ולא תוכל לבטל אפילו אם יעברו ישראל על שבועת התורה ועושים כמה עבירות, מ"מ כיון שמצות התשובה היא אחת מן המצות שבתורה, ע"כ לצורך זה קיבלו עליהם התורה, שאם יחטא אדם בתחילה בתנאי שישוּב בתשובה, וע"ז נאמר "נושא עוון ועובר על פשע" כי כך עיקר קבלת התורה על דעת שתועיל תשובה.

(החתם סופר הק' זיע"א)

פעם אחת, באמצע הלילה, ורבה של למברג הלך עם משמשו לטבול במקוה כדרכו בכל לילה, וירא והנה אור בוקע מתוך בית רעוע שלייד בית המרחץ. הוא שלח את משמשו לראות מי ומה בבית. המשמש חזר ואמר כי שם מתגורר חייט יהודי העוסק במלאכתו. כך קרה גם למחרת וגם בלילה השלישי. הדבר גרם להתפעלותו של הרב, הוא החליט להכנס בעצמו ולראות במו עיניו מה מתרחש בבית זה. בהיכנסו לבית החייט, לא ראו עיניו כל התרחשות מיוחדת. הבית היה חשוך. החייט הדליק נר, ובהתפעלות מעושה פנה אל הרב: "לשם מה הטריח כבוד הרב את עצמו לבקרני בשעה כה מאוחרת?" הרב שהבין כי אין הדברים פשוטים ותמימים עד כדי כך, גזר עליו כי הוא מחוייב לגלות לפניו את כל האמת.

בלית ברירה גולל החייט לפני הרב את כל פרשת חייו המכאיבה, את חזרתו בתשובה וכיצד זכה בלילות האחרונים לגילוי אליהו. אליהו הנביא בא אליו בלילות ומגלה לפניו סתרי ורוי תורה. הרב נבהל לשמוע את כל דברי החייט. והרגיש עצמו נחות כלפי חייט זה, אשר הוא טרם זכה למה שזכה החייט הפשוט. החייט נחמו באמרו לו, שבאם תהיה לו הרשות מאת אליהו הנביא, הרי הוא יחזור לפני הרב את כל התורה שילמד אליהו הנביא עמו. מאז היו זמנים קבועים לרב שבהם היה בא אל החייט כדי ללמוד יחד עמו. לרב נתגלה אז כי כל עוד חי החייט בעיר, לא יארע כל מקרה-מוות בקהילה היהודית שלבלמברג. וכאשר הגיעו לאזניו ידיעה על מעבר לוייה בחוצות העיר, חקר ודרש, ותמיד הוכח הדבר, כי הנפטר הלז היה יהודי אחד מאחד הכפרים הסמוכים לעיר.

יום אחד, הרב יושב בביתו. ואז שמע שיש לווייה בעיר. לשאלתו "לוייה של מי זו?" היה המענה: "של שמש בית הכנסת של החייטים". הרב התרגש ביותר, הוא כינס מיד את חשובי העדה שבעיר, והוביל אותם אל הבית הרעוע שלייד בית המרחץ. אף אחד לא הבין את פשר הדברים, בבואם לתוך הבית מצאו נר דולק, ועל הארץ מונחת גופתו של החייט כשהיא מכוסה בסדין. הרב יצא בראש הקהל שהלכו אחרי מטתו של החייט, מובן כי כל מי שראה את הרב חולק כבוד כזה לנפטר, סגר את עסקיו, התפנה והלך גם הוא ללוות את המת. אך כולם תמחו על ההתנהגות המוזרה הזאת. מה ראה הרב לחלוק כבוד כה גדול לאיזה חייט יהודי עני, שהיה גר אי שם באחת הבקתות שלייד בית המרחץ העירוני? אולם לאחר סתימת הגולל, כשהרב הספידו, וגולל את כל פרשת חייו, ירידתו ועלייתו, התחוויר או לעיני כל כי חייט זה – איש קדוש היה. וכנהוג בימים ההם, נרשמה בספר הקהילה פרשת חייו המופלאה של החייט, כיצד נהפך לבעל תשובה ולאיש קדוש, ואף זכה לגילוי "אליהו הנביא". אז ראו כולם מה גדול כוחה של תשובה אשר בפניה אחת – בשעה אחת, אפשרי לו לאדם לקנות את עולמו.

צ'ין אדם לחברו

הצדיק שטיפל במאות יתומים
 הרה"ק רבי אליעזר זוסיא פורטוגאל זיע"א מסקולען (יומא דהילולא כ"ט מנ"א), נודע בצדקותיו ומעשי החסד שלו לטובת הזולת. במיוחד התפרסם בטיפול מאות יתומים שבורי לב, שהכניסם לביתו, גידלם וטיפחם, השיאם וסייע בידם להקים בתים נאמנים בישראל.

מסופר: פעם בליל חורפי קפוא, הקור חדר עד לשד העצמות, הבחין הרבי באחד היתומים הרועד מקור באמצע שינתו, פסע הרבי באופן חרישי, הוריד את השמיכה מעל בנו הוא האדמו"ר מסקולען זיע"א, וכיסה בה את היתום. התעורר הבן ויתן את קולו בבכי "אבא קר לי." הרגיע אותו אביו כמיטב יכולתו והסביר לו בלשון רכה את גודל הזכות והמצוה שעשה בויתורו למען יתום. תוקף ההרגעה פעלה למשך זמן קצר, ובינתיים הציגה גברה ושוב נשמע קול בכי: "אבא קר לי." במילות ליטוף והשקטה אבהית, ניגש הרבי למיטת בנו ולחש באזניו: ידעתי בני ידעתי מצוקתך שהיא גם מצוקתי, אך חשוב נא מי מבין שניכם יותר מאושר? ודאי שאתה, שהרי יש לך אל מי לזעוק "אבא" ואילו היתום גם את זה אין לו, אז נרגע הילד.

זהירות מופלגת

בעיר קובנה היה בית כנסת פרטי, שמתו בעליו ונפל בירושה ליתומים

קטנים. כאשר הרה"ק רבי ישראל מסלנט זיע"א היה מתפלל בבית כנסת זה, לא היה נוטל ידיו במים שבכיוור, כי אם משפשפן מעט. ופעם הסביר את מנהגו, היות שהבחין שהמים הנשפכים מהכיוור, נופלים על גבי הקיר וגורמים נזק, ואילו יתומים לאו בני מחילה ניגדו.

להתרחק מלשון הרע

בעת מסעותיו למכור את ספר "חפץ חיים", נקלע הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א באחת השבתות לעיר אחת והתאכסן בביתו של השוחט, כשהתכוון ליטול ידיים לסעודה שלישית, שמע שהשוחט מספר לאשתו שיוסף הקצב רימה והבטיח, כי הבשר משחיטת אתמול הוא בלי סירכא, ה"חפץ חיים" הסתלק מיד מהבית מבלי לדבר דבר.

כשהשוחט הרגיש כי אורחו איננו, החל לחפשו בעיירה עד שמצאו מיסב לסעודה שלישית באחד הבתים, לשאלת השוחט למה שינה פתאום את האכסניה שלו? השיב: שאינו יכול להתאכסן יותר בביתו, אם יש למר טענות על הקצב, הרי זו שאלה של איסור והיתר ויש לקראו אל הרב, או יש להוכיחו בינו לבין עצמו, אבל כיצד הוא מספר זאת לאשתו? הרי יש בזה משום לשון הרע. הנני עוסק במכירת ספרים על זהירות מדיבורים אסורים, וכיצד אני רשאי להתאכסן בבית שמדברים בו לשון הרע? סיים ה"חפץ חיים" את דבריו.

הילולא דצדיקא

שבת קודש כ"ז מנ"א
 הרה"ק רבי יהושע אב"ד קראקא ב"ר יוסף (מגיני שלמה ת"ח)
 הרה"ק רבי צבי הירש (ר' הערשלה) מספינקא ב"ר אברהם אביש (תשנ"ז)
 יום שני כ"ט מנ"א
 הרה"ק רבי שמואל סלנט ב"ר צבי הירש (רבה של ירושלים - תרס"ט)
 הרה"ק רבי יוסף מאיר ממחנבוקא ב"ר אברהם יהושע העשיל מסקווירא (תרע"ז)
 הרה"ק רבי אברהם דב מראחמיסטריווקא ב"ר מנחם נחום (תש"ה)
 הרה"ק רבי אליעזר זוסיא מסקולען ב"ר ישראל אברהם (תשמ"ב)
 יום שלישי ל' מנ"א
 הרה"ק רבי ישראל מביאיאן-לייפציק ב"ר יצחק (פחד יצחק) (תשי"א)
 יום רביעי א' אלול
 הרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק ב"ר שמואל (תרמ"ד)
 יום חמישי ב' אלול
 הרה"ק רבי אליעזר ("דמשק אליעזר") ב"ר ישראל מוויזניץ (תש"ו)
 יום שישי ג' אלול
 הרה"ק ישכר בער מנדבורנא ב"ר יצחק מקאליש (תר"ח)
 הרה"ק רבי משולם זושא מוינקוב ב"ר יצחק מאיר (תרכ"ד)
 הרה"ק רבי יצחק ישעי' מטשחוב הי"ד ב"ר חיים מצאנז (תש"ב)
 זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטבין שליט"א
 מודפס "בם אב"א אוד"ר רפרס"ס יוסף הדרש" על המערים.

לשון הרע (כ')

א) הדיבור הוא אושרו והצלחתו של האדם אם יתנהג בו כשורה, אכן להיפך אם יתנהג בו שלא כשורה, אין בכל האברים שיוכל להינזק על ידם כמו על ידי לשונו, כי בוודאי מכל דיבור אסור נברא קטגור עליו, ובשעה אחת יכול לדבר כמה מאות דיבורים של איסורי שקר וליצנות, ורכילות ולשון הרע. (שמירת הלשון, סוף חלק שני)
 ב) המסכסך בלשון הרע ורכילות שלו בין אנשים אהובים, ועושה ביניהם מחלוקת חס ושלו, הוא מתועב עבור זה לפני ה', וקשה העוון הזה יותר מעוון גאווה ושקר, ושפיכת דם נקי, וכו'. (שם, שער הוכירה, פרק ד'
 ג) מצינו במדרש (הביאו הילקוט, פרשת כי תצא) שאין הקדוש ברוך הוא רוצה להשתתף כלל עם בעל לשון הרע להציל אותו מצרותיו, ואין שום עצה לאדם רק שינצור לשונו מרע, וגם יטמין תמיד את עצמו מלישב בחבורת אנשים המדברים דברי גנאי מחבריהם. (שם)

קרית קרעטשניף רחובות
 טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ הרה"ק
 רבי ישכר בער מנדבורנא
 ב"ר יצחק מקאליש זיע"א
 נלב"ע ג' אלול תנצב"ה

מברכין חודש אלול
 המולד ביום שלישי
 בשעה 2:37 בצהריים 12 חלקים
 ר"ח יהיה ביום שלישי ורביעי

העלון מוקדש לאוקמי שכינתא מעפרא ולעילוי נשמת מרת אימי דליה אפרת בת נעימה ע"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת וַיֵּרָא - לְרַחֵם עַל הַזּוֹלָת

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
רחל ברכה וב"ב
רונן אברהם וב"ב
קסיר אפרים וב"ב
משפ' שטרית
נעם יצחק בן רחל ברכה
רינה בת סימי וב"ב
יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים
שלמה ודנה דוד וב"ב
אריה ושרה לוי וב"ב
י.מ.ש כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב
עמית בן אהרון וב"ב
רח דוד בן לאה וב"ב
נתנאל בן גינה

"אִישׁ לְרַעְיָהּ וּמִתְנַוֹת לְאַבְיָוִימִים" (אסתר ט', כ"ב)

כְּלִי כֶסֶף וְכֶלִי זָהָב" (שמות י"א, ב').
צריך להבין: מהו דבר "נא" - לשון בקשה. מדוע צריך להתחנן ולבקש בלשון בקשה? הרי כל אדם מן השורה רוצה כסף וזהב?
עוד צריך להבין מדוע התורה הקדושה נקטה בלשון: "וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְיָהּ", הרי המצרים מיררו את חיי היהודים. אם כן כיצד יתכן שהתורה הקדושה תכתוב על המצרי ביחס ליהודי "רַעְיָהּ"?

פרשת ראה מגיעה לפני ראש חודש אלול. המקובל האלוקי רבינו חיים בן עטר אומר: "וראשי תיבות ראה ראה אלול הגיע".

אלול הוא גם ר"ת היוצאים מהפסוק: "אִישׁ לְרַעְיָהּ וּמִתְנַוֹת לְאַבְיָוִימִים" (אסתר ט', כ"ב). מתנות לאביונים זה מובן. אם אדם רוצה לזכות בדין של ראש השנה ירבה בצדקה- יתן מתנות לאביונים.

מה העניין של "איש לרעהו"? עלינו לרחם על הבריות, שכל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמיים.

כמה אנחנו מתפללים לרחמים מאת השם יתברך! אנחנו אומרים בתפילת העמידה: "מחיה מתים ברחמים רבים", "שמע קולנו חוס ורחם עלינו".

אנחנו אומרים בסליחות: "נְפֹלֶה נָא בְיַד ה', כִּי רַבִּים רַחֲמָיו". "בן אדם מה לך נרדם... המרחם, הוא ירחם עלינו, כרחם אב על בנים". "רחמנא אידכר לן".

בברכת המזון אומרים: "הא-ל הזן אותנו ואת כל העולם וכו' בחסד וברחמים". "רחם עלינו ועל ישראל עמך". הרחמן וכו'.

חז"ל אמרו (שבת דף קנ"א): "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמיים וכל שאינו מרחם אין מרחמין עליו".

מין המשגיח הרב שלמה וולבה זצ"ל היה מדקדק: גם אם יש לו תורה ומעשים טובים אבל הוא לא מרחם- לא יעזור, ואולי זה מה שכתוב "כל"- לרבות.

אנחנו קוראים בתורה: "דַּבֵּר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְיָהּ וְאָשֶׁה מֵאֵת רַעְוֹתֶיהָ"

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר
תרצה בתיה ימנה נינט
אילן בן ג'ולייט
אנאל חביבה בת שולמית
מיטל בת מלכה
מאיר בן שרית ואליהו
טליה עדן אסתר בת שולמית
נעם בן שרה
שירי ימנה בת שולמית
דוד עומרי בן יהודית
שושנה שירה בת סילביה
שמעון בן שולמית
אברהם גורג'י בן דליה אפרת
אורן בן נעמי
סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אליהו נזרי בן ימנה
אילנה בת רוחמה
שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר
רחל מרים בת יהודית
אושרית בת שושנה
נעמה בת יפה
מיטל בת שושנה
אסף בן סופיה
דורון בת פרידה
לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה
יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה-
בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחיה-
בריאות ואריכות ימים
סימי בת סוליקה
מיכאל יהודה בן מרים
אורן בן אסתר
דינה בת מזל
נעם יצחק בן רחל ברכה
שירה שילת בת אורלי
לביא ישראל בן תמר חיה
אסתר בת סוליקה
מוריה בת רחל ברכה
יהודה אריה בן רחל ברכה
ישראל בן חווה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה
רחל בת זוהרה
משה בן נדימה
ענינת בת רחל ברכה
רפאל משה בן רחל
רחל ברכה בת פדילה דליה
קטנט בת דגטו
רונית בת סבריה
יצחק בן חנון
רפאל אבידן בן תקווה
אליהו בן רחל
בנימין בן ברכה
אלן אסתר בת שרלוט
נעימה בת שרה
יהודה לייב בן אסתר מלכה
נעם אלימלך בן אושרית-
ר"ש ובריאות איתנה
לימור בת פרידה
יניב בן פרידה
אורן בן פרידה
מאיה בת עדי
יהודית אסתר פראדל בת חיה-
בריאות ואריכות ימים

בספר 'תולדות אדם' כתב שהציווי מהבורא יתברך היה שבתחילה ישראל יגמלו חסד זה עם זה, דהיינו שישאלו וישכירו חפצים איש לרעהו, ועל ידי כך מידת החסד תתעורר על בני ישראל. כאשר האדם גומל חסד, הוא גורם שגם משמיים מתעוררים לנהוג עימו במידת החסד, גם אם לא מגיע לו מצד הדין.

מין הרב אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל היה מורה לאנשים שזקוקים לישועה, להיות דבוקים במידת החסד והרחמים!

מין ה'חפץ חיים' היה אומר על מה שאחינו האשכנזים אומרים בסוף הסליחות: "מכניסי רחמים הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים". מי הם מכניסי רחמים? מלאכים הממונים על כל אותם רחמים שריחמנו במהלך השנה על הזולת- הם יכניסו לשער הרחמים.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות מבשרת ציון

שנת אמת

יום	כניסת אמת	צאת אמת	יציאת אמת
יום	18: 29	19: 40	20: 28
ת"א	18: 48	19: 38	20: 25
מ"ב	18: 50	19: 40	20: 27
כ"ג	18: 48	19: 39	20: 26

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לעילוי נשמת אדי אדוניו מזרחי בן שרה סרח
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן אריס וליילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה – סליחות - חלק א'

מה העניין של אמירת סליחות? מהו הזמן הטוב ביותר לאמירת סליחות?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':
חודש אלול הוא חודש התשובה. אנחנו מתקרבים לקראת סיום השנה. יש לערוך חשבון נפש ולמשמש ולפשפש במעשינו. צריך לראות במה אנחנו חסרים - ולתקן את מעשינו. גם במצוות שאנחנו מקיימים, יש לבחון כיצד אנחנו עושים אותם - והאם צריך לבצע בהן 'מקצה שיפורים'.

בורא עולם בראש-השנה יושב על כיסא דין וגוזר איזה שנה תבוא עלינו. כל התפילות וסדרי התשובה של חודש אלול באים כדי להקדים תרופה למכה. עד שלא נגזרה גזירה על האדם – הוא עדיין יכול לבטל בקלות את הגזירה על ידי עשיית תשובה. לאחר שנגזרה גזירה - קשה יותר לבטלה. לכן אנחנו מתחזקים באמונה, בתורה, בתפילה ובמתן צדקה בחודש אלול. מתוך כך אנחנו באים לפני הקב"ה לדין. יהי רצון שהקב"ה יגזור עלינו שנה טובה ומבורכת.

מנהג הספרדים לומר סליחות ותחנונים מראש חודש אלול עד יום הכיפורים (למעט ראש חודש אלול, שבת ור"ה).
מקורות: שו"ע או"ח תקפ"א, א'.

מנהג האשכנזים לומר סליחות מיום ראשון שלפני ראש-השנה בתנאי שיש לפחות ארבעה ימים של אמירת סליחות לפני ראש-השנה. אם אין ארבעה ימים ממוצאי שבת עד ראש-השנה, מתחילים לומר סליחות ממוצאי שבת לפני כן. מתחילת חודש אלול תוקעים בשופר לאחר התפילה מכיוון שהשופר מעורר לתשובה. כמו כן מוסיפים את המזמור: "לְדָד ה' אֹרִי וְיִשְׁעֵי" (תהילים כ"ז, א').

הזמן הטוב ביותר לומר סליחות הוא באשמורת הבוקר. שעה זו היא עת רצון לפני התפילה עם הנץ החמה.

תיקון חצות קודם לסליחות ולתלמוד תורה. אם לא נותר זמן לומר גם תיקון חצות וגם סליחות, יקדים לומר תיקון חצות אפילו אם יפסיד בכך את אמירת הסליחות.

אמירת סליחות צריכה להיות בכוונה, בנחת ובמתינות. יש לכוון במיוחד באמירת שלוש-עשרה מידות. אנשים שרגילים לומר סליחות במהירות רבה ובחופזה, לא נוהגים כהוגן. צריכים להתפלל בנחת ובכוונה.

הצלה מפלאה

להלן סיפור המעובד מתוך עלון 'השגחה פרטית'. בסיפור זה אנחנו לומדים כי כל מה שעושה בורא עולם - הוא לטובתנו ולתועלתנו. ר' נטע סלונים שליט"א סיפר על מאורע מרעיש שאירע בעיר בית שמש: מאחורי רחוב בן איש חי העירייה סללה שביל של טיילת נהדרת. במקור שביל זה נועד לאפשר לכוחות החירום בעת הצורך להגיע לצד האחורי של הבניינים הבנויים על צלע הר, כשמהכניסה הקדמית ועד היציאה האחורית יש עוד חמש קומות.

מקומה חמישית באחד הבניינים אישה וילדיה יצאו לשאוף אוויר צח בטיילת המקסימה ממנה נראה יער עם נוף נפלא. שטחי חקלאות נאים עובדו ליד השביל. הילדים ואמם ציפו לחוויה נעימה בחיק הטבע. הם פסעו כמה פסיעות והנה קורות עץ כבדות נחתו על המדרכה בזו אחר זו. הסתבר כי השכן מקומת הכניסה קשר את קורות הסוכה שלו למרפסת על ידי אזיקונים. השמש יקדה עליהם בעוצמה ועם הזמן האזיקונים נחלשו והתרופפו עד שבדיוק באותו רגע שהם עברו, האזיקונים נקרעו לגמרי והקורות נפלו בנחיתה אדירה על המדרכה.

האם עמדה מבוהלת ונחרדת ועצמה את עיניה מרוב פחד. אחרי כמה שניות היא העיזה לפקוח אותן. להפתעתה הרבה היא ראתה את ילדיה היקרים בריאים ושלמים. הקורות נפלו ביניהם כמו פאזל, והילדים 'הזדקרו' מבין הקורות מבלי שנפגעו כלל!!! הם לא נפגעו אפילו בבוהן קטנה. חרדים, מבוהלים ומודים עד עמקי נשמתם לקב"ה על ההצלה המופלאה הם חזרו לביתם כדי להירגע מהאסון שכמעט ונחת עליהם.

למחרת אבי המשפחה יצא לחצר. הוא ראה כי אחת הקורות נפלה לתוך חצרו. הוא הרים את הקורה כדי לפנות אותה החוצה ואז גילה מתחתיה נחש צפע ארסי גדול. הנחש נמחץ תחת הקורה ומת מיד. הנחש האימתני מת כתוצאה מהעובדה שהקורה נפלה עליו בעוצמה של נחיתה מגובה של שש קומות. הנפילה אירעה בשעות אחר הצהריים, כאשר הנחש נע בחצר. לו הקורה לא היתה נופלת עליו, מי יודע מה היה קורה. הנחש היה יכול בקלות לחדור הביתה ולסכן את שלומם של בני הבית. אסון גדול נמנע. נס אחד גרר אחריו את הנס השני, ואין אנחנו מספיקים להודות על הניסים ועל הנפלאות לבורא כל עולמים.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.

בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל" 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב אברהם דב אוירבך מטבריה זצ"ל

הגאון הרב אברהם דב אוירבך מטבריה זצ"ל - נולד ב-כ"ו טבת ה'תרצ"ה (1935) בשכונת שערי חסד בירושלים. בצעירותו למד בישיבת 'עץ חיים'. משנת ה'תשי"ב (1952) למד בישיבת סלבודקה בבני ברק. ב-א' באלול ה'תשט"ז (1956) התחתן ועבר לגור בירושלים, שם למד בכולל של הרב רפאל רייכמן. בשנת ה'תשי"ח (1958) חותנו נפטר ולמרות שרבינו היה אז רק בן עשרים ושלוש הוא התחיל לכהן במקומו כרבה של טבריה. בשנת ה'תשכ"ה (1965) סיים בהצטיינות את מבחני הדיינות של הרבנות הראשית.

רבינו כונה לעיתים 'רבה של טבריה'. היתה לו השפעה רבה על חיי הדת בעיר. רבנים מאזור הצפון נהגו לפנות אליו בשאלות הלכתיות סבוכות. בשנת ה'תשנ"ד (1993) היתה שנת שמיטה, רבינו שימש כאב בית הדין של אוצר הארץ של חברת תנובה יחד עם הרב יעקב אריאל והרב בנימין אדלר. עמד על המשמר והרים את קרן התורה והיראה שבת, כשרות, מקוואות וכו'. אמר את האמת בלא חנופה. שימש כשישים שנה כרבה של טבריה. כעשר שנים לפני פטירתו קיבל שיתוק בחצי גופו, אבל למרות זאת המשיך להנהיג את עדתו וגם נאם נאומים וכתב מכתבים לחיזוק בני עירו. תרם את כל כספי הפנסיה שלו.

מעולם לא פדה את הצ'קים שקיבל מבית-הדין. גאון. נפטר לאחר בעיה בלב ב-א' אלול ה'תשפ"א (2021). חי כ-86 שנים. ציונו בבית החיים הישן בטבריה. בנו, ר' אהרון יוסף התמנה לשמש במקום אביו.

סבא (מצד האב): המקובל הרב חיים יהודה לייב (ראש ישיבת המקובלים 'שער השמיים'). **אביו:** מרן הגאון הרב שלמה זלמן (ראש ישיבת 'קול תורה' ומחשובי פוסקי ההלכה). **אמו:** מרת חיה רבקה למשפחת רוחמקין. **אשתו:** מרת יפה מרים (בת הגאון ר' אשר זאב ורנר, אב"ד טבריה וחסיד סלונים. ניהלה בית ספר מקצועי לבנות תחת 'בית יעקב'). **מרבתי:** הגאונים ר' רפאל רייכמן. **בנו:** ר' אהרן יוסף (ראש כולל 'אור המאיר' בבני ברק ומח"ס תורניים, שבגינם זכה בפרס לספרות תורנית בני ברק), ר' אריה לייב (ר"מ וראש קיבוץ בישיבת מיר מודיעין עילית ורב בית כנסת בשכונת הר נוף). **מספריו:** **יפתחי אברהם** - שמונה כרכים על המועדים: פסח, חנוכה, פורים, ראש השנה, יום הכיפורים, סוגיות בש"ס: על ברכות, זרעים, מועד, נשים ונזיקין ועל חמשת חומשי תורה **ישו"ת הגאון הרב אברהם דב אוירבך** - כמאתיים תשובות שענה רבינו לר' שלמה אבינר.

פ עם אחת רבינו ראה מודעה קטנה שהתפרסמה בעיתון על אשת אברך שזקוקה לטיפול שיניים דחופים בעלות של 15,000 ₪ ואין למשפחה מהיכן לשלם. רבינו חשב לעצמו: "כאבי שיניים זה דבר איום ונורא. לאותה אישה אין לה יום ואין לה לילה. היא סובלת מכאבים עזים ולבטח לוקחת כדורים לשיכור הכאבים. איך אפשר לעמוד מנגד ולא לעזור למשפחה?".

הרב ביקש שיתקשרו לאותו אברך ויתרמו 3,000 ש"ח. בהמשך כאשר האברך פגש את רבינו, הוא סיפר כי באותו היום עלה לפקוד את קבר אחיו של הרב, מרן הגר"ש זצ"ל ולאחר מכן עלה גם להתפלל על קברו הסמוך של אביהם, מרן הגאון ר' שלמה זלמן והוסיף: "לא העליתי בדעתי שאביו של רבינו ישלח את בנו כדי לעזור לי". רבינו כששמע זאת אמר בהתרגשות: "אם הייתי יודע שאבא שלח אותי, הייתי נותן את כל הסכום!".

ד ברי השו"ע היו פרושים לפניו. פעם אמר לו אחד שהוציא ספר על הלכות טרפות. רבינו מיד התחיל לפלפל איתו תוך שהוא מצטט ראשונים ואחרונים ונראה כאילו רבינו למד את ההלכות ברגע זה. באחד הימים בעת שהיה באמצע החופה גילו כי הכתובה נעלמה. רבינו שעמד בין הקהל מיהר אל הבמה ואמר: "אפשר לקרוא את הכתובה גם בעל-פה", ומיד התחיל להקריא את הכתובה בעל-פה.

א אחד מתלמידיו סיפר: לפני מספר שנים נכנסתי אל רבינו כדי לשאול שאלה מסוימת. רבינו ענה לי תשובה ויצאתי מהחדר. לאחר מספר שנים הגעתי שוב לרבינו. להפתעתי הרבה הרב זכר אותי ושאל: "נו, מה נשמע? מה חדש?". לא הבנתי למה ירמזו דברי רבינו. ממתני הצדיק מתעניין בחדשות? כשראה את פליאתי על פניי, שאג לפתע:

"הרי עבר כל כך הרבה זמן מאז שנפגשנו. במשך הזמן הזה היה ניתן להספיק המון. האם כבר סיימת את הש"ס בזמן הזה?". אותו תלמיד העיד: "הלב שלי עצר מלכת! בבת אחד חדר לליבי מושג ניצול הזמן ומשמעות הבטלה. הבנתי לפתע כמה זמן אני מבזבז לשווא וכמה יכולתי להספיק. מאותו הרגע הפכתי לאחד מתלמידיו".

י הודי שהתפרנס מכתובת מזוזות ורבינו מצא בעיות הלכתיות קשות במזוזות שכתב. הרב קרא לאותו יהודי ואסר עליו לכתוב מזוזות. רבינו הבין כי לאחר פסיקתו אין לאותו יהודי מקור פרנסה אחר. הרב לא נח ולא שקט עד שמצא עבורו עבודה אחרת מתאימה לו כדי שיוכל להתפרנס בריווח.

ר בינו עזר להקים את המניין הספרדי בתוך השטיבל שלו. לאחר זמן רבינו ראה כי המתפללים מהמניין הספרדי בזמן שהם מתפללים את תפילת שחרית הם לא נכנסים לקחת את השטיח של ברכת כהנים. לאחר שחקר את העניין התברר לו כי הספרדים מפאת כבודו של רבינו התחילו לנהוג כמנהג האשכנזים בטבריה, כלומר הכהנים עולים לדוכן רק במוסף. רבינו שלרגע לא חשב ולא הרגיש שהוא בעל הבית, לא שקט עד שהספרדים חזרו למנהגם הראשון.

ע רב אחד הגאון ר' דוד פרץ שהיה רב העיר נסע במכוניתו. לפתע הוא הבחין ברבינו צועד לבדו. הרב דוד עצר את הרכב וביקש מרבינו שיעלה לרכב. באותה השעה אשתו של הרב דוד פרץ ישבה לידו. רבינו עשה חשבון: "או שהוא יכנס וישב מאחורי הרבנית או שהרבנית תעבור לשבת מאחור והוא ישב ליד ר' דוד".

מכיוון שהוא לא רצה לנהוג כך הוא אמר: "תסלחו לי, אני צריך לקנות פה משהו במכולת" ולא עלה לרכב. לאחר מספר דקות רכב נוסף עצר לרבינו. הפעם זה היה אברך מהקהילה. רבינו עלה והתיישב, אבל הרב ביקש ממנו לאחר מספר רגעים שיעצור רגע ליד המכולת. רבינו נכנס לשם וחזר עם חבילת ניירות תוך כדי שהוא מתנצל: "אמרתי לרב פרץ שאני צריך להיכנס למכולת לקנות משהו".

מְוִיתוֹר לֹא מְפָסִידִים לְעוֹלָם!

מרפסת יהיה להם קשה לגור שם ואי אפשר לגור בדירת שלושה חדרים צפופה, לכן הם יחפשו דירה במקום אחר והם יעברו לשם. הם בטוחים שמוותוֹר לזולת לא מפסידים לעולם.

הוא הלך וחיפש דירה אחרת. לבסוף הוא קנה דירה במקום אחר. המחיר היה אז לפי דולרים לפני שהפך המחיר מדולרים לשקלים. הדירה עלתה מיליון ומאה אלף שקלים.

מדובר בדירת גג, שתי קומות, חמישה חדרים וחצר גדולה בגג. הוא עדיין לא מכר את הדירה הישנה, היה קשה למכור אותה כי לא היה לה טאבו. בינתיים הוא חיזק את עצמו שמוותוֹרִים לא מפסידים והוא רק ירוויח מזה.

המצב הסתבך עם מס הרכישה. החוק הוא שמי שבבעלותו שתי דירות צריך לשלם מס רכישה גבוה אלא אם כן הוא מוכר את אחת הדירות שברשותו תוך שנה.

מיועדנו לא הצליח למכור את הדירה הישנה בגלל שלא היה לה טאבו. הוא נאלץ לשלם 40 אלף שקלים מס רכישה. סכום עצום באותם הימים. למרות כל זאת הוא המשיך וחיזק את עצמו, שמוותוֹרִים לא מפסידים, למרות שנראה היה שהוא הפסיד סכום כסף לא מבוטל.

כך המצב היה במשך תקופה ארוכה כשהוא מחזק את עצמו ואת בני ביתו כי חזקה עליו האמונה, שאם מוותרים לשני רק מרוויחים, גם אם לא רואים את התוצאה תיכף ומיד.

באותו זמן היתה החלטה להפוך את מחירי הדירות מדולרים לשקלים. בגלל אותה החלטה מחירי הדירות עלו בכ- 15%.

בפועל יצא שאותו יהודי הרוויח כ-600,000 שקלים ביום אחד שהרי הוא קנה דירה לפי דולרים ומיד לאחר מכן השוק התחלף ובפועל הוא שילם בשקלים.

את דירתו הישנה הוא הצליח לבסוף למכור ליהודי זקן שלא הפריע לו שאין לדירה טאבו. הוא כמובן שילם לפי המחירון החדש של השקלים.

בזה לא הסתיים עדיין הסיפור. היות ונשאר לאותו יהודי הרבה כסף, הוא הלך וקנה דירה במקום אחר על הנייר. לאחר תקופה עבר לבניין חדש.

את הדירה הישנה- אותה דירת גג, שתי קומות וחמישה חדרים ייצל לשלוש יחידות דיור. הוא השכיר שלוש יחידות הדיור בכ-15,000 שקלים בחודש!

כל זאת בזכות הוותור. כפי שהיה מרן הגאון רבי אהרון יהודה לייב שטינמן זצוק"ל רגיל לומר: **"נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי אדם מוותר מפסיד".**

להלן סיפור מופלא שאירע עם יהודי שהתגורר ברחוב 'קהילות יעקב' בבני ברק. ניתן ללמוד ממעשה זה, כי מוותוֹרִים לא מפסידים לעולם.

אותו יהודי גר בדירת שלושה וחצי חדרים. היה לו צפוף בבית, והוא רצה לבנות מרפסת כדי שיהיה לילדים שלו מקום לצאת לשחק.

הוא הלך להחתים את כל השכנים כדי שיסכימו לכך. כולם חתמו חוץ מאחד השכנים שאמר שהוא מסכים אבל הוא לא חתם מכיוון ש'מילה שלי היא כמו ברזל'.

אותו יהודי כמה שניסה לשכנע אותו לחתום כמו כולם הוא לא הסכים, אלא שב ואמר: "המילים היוצאות לי מהפה - הן כמו ברזל. אתה לא צריך את החתימה שלי".

כשהיהודי ראה שכולם מסכימים ורק אחד מסרב לחתום אבל גם הוא מסכים, הוא הבין שיהיה בסדר. הוא הלך וקנה ברזלים ב-5,000 ₪ כדי שבהמשך כאשר יביא את הקבלן הלה יתקין לו את המרפסת מחומרי הברזל.

ברגע שהגיעו הברזלים הם הונחו בחצר הבניין. השכן שהתחייב שהכול בסדר ופיו כמו ברזל הזמין בעצמו פקח של העירייה. הוא התלונן שיש בבניין דייר שמתכוון לבנות השכן מבקש שיעצרו את הבנייה מבעוד מועד...

השכן שביקש את רשותם של דיירי הבניין מראש נפגע מאוד מהמעשה. הוא פנה אליו ושאל בתמיהה: "למה אתה מזמין פקח, הרי אתה בעצמך הרשית לי?".

בנוסף לכך, השכן המתלונן כמה שנים לפני כן הרחיב ובנה מרפסת בלי אישור ואפילו לא ביקש את רשות השכנים. כמובן שאף אחד מהשכנים לא התלונן עליו.

הוא פנה אליו וטען כלפיו: "הרי אתה אמרת בפירוש שאני לא צריך את החתימה שלך ואתה מסכים שאני אוציא מרפסת ופיך כמו ברזל. אם היית אומר לי מראש שאתה לא מסכים, לא הייתי קונה ברזלים. גרמת לי עכשיו נזק בשווי 5,000 שקלים".

השכן טען לעומתו שהבנייה של המרפסת תחסום לו את האוויר והוא עצמו חולה ריאות (רק עכשיו לפתע פתאום הוא נזכר שהוא חולה).

מיועדנו תמה ושאל: "למה את זה לא אמרת עד עכשיו? הרי אני שאלתי אותך בפירוש - אם אתה מסכים. אם היית אומר שאתה לא מסכים, לא הייתי מזמין ברזלים ולא הייתי מפסיד 5000 שקלים?".

למרות המעשה של השכן מיועדנו החליט בסופו של דבר שהוא מתגבר על כעסו ומוותר על החלום להוציא מרפסת לילדים. הוא התייעץ עם אשתו והם הגיעו למסקנה שבלי

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	ולד יחיא בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקוב דב ז"ל
יצחק יצחק בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבלה יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמוען ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
פבי מלכה בת שמוען ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
נעמי בת כתום ע"ה	אילנה (מתחזקה) בת שרה ע"ה	אליאור בן פרידה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	שושנה בת נעמי ע"ה
סעדה בת בסה ע"ה	שפרה בת פסיה ע"ה	בנימין בן דב ז"ל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל
ר' עוליאיל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל
יצחק בן פנינה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זידי בן קלרה ז"ל	קסאנש בת דגיטו ע"ה
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה
רחמה בת מסעודה ע"ה	חיים חמוטל בן רינה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ראה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ראה

- אנוכי נותן לפניכם - הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים ב
- למען תזכור - להתחזק תמיד במידת הבטחון בהקב"ה שהוא זן ומפרנס ה
- את הברכה אשר תשמעון - השפעת הברכה מעת ה'שמיעה' והקבלה טובה ז
- כי ברך יברכך ה' - שפע גשמי ורוחני הנשפע ע"י הצדקה ז
- משכיל אל דל - כמה אופני צדקה כפי צרכי המקבלה י
- חיל ורעדה יאחזון - שבת מברכין אלול יב
- ראש חודש אלול יהיה ביום - מעלת וגדולת יום ראש חודש אלול יד

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת ראה

אנוכי נותן לפניכם - הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים בפרשתן (טו י), 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך, פירש בה הרה"ק מקאברין זי"ע, אימתי יברכך ה' אלוקיך בכל מעשיך, הן במעשי הפרנסה במשא ומתן והם בשאר מעשים לצרכי חיי האדם בעוה"ז, כאשר תזכור ותאמין שאין אתה עושה" את המעשים ההם ואינם אלא 'משלח ידך' - עבודת כפיים ותו לא, אך ב'ראשו', מוחו וליבו יהא קשור אל הבורא ית"ש, ר"ל, שגם בשעת עשיית הפרנסה יזכור תמיד כי הקב"ה הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, אלא שגור על ברואיו שיעסקו בהשתדלות בידיהם, אך לא הידיים מביאים

א. כי הכל בידי ה', לך ה' הגדולה והגבורה, והעושר והכבוד מלפניו, הוא הנותן והוא הלוקח, הוא המעניק והוא הנוטל, הוא המעשיר והוא הקוצב גודל העשירות, במידה במשקל כרצונו, ומי יאמר לו מה יעשה ומה יפעל. וכך מספר הגה"צ פמ"מ מהר"ש שפיצער שליט"א. סיפר לי ידיד שחננו ה' בממון, הלה קנה לפני שנים קרקע ה'מיועדת' לזריעה ולנטיעה באיזהו מקום בעד פרוטות מעוטות. עבר הזמן ושווי הקרקע עלה ונתעלה, ועלה ברצון האיש למכור את הקרקע ולממש את הרווח... פנה אל מורו ורבו רה"י הרב קאפלמאן זצ"ל כשהוא שואל האם אכן ראוי שימכור את הקרקע, ורה"י ציוה עליו להמתין ולא למכור. אחר תקופה שוב עלה שווי הקרקע ושוב עלה ברצונו למכור, נכנס אל רה"י והוא הורה לו להמתין... כעבור תקופה עלה שווי הקרקע בהון רב, עתה כבר הרגיש האיש שממש יעבור על 'בל תשחית' אם לא ימכור... לאידך גיסא לא אבה להמרות את פי רה"י, ע"כ החליט שלא לשאול כלל בעצת רבו - כי אכן, אם הוא שואל את רבו הנו מחויב לשמוע בקולו, אבל אין חיוב לשאול בעצת הרבי... האיש מכר את השדה, והרוויח ממון הרבה. אמנם, כעבור תקופה קצרה מאד אישרו השלטונות 'היתר בניה' באותו שטח, ועי"ז עלה שווי הקרקע לאין ערוך ממה שהיה בטרם ניתן ההיתר, ונמצא שהפסיד כמה מיליונים מחמת מהירותו למכור (כי היה אויבער חכם, ומכר ללא רשות רבו), ונמצא ששילם מחיר עצום על כך שלא שאל בדעת תורה. וישב בבכי ובדמעות שלישי אל רבו רה"י זצ"ל, וכה אמר, אכן לא באתי לשאול בעצת קדשו, אבל אויה לי ואוי לנפשי כי כך עלתה בידי... וכי עונש כה חמור מגיע לי על כך... אמר לו רה"י, לא הרי אדם כהרי ה'רכב', את הרכב ממלאים בדלק (גזע) אחת לכמה ימים, אבל את האדם הקב"ה ממלא בחכמה בינה ודעת בכל רגע מחדש - כמו שאנו אומרים, המחדש בטובו בכל יום תמיד. והיינו שגם ה'חכמים' הינם כבלי מדע, אין בהם חכמה ותבונה מעצמם, רק כפי כמה שהקב"ה 'חונן לאדם דעת' באותו רגע, ראה נא מה אירע כאן, רגע אחד לא נתן בך ה' חכמה וראה להיכן הגעת... באותו רגע לא נתן ה' בך שכל על כן החלטת למכור, ומיד עשית זאת... הרי ראית שמחיר הקרקע עולה ועולה ללא הפסק, מה בער בך למכור, אלא ביאורו, שהקב"ה נטל ממך את שכלך לרגע אחד... לעולם אל תבכה 'היכן היה השכל שלי'... כי אכן אין השכל שלך, ומעצמך אין לך כלל שכל וחכמה, רק כפי מה שהקב"ה נותן בך באותו רגע, ומאחר שהיה 'באשערט' לך (גזר עליך) להפסיד את הרווח הגדול - עשה לך ה' ככה. וכבר כתוב כן בתרגום בפרשת עקב (ח יח), 'וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל', ובתרגום אונקלוס 'ותדפר ית ה' אלקך ארי הוא יב לך עצה למקני נכסין' - שהוא נותן לך עצה לקנות נכסים. וכך כתב הרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (ואתחנן ד"ה ואתחנן) בזה"ל, שצריך כל בר ישראל להאמין בכלל הנהגותיו, בין בגשמי בעסק פרנסתו ועסקי העוה"ז וכו', כי העצה והשכל שבא לו במוחו קודם שיעשה הדבר הוא שלוח אליו ממרום קדשו להדריכו בדרך ילך בכדי שישתכר וירויח במשא ומתן ההוא שרצון הא-ל ית' עליו בעת ההיא שיהא כך, וההיפוך ח"ו, באם שרצונו ית"ש להביאו לידי הפסד יתן בלבבו עצה ורצון שיעשה כך שע"י סיבה זו יבוא לו הפסד, עכ"ל. ולפי דרכנו נלמד ממעשה הלז לימוד נפלא גם לענין התפילה, הנה תלמיד זה שאל כמה פעמים את רה"י אודות רצונו למכור השדה כדי להרוויח רווח גדול, אבל רה"י לא נתן לו באמרו, הנה אכן עתה תוכל להרוויח, אבל אם תמתין בסבלנות ולא תמכור עתה יגדלו הרווחים פי כמה וכמה, כיו"ב, המתפלל לפני ה' בבקשתו וצפייתו לישועה,

באר הפרשה - פרשת ראה

ג

את הפרנסה אלא רק הקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל, ונודע מה שכתב ה'מסילת ישרים' (פכ"א ד"ה אמנם מה) וכאשר יחיה האדם באמונה כזאת אזי ישלח לו הקב"ה את הברכה ואת ההצלחה בכל משלח ידיו. והגזרה (היינו מה שנקצב עבורו מן השמים) היתה מתקיימת,

פעמים שהקב"ה אומר לו, יש לי ישועה מוכנה עבורך, אבל, לטובתך ולהנאתך, כדאי לך להמתין, כי אז תהיה ישועתך גדולה פי כמה וכמה. וללמד דעת, שלא יחשוב האדם הקב"ה אינו שומע לקול תפילתי, תפילתי אינה מועלת מאומה, אלא יבין שכדאי להמתין בסבלנות ואמונה כי הקב"ה שמע לקול תפילתו, אמנם ישועתו תגיע בבוא העת שהיא תגדל לישועה גדולה ועצומה.

וכמו שאמרו בדרך צחות, כי 'מנהג' נתחדש בשנים האחרונות אשר מאספי הצדקה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות באים כשבידם כלי מיוחד (מכשיר) שבו ניתן להעביר ולתרום בכרטיס אשראי (קרעדיט קארד) מי שאין הכסף מצוי עתה בידו, והנה, מצוי אצל רבים שאילו היה בידם מעות היו נותנים סכום קטן, אך מאחר שהם מעבירים את תרומת ידם ב'אשראי' הם מתביישים לתת סכום קטן כזה והם מגדילים את סכום התרומה (הגם שהסכום הקטן אינו מבייש את המאסף - 'שקל' אחד בלבד או Quarter - רבע דאללער, מ"מ מאחר שתתם באשראי הגדיל את הנדבה לחמשה שקלים או כמה דאללער), נמצינו 'למדים' כי הנתינה באשראי גדולה מהנתינה במזומן, ומכאן נלמד לעניין קבלת התפילות, שמי שהתפלל ואינו נענה תיכף ומיד, אל יתייאש ויישבר ברוחו, אלא ידע כי מיועדת עבורו טובה גדולה ומכופלת, שכן נתינה ב'אשראי' רבה היא פי כמה מ'נתינה במזומן'...

וזה כלל גדול בעניין התפילה, אין לך תפילה שאינה נשמעת במרומים, ואין לך תפילה שחוזרת ריקם, וכמו שרמזו בלשון הכתוב (איכה ג ח) 'גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי', כי 'שתם' ר"ת מלך שומע תפילה, ללמד שאף אם נראה שאין התפילה עולה למעלה ו'גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי' אך האמת הוא שהקב"ה מלך שומע תפילה... ואגב אורחא למדנו נוראות בענין ה'כלים' שהחכמים חכמי הדור גדרו בהם גדר בפרץ, דע שמי שאינו שומע לגדולי הדור, לדעת תורה, אף אם נראה לשעה שהוא מרוויח מזה שלא שמע לקולם - כאותו תלמיד שמכר השדה ע"ד עצמו וחשב שמרוויח, אבל באמת הפסיד הפסד קשה, הפסד עצום גדול ואדיר, אף בענין זה רק נראה כמרוויח ובאמת מפסיד הפסדים עצומים. אמנם, השומע לקולם, גם אם נראה בתחילה כהפסד, הרי בסופו יש בזה רווחים עצומים.

ב. בריש פרשתנו (יא כו) 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה', וכתב ה'בעל הטורים', 'ראה אנכי, ראה עשרת הדברות שפתח באנכי וכו' (עיי"ש), וביאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שנרמז בדבריו שבא הכתוב לומר ראה בכל דבר את האנכי ה' אלוקיך, את האמונה הטהורה שה' הוא האלוקים, ובכל דבר שיארע לו את הברכה וכן להיפך ח"ו יזכור תמיד שה'אנכי' הוא הנותן לכם...

הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע רמז באותו פסוק 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', דהנה 'טעמי המקרא' שעל תיבת ראה הוא 'רביעי', שסימנו נכתב ממעל לתיבה, ובתיבת אנכי הטעם הוא 'תביר' שמקומו מתחת לתיבה, ולרמז לנו, שבאם בכל הקורות אותו יראה האדם ויתבונן אל הטעם שלמעלה - שהכל מאתו בא, הוא עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, אזי האנכי האנוכיות והגאוה שלו תביר (שבירה - בלשון ארמי), גאוותו תשבר לגמרי וישאר זך ונקי (הובא במושיען של ישראל ח"ב ע' 361).

ג. כתיב (תהלים קכו ב) 'יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך', ושמעתי לבאר הטעם שנאמר 'יגיע כפיך' ולא נקט 'יגיע ידך', כי הדבר ידוע שמי שיש לו רק כף יד בלא אצבעות ל"ע שהרי הוא מוגבל במעשיו, ולזה דימה את היגיעה והעבודה, שאין האדם אלא כדוגמת ה'כף' - שאינו יכול לעשות בעצמו, וכל עבודתו אינה אלא השתדלות בעלמא ואינה מביאה כלל את הפרנסה, ואם אכן האדם חי בהרגשה זו הרי 'אשריך וטוב לך'...

ד. בספר 'חובת הלבבות' (שער הביטחון פ"ז בד"ה וכללו) מביא מעשה בחסיד אחד ששאל את שכנו הסופר שהיה מתפרנס מכתובת ידו - מה שלום פרנסתך, ענהו הסופר, 'שלומי טוב כל עוד ידי שלימה', בערוב היום נגדעה יד הסופר רח"ל, והיה זה עונש על אשר שם בטחונו בכוחו ועוצם ידו שהיא עושה חיל והיא מביאה לו את הפרנסה, ולא האמין כי כל פרנסתו אינה תלויה אלא ב'אחד יחיד ומיוחד'.

כיו"ב כתב רבינו הרמב"ן (לעיל ח יח) על הפסוק 'וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל', וז"ל, ידוע כי ישראל גיבורים ואנשי חיל למלחמה כי נמשלו לאריות ולזאב יטרוף, ומלכי כנען במלחמה נצחו אותם

באר הפרשה - פרשת ראה

אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם 'בועת אפיך תאכל לחם' (בראשית ג יט). אשר על כן חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גור המלך העליון, והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להימלט ממנו. על כן אמרו (ספרי דברים קכג) 'יכול אפילו יושב ובטל, תלמוד לומר (יד כט), בכל מעשה ידך אשר תעשה'. אך לא שהשתדלות הוא המועיל, אלא שהשתדלות מוכרח. וכיוון שהשתדל, הרי יצא ידי חובתו. וכבר יש מקום לברכת שמים שתשרה עליו ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות והשתדלות¹, כי כיון שעשה אדם קצת מלאכה משם והלאה אין לו אלא לבטוח בקונו, ולא להצטער על שום דבר עולמי, עכ"ל.

[כלומר, שבני ישראל נצחו במלחמה את מלכי כנען], על כן אמר אם תחשוב כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה תזכור השם שהוציא אותך ממצרים ולא היה לך שם כח ועוצם יד כלל וכו' אם כן גם החיל הזה אשר עשית בכחך השם הוא שנתן לך הכח כאשר עשית אותו, ואם תשכח את השם יכלה כחך ושארך, וְתֵאבֵד כאשר אבדו הם, כי כל עוזבי ה' יכלו. עכ"ל. והרי שזה כלל גדול, הסומך על כוחו ועוצם ידו מסוכן הוא לאבד פרנסתו, וכן הסומך על כוחו וגבורתו מסוכן הוא שיכלה כוחו ויאבד במלחמה...

ואדרבה מידה טובה מרובה, המאמין שה' אלוקיו הוא הנותן לו כח לעשות חיל, יוסיפו לו מן השמים 'ידות' הרבה על פרנסתו בשפע רב.

וכה אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון, מה), כשאדם יוצא לשוק וצורך כספו בידו בכדי לקנות בו דבר מה, אם יאמין בבירור כי החפץ שברצונו לקנות הוא מהשגחתו יתב"ש וכן שהקב"ה הכניס בו את המחשבה לקנות, ואף הסכום שיקבעו הכל בהשגחה, וכן במוכר דבר מה - שיאמין כי הדעת למכור וכן הסכום הכל בהשגחתו יתב"ש, ערב אני בעדו כי השי"ת יצליח את כל דרכיו.

וכך רמזו ב'דרך צחות' בלשון חז"ל בהל' הפורים (ירושלמי, מגילה א ד) 'כל הפושט יד נותנים לו', כל הפושט מעל עצמו מחשבות אלו ש'כוחו ועוצם ידו' עשו לו את החיל, זה האיש נותנים לו מן השמים פי כמה וכמה...

כיו"ב ביארו במאמר הידוע 'תשועת ה' כהרף עין' - 'הרף עין' היינו עצימת העיניים, כלומר, כשהוא מבין ומכיר שבכוחות עצמו אינו יכול להשיג כלום וכל מעשה ידיו אינם אלא כגרזן ביד החוצב, ולכן הוא סוגר עיניו, ומוסר עצמו ומצבו, הצלחתו ועתידו לידי הנהגת שמים והשגחת הבורא ית', מיד תבוא אליו 'ישועת ה'.

ה. ודע, שהמרבה בהשתדלות מראה שהוא סומך על מעשי ידיו, שמהם תבוא פרנסתו, 'הגע בעצמך' אם היה האדם מאמין בכל לבנו שבורא עולם הוא הזן ומפרנס, וכל הנקצב לו יגיע ויבוא אליו מבלי להתייחס לגודל השתדלותו, וכי היה יגע לריק ומשוטט יומם ולילה בשווקים וברחובות בחיזור אחר פרנסתו... ואף אם ההשתדלות 'מצווה' היא, מ"מ לא יוסיף בה יותר מידי כדי שלא יעבור על 'בל תוסיף' (כהנוטל 'חמשה' מינים בלולב או 'חמשה' ציציות בטליתו)...

הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל אמר כי לפי דברי ה'מסילת ישרים' שההשתדלות היא כמס שפורע כל המין האנושי, נמצינו למידיים שהמרבה ב'השתדלות יתירה' דומה לסוחר ששילם את חובו לממונים מטעם השלטון על המס, והנה הוא רוודף אחריהם שברצונו לשלם להם עוד ועוד מיסים, היש לך שוטה גדול מזה...

1. במכתב קודש משנת תרצ"ט כתב הרה"ק ה'קדושת ציון' מבאבוב זי"ע ה"ד (הובא בספר 'באש ובמים' להגה"ח רבי חיים שלמה קניגסברג, היה הכותב והמפיץ של מכתב קודש זה) וז"ל. מכתבך קבלתי, ויותר ממה שכתבת קריתי מבין שורותיך.

וראיתי כי דלפה נפשך מתוגה, והינך מלא דאגות על העתיד מהיכן ירק זה חי וכו', אמנם בכל זאת לא אעצור נפשי כוח לעבור על דבריך בשתיקה, ואוכיחך בתוכחת מגולה באהבה מסותרת. שלא יבהלך רעיונך כלל, רק תשים בטחונך בהשי"ת הזן ומפרנס לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא, הגם כי ניתן עול ברזל על האדם - להביא טרף לביתו ככתוב 'וברכתך בכל אשר תעשה'. אבל זאת אומרת רק לענין עשייה והשתדלות, ולא להאנח ולדאוג - שהוא ללא יועיל, ואם ידאג אדם כל היום וכל הלילה לא יבא אפילו פרוסה קטנה, אדרבא הוא מבלבל את מחשבתו ומטמטם את לבו מבלי ידע אנה לפנות ומה לעשות. ואלמלי לא ניתן רשות ממעל לעסוק במסחר או במלאכה הלא היה חטא ועוון פלילי להרהר אחר מידותיו של הקב"ה ולחשוב מחשבת פיגול - על המחיה ועל הכלכלה, כי

אם לישא עין לשמים ולא להושיט אצבע למים קרים (כי כמו המפגל בקדשים פירושו שמערב מחשבות זרות בעבודתו, כיוצא בו הוא המתערב בחשבונות שמים והנהגת העולם בעיני פרנסה). אך כאשר עלה ברצונו הפשוט לשום עול הפרנסה על האדם צריכין משרתיו עושי רצונו לעסוק במסחר וקנין חריצות והרי הוא ככל עבודת הקודש עליהם וצריך האדם לעשותה בזריזות ובלב שלם להשלים רצון קונו, אבל הדאגה והיגון מי התיר לך...

שמלבד חיוב זכירת עצם יציאת מצרים נוסף גם ציווי לזכור לדורות עולם שהיתה היציאה בחפזון, וצריך לבאר מהי התועלת והטובה הגדולה שיש באותו 'חפזון' עד שעלינו לזכור זאת דבר יום ביומו ולהשריש זאת בקרבנו 'כל ימי חיינו', וביותר יש להקשות שהרי מצינו לגבי הגאולה העתידה לבוא בב"א שנאמר בה (ישעיה נב יב) 'כי לא בחפזון תצאו, ומשמע שעדיף מפי שתהא הגאולה בנחת ולא בבהילות ובמהירות.

ומבאר הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (כת"ס החדש), שרצה הקב"ה שנוכל להתחזק תמיד במידת הבטחון בהקב"ה שהוא זן ומפרנס לכל"ט, על כן ציונו לזכור שיצאנו ממצרים בחפזון 'וגם צידה לא עשו להם' (שמות יב לט), אלא האמינו בהשי"ת והלכנו אחריו בארץ לא זרועה, והוא ית' כלכלם ופרנס אותם במדבר, ומכאן יהא כח לכל איש ישראל להתחזק באלוקים גם בעת

וזכר כתב בספר 'המספיק לעובדי השם' לרבינו אברהם בן הרמב"ם (פ"ח 'הבטחון'), שהבוטח ב'השתדלותו' שהיא תביא לו הפרנסה הרי זו 'כפירה נסתרת', והיינו שבפיו אומר שמאמין בה' שהוא המפרנס והמרושש, הממית והמחיה, המוחץ והמרפא, אבל בסתר ליבו בוטח הוא שפרנסתו תלויה לפי ריבוי או מיעוט השתדלותו, ורפואתו תלויה בתרופות הרופאים, ומכיון שסובר כך, הרי זו 'כפירה', ודוד המלך אמר על כך (תהילים לא ז) 'שנאתי השומרים הבלי שוא ואני אל ה' בטחתי'.

למען תזכור - להתחזק תמיד במידת הבטחון בהקב"ה שהוא זן ומפרנס

בפרשתן (טו ג), 'שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, והרי

ז. הנה איתא בגמ' (ב"ב י.) 'רבי יהושע בן קרחה אומר כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים', ולמד זאת ממקרא האמור בפרשתן (טו ט) 'השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל, ו'בליעל' היינו ע"ז (עיי"ש). וביאר הגה"ק רבי אלחנן וואסערמאן זי"ע ה"ד (קובץ שיעורים שם אות נא) 'פשוטם של דברים', כי שורש עבודת האלילים הוא משום שסבור שיש כח בע"ז להרע או להיטיב (ה"ו), וכיוצא בדבר ייאמר כלפי מי שמעלים עיניו מן הצדקה משום שסבור שיש כח בממונו להיטיב לו, וחסרון הממון יריע לו, על כן זה האיש המעלים עיניו מן הצדקה כי אינו יכול להיפרד מממונו... כי בוטח בו שהוא 'יעזור' לו... הרי הוא כעובד ע"ז רח"ל.

ח. ביאור יקר כתב ה'ספורנו', שהמצות הם לחם עוני, שהיו אבותינו במצרים אוכלים אותם בעוני 'שלא היה להם פנאי להשהות עיסתם עד שתחמץ מפני נוגשים אצים' - שהיו המצריים נוגשים בהם שיעשו מלאכתם ולא היו מספיקים להשהות עיסתם עד שתחמץ אלא היו מוכרחים לאכול אותם 'מצות', וממשיך הספורנו בביאור הכתוב בזה"ל, והטעם להזכיר חפזון הלחם הוא, כי תמורת אותו חפזון העוני היה לך אחר כך חפזון הגאולה (כלומר, ימהר לגאלם מבלי להתמהמה), כענין 'והפכתי אבלם לששון' (ירמיה לא יב), עכ"ל. ומכאן נלמד חיזוק גדול שהקב"ה 'משלם' ומביא טובה לאדם על כל צער ועגמת נפש שהיתה לו, ולא רק על עצם הצרה אלא כל חלק ו'טיפת' צער יש עליה 'חשבון' בפני עצמה...

ומן העניין להביא מה שכתב הרה"ק ה'היכל הברכה' מקאמרנא זי"ע על האמור בפרשתן (טו ב) 'שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגוש את רעהו', כי הנה מצינו ב'מסורה' ב' פעמים שנזכר תיבת 'ישה', כאן, וכן 'ישה לך אלוק מעונך' (הקב"ה יתבע אותך על עוונותיך, איוב יא ו), ללמד ש'מי יש לו נושים הרבה אינו רואה פני גיהנום ונמחלים עוונותיו'... למען דעת מעלת הייסורים...

ט. בעת נישואי הרה"ק ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע נשא לפניו אביו הרה"ק ה'קדושת יו"ט' זי"ע דברי כיבושין קודם החופה, ובתוך דבריו אמר, הנה מעמידים את החופה תחת כיפת השמים, הידעת בני את טעם הדבר, אלא כדאיתא במסכת סוכה (ב:) על הפסוק (ישעיה ד ו) 'וסוכה תהיה לצל יומם', שאליבא דאמת הוה ליה לומר 'חופה תהיה לצל יומם', ומסקנת הגמרא 'תרת' שמעת מינה (עיי"ש). ולהסביר קשר העניינים שבין סוכה לחופה, כי הסוכה צריכה להיות דווקא תחת כיפת השמים, לרמז לאדם שבכל דרכיו וענייניו ישא עיניו השמימה, וידע שאפילו דבר קטן לא נעשה כאן בעולם הזה אם לא הכריזו כך קודם לכן בשמים ממעל, כיו"ב אמרו חז"ל 'צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי' - כלומר שיפסיק לחשוב שהעולם הזה קביעות יש בו, אלא תדע שעולם הזה ארעי הוא, ואין לך אלא לחסות ב'צילא דמהימנותא' בצל האמונה - שהכל מתנהל ממעל.

באר הפרשה - פרשת ראה

למען תזכור יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך' היינו שכל ימי חיך לא תתייאש מן הרחמים, ובצר לך תזכור הראשונות ותשים בה' מבטחך". וכמאמר הכתוב (ירמיה יז ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו', היינו שע"י שהיה ה' מבטחו מאז והושיעו ה' - בוטח בה' תמיד כי כן יעזרהו לעולם, וברוך ה' לעולם כי לעולם חסדו. עב"ל.

ולעולם יזכור מה שכתבו בעלי התוס' (דעת זקנים) לפרש מה שנאמר בפרשתן (יד א) 'בנים אתם לה' אלוקיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת', וז"ל, בנים אתם לה' אלוקיכם, ולכן אם מת אביכם הבשר ודם לא תתגודדו שהרי אינכם יתומים בכך כי יש לכם אב שהוא חי וקיים יתברך ויתעלה שמו, עב"ל. ולא נאמרו הדברים דווקא לענין 'יתומים', אלא בכל 'מחסור' ל"ע יזכור שיש לו אב שהוא חי וקיים, הוא אבינו הוא מלכנו והוא הדואג לנו לכל צרכינו.

מחסור כי כמו שעשה ניסים לאבותינו ומילא כל מחסורם במאכל משתה ולבוש, כן יעשה גם עמנו'.

והא לך לשונו הערבה, ויהיה יום יציאת מצרים תמיד נגד עיניו שלא יתייאש מן הרחמים, ואם גלגל החוסר מתגלגל עליו עד שאינו יודע כמה להתפרנס והוא חסר מכל - כל יתייאש, ויזכור הראשונות ויתבונן בקדמוניות, איך פרנס ה' אבותינו במדבר שיצאו אנשים ונשים וטף בלי צידה ולא היה בטבע כלל להחיות נפשם, ובשביל הבטחון שהיה להם פרנס ה' אותם למעלה מן הטבע, על אחת כמה וכמה שאין מעצור לה' להושיע במקום מחיה בארץ זרועה, ולזה באה המצה לזכר עולם כי בחפזו יצאנו ממצרים וגם צידה לא עשו להם אלא האמינו ויצאו בלא צידה וה' כלכלם לחם מן השמים, וזה יזכור כל בר ישראל תמיד ויתחזק באלוקים בכל עת ועונה. והיינו כוונת הכתוב 'שבעת ימים תאכל עליו מצות וכו' כי בחפזו יצאת [בלי צידה]

כענין זה הוא גם ענין החופה, שמעמידים אותה תחת כיפת השמים בלא שום הפסק וחציצה לשמים, לרמוז לחתן, הנך עומד להקים בית נאמן לה' ולתורתו, שא נא עיניך השמימה, ותדע לך כי אין על מי לסמוך כי אם על אבינו שבשמים, ושלא תחשוב לסמוך עלי - אביך (הקדושת יו"ט), או על ה'שווער' שלך וכיו"ב, כי לא הם יפרנסוך ויכלכלוך, כי אם 'אב הרחמן' הזן את העולם כולו בטובו, הוא ימלא כל מחסורך בכל עת ובכל שעה (ולפלא היה, שמיד אחר ה'שבע ברכות' נשבה ארון האלוקים והקדושת יו"ט נסתלק לשמי רום, ואכן לא יכול היה לתמוך בבנו החתן).

י. בכדי לקיים 'שיחו בכל נפלאותיו' נביא מה ששמענו מאיש צדיק וחסיד ששמע מעדי המעשה, באחד הקאנטרי"ס ('מחנות קיץ' בהרים שבניו יארק) יש מטבח קטן בביהכ"נ, שם מבשלים ואופים לכלל הציבור (קידושא רבה וכו'), והנה התנור שם הינו נמוך ועומד על הארץ, ואירע לפני כשבועיים שתינוק בן שנתיים ימים הצליח לטפס לתוכו והדלת נסגרה אחריו, כי היא מהדלתות שנסגרות עם מאגנט (מגנט) מבלי אפשרות לפתוח הדלת מבפנים, וכמעט שאין אויר לנשימה באותו התנור, רק מעט ובקושי.

אחר כמה דק' נכנס למטבח ילד בוגר מעט ושמע קול נער בוכה, חיפש אחר מקור הבכי ולא מצא, כי לא ראה נפש חיה בכל המטבח, ולא הבין פשרו של בכי מהו (שמא נשמות בוכות שם...) מיהר החוצה וקרא לאחד ההורים ששהה שם בחוץ, אמנם הלה לא הבין בתחילה שמדובר בפיקוח נפש, על כן ארך זמן עד שנכנס, משנכנס שמע קול בכי שקט וחלש עד מאד, כי כוחותיו של התינוק כמעט אזלו לגמרי, האויר לנשימה כמעט נגמר, ואך בקושי הצליח לנשום ולבכות. בחמלת ה' האיר את עיניו והבין שקול הבכי בוקע מתוככי התנור, במהירות פתח התנור, הוציא התינוק והציל את חייו ברגע האחרון... הביטו וראו בנפלאות ההשגחה פרטית אשר הקב"ה מנהל עולמו כרצונו, שהזמין את המציל רגע אחד לפני יציאת נשמה.

אך יש ללמוד מכאן עוד כלל גדול, כל עוד שנשמע קול בכי אפילו חלש ביותר אפשר עדיין לפתוח דלתות... כלומר, לעולם אל יתייאש האדם מעצמו וממצבו, כי אם עדיין הנו מתאנח על מצבו, עדיין מבכה את מצבו שאינו טוב, תשמע האנחה אפילו החלשה ותביא לידי פתיחת שערים והצלה גמורה...

יא. אחד מחסידי הרה"ק בעל ה'צמח צדק' זי"ע קבל בפניו שהוא עומד לפני נישואי בנו השמיני, ולרש אין כל, שאלו ה'צמח צדק' ומי עמד לימינך בנישואי צאצאך הקודמים, ענהו החסיד, האמת אגיד - איני יודע, אמר לו ה'צמח צדק', אם ראית עד הנה שהקב"ה עוזר מדוע תחשוש שעתה יעזוב אותך, בטח בה' שלא יטשך ולא יעזבך, ובוודאי יוסיף לתת לך כדי סיפוקך כל הימים.

'אם לא תשמעו אל מצות ה' אלוקיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם', כי מרובה מידה טובה לשלם שכר טוב כבר מזמן הקבלה.

ומסיים ה'שם משמואל' בזה"ל, ונראה שפרשה זו, אף שעל הר גריזים והר עיבל קאי, היא נוקבת ויורדת לדורות, שכל איש אשר נדבה רוחו לקבל על עצמו לשמור התורה והמצוה הוא זוכה תיכף בברכה², וזו מסייעתו להוציא קבלתו אל הפועל. עכ"ל³.

כי בך יברך ה' - שפע גשמי ורוחני הנשפע ע"י הצדקה בפרשתן (טו י), 'נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברך ה' אלוקיך' בכל מעשך ובכל משלח ידך⁴, כתב ה'חינוך' (תפ) וז"ל. 'וכל מבין דרכי התורה ומשיג לדעת אפילו מעט

את הברכה אשר תשמעון - השפעת הברכה מעת ה'שמיעה' והקבלה טובה

בפרשתן (יא ו-ז), 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלוקיכם וגו', ופירש רש"י 'אשר תשמעו - על מנת אשר תשמעו', וביאר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תרע"ז) כי הנה איתא בגמ' (גיטין עה.) 'כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי' [בגון, האומר לאשה הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתיים זוז, הרי זו מגורשת מעכשיו, והיא צריכה לתת לו אותם המעות], ועל דרך זה יתפרש גם כאן, את הברכה על מנת אשר תשמעון, ר"ל אם 'תשמעון' ותקבלו עליכם את המצוות כבר תגיע אליכם הברכה עוד בטרם שתעשו את המצוות בפועל, וזה נרמז גם בדברי אונקלוס שתרנם 'אשר תשמעון' - 'די תקבלון'. לעומת זאת ב'קללה' נאמר רק אם יעברו בפועל על המצוות, וכדכתיב (פסוק כח)

יב. שמעתי ממכירי בעל המעשה 'מעשה שהיה' לאחרונה. נער בן י"ב שנה שאחותו המתינה ג' שנים לזש"ק ולא נראתה ישועה באופק, ביום ו' לחודש כסלו תשפ"ד שמע הנער מה'מלמד' שלו שיעור בחשיבות ענין קבלת קבלות - מ' יום, וכגון לקבל ע"ע שלא לדבר בעת התפילה לזכות אחותו, וציין ב'לוח השנה' שלו בכל יום אם עמד בקבלתו, ואכן רק ביום אחד שכח ודיבר באמצע התפילה, ולכן השלים כנגד אותו יום עוד ו' ימים (כך היה מעשה).

במוצש"ק דברים תשפ"ד הגיע בשורה שאחותו ילדה בן בעיצומה של שב"ק שחל בו' אב, ובאותה שעה למד הילד עם אביו, רעד אחז בכל גופו של הילד, ואמר לאביו אני חייב למהר להביא מהבית איזה דבר להראות לך דבר פלא והפלא, והראה לאב שכבר בחודש כסלו כתב בלוח שלו, על שבת זו יום ו' אב תשפ"ד - 'מזל טוב, מזל טוב', כי אז נגמר תשעה חודשים. והיה בטוח שקבלתו הטובה תפעל את תכליתה.

והנה עומדים אנו לקראת חודש הרחמים והסליחות כהכנה דרבה לקראת יום ה' הגדול והנורא בו נפתחים לפניו ספרי חיים וספרי... מי לא נפקד כהיום הזה, ומיהו שאינו צריך לרחמים גדולים לזכות בדין, על כן עצה טובה קמ"ל אשר כל אחד ואחד יקבל על עצמו קבלה טובה למשך ארבעים יום אלו, מר"ח אלול ועד יוה"כ, וקבלה טובה זו היא שתעמוד לו לזכות לקראת השנה החדשה, ותשובה תפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה.

יג. וכה פירש הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע בהאמור בפרשתן (יב ה) 'לְשָׁקְנוּ תְּדַרְשׁוּ וּבֵאת שְׁמָה', ש'אם רק תדרוש לבוא לשכנו' - תהיה בטוח שתבוא שמה כי ישלח מקודש עזרך, שהבא לטהר מסייעין אותו.

יד. צא ולמד מתן שכרם ומעלתם של גומלי חסדים ממה שנאמר (משלי לא כא) 'לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שָׁנִים', ופירש רש"י, 'לא תירא לביתה משלג - שדנין בו הרשעים מאש לשלג', כי כל ביתה לבוש שנים - 'מלובשים בכפל', ור"ל משום שמקיים מצוות שנכפל בהם הלשון, ונדרש הכתוב מלשון שָׁנִים, ומפרש רש"י אלו הן המצוות שיש בהם כפל לשון, 'נתון תתן (טו י), פתוח תפתח (שם ח), העניק תעניק (שם יד), כל אלו מצילין אותן משלג גיהנם', והרי שגדול מצוות עשיית החסד בין איש לרעהו להצילו מדינה של גהנום.

טו. ה'מגיד מדובנא' זי"ע (אהל יעקב ראה, ד"ה כי בגלל) המשיל את הדבר לאדם שאיבד שטר של מאה זהובים, ובדרך חיפושו מצא מאתים זהובים אחרים, שעדיין יש לו מקום לחשוב, אם לא הייתי מאבד את המאה הראשונים היו לי עתה ג' מאות זהובים, אך ההולך בשדהו ושק של זרעים בידו ונקרע השק ונפלו ממנו זרעים, ולאחר זמן עבר האיש בשדהו ונשתומם לראות שצמחו בשדהו ירקות לרוב, וכי יחשוב אפילו לרגע אחד, אילו לא היה נקרע שקי היה לי כעת לבד משדה מלאה בזרעים גם שק 'גרעיני זרע', והרי אך 'שטות' היא לחשוב כן, שהרי כל הצמיחה

באר הפרשה - פרשת ראה

בחין ערכה, ידע בבירור כי המפור ממנו לצריכים - נוסף עוד (היינו שלא זו בלבד שלא יחסר ממנו מהצדקה, אלא אף יתרבה) כי ה' ידוין את האדם לפי מעשיו ויעניקוהו מברכתו כפי התקרבו אליה (היינו כפי אשר יתקרב האדם אל הברכה המצויה ביד ה'), ומידת הכילות (הקמצנות) היא מחיצה של ברזל בינו ובין הברכה והנדיבות הוא חלק מחלקי הברכה, ונמצא המתנהג בה (בנדיבות הלב) שהוא בתוכה (בתוך הברכה). וכבר אמרו חז"ל (תנחומא יח, תענית ט.) על הפסוק שבפרשתנו (יד כב) 'עשר תעשר' - עשר בשביל שתתעשר¹⁰.

בספר 'החיים' (לאחי המהר"ל, 'פרנסה וכלכלה' פ"ה) ביאר דבר נחמד בטעם שמצינו בלשון חז"ל 'שה'ממון' נקרא בשם 'דמים', שכשם שהדם הוא הנפש כך הממון הוא חיותו של אדם 'ומעמידו על רגליו', אך כשם שלפעמים צריך להקזי מהדם בכדי שלא יפסד ולצורך בריאות הגוף, כך צריך גם לנכות מעותיו ולמעטם על ידי צדקה כדי שלא יקבל הממון הפסד, ועי"ז מתקיימים אצלו ה'דמים' שהם המעות". ובוה פירש בלישנא דקרא (ויקרא יט ט) 'לא תכלה פאת שדך' - כי אם אינו מניח את המתנות עניים שהם לקט שכחה ופאה הרי הוא

באה לו רק ע"י שהשק נקרע ונפלו ממנו גרעיני הזרע. כיו"ב, בכדי לזכות לשפע וישועות מן השמים על האדם לזרוע את גרעיני הצדקה, וכהא דאמרינן 'זרוע צדקות - מצמיח ישועות' שהצדקה היא אשר מצמיחה את הישועות, וזה פירוש הכתוב 'ולא ירע לבבך בתתך לו' - אל תחשוב שממונך מתחסר ע"י הצדקה, אלא אדרבה 'בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך' כי הצדקה היא אשר הצמיחה את כל הברכה והשפע.

טז. עוד נאמר על מצוות מעשר 'בחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם ארובות השמים' (מלאכי ג י), וביאר המגיד מדובנא (כתבי המגיד מדובנא ח"ב על מלאכי) בדרך משל, לסוחר שהגיע ממדינת הים וברשותו ספינה מלאה בבדים משובחים מעשי אורג, השמועה פשטה במהרה ברחבי העיר כי ניתן כעת להשיג בדים יקרים במחיר זול, ואכן, תוך זמן קצר עמדו לפניו כל סוחרי העיר. הסוחר הודיע לכל שאורכה של כל חתיכת בד היא שישים אמה, וכל אחד מהם רצה שהמוכר ימדוד לעיניו את כל הגלילים שהוא קונה מאתו, מה עשה הסוחר שאצה לו הדרך אמר להם אין עתותי בידי, אבקשכם, קחו את הגליל הנראה כדק ביותר, עתה אמדוד אותו לעיניכם ומכיוון שתראו כי אורכו שישים אמה תדרשו ק"ו לשאר הגלילים העבים יותר שבוודאי יש בהם שישים אמה...

והנמשל, כי הנה הקב"ה חמל עלינו ונתן לנו את תורתו עם תרי"ג מצוותיה. ותכלית כולם להיטיב עמנו ולהשפיע עלינו שפע רב - מצווה מצווה ועניינה המיוחד לה והם הם מקור הברכה. עתה בא אדם הקרוץ מחומר, ואומר לראיה והוכחה אני צריך, מניין אדע שהמצוות מקור הברכה הם - ולא אפסיד בעבור שמירתם (כגון הממהר לעבודתו ונראה לו שבקיצור תפילתו יצא מן המניין מוקדם יותר וירויח יותר ממון, וכיו"ב בשאר מצוות), ואכן, חסד עשה עמנו הבורא, אחרי שקשה לנסות תרי"ג מצוות, לזה אמר, קחו נא מצווה אחת הנראית כמי שקרובה להפסד יותר משאר המצוות, שהרי הנותן מעשר מפחית מממונו שהרוויח, 'ובחנוני נא בזאת' עשר בשביל שתתעשר, וממנה תקיש לכל המצוות שרווח גדול טמון לנו בהם, ואין השומע לי ומפסיד.

יז. הגאון רבי שמעון הכהן שקאפ זי"ע (בהקדמה לספרו שערי יושר) מבאר את מאמר חז"ל (תענית ט.) 'עשר בשביל שתתעשר', מדוע העשירות אינה תלויה במעשי האדם, אלא רק בנתינת מעשר, עד שאפשר שתלמיד חכם וצדיק פלוני לא יהא נשפע בעשירות ממעל מאחר שאינו נותן מעשר, ולאידך גיסא ימצא עם הארץ שיתעשר עושר רב בזכות מצוות מעשר.

וביאור הדבר, שכמו הממונה מטעם השלטון על אוצר קטן, אם ישמור תפקידו כראוי יתמנה לאחר זמן לשמור על אוצר גדול יותר, וכך יעלה ממדרגה למדרגה אף אם אינו ידוע כמצליח גדול בשאר תפקידים, וכל זה מכיוון שבענייני האוצר הרי הוא ממלא שליחותו ותפקידו כראוי. כן הוא בענין עשירות הממון, הכל תלוי אך ורק אם משתמש כראוי בממונו, אם 'מעשר' את ממונו הרי הוא מראה בזה שהוא יודע כיצד משתמשים עם ממון, לכן יקבל שכרו משלם בעשירות ורווחה, ומכלל הן אתה שומע לאו.

כתב בספר 'מקור ברוך' להגה"ק רבי ברוך פאייתוסי זי"ע (י"ל בשנת תקנ"ג, פר' נח ד"ה וכת הקדמונים), שהנה יכול להיות משפך נאה ומפואר (כלי שיש לו פה רחב מלמעלה וצר מלמטה וכשרוצים לשפוך משקה מכלי אל כלי מעבירים אותו על ידי המשפך) עשוי זהב טהור, אך כל עוד שפתחו התחתון סתום אי אפשר להשתמש בו ולשפוך דרכו את המשקין, ולאידך גיסא אפילו אם המשפך עשוי ממתכת פשוטה, אם פתחו פתוח אפשר להשתמש בו כראוי לו, כמו כן, אין נפקא מינה מה הם

ויזכה לפתיחת שערי ברכה ורווחה לא רק כנגד מעשיו, אלא הרבה יותר יוסיפו לו מן השמים ב'מתנת חנם'. וכמו שכתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (שמות לג יט, ד"ה והנותני) וז"ל, שהבורא יתברך נותן לו מדת חנינה ורחמנות - שיתנהג האדם עצמו במדת רחמים וחסד, ועי"ז נותן לו מאוצר מתנת חנם (שהוא אוצר גדול), וכמו שדרשו (שבת קנא:) על הפסוק (בפרשת יג יח) 'ונתן לך רחמים - ועי"ז ורחמך', עכ"ל. בזה מתבאר כפל

מכלה ומאבד את כל שדהו. והוסיף לרמוז זאת בלשון הגמ' (קידושין מז.) 'מלווה להוצאה ניתנה', כי הממון שביד האדם אינו שלו אלא הקב"ה נתן לו רק כמו 'הלוואה', והתכלית היא 'להוצאה ניתנה' - שיוציאם לענייני צדקה. וכתב עוד וז"ל, וכמו שיש ללמוד לבניו אחריו את דרך האמונה, כך ילמדם דרך הצדקה^ט, כענין שנאמר באברהם 'למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה' (בראשית יח יט)^ט.

מעשי האדם בשאר ענייני עבודתו, כל עוד שפתחו פתוח והוא מעניק לאחרים משלו הן ברוחניות והן בגשמיות, הרי שופכין לו כל ברכאן דלעילא, אך באם פתחו סתום, אף אם הוא 'מקשה זהב טהור', אינו מקבל את השפע הרב הנשפע עליו מלמעלה.

ומעתה יתבאר היטב עניין ה'מעשר', וכמו שכתב בספר 'דרך משה' הנספח על 'ספר הגן' (יום תשעה עשר), שבדק ושאל בעלי אומנויות, אודות כלי הנקרא 'משפך' וכולם כאחד אמרו לו, שבכדי שיפעל המשפך את פעולתו, צריך להיות גודל נקב פתח הצר מלמטה לכל הפחות עשירית מהפתח הרחב למעלה, כי בפחות מעשירית חוזר כל המשקה להיות נשפך מהפתח העליון, וכמו כן הוא בשפך העושר והשפע ממרום, אם פותח האדם כאן למטה פתח של עשירית מהשפע הניתן לו מלעילא, אזי כל השפע יורד דרכו ונהיה עתיר נכסין, אך באם הוא סותם או אפילו רק מיצר את פתחו עד פחות מעשירית אזי כל השפע הנגזר עליו נאבד.

כתב בספר 'כתר ראש' (ריש ה' צדקה ומעשר, קכג) שהגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע אמר בשם רבו הגר"א זי"ע, וז"ל, כל השומר 'מעשר' מובטח בכך שלא יבוא לידי היזק כלל. והשומר חומש מובטח שיתעשר. ויושרש בזה מידת הבטחון, והלוואי כל ישראל היו שומרים 'מעשר' - היה מתקיים הפסוק (בפרשתן טו ד) 'אפס כי לא יהיה בך אביון'. ומוסיף להביא (באות קכד), פ"א היה לרבינו ספק בדמי מעשר, והקיל עצמו בזה הפעם, תיכף אח"ז נטבע דלי בבאר, והורידו כלי גרזן עם ווים להוציאו, ונפל גם הגרזן לבאר, ועשה חשבון שהדלי והגרזן עלו ממש כמו (הסכום של) כסף מעשר - שלא נתן מצד שנסתפק לו. והפריש תיכף המעשר ואח"כ עלה הגרזן והדלי (מן הבאר).

יח. ידוע המעשה שהובא בגמ' (שבת קנז:) על בתו של רבי עקיבא, שלאחר שנולדה אמרו החוזים בכוכבים לרבי עקיבא שביום שבו תיכנס לחופה - ישכנה נחש ותמות, באותו היום, לאחר סעודת הנישואין, נטלה 'הכלה' את התכשיט שבראשה ונעצה אותו בקיר, ובבוקר כשמשכה אותו החוצה ראתה שהוא ננעץ בתוך עין נחש, ונמשך הנחש המת עם התכשיט. סיפרה זאת לאביה, שאלה רב עקיבא מה מעשה עשית שבזכותו ניצלת מן הנחש שבא להכישך, השיבה לו, שאמש בסעודת הנישואין הגיע עני והקיש בדלת וביקש צדקה, והיו כולם עסוקים בשמחה ולא שמעו אותו, וקמתי ונטלתי את המנה שהכינו לי ונתתי אותה לעני. ומסיימת הגמ', 'אמר לה, מצוה עבדת, נפק רבי עקיבא ודרש וצדקה תציל ממות (משלי י ב) ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה' [כלומר, שכח הצדקה מצילה מעצם המיתה, ולא רק להקל עליו את הדין שלא ימות במיתה משונה אלא במיתה כאחד האדם, והרי לך בתו של ר"ע שנשארה בחיים].

והקשה הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (ביבן יהודיע'), מה הוסיף ר"ע בדבריו 'מצוה עבדת', הרי פשיטא שקיימה מצוות צדקה, ומתרץ 'ונ"ל בס"ד דרוצה לומר, גם עתה בסיפור זה שסיפרת לי עבדת מצוה, כי על ידי כך אדרוש דבר זה ברבים וידעו הכל כוחה של צדקה שתציל ממות ממעשה רב זה'. והרי שאפילו רבי עקיבא עצמו נצרך ל'מעשה' בכדי לעורר את הרבים... ומכאן למדנו את הדרך הנכונה ללמד את בניו אחריו דרך הצדקה - על ידי שיעורר ליבם במעלת הצדקה, ויספר להם סיפורים אודות בעלי צדקה ואודות השכר שזכו בגין מעשה הצדקה, ועי"ז יכנסו הדברים לליבם ויעמדו לאורך ימים, וגם כי יזקינו לא יסורו ממנה.

יט. ודע, כי גדול המעשה יותר מן העושה (ב"ב ט), הרה"ק רבי מאיר נתן זי"ע בנו של הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע נלב"ע בגיל צעיר מאד, לאחר פטירתו חלם אחיו הרה"ק מגארליץ זי"ע שהנה הוא רואה את אחיו בחלום, כשהוא לבוש במלבושים נאים ומהודרים עד מאד, כובע נאה ובעקישטע מהודרת, אבל ללא מנעלים לרגליו. כשסיפר זאת לאביו הדברי חיים, נענה הדב"ח באנחה, במשך חייו הקצרים הרבה רבי מאיר נתן ללמוד, להתפלל, עבד את

משכיל אל דל - כמה אופני צדקה כפי צרכי המקבלה
בפרשתן (טו ח), 'כי פתוח תפתח את ירך לו... די
 מחסורו אשר יחסר לו'^{כא}, ואמרו חז"ל (כתובות
 סו:): אשר יחסר לו - אפילו סוס לרכוב עליו ועבד
 לרוץ לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן, שלקח לעני בן
 טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו, פעם
 אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו, וריץ לפניו שלשה
 מילין. הקשה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, דבשלמא
 מה שנתן לו סוס לרכב עליו ניהא, אך מה שריץ
 לפניו בעצמו צריך ביאור, כי הלל הזקן נשיא בישראל
 היה, ואסור לו לבנות עצמו - לרוץ לפני אותו עני
 בכדי למלא אחר שיגיונותיו שהתרגל שעבד ירוץ לפניו
 לו הדרך.

אלא מוכח מכאן, שיש להתייחס להרגשותיו של הזולת
 בגדר של 'פיקוח נפש'^{כב}, ואף הלל התייחס אל
 אותו עני כנכנס לגדר סכנת נפשות^{כג} באם יחסר לו
 רגילותו ב'עבד שירוץ לפניו', ואף ש'נשיא' היה, מכל

הלשון 'וחנותי את אשר אחון', שהקב"ה חונן לאדם
 ונותן לו שירחם על אחרים כדי שיוכל אח"כ הקב"ה
 לחון אותו.

וכך איתא מפורש בזוהר הקדוש (בראשית ח"א קד.) רבי
 אלעזר אמר, תא חזי כמה אנהג קב"ה מיבו עם
 כל בריין, וכל שכן לאינון האולי באורחוי, דאפילו בזמנא
 דבעי למידן עלמא, איהו גרים למאן דרחים ליה למזכי
 במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא, דתנינן בשעתא
 דקב"ה רחים ליה לבר נש משדר ליה דורונא, ומאן
 איהו מסכנא, בגין דיזכי ביה. (פי' בוא וראה עד כמה מטיב
 הקב"ה עם כל הבריות, וכ"ש להולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שהוא
 דן את העולם, גורם לאותו שאוהבו - שיוכה בדין מבעוד מועד, על
 ידי ששולח לו 'מתנה' - עני המזכהו בצדקה, והוא הגורם לו לזכות
 בדין). וכעין זה גם בח"ב (קצת). תא חזי זכאה חולקיה
 דבר נש כד מסכנא אערע לגביה, דההוא מסכנא דורונא
 דקודשא בריך הוא הוי דשדר ליה^{כד} (אשרי מי העני נקלע
 אצלו, כי עני זה 'מתנה' הוא ששלח לו הקב"ה).

ה' ומזה נעשו לו מלבושים נאים מכובדים, אמנם לכתת רגליו ולאסוף ממון לצרכי בני ישראל לא הספיק בחייו
 (לפי שנסתלק בצעירותו) ממילא לא נעשו לו מנעלים לרגליו. מעתה חזקו ונתחזקה בפרשה זו המדברת מענייני צדקה,
 לדעת בחשיבות העושה וביותר 'המעשה' לצדקה.

כ. עפי"ז ביאר הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע (רוח חיים אבות ה ט) הטעם שנקטו חז"ל בכל מקום בלשון מתנות
 עניים, שהלא מבואר בזוה"ק שהעני הוא 'מתנה' מהקב"ה לבעל הבית..

כא. פעם הגיע יהודי אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ובפיו בקשה, הנני זקוק בדחיפות לתור' אצל
 רופא פלוני, ובד"כ אורך כמה חדשים להגיע אליו, אבל א"א לי להמתין, אנא, ירחם עלי הרב, ויכתוב בעדי
 מכתב אישי אל הרופא שיקבל אותי במהרה ויטפל בי כראוי, על אתר הסכים הגרשז"א, וכתב מכתב מרגש מאד,
 כמעט שלא גמר לכתבו ולמסרו לשלוח אל הרופא חזר בו, מאחר ששכח את שמו הפרטי של הרופא, וחשב הרב
 שבכדי שמכתב כזה ישפיע, חייבים לכתוב בו 'לכבוד הרופא' בשמו הפרטי. ותיכף קם הגרש"ז ממקומו והחל לחפש
 בספרי הטלפונים וכיו"ב מה שם הרופא.

השתומם השואל ונבהל, והחל להתנצל, הנני מצטער שאני מטריח את רבינו, ומבזבז את זמנו היקר, ומבטלו
 מלימודו... נענה לו הגרש"ז, האם הנכם יודעים עבור מה נברא ה'זמן', רק בשביל לעשות חסד עם בני אדם, וזה מה
 שאני עושה כעת, אין כאן בזבוז זמן ולא ביטולו, ע"כ המעשה. והמבין יבין לעצמו בחשיבות העזרה והסיוע לרעהו.
כב. בימיו של הב"ח התגורר בעיר קראקא יהודי חשוב מעשירי העיר, שהיה מרבה לפזר מעותיו לצדקה, כן היתה
 לו קביעות ללמוד עם הב"ח בענייני צדקה לידע את המעשה אשר יעשה בהלכות אלו. באחד הימים הגיע
 יהודי מוזג אל הב"ח וסיפר לו כשדמעתו על לחיו, שהנה מזה שנים רבות נוהג לחכור את הקרעטשמע (בית המזיגה)
 מהפריץ בעיר, אך עתה בא איש אחר ורוצה להסיג גבולו, על ידי שיוסיף לפריץ על דמי השכירות וממילא ישכיר
 לו הפריץ את בית המזיגה, ועל ידי זה תתמוטט מקור פרנסתו. שלחו הב"ח לעשיר זה שיאמר לו בשמו שילך אל
 בית הפריץ (המכירו) ויפעל אצלו לטובה בעד אותו המוזג.

מיהר המוזג לבית העשיר, מששמע העשיר את דבר השליחות התנצל שאין זמנו בידו ליגש עתה לבית הפריץ,
 מאחר שהוא מוכרח עתה לסדר ענייניו לקראת היריד בלייפציג, והבטיחו נאמנה כי תיכף לאחר שיחזור מלייפציג
 ילך אל בית הפריץ ויסדר את העניין המבוקש. אך היהודי שצרתו עמדה לנגד עיניו הרבה להפציר בו שיחיש לילך
 אל הפריץ בהקדם, החל העשיר לפייסו בדברי אמונה 'כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד ר"ה', ואף

מקום 'פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה', ומותר **מבאן** נלמד חשיבותה של גמילות חסד, הן בגוף הן הוא - ואף מחויב, לרוץ לפניו להצילו מאבדון^{יד}. בממון. להעניק איש לרעהו עד כמה שידו מגעת.

המתיק לפניו מאמר חז"ל (יומא לה:) 'אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו כמלא נימא', בלית ברירה פנה המוזג לביתו. אך בהגיעו לביתו, סיפר כל הדברים האלו, גערו בו בני ביתו שאינו אלא בטלן ולא יוצלח, והמשיכה לקונן שמי יודע מה יהא בינתיים עד שיחזור העשיר מהיריד שמא יתרצה הפריץ להעביר את בית המזיגה מחזקתנו, וככה רבו הטענות והטרוניות כל אותם הימים עד שחזר העשיר מהיריד, אך העשיר שמר את הבטחתו ותיכף בחזרתו מהיריד טרם פנה לנוח בביתו מיהר אל ארמון הפריץ, וסידר את העניין על הצד היותר טוב, ואכן נשאר בית המזיגה בידו של אותו יהודי.

לימים הלך אותו עשיר לבית עולמו, ואחר זמן נגלה אל הב"ח בחלומו, וסיפר לו מה נעשה בדינו - שחברי בית הדין של מעלה פסקו ששכרו הרבה מאוד על פי פעלו, ומקום של כבוד התבצר לו בגן עדן פנימה יחד עם הצדיקים והחסידים. אך בבואו להיכנס אל גן העדן נעמד לו מלאך בפניו ולא נתן לו להיכנס ולבוא, שאלו העשיר מי אתה, ענה המלאך כי הוא המלאך הטוב שנברא מהמצווה הרבה כאשר נחלץ לישע אותו מוזג והשתדל עבורו אצל הפריץ, אמנם אינני מניחך להיכנס בשערי גן עדן, בעבור הזמן שנתעכבת מלעזרו, ובינתיים רבתה המהומה והמריבה בבית המוזג מחמתך, ולא הועילו לו כל התחנונים בפני המלאך, עד שחזר הדין לבית דין של מעלה... ונפסק 'פסק האחרון' שוודאי יולכיהו עתה לגן עדן, אלא שיצטרך להמתין בשערי גן עדן כמספר הימים אשר הוצרך המוזג להמתין עליו לחזרתו מהיריד, והנה כמה זמן עמדתי שם לא אדע, אך זאת אדע כי היה הדבר נדמה בעיני כחודשים ושנים רבים, בראותי את הצדיקים מתענגים בתענוגי הנצח והריח הטוב העולה משם ואני עומד ומצפה...

באותו היום כינס הב"ח את כל בני העיר וסיפר להם את המעשה כולו, ללמדם עד כמה יש להיזהר שלא להתעצל ולא להחמיץ כל הזדמנות של עשייה לזולת, וגמילות חסדים בכל דרך ואופן שהיא, כי 'מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה'. ועל הכל הזהר בזה, כי לא ידעת כמה צער ועגמו"נ היא כל רגע ורגע שהאדם מתחבט בנפשו ואינו יודע מה יעלה בגורלו, ומה רב טובך כאשר הנך מסדר לו ומוריד ממנו צער וייסורים הללו.

כג. הגה"ק הבית הלוי מבריסק זי"ע היה מחלק סכומים עצומים לצדקה, כאחד הגבירים הנודעים, ללא כל חשבון וללא ערך לפי מה שהיה בידו... ויהי באחד הימים עלו אליו כמה מנכבדי העיר, וטענתם בפייהם, על כבוד הרב להתפטר ממשרתו, ולהעביר את מקום ה'רבנות' לרב אחר, ומה אירע... כי הרב יושב ב'דיני תורה' וכיצד הוא עושה כן אם אינו יודע ערך וחשיבותו של ממון מהו... מפזר ממון לרוב כאילו אין הכסף שווה מאומה, ואף אם הלה 'נצרך', וכי לא די בהענקת מאה מאתיים ותו לא מידי... אלא בע"כ שאינו מבין חשיבות הנידון, כיצד ידון בזה.

ענה להם הבית הלוי, טעות גדולה בידכם, ידעתי גם ידעתי חשיבותו הגדולה של ממון, אמנם שאלה אחת לי אליכם, אם יש לכם ממון הרבה וח"ו פגש בכס ליסטים מזוין, וכי גם אז תאמרו שהממון כה חשוב, ומספיק לתת להם רק מאה או מאתיים... או שתתנו כל אשר לכם בעד נפשכם... אף אני כמותכם, דעו נא כי בבוא לנגד עיני עני - מסכן ונצרך, צערו של עני יחד עם הציווי של 'נתון תתן' גורמים לי להרגיש כיו"ב - כל אשר לו יתן האדם בעד נפשו (וכאילו ליסטים מזוין לנגדו, שמצדיק נתינת כל הממון בעבור זה) כי אינני מסוגל לראות צערו של העני, לכן הנני מנסה לעשות ככל שביכולתי לשפוך ממון ודמים כמים והעיקר בכדי שתסתלק מעלי הרגשה זו.

כד. אל ראש ישיבת טעלז הגאון רבי מרדכי גיפטער נכנסו 'זוג' (איש ואשתו) שבאו לבכות כי 'שלום ביתם' אינו כדבעי. והם חייבים לערב את רה"י בבקשה שיציל אותם, רה"י הקשיב במשך שעה לטענותיהם ומענותיהם זה על זה. למעשה נתברר, שאחד מעקרי המח' נסובה אודות הורדת שקי הזבל הנוצר בבית לתוככי הפח אשפה שברחוב העיר, האשה טענה, השק מלא בכל יום יש בו משקל כבד מאד, אין בכוחי לשאת משא כבד כל כך. והאיש ענה, מה אעשה ולפי מעמדי אין זה כבוד התורה שאצא מהבית עם שק זבל, וכבר נוגע הדבר ל'כבוד התורה' ולומדיה. רה"י הבין ברוחב תבונתו, שאם ענין הזבל מסודר יהיו כמעט כל הענינים מסודרים... מה עשה, אמר להם, יש לי ב"ה מהלך טוב, לכו הבייתה ואני אעמוד בקשר עמכם. ומיד שלח רה"י לברר מתי (עובדי העיריה) מפנים משם את הזבלים... ונענה כי בשעה 7:50 בבוקר הם נמצאים בסמוך לבית הזוג, ויהי ממחרת והנה נשמעת דפיקה על דלת הבית והשעה 7:45 בבוקר. ומי בדלת, ראש הישיבה בכבודו ובעצמו... ובקשה בפיו - הבו לי את שק הזבל בכדי להורידו למטה, כמובן שהם התנגדו לכך, אבל הוא בשלו, אמר רה"י, השעון כבר מורה על 7:47,

ויהיה שלא לזלזל באדם מישראל יהיה מי שיהיה, ולא עוד, אלא יכבדנו בכל הכבוד הראוי לו, ואף שה'כבוד' דמיון הוא¹, מכל מקום לגבי רעהו אסור לו לחשוב כן, אלא יכבדו בכל הכבוד שבידו לכבדו².

חיל ורעה יאחזון - שבת מברכין אלול בשבת זו מברכין מקהלות בני ישראל את חודש אלול הבעל"ט³, הרה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע אמר על דברי הפסוק שאמר לבן הארמי ליעקב אבינו

בעוד ג' דקות כבר לא יהיה מי שיפנה... מהרו והבו לי במהרה את השק. לדידי נחשב זכיה גדולה ועצומה להיות לעזר וסיוע למי שאינו מסתדר להוריד את האשפה מן הבית. המה לא הסכימו בשום פו"א לכך, בלית ברירה יצא ר"מ מביתם בידיים ריקות, אבל הרגיש סיפוק אדיר, כי ידע שמעתה כבר יבין הבעל ש'חסד' הכי גדול הוא לעזור בבית... ויחשוב בעצמו, אם רה"י הבין שאין בכך כל חסרון ל'כבוד התורה', אדרבה כבוד התורה ולומדיה שהם מקיימים בגופם חסד, אף הוא (בעל המעשה הלזה) ילמד לקיים מעתה מצות חסד ולא יחשב שיש בזה זלזול בכבוד התורה.

ומעתה נלמד לדידן, להכיר בזה שהעוזר ומסייע בביתו מקיים בזה מצות חסד אמיתית, ובהכרה זאת בוודאי יעשה את הכל בשמחה. כי החסד בין בני הבית והקרובים אינו פחות מכל חסד עם אחרים, אלא אדרבה יותר ויותר (הוא בא יותר בקושי, וללא קבלת תמורה, כבוד והכרה).

כה. הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל נשא פעם מדברותיו בישיבת חוג חת"ס בב"ב, וכה אמר, הבה ואספר לכם 'כבוד' מהו, בשנת תרצ"ו נתמנתי לשמש כ'מגיד שיעור' בישיבת מיר בליטא, והיה הדבר בשנתו האחרונה של המשגיח הגאון ר' ירוחם זצ"ל. באותו זמן הקים ר' ירוחם את ישיבת מיר שבארה"ב, ביום מן הימים דיבר ר' ירוחם בשבח הישיבה שהוקמה בארה"ב - וכה אמר, היום קיבלתי 'טעלעגראם' (מברק) מהישיבה שבארה"ב, ושם נכתב כי בני הישיבה לומדים בהתמדה נפלאה, בריתחא דאורייתא וזה באחרונה ישבו והתעמקו במשך יום ומחצה אודות אחד מחידושיו של ר' חיים, והנה, לקח לי לערך שני דקות עד שהבנתי כי האף אומנם ששמי הוא ר' חיים, אך בזו הפעם לא הייתה הכוונה לחידוש שלי, אלא להגר"ח מבריסק זצוק"ל.

המשיך ר' חיים ואמר, מורי ורבותי, מה אומר ומה אדבר - כל כך מתרחב לבי משמחה בכל עת שהנני נזכר מאותם שתי דקות... וללמדך, כבוד מהו, דמיון הבל ותעתועי שווא... ואם תשאלוני, אם כן הם פני הדברים, מדוע ברא הקב"ה בריה כזו ששמה כבוד, תשובתכם, כדי שניתנה ונעניק לאחרים את כל הכבוד...

כו. ידוע מאמר העולם מדוע 'מצורע חשוב כמת' (נדרים סד:), מאחר ש'בדד ישב מחוץ למחנה מושבו', נמצא שאין מסביבו נפש חיה שתחשיב ותעריך אותו, חיים כאלו - למיתתה ייחשבו. וכבר אמר החכם, שבהבטה מקופיאה נראה לבני אדם כי הגרוע ביותר - שידברו עליהם לשון הרע וכיו"ב, אבל אמר החכם, כי באמת אינו כן, כי הגרוע ביותר לנפש האדם, כשידע שאינו חשוב למאומה בעיני הבריות - עד שאפילו אינו שווה שידברו עליו...

וכך כתב בעל ה'קונטרס הספיקות' בהקדמתו לספרו של אחיו 'קצות החושן', אף אם יתעלה האדם למדריגה גבוהה עד מאד, שיעלה ויבוא השמימה בחיים חיותו, לא יתענג מזה עד שירד לעולם הזה ויספר כל זאת לקרוביו וידידיו, ללמדנו, כי זה כל האדם.

כז. ידועים דבריו של הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע (במכתב לבנו, הובא בבית אהרן קמ"ט:), שהיות ואין מברכים את חודש תשרי בשבת שלפני תחילת החודש, על כן יש לכוון בברכת החודש של חודש אלול גם על חודש תשרי. ולפי זה חיל ורעה יאחזון בכל לב, ביודעם כי הנה עתה מברכין כבר גם על ראש חודש תשרי - ראש השנה

שהוא המשפיע לכל השנה הבאה, ונמצא שבברכת חודש זו נכלל כל שנת תשפ"ה וכל אשר יתרחש בה. ומספרים על אדמורי"י בית בעלזא שהיו תדיר משבחים את מנהג בני אונגרין שהיו מנגנים את הניגון של הימים נוראים בעת ברכת חודש אלול, והיו מזמרין ברטט את ה'ראש חודש אלול יהיה ביום ה... ולמחרתו ביום ה... הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה', להזכיר לעם שהנה ימים המבורכים באים.

ואולי אפשר להסביר את השבח שיש בזה, עפ"י מה שעניינו הרואות שאף אם האדם עוצר את רכבו באופן הרגיל אמצע נסיעתו, מ"מ הגלגלים ממשיכים עדיין להסתובב וליסע, אך באם עוצר את רכבו בבלימה חזקה, נעצר כל הרכב לגמרי ואינו ממשיך ליסע כלל. כיו"ב בהגיע חודש אלול אם האדם נעצר רק מעט עדיין הוא ממשיך בהרגליו הקודמים, משא"כ בעת שנוסח הימים הנוראים נשמע כבר באזניו, וחיל ורעה יאחזון, בזה נעצר האדם לגמרי, ואינו ממשיך בכל מעשיו שעשה עד השתא.

(בראשית לא כט) 'יש לאל ידי לעשות עמכם רע, ואלוקי אביכם אמש אמר אלי לאמר, השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע', כי הנה ארמי אובר אבי הוא 'המקטרג' הרוצה לאבד ולהזיק לעם בני ישראל, וזה אשר אמר הכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע בכוחי

להרע לכם על ידי קטרוגים נוראים, אך מה אעשה ואלוקי אביכם אמ"ש - ר"ת ש'בת מ'ברכין א'לול, אמר אלי, היות ובני כה מתעוררים לתשובה ולתיקון דרכיהם בשבת זו"כ" - בשמעם כי הנה מתקרבים זכאים ימי הרחמים והסליחות כ"ט - וימי הדין, אי לכך מעתה

ונזכיר כאן מנהג טוב שנהגו רבים וטובים, אשר בכל אחד מחמש שבתות אלו, משבת מברכים ועד השבת האחרונה של השנה, אומרים 'ספר' אחד שבתהילים, וכגון בשבת מברכים קוראים את ספר ראשון, וכן על זה הדרך, ובכך מצטרף הכל לאמירת כל התהילים.

כח. מרגלא בפומיה של הרה"ק רמ"מ מלעלוב זי"ע לספר על הפחד והיראה אשר אפפו את זקנו הרה"ק רבי דוד'ל זי"ע, עד שמשרתות הבית היו נופלות זו על זו בבקשת סליחה ומחילה בעש"ק מברכין אלול, וכמנהג ישראל קדושים בערב יום הכיפורים...

כט. הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע רמז בפרשתו 'ראה' שהוא ראשי תיבות ר'אש א'לול ה'יום, כי קריאת זאת הפרשה תהיה תדיר בפתחה של חודש הרחמים והסליחות (בשבת מברכין אלול, או בר"ח אלול), והודיענו הכתוב בזו העת, ל' יום קודם ראש השנה, 'ראה אנוכי נותן לפניכם היום' - 'היום' זה ראש השנה (כמבואר בזוה"ק ח"ב לב): ובו 'ביום' הנני נותן ברכה וקללה, - כי בראש השנה נקבע כל המאורעות העתידיים להיות במשך כל השנה הבאה, על כן זכור מ'עתה' את היום הגדול הבעל"ט, וניתן לכם חודש זה כמתנה לקנות לעצמכם 'שנה טובה ומתוקה', התעוררו כבר מעכשיו לקראת יום הגדול של 'ראש השנה' הבא עלינו לטובה, ותזכו בדין לשנת גאולה וישועה.

ולנחיצות הדברים נבאר ביתר שאת, ידוע מאמרו של הסבא מקעלעם (כתבי הסבא מקלם, ימים נוראים, עמו' פח) כי כולנו מאמינים שראש השנה הוא יום הדין וכל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון, אלא שמעלה יתירה יש לצדיקים והוא 'כח הציור', כלומר שלתוקף אמונתם הרי הם רואים לנגד עיניהם בציור השכל את קדושת היום 'כי הוא נורא ואיום', ואילו אצל שאר בני אדם אין זה כדבר המוחש ובחיי' ראייה, ועל כן אינם מכינים עצמם כדבעי וכדוגמת הצדיקים. ועל כך אמר הכתוב ראה - השרש זאת היטב בעצמך עד שיהיו אצלך בבחי' ראייה, ובעיני שכלך תביט אל היום הגדול והנורא ההולך ומתקרב, הכן עצמך לקראתו. וכמו שמספרים בדרך צחות לאיש שהגיע מדרך רחוקה להעיד עדות בבית המשפט, אחר ככלות עדותו שאלו השופט, וכי ראית זאת במו עיניך או ששמעת כן מאחרים... הודה על האמת שאכן רק שמע מאחרים, אך היה זה ממש בסמיכות לאותו מעשה כשהכל היה 'תוך כדי דיבור'... פסל השופט את עדותו ולא התייחס לדבריו כלל, וכשירד 'העד' מן הדוכן הפטיר כי השופט הלזה משוגע הוא, שכה זלזל בו ולא התחשב בכל המאמץ שטרח להגיע למקום המשפט, מיד נזדעק השופט ושאלו, כלפי מי היו הדברים אמורים, ולמי התכוונת, נענה לו ה'עד', אכן כוונתי היתה למעלת כבודו... נפגע השופט ואמר לו, וכי יודע אתה כי ניתן להושיב אותך לשנתיים ימים בבית הכלא על בזיון השופט, החזיר לו האיש - ראית שאמרתי או שמעת...

ובזאת יתבאר דברי המדרש הנודעים (ויק"ר ל יד) אודות ארבעת המינים שהם כנגד אברי האדם, אתרוג דומה ללב, לולב כנגד השדרה, הדס כנגד העין וערבה דומה לפה, ולכאורה יש מקום להקשות, כי בשלמא לגבי אתרוג בדין הוא שיהא ניטל אתרוג אחד כי גם באדם יש רק לב אחד, וכן בלולב שיש רק שדרה אחת, אכן בהדס קשה מדוע עלינו ליטול שלושה הדסים והרי אין לו לאדם יותר משני עיניים, גם יש לתמוה בלשון הכתוב (קהלת ב יד) 'החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך', וכי רק לחכם יש עיניים... אלא כאן רמז לנו, שלחכם יש עוד 'עין' שאין לכסיל, וכמאמר חז"ל (תמיד לב). 'איזהו חכם הרואה את הנולד', ונמצא שבאמת יש לו שלושה עיניים, שני עיניים הקבועים בראשו וכמו שיש גם לכסיל, בנוסף לכך יש לו עוד 'עין' לראות בו את הנולד... ועל כן נוטלים ג' הדסים כנגד ג' העיניים... ועלינו להיות חכם הרואה את הנולד, לראות את כל השנה הבעל"ט כנגד העיניים ו'לראות' כיצד הכל תלוי בר"ה, וממילא כל ההכנה תהיה באופן אחר לגמרי.

וכבר אמרו בעלי הרמז כי 'מזל אלול בתולה' - והנה 'בתולה' היא בכלל הנשים - שניתנו להם בינה יתירה (נדה מה:), ובהקדם הביאור הידוע מדוע אשה פסולה לעדות, ואל תשיביני שפסולה מחמת שאין בה דעת - שהרי בפירוש אמרו 'בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש'. אלא אכן, אדרבה, מאחר שיש בינה יתירה והיא מבינה דבר מתוך

באר הפרשה - פרשת ראה

אחשוורוש - היצר 'שמונים ומאת יום', וג' ימים הנותרים (מק"פ עד קפ"ג) הם ר"ח אלול ור"ה ויוה"ב, הנקראים 'ימים רבים' (סה"כ ג' ימים) שהן ימי צער ליצה"ר, וכלומר שבימים הללו שבים בני ישראל בתשובה שלימה לא, ומודה ועוזב ירוחם, על כן הן ימי צער ליצה"ר.

כיוצא בדבר פירש עוד הגר"א (בביאורו לספר יונה) בדרך דרש את האמור (יונה ג ג) 'ויקם יונה וילך אל נינוה כדבר ה' ונינוה היתה עיר גדולה לאלוקים מהלך שלשת ימים', כי דרך הצדיקים אשר הולכים תמיד לפני האלוקים לעשות רצונו, ולשם כך נברא האדם, אכן למעשה 'נינוה' לא הלכה לפני האלוקים רק 'שלשת ימים', וכלשונו 'זהם ראש חודש אלול בהתראה ראשונה וראש השנה ויום הכיפורים'. ומבאר עפ"י את האמור שם בהמשך 'ויחל יונה לבוא בעיר מהלך יום אחד ויקרא ויאמר עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת', ר"ל, ביום הראשון שהתחיל להלך, והוא בר"ח אלול, התרה בהם שאם לא ישובו בתשובה אזי בעוד ארבעים יום - הוא יום הכיפורים יחתם גזר הדין ותהפך נינוה.

השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע, ויותר אין בכוחי להזיק לעם בני"י (הרה"ק המקור ברוך ז"ע היה אומר זאת משם המהרי"ד).

ראש חודש אלול יהיה ביום - מעלת וגדולת יום ראש חודש אלול

נפלאות גילה לנו הגר"א (בביאורו למגילת אסתר, ע"ד הרמז) על הפסוק (אסתר א ג-ד) 'בשנת שלוש למלכו עשה משתה... ימים רבים שמונים ומאת יום', וכתב הגר"א, וז"ל. אמרו חז"ל (על הפסוק ויקרא טו כה 'ואשה כי יזוב... ימים רבים') ימים - שנים, רבים - שלשה, למה נקרא רבים שהם של צער. (עזה"ד יבואר כאן) כי ידוע שבשנה יש שס"ה ימים ורביע - והרי 'מקצת היום ככולו', נמצא שהשנה נחשבת כשס"ו ימים. והנה, אין דנים את בני"י אלא על מחצה מהם, כלומר על הימים ולא על הלילות, כמו שאמרו (שבת פט:): 'דל פלגא דליליא', כלומר שאין להענישם על הלילות כי בזה הזמן הם ישינים... נמצא שכביכול רק קפ"ג ימים בידו של היצה"ר הם, וכנגד ימים הללו הייתה סעודת

דבר, מטעם זה גופא פסולה לעדות, דחיישינן שמא כשתראה אחד רודף אחר השני להרגו כבר תראה בעיני שכלה את כל המעשה ותבוא להעיד, ובאמת על העד לראות את המעשה בעיניו ממש, על כן אמרו מזל אלול בתולה - שנהגה כאותה אשה המבינה דבר מתוך דבר, וכבר עתה נראה בעיני השכל כי ממש בקרוב בוא יבוא ר"ה ועמו כל השנה הבעל"ט התלויה בו, ונבין כי הכל תלוי בהנהגתנו בחודש זה...

ומילתא דפשיטא היא שאילו היינו יודעים בחודש אלול תשפ"ג ובר"ה תשפ"ד מה שעומד להיות בשנה הזו שבוודאי כל עבודת האלול והר"ה היתה בצורה שונה לגמרי...

ל. הנה הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע היה אומר לפרש בדרך מליצה את המשנה (אבות ד י) 'הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה', ימעט האיש לעסוק סביב התורה - להכין לעצמו 'תנאים' שעל ידם יוכל לעסוק בתורה בנקל, כגון, קאווע, חברותא, ספר בהוצאה פלונית, מקום ישיבה מסוים, כסא מסוים, שולחן מסוים, אל תכין עצמך כל כך הרבה, גיי נישט לערנען נאר לערן שוין - אל תהיה עסוק בהליכה ללמוד אלא למד כבר.

כיו"ב מביאים בשם הרה"ק בעל ה'סולם' זי"ע, על הפסוק (שמות ה יז) 'נרפים אתם נרפים על כן אתם אומרים נלכה נזבחה לה', מאחר שאתם נרפים לכן הנכם עסוקים עם נלכה נזבחה, היצר מעסיק אתכם עם ה'הכנות' סביב העיקר, עם ההליכה, עם ה'לקראת', במקום עם עצם התכלית, עצם עבודת ה' והתקרבות אליו.

ולדין ייאמר, כבר הגיע 'שבת מברכין אלול', חודש אלול קרב ובא, חודש התשובה וההתקרבות אל ה', ויש המתעסקים 'סביב' התשובה, מתוועדים, יושבים ומעוררים רצון, ואכן הכל חשוב ונחוץ, אבל העיקר לעשות למעשה. לא. מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע שפעם נחלש מאוד ויעצוהו הרופאים לנסוע למקום נופש הידוע במזגו הטוב ובסגולותיו הרפואיים, ברם לצורך כך נזקק למעות הרבה, ואנשי שלומו טרחו ועמלו לאסוף את הכסף הדרוש ולהכין לו שם כל מחסורו, ואף העמידו מניין אנשים שיסעו עימו בכדי שיוכל תמיד להתפלל בציבור, כמובן שכל 'הכנות' אלו נמשכו זמן רב, עד שסוף סוף הגיע הרה"ק אל המנוחה ואל הנחלה שני ימים קודם ראש חודש אלול, כעבור יומיים בלבד פנה אל מקורביו ואמר להם שברצונו לשוב לביתו כי ר"ח אלול היום, התפלאו מאוד ואמרו וכי כל הטורח הגדול הלזה ויגיעות גוף ונפש היו רק בשביל שני ימים בלבד... השיב להם אדרבה זה גופא רצוני ומאוויי, שיהא זאת לשיחה בפי הבריות שלאחר כל הטרחות עזבנו את הכל, ויאמרו זה לזה מה ראה על ככה, אין זה רק מפני שהגיע ר"ח אלול, ויכנס ללב הרהור תשובה, וכדאי הרהורי תשובה אלו כנגד כל העמל והטירחה...

וללמדנו, כי אפילו הפחות שבפחותים צריך להתעורר (משנת תרכ"ה, שפ"א ליקומים), 'אהובי ידיד נפשי, ראש בר"ח אלול לב כמו בר"ה וביורה"ב, וכמו חודש אלול אין מן היושר לישן בשינת ותרדמת העולם שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע במכתב התחזקות הזה"ל, וכלי ספק בזמנים כאלו יש התעוררות מן

לב. מנהג היה נהוג בשנות קדם שה'שליח-ציבור' היה מכריז אחר תפילת מנחה בר"ח אלול שובו בנים שובבים, והביאו הגה"ק החיד"א זי"ע (ברכי יוסף סי' תקפא ס"ט) וכתב ש'מנהג יפה הוא', ומבאר הגה"ק רבי חיים פלאגי זי"ע (מועד לכל חי סי' טו אות ג) שהנהיגו כן לעורר את הקהל שבאותו לשון הקב"ה מכריז בשמים ממעל לעורר ישנים מתרדמתם.

ואם כי לא באנו לחדש מנהגים... אך ללמדנו שכל אחד צריך להכריז לעצמו 'שובו בנים שובבים'. הנה כתב 'המחבר' (שו"ע סי' תקפ"א ס"א) 'נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים, מראש חודש אלול ואילך עד יום הכיפורים, וברמ"א - ומנהג בני אשכנז אינו כן. והיה מדייק הגאון בעל 'שבט הלוי' צוק"ל, שאין כוונת הדברים אלא לענין אמירת הסליחות (שלא נהגו בני אשכנז לאומרם מתחילת חודש אלול, רק בסופו), אבל בענין ההשכמה לא פליגי, כי זה ודאי שלא היה 'מנהג' באשכנז להרבות בשינה בחודש נשגב זה... אלא מראש חודש צריך 'להשכים' ולהתעורר... ואם לא לסליחות' אזי ישכים קום לעבודת הבורא בתורה ותפילה...

לג. הנה איתא בזוה"ק (זו"ח עב.) לפרש מה שנאמר (כ"א יג) 'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים - דא היא ירחא דאלול', לרמז על חובת התשובה בחודש אלול, וביאר הגה"ק בעל 'משנת חסידים' (בספרו חושב מחשבות פר' כי תצא) הטעם שלא נאמר 'חדש ימים' כי אם 'ירח', משום ש'ירח' ר"ת יום ראש חודש, לרמז כי מיום ר"ח אלול יתחיל בסדר התשובה ולא יתמהמה מלהתחיל עד אמצע החודש...

והנה הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע מקארלין נתן רמז בשם פרשת 'ראה' שהוא ר"ת ראה אלול הולך, כי לעולם קוראים ראה בשבת מברכים של חודש אלול או בשבת ר"ח (ברכת אהרן עמ' קו), ויש שהעמיקו להתבונן בדבריו מדוע לא אמר ראה אלול הגיע... אלא נרמז בדבריו עוד על דרך מאמרו הנודע של מרן הבעש"ט הק' זי"ע לבאר מה שאומרים בתפילת ליל שב"ק ('ושמר' לפני שמו"ע) 'וביום השביעי שבת וינפש', שהרי אמרו חז"ל (ביצה טז.) 'וינפש - כיון ששבת וי אבדה נפש', וא"כ מדוע קבעו לאמרו בליל שב"ק, טפי הוי ליה לתקן שיאמרוהו במוצאי שבת כי אז הוא זמן הסתלקות הנשמה יתירה מן האדם, אלא שאכן דייקא בתחילת השבת מזרזים את האדם, דע לך בני, כי עוד יגיע 'מוצאי שב"ק' תלך לה נשמה יתירה, על כן, חטוף ואכול חטוף ושתי - לא לבטל את הזמן לריק, כי עוד מעט יתאונן ויצטער 'וי אבדה נפש' ואת הנעשה אין להשיב... כיוצא בדבר ייאמר, ראה אלול הולך ו'בורח', הזמן רץ כי גז חיש ונעופה, וכבר במהרה אנו עומדים בראש השנה... וממילא אל תאמר אתחיל מחר ולאחר זמן... אלא ראה והתבונן כבר בתחילת החודש כי אלול הולך, ודע את אשר לפניך...

ונוסיף על זה את המסופר, שפעם נדברו הני תרי גאוני, גאב"ד פוניבז' והגרי" גלינסקי זצ"ל, ונזרקה שאלה מפייהם, הנה אמר דוד המלך (תהילים כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתני בבית ה' כל ימי חיי ולבקר בהיכלו', כי הוא סותר עצמו, שהרי היושב בבית ה' כל ימי חייו אינו 'מבקר' אלא תושב (ואילו ה'ביקור' אינו אלא לשעה), וביאר הרב מפוניבז' עפ"י מעשה שהיה עמו, ששמע אודות 'מוזיאון' שהיה באחת מערי אירופה בה היו טמונים וגנוזים כתי"י למכביר מתקופת ה'ראשונים', ורבים רבים היו משחרים לפתח המוזיאון לראות ולעיין באותם הכתבים, והחשתי פעמי לאותה מדינה, בהגיעי שמה מצאתי שעלי לקנות טיקעט (כרטיס) בכדי לזכות להיכנס לאותו מוזיאון, ואחרי קניית הטיקעט יש להמתין ב'תור' זמן ארוך, ובהגיע התור נותנים לכל אחד רשות לשהות במקום עשרים דקות תמימות 'לא פחות ולא יותר'.

בעת שהמתנתי שמה, פגשתי באיש יהודי אשר כיתת רגליו ממקום מרוחק ה"ה מדינת אוסטרליה, משנכנסתי עמו בדברים מצאתי שהוא 'אוצר בלום' ידען נפלא שאין כמוהו בכל תחומי התורה, ידיעותיו מופלגים ומופלאים, ובכל רגע ורגע של דיבור עמו גיליתי עוד חידוש ועוד חידוש, עד שבהגיע תורי להיכנס פנימה עמדתי בפני מבוכה קשה, האם להמשיך לשמוע חידושים מאותו פה מפיך מרגליות - שא"א לבר אנוש להתנתק מ'מתיקות' כזאת, או להיכנס פנימה, כמובן שהכרעתי כצד השני, שהרי עשרים הדקות שלי פוחתים והולכים, והיא אבידה שאין לה תמורה - עולמית, מה גם שעל זה כיתתי רגלי מרחוק תמורת 'דמים' תרתי משמע. ובזה יתבאר הקרא, פעמים שהיושב בבית ה' נדמה לו שעדיין לפניו 'כל ימי חייו' ולא ימהר לקיים חטוף ואכול חטוף ושתה בדברי תורה, לזה

באר הפרשה - פרשת ראה

השמים אל האדם גם כן לך, אולם צריכים לפתוח כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (דברים ראש השנה), פתח'לה.

ביקש דוד שרוצה להרגיש תמיד בכל עת ושעה את ה'לבקר בהיכלו', כמי שלא בא הנה אלא לבקר לזמן קצר ושעותיו ורגעיו כלים והולכים, וינצל כראוי את כל הזמן.

ואולי ניתן לבאר בכך במנהג ישראל להוסיף בכל יום בחודש אלול אמירת מזמור כ"ז בתהילים 'לדוד ה' אורי וישעי', שם נאמר 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתני בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו', לרמז לאדם, אל תאמר בלבבך הן ירח ימים של אלול עומד בפני, ומה 'הלחץ'... אלא דע לך כי אין זה אלא 'לבקר בהיכלו'... זמן קצוב ומדוד 'כי גז חיש ונעופה'...

לד. וכן פירש הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אלול מאמר א אות כ), שעל כך נאמר (לעיל ד ל) 'בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו', כי 'אחרית הימים' רומז על חודש אלול שהוא 'אחרית' וסוף ימי השנה, וכלשונו, כי אין לך אדם מישראל שלא יהיו מעוררין אותו בהרהורי תשובה בימים האלה, רק האדם מחויב להתאמץ בדבר כשרואה שמעוררים אותו מן השמים, יחזיק באותה התעוררות ולא ירפה, ועל כך נאמר (ז יב) 'והיה עקב תשמעון', ש'אין והיה אלא לשון שמחה', והכי קאמר שמחה תהיה לפניו ית"ש, אפילו אם רק עקב תשמעון את המשפטים האלה, פירוש אף אם ח"ו תתרשלו במצוות בכל השנה, אך בהגיע עקב, היינו בסוף השנה תשמעון.

לה. מספרים על שלשה יהודים שנכנסו אל הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע, הראשון בכה לפניו, כבר הגיע חודש אלול, ורצוני לשוב בתשובה שלימה אל בוראי, שילחו הרה"ק מעל פניו ואמר לו, לך עשה תשובה ומה לך כי באת אלי, וכך גם ענה לשני שביקש לשוב בתשובה, אך השלישי שבכה ואמר, רבי, הן כבר הגיעו ימי אלול, ועדיין אין בי רצון לשוב בתשובה, אותו קיבל הרה"ק והראהו את הדרך ילך בה ואת המעשה אשר יעשה, כי זוהי כל עבודת האדם בימים הללו - לגלות את הרצון הטוב.

סיפר לי אברך שהוצרך להגיע ביום 'תשעה באב' לבית חולים בכדי לשהות בסמוך למיטת בנו שם, וניסה לעצור 'טרמפ' (היטש) אשר יובילנו לכל הפחות למקום הסמוך לביה"ח, אך לא עלה בידו... עד שעצר לו 'בעל חסד' והראה לו סימן שיעלה לרכבו, ובטרם הספיק האברך לשאול להיכן פניו מועדות הקדימו הנהג ושאלו איה מחוז חפצו, ואכן, הלה היטה את דרכו והוליכו עד פתח בית החולים. הודה לו האברך מקרב לב על נדיבותו הגדולה. ולפליאתו מדוע סטה מדרכו עבורו, הסביר הנהג, כי הנה כל אחד מכין עצמו לקראת התענית בריבוי אכילה ושתייה, אמנם, ידוע מה שאומרים הרופאים, כי אין שום תועלת באכילה גסה ושתייה יתר על המידה 'ברגע האחרון'... ואדרבה, נזק יש בדבר, אלא הדרך הנכונה היא שמבעוד מועד (במשך כמה ימים) יוסיף באכילה ושתייה וכך יהא מוכן כראוי לקראת ה'צום'... ומשהתבונן בזה התעורר בעצמו לחשוב, הנה בעוד כמה שבועות נעמוד כולנו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בחיל וברעדה באמירת 'כל נדרי' לקראת תחילת 'צום' יום הכיפורים ביום בו יחתם גזר דינם של כל באי עולם, הרי גם לזאת לא יתכן להכין עצמו ברגע האחרון... אלא צריך כבר כמה שבועות מקודם להתחיל 'למלא' את הנפש במעשים טובים, ובזה נזכה להכנס לימים הקדושים כשהנפש זכה יותר.

מעשה באשה שבאתה לפני ה'רב', יסדר נא רבינו עבורי 'גט' פיטורין מבעלי שנשאתי לו אך לפני שבועיים ימים, שאל אותה הרב, מה אירע ביניכם, ענתה האשה היום מיד אחר אכילתו סעודת בשר ביקש ממני שאגיש לו 'קאווע' (קפה) עם חלב, הזדעזעתי לגמרי, שאלתיו שמא שכח בעלי הצדיק שזה עתה אכל בשר, לא שכחתי, אולי כוונתך 'לחלב סויה', לא, כוונתי לחלב 'אמיתי', שמוצאו מפרה, ולא ממשקה הדומה לחלב... ובזה נוכחתי לדעת שאין בו יראת שמים ל"ע, כיצד אדור עמו בכפיפה אחת, הנני מתחננת ומבקשת מהרב שיעשה כל מה שבידו לפרק את החבילה ויפה שעה אחת קודם,

אמר לה הרב, אי אפשר לו לעשות דבר וחצי דבר מבלי לשמוע תחילה את הצד השני, ומיד הלך אל ה'כולל' בו למד האברך דנן, קרא לו והחל לשוחח עמו לדעת מ'כלי ראשון' גופא דעובדא היכי הוי, אולם הבעל 'הודה' בכל פרטי המעשה, כי אכן ביקש ממנה כוס קפה עם חלב לאחר אכילת בשר, נדהם הרב ושאלו, וכי ירדת מדעתך, מה לאברך חשוב כמותך לעבור על איסור אכילת בשר בחלב, השיב לו הבעל, כי בימים הספורים והבודדים שהספיק לחיות עימה למד להכיר בטבעה, כי כל מה שהוא מבקש ממנה נעשה רק כעבור שש שעות... וממילא אין כאן

לכ:), ו'ימים רבים' היינו ימי חודש אלול שיש בהם תרצ"ו שעות כמניין תצור, ועל ידי עבודת התשובה והתפילה בימים אלו ממתיקים את כל הצרות (שאף הם אותיות תרצ"ו) עד שזוכה שיקויים בו מה שנאמר (משלי טז ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים עמו'. ומדבריו נלמד על החובה ועל הזכות לנצל כל רגע ורגע מימים קדושים ונעלים אלולי, ולא יאבד אפילו יום אחד, אלא 'יכול מראש חודש'... להתחיל כבר בר"ח אלול בכדי שיזכה להגיע לתרצ"ו שעות...

יה"ר שנזכה להתקרב אל אבינו שבשמים כרצונו הטוב עמנו, ובקרוב ישלח משיחו ויגאלנו גאולת עולם ליה.

אלול. הכלל הוא, כי בראש חודש אלול השם יתברך מגלה אלקותו ומלכותו לנשמת ישראל, וכי הוא מנהיג את כל העולמות בחסדו הגדול, וישראל עם קדושו ממליכים עול מלכותו עליהם ל'. וזה 'הנותן בים דרך זה ראש חודש אלול'... שבר"ח אלול מגלה השי"ת לנשמת ישראל כי הוא מנהיג העולם.

עוד עלינו להביא מה שכתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דכלה שופטים, וע"ע בני יששכר אלול א יא) לבאר על דרך הרמז בלשון הכתוב (להלן כ יט) 'כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה, כי 'עיר קמנה' הכוונה ל'גוף' הנשלט על ידי היצר הרע (וכדאיאת בנדרים

שום חשש של עבירה, כי עד שהיא תכין את הקפה כבר יעברו 'שש שעות', ומותר לי לכתחילה לשתות את החלב...

ולעניינו ייאמר, טבעו של אדם משעה שהוא 'נזכר' להתעורר ועד שיצא הדבר למעשה נמשך הדבר זמן הרבה, על כן הבה נתחיל מעתה להתעורר ולהתחמם לקראת ראש השנה, ובזה נקווה שבסייעתא דשמיא נכנס כבר בעובי הקורה ונשלים את העבודה בהגיע הימים הנוראים, כי אילו נמתין ח"ו עד אז, הרי אנו מסוכנים שנזכה להתעורר רק לקראת חנוכה...

לו. כתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (בהפטרות שבת ור"ח ד"ה והיה) 'הנה איתא בכתבי האר"י ז"ל שהבא לעבוד ה' ולשוב בתשובה יתענה הפסקה משני ימים בתחילת החודש אלול וכו' (עיי"ש), אמנם בדורות הללו דחלשא עלמא ואי אפשר לעסוק בתענית צריך עכ"פ כל הבא לטהר ולעבוד ה' - לקדש ולטהר עצמו במ"ח שעות הללו וכו'.

לז. שח הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שבשנה אחת ראה בחלומו, היאך שעוברים עליו כל ימי אלול הקדושים, והוא עצמו נשאר כעץ יבש ללא כל התעוררות והתלהבות, כיו"ב ממש עוברים עליו ראש השנה ועשרת ימי תשובה, יום הכיפורים והושענא רבה, והכל מתוך קרירות גדולה, ללא כל התעוררות וטעם, והחל לזעוק במר נפשו על ההסתרה הגדולה והחשכות אשר אפפוהו, תוך כדי זעקותיו התעורר משנתו, והנה רואה הוא שהיום ערב ראש חודש אלול, ו'הרי שלך לפניך' - עדיין לא איחר את המועד...

סיפר אחד מתלמידי הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל המשגיח דישיבת 'קול תורה', שליווה את רבי גדליה בערב ראש השנה לעת ערב בדרכו לבית הכנסת, וביקש מרבו שיאמר לו איזה דבר חיזוק והתעוררות לקראת האי יומא רבא, נענה לו רבי גדליה 'עדיין נשארו כמה דקות (מינוט) בחודש הרחמים - אלול, צריך לנצל את זה'... פרץ התלמיד בככי באמרו שלא ידע עד היכן הדברים מגיעים, וחבל שלא ניצל את החודש כדבעי. ולדידן ייאמר, עומדים אנו בתחילת החודש ועדיין בידינו לתפוס את ה'אלול' בשתי ידיים...

לח. והרי לפנינו מה שכתב ה'חתם סופר' זי"ע (ספר הזכרון - דרשת החת"ס עיו"כ), וז"ל. 'יותר רצוי התפילה בימים אלו ימי רצון לה', וקראו לחדש אלול וימי תשובה 'ירח ימים' גמטרי' שיח - לשפוך שיח לפני ה', וירצה לפניו, והם מ' יום של קבלת התורה מר"ח עד י"כ, ואם תצרף מ' לשי"ח נעשה משיח - שמקרב הגאולה. עכ"ל. וגם מכאן נלמד עד כמה צריך לתפוס את הזמן כולו, מראשו ועד סופו, בכדי שנזכה עי"ז לקירוב הגאולה ולביאת משיח צדקנו בב"א.

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת ראה תשפ"ד שנה י | גליון מס' 548

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

המבחר שבאותו המין

בפרשתנו מלמדת אותנו התורה שאדם הנודר קרפן לה, כבואו לקיים את נדרו, מצוה עליו להביא דוקא מן המבחרות שבבהמותיו. הלכה זו נלמדת מהכתוב (דברים יב יא): "וכל מבחר נדרים אשר תדרו לה", וכפי שמפרש רש"י על אתר: "מלמד שביא מן המבחר".

בפרשת בראשית מספר כי גם קין וגם הבל הביאו קרפנות, אך בעוד שקרבנו של הבל התקבל, "אל קין ואל מנחתו לא שעה" (בראשית ז ה). מדוע? כי הבל הביא קרפן מן המבחר שבצאנו, כפי שנאמר "מבכרת צאנו ומחלבהן" (שם ה), ואלו קין הביא מן הגרוע שבגדוליו (רש"י שם ג).

הקדוש ברוך הוא פמובן אינו זקוק למנחתנו, אולם האדם מצדו צריך לכבדו ולהקריב לפניו מן המבחר. צא ולמד את לשונו הזהב של הרמב"ם בסיומן של הלכות אסורי מזבח: "ביא קרבנו מן היפה המשבח ביותר שבאותו המין שביא ממנו. הרי נאמר בתורה: (שם): 'והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, והוא הדין בכל דבר שהוא לשים האל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשלחנו, פסה ערם יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו".

כך גם בברכות שאנו מברכים. שני סוגי ברכות יש: ברכה הנענית באמן, שהיא כידוע ברכה שלמה, ומכלל הן אתה שומע לאו - שבברכה שאינה נענית באמן היא ברכה חסרה. כאשר אדם מבקש לברך את שם ה', מצוה עליו להביא "מן היפה המשבח ביותר שבאותו המין", ולפיכך מצוה עליו לברך באזני מי שישמע את ברכתו, יענה אחריה אמן ויעשנה ברכה שלמה.

על דרך הרמז יש לומר, כי ענין זה נרמז בכתוב עצמו: "מבחר נדרים אשר..." - ראשי תבות אמן, לאמר, ברכה הנענית באמן היא המבחרת במיני הברכות, והרוצה לתת לה' מן המבחר יקפיד שבכרותיו תשלמנה בעניית אמן.

אפשר להוסיף ולומר, כי הכתוב אינו רומז רק על הברכה הנענית באמן, שהיא ברכה מבחרת יותר, אלא גם על עצם הענייה, כלומר, עניית אמן היא המתנה המבחרת ביותר שאנו יכולים להגיש לקדוש ברוך הוא, שכן אמרו חכמים (ברכות ג ב): "אין גדול לפני הקדוש ברוך הוא יותר מאמן שישאל עונים". ועל דרך המליצה יש לציין כי מסכת נדרים מסתיימת בדרך צא, בגימטריה אמן, רמז לכך שההקפדה על עניית אמן כהלכה היא "מבחר נדרים".

הבה ונגיש "לא-ל הטוב מן הנאה והטוב!" נקפיד לעטר את ברכותינו ואת ברכות המתפללים בעטרת אמן, ותעמד לנו זכות זו שנוזקת כלנו במהרה להקריב תמידים כסדרם, בביאת גואל צדק במהרה במינינו, אמן!

בקריאת "מבחר נדרים אשר תדרו לה!"

שבת שלום,

213 298 מחולקת

דרך אמונים

פניו הלכה בפרשה

ברפת המצוות על אבוד עבודה זרה

אבוד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן" (יב ב)

בפסוק זה נצטוונו לבער ולאבד עבודה זרה מן העולם (סנהדרין צ א), ומוני המצוות מנו זאת כמצוות עשה במגן תרי"ג המצוות (ספר המצוות לרמב"ם עשה קפה; ספר החנוך' תלו).

ויש לברר אם תקנו חכמים לברך על קיום מצוה זו כשאר מצוות עשה. אמנם המשנה במסכת ברכות (ג א) אומרת: "הרואה מקום שנגעקה ממנו עבודת כוכבים, אומר: ברוך [אתה ה' אלקינו מלך העולם] שנגעקה עבודת כוכבים מארצנו", והיא ברפת השבח, אך לא נתפרש האם על העוקר עצמו לברך גם ברפת המצוות.

מהרש"א (שם ח"א ז ב) כותב שאכן מברכים על קיום מצוה זו כפי שמברכים על שאר מצוות, ולפיכך העוקר עבודה זרה מברך: "ברוך... אשר קדשנו במצותיו וצונו לעקר עבודה זרה מארצנו". אך תמה על כך רבי בנימין רבינוביא, רבה של וילקומיר: אהד מכללי ברכת המצוות שקבע רבי יוסף אבן פלאט (הובא אבודרהם ברפת המצוות שער ג), הוא שאין מברכים על מצוה שקיומה התאפשר רק בעקבות מעשה עברה שקדם לה. לכן, למשל, אין מברכים על מצות השבת גזל, כי זו מתקיימת רק בעקבות מעשה הגזלה שקדם לה. אם כן, כיצד אפוא נתן לברך על אבוד עבודה זרה? הלא אף אם נעשתה בידי גויים, גם להם היא נחשבת עברה, שהרי אסור עבודה זרה בכלל בשבע מצוות בני נח.

בנו האדר"ת תרץ שדברי ר"י בן פלאט אמורים רק על מצוה שקיומה בא בעקבות עברה שעשה יהודי, שעליה אין ראוי לברך, אך מצוה שבאה לידי יהודי בעקבות עברה של גוי, אכן ראוי לברך עליה (בני בנימין על הרמב"ם ע"ז א).

עוד מחלק בעל מרגליות היס': את מצות השבת הגזלה מקיים הגזלן בעצמו, לכן אין ראוי שיברך על מעשה שבא בעקבות חטאיו שלו. ואולם את העבודה הזרה עשה אדם אחר. ואפלו עשאה יהודי, הרי למנתץ אותה אין כל קשר לעברה, לכן בודאי יכול הוא לברך (מקור הברכה עמ' י).

התפלה על שביתת היום

סתו תרפ"ט. העגלון הערבי הביט בקצרו רוח מפגן בקבוצת הבחורים שהתקשתה להפרד מחברם. השעה דחקה, הדרך מחברון לירושלים תלויה ומגעת, השמים התקשרו בעבים, והוא בקש לצאת לדרך לפני שהגשם יחל. "לשם מה הם מתעכבים? המסע מאתגר דיו, גם בלי לשקע בבץ הפכד

המסע עבר בעצלתיים. הרפכת חצתה את מדבר סיני, וסוף סוף עצרה במחוז חפצה בשעות הצהריות שלמחרת. דיו ירד מהרפכת והחל להתקדם במהירות לכוון הנמל. אבל שם הלמה המציאות הקודרת בפניו הנדהמות. הפקיד שישב בשערי הנמל הודיעו באדישות כי האניה המבקשת עזבה זה עתה את הנמל בדרך לארצות הברית.

רבי משה מרדכי אפשטיין, ראש ישיבת חברון

שעלול להוצר מחמת הגשם" - הרהר העגלון חסר הסבלנות. גוי שכמותו... אין הוא מסגל להבין את עמק הקשר והאהבה השוררים בין יושבי בית המדרש. הם לא ידעו זאת, אך לבם הרגיש כי לחלקם תהיה זו הפגישה האחרונה. מי האמין כי עוד באותה שנה יתקדדו השמים השלולים ועלה הפורת על קהלת חברון המפארת ובכללה על הישיבה הקדושה

שאותה למושב לה.

שבועות ספורים קדם לכן קבל דיו, הלא הוא הבחור החשוב נחום דוד הרמן, מברק בהול מאביו, הצדיק הנודע רבי יעקב יוסף הרמן, ובו הוא נדרש לשוב מיד לביתו.

התכן המכתב הפתיע אותו לחלוטין. היטב זכר את פרדתו הנרגשת מהוריו ארבע שנים קדם לכן. ראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין בקור בבינתם ויעץ להם לשלח את בנם האהוב לגלות למקום תורה, לישיבה החדשה שנוסדה רק שנה קדם לכן בחברון. הוריו המסורים, באהבת התורה שיקדה בלבם, שלחוהו לישיבה בנפש חפצה, והנה עתה, כשהוא בשיא פריחתו, אביו דורש ממנו לעזב הכל ולחזור לאמריקה החמרית. ותורתו מה יהא עליה?

כשהמכתב בידו נגש דיו לראש הישיבה, שאמנם היה מפתע כמוהו, אך בהפירו את רבי יעקב יוסף הצדיק הניח כי אם הוא שולח מברק כה בהול, אות הוא כי סבה חשובה גרמה לו לכו. הנחה שהתבררה, חדשים ספורים אחר כך, פנכונה וצודקת עד מאד. "עליה לצית לדברי אביו", פסק ראש הישיבה, ודיו קבל עליו את הדיו ללא עוררין.

פעת הגיעה העת לעזב. ברגעים נוגים וממשכים נפרד דיו מחבריו האהובים ועלה אל העגלה החורקת שמהרה לעשות דרכה בשבילים המתפתלים שבהרי יהודה, בואכה ירושלים. עם הגיעם לירושלים מהר דיו תחלה להפרד מסבו וסבתו שהתגוררו בשכונת גבעת שאול בירושלים, ולאחר פרדה נרגשת שם פעמיו לתחנת הרפכת בירושלים.

בשעת לילה מאחרת נשמעה צפירה, והרפכת המיחלת נכנסה לרציף. דיו מהר לתפס מקום נוח, כזה שיגיע עליו במעט את המסע הארוך ומרבה התחנות מירושלים עד לנמל פורט סעיד אשר במצרים, שם עגנה הספינה שנועדה להובילו הביתה לארצות הברית.

המסע עבר בעצלתיים. הרפכת חצתה את מדבר סיני, וסוף סוף עצרה במחוז חפצה בשעות הצהריות שלמחרת. דיו ירד מהרפכת והחל להתקדם במהירות לכוון הנמל. אבל שם הלמה המציאות הקודרת בפניו הנדהמות. הפקיד שישב בשערי הנמל הודיעו באדישות כי האניה המבקשת עזבה זה עתה את הנמל בדרך לארצות הברית.

בדרך וחסר אונים נעמד דיו בנמל האר והמנכר לתפלת מנחה נרגשת. לא היה לו כל משג כיצד יחלץ ממצוקתו ולהיכן ישים עתה פגיו, אולם הוא נשא תפלה מעמק לבו כי ימצא לו ה' מוצא מן הסבך.

משפטים את תפלתו הבחין בזוית עיניו בקבוצת סבלים סינים העוסקים במרץ בהעמסת מטען על ספינה גדולת ממדים. בהחלטה של רגע הוא נגש לרב החובל

והתעגן בעדה הסופי של ספינתו.

"לפריז!" השיב הלה, ודיו התעגן מיד: "האם אוכל להצטרף, בתשלום פמבון, לנסיעתכם?"

"כמובן!" השיב רב החובל, "אך קח בחשבון כי זו אנית משא והתנאים בה אינם דומים לאלו של אנית נוסעים".

בררות רבות לא היו לו לדיו. הוא עלה לספינה מתוך הנחה כי בנמל פריז יקל עליו למצא ספינה שבה יוכל לחצות את האוקיינוס האטלנטי בדרך לביתו.

כיהודי יחיד בין מאות סינים, משך דיו את תשומת לב הנוסעים. בעינים משתאות הם הביטו בו בעת שהוציא מתיק הקטיפה את קפסאותיו השחרות שמהן השתלשלו רצועות שהיו מזרות למראה בעיניהם, הניחו על ידו ועל מצחו ונגעמד בירכתי הספון לתפלה נרגשת.

שפה משתפת הם לא מצאו בנייהם, אולם הם הצליחו להבין כי מדבר בכלים יהודיים שדרכם נתן להתקשר עם הבורא שבשמים ולבקש ממנו כל משאלת לב.

ערב שבת אחר הצהרים. דיו עסק בהכנות אחרונות לשבת, כשולפתע פקדה סערה קשה את הספינה, והוא הוטח בחזקה על רצפת העץ. טרם הספיק לקום וכבר נפרצה דלת תאו, ובפתח עמד רב החובל כשלצדו חבר מלחים גברתנים. בפנים מבהלות הוא קרא לדיו: "מהר, קח את קפסאותיך השחרות ועלה לספון. אנו עומדים לטבע!"

דיו התקשה להתייבב, אך המלחים הגברתנים לא המתינו. הם אחזוהו בידיו וברגליו ורצו עמו אל הספון מוצף הגלים שהתנועע והטלטל כקלפת אגוז.

בירכתי הספון העמידוהו והתרחקו מיד בחרדת קדש. הכל הביטו ביראת כבוד בדיו המבהל שבקשי הצליח לקשר את התפלין על זרועו ומצחו, ומיד החל לזעק ממעמקי לבבו: "רבוננו של עולם, הנה ציית לנו את השבת הממשמשת ובאה כיום מנוחה, צוה נא ברחמיך גם לים הסוער שינוח ושישקט מזעפו".

הוא לא ידע מהיכן אזור עז והוציא מפיו תפלה שכזו, אך כשבפתע פתאום נרגע הים מרגזו, התנפלו עליו רב החובל והמלחים בחבוקים עזים, מלאי הכרת הטוב.

בימים שונתרו עד לסיימו המצלח של המסע זכה דיו לכל כבוד אפשרי. הוא העבר מתאו הדל לשכן כבוד לצד רב החובל וכנה בפי כל "הקדוש".

דיו המשיך במסעו הארוך, וחדשים ספורים אחרי שהגיע לניו יורק לחיק משפחתו, ארע הטבח הנורא שערכו ערביי חברון ביהודי העיר ובבחורי הישיבה. עתה הבינו הכל את פשר הקריאה הדחופה ששגר הצדיק רבי יעקב יוסף לבנו, למהר ולשוב לביתו.

הברכה הכוללת את כל הברכות

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם" (יא כו-כז)

את הפסוק בתהלים (מכח ד): "הנה כי כן בָּרַךְ גִּבּוֹר יְרֵא ה'", מפרש רבי צבי הירש חריף בעל ה"טיב גטין" כן: המזמור בו נאמר פסוק זה פותח בפסוק: "שיר המעלות אשרי כל ירא ה' ההלך בדרכיו", ובפסוקים שלאחריו מונה המשורר והולך את האשר הגדול לו זוכה מי שהוא ירא ה', העובד את קונו מפנימיות לבו ולא כמצות אנשים מלמדה. לכך מסכם המשורר ואומר: "הנה פי כן", מאחר שנוכחנו לראות שירא ה' זוכה לכל כן הרבה טובה, "וברך גִּבּוֹר יְרֵא ה'" - המבקש לברך את זולתו, אינו צריך להאריך בברכתו, אלא די לו שיברכו שיזכה להיות ירא ה', לפי שברכה זו כוללת ממילא טובה וברכה עד בלי די.

לאור זאת פרש רבי גרשון שטרן בעל ה"לקוט הגרשני" את הכתובים שלפנינו: "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה". ומהי הברכה? שתהיו יראי ה', "אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם", שברכה זו כוללת את כל הברכות ("לקוט הגרשני" פרשת אמר).

מקום עמידת המברכים והמקללים

"והיה כי יביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל" (יא כט)

מדברי אונקלוס נראה שהמברכים עצמם עמדו על הר גרזים ואלו המקללים עמדו על הר עיבל, שכן תרגם פסוק זה: "ותתן ית מברכיא [את המברכים] על טורא דגרזין וית מלטטא [את המקללים] על טורא דעיבל". ולכאורה דבריו אינם עולים בקנה אחד עם

דברי חכמים (סוטה לב א) שגם את הברכות וגם את הקללות אמרו הלויים שעמדו בין שני ההרים, אלא שבברכות הפו פנייהם לכיוון הר גרזים, ובקללות - לכיוון הר עיבל.

תרגו רבי יוסף דוד, רבה של שאלוניקי:

אף לדעת אונקלוס, הלויים שעמדו בתחתית ההרים הם שאמרו את הברכות והקללות. אולם כיון שבני השבטים שעמדו על ההרים ענו אמן אחריהם, נחשב שהמברכים והמקללים עצמם עמדו על ההרים, שהרי: "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (ברכות ג ב). ואף שהעומדים על שני ההרים ענו אמן הן אחר הברכות והן אחר הקללות, מכל מקום העומדים על הר גרזים נחשבו כאומרי הברכות לפי שאלו נאמרו לכוננם, ואלו העומדים על הר עיבל נחשבו כאומרי הקללות שנאמרו לכוננם.

ואכן הדברים מדיקים אף מלשון הכתוב (דברים כו ב): "אלה יעמדו לברך את העם על הר גרזים בעברכם את הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן" - אף שכאמור הלויים שעמדו בתחתית ההר הם שאמרו את הברכות והקללות, מכל מקום כיון שהשבטים שעמדו על הר גרזים ענו אמן על הברכות שנאמרו לכוננם, נחשב הדבר שעמדו המברכים על הר גרזים ("צמח דוד").

"אמת ואמונה" - סוד הקיום

"שמור ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוה למען ייטב לך ולבניך אחריך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך" (יב חח)

רש"י מפרש (ע"פ ספרי יב מה) כי כפילות ה"טוב והישר" באה ללמד שעל האדם לנהג במדה שהיא טובה בעיני ה' ובד בבד אף ישרה בעיני בני אדם.

אמר האדמו"ר רבי שאול ידידיה אלעזר ממוז'ז'ץ:

סוד קיומו של היהודי הוא בהיותו טוב לשמים וישר לבריות, ושתי הנהגות אלו יסודן במדות האמת והאמונה. האמונה בה' היא יסוד הקשר שבין אדם לקונו, ואלו מדת האמת היא העומדת ביסוד הנהגה בישר עם הבריות. ואכן "הטוב והישר" הם בגימטריה "אמת ואמונה".

על כן אומרים אנו בתפלת ערבית: "אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו"; "אמת ואמונה" הן "כל זאת" - יסוד הכל, באמצעותן נעשה האדם טוב לשמים וישר לבריות, ושתי מדות אלו הן: "וקיים עלינו" - סוד הקיום של עם ישראל (אמרי שאול, עיני סכות אות כד).

חג השבועות זכר ליציאת מצרים

"וזכרת כי עבד היית במצרים ושמת ועשית את החקים האלה" (טו יב)

פסוק זה, המורה על זכירת יציאת מצרים, נאמר אחר הצווי לחג את חג השבועות. ויש ללמד מכך שלא רק פסח וסכות נקבעו זכר ליציאת מצרים, אלא אף את חג השבועות, שנחשב כהמשך לחג הפסח (ראה רמב"ן ויקרא כו ג) קבעה התורה לזכר כן. ואכן ה"לקוטי מהרי"ח" (סדר מנהגי חג השבועות) כתב שפסוק זה הוא המקור לכך שאנו אומרים בנסח הקדוש והתפלה בחג השבועות: "זמן מתן תורתנו מקרא קדש זכר ליציאת מצרים".

הגרש"ז אויערבאך מבאר שלכן בכל הימים הקדושים אנו מזכירים את שם היום בתחיתת הברכה הנאמרת לכבודו [מקדש השבת, ראשי חודשים, יום הזכרון ויום הכפורים], ואלו בכל שלשת הרגלים אנו חותמים ברכה זו בנסח אחיד: "מקדש ישראל והאמונים" מבלי לפרט את שם המועד. זאת משום שכל הרגלים נקבעו מאותה סבה - "זכר ליציאת מצרים", לכך נתקן נסח אחד לשלשתם (מנחת שלמה' ביצה ז א).

אמן - התחלת התשובה

דרש ראש הישיבה רבי אהרן קוטלר:

התחלת התשובה צריכה להיות דוקא בפעולות הטובות שאנו כבר עושים - בכך שנקפיד לעשותן כהלכה. דבר זה אפשרי בשימת לב מעטה, ובפרט בדברים שאדם דש בעקביו ומזלזל בהם, אף שהם חמורים מאד, לדגמה בעגית אמן: הרי כמה הלכות נשנו בזה, והכל יודעים עד כמה החמירו חז"ל (ברכות מז א) באופן מבהיל בעגית אמן שלא כהלכה, ואפשר להבין מזה עד כמה חמור חטאו של מי שמבטל עגית אמן לגמרי

(משנת רבי אהרן מאמרים ח"ב עמ' פ).

יהודי יקר!

חדש התשובה קרב וקא, וזוהי העת להתחזק בהקפדה על עגית אמן. המנהג גם אתה עם מזכרי הרבים, והקדס לבוא לבית הכנסת לשמע את ברכות השחר מפי המתפללים.

להצטרפות:

נא מלא את הטפס במכשיר נדירים פלוס, ואנו נצר עמך אי"ה קשר לשליחת חמרים.

בין ממלאי הטפסים תתקם אי"ה הגרלה על שני כרטיסי ספר בשווי 1000 ש"ח כל אחד

עֶסֶק שֶׁל אָמוֹן

לב ובמחשבה יתרה.

בעקבות כך פשהגעת ל פסוק (ט יט): "כי לא לנצח ישכח אביון..." אחר שהתעכבתי מעט בכונתו, שמתי לב שראשי תבותיו הם בדיוק בגימטריה 'אמן'. כקורא משבע של עלונכם, נושא עניית אמן היה מאז ומתמיד קרוב ללבי, וכשגליתי את האמור אמרתי בלבי: הנה קבלתי תשובה! עלי להתחזק בעניית אמן, ואז יעלה זכרוני לטובה לפני הקדוש ברוך הוא ולא אשכח חס ושלום.

המשכתי באמירת תהלים נרגשת. והנה, לקראת סוף הקריאה קבלתי את תשובת המחץ בשנית. תוך כדי שאני אומר בכונה את הפסוק (תהלים קט לא): "כי יעמד לימין אביון להושיע..." הבחנתי לתדהמתי שגם בפסוק זה הגימטריה של ראשי תבות היא 'אמן'! לפני כן היה זה הפסוק: "כי לא לנצח ישכח אביון" ומיד כשקבלתי על עצמי להתחזק באמן הגיעה ההבטחה: "כי יעמד לימין אביון להושיע".

עכשו כבר הבנתי ללא ספק: משמים רוצים שאתחזק בעניית אמן! החלטתי להקפיד ולפעל למען אמירת ברכות השחר בחברותא, וכן על אמירת אמן בכל הזדמנות.

מה אמר לכם? עוד בדרך חזור מהפתל התקשר אלי חבר ילדות, שכבר שנים לא דברתי עמו. עניתי לו והוא לאחר כמה מלות נימוס ספר לי שיש לו רשת של חגיות, וכעת הוא מחפש זכין שיפתח חנות פזו בעיר מגורי.

כשאמרתי לו שאין לי אגורה להשקיע, הוא הרגיע אותי שהוא ימסר לי סחורה ואשלם לו כשאמכר... ואכן פתחתי חנות פזו. כשאני ובני ביתי עובדים בה במשמרות מבקר ועד ערב, וברוך ה' ראינו ברכה עצומה בעמלנו, פרנסה יפה ומברכת.

במקביל פתחתי עסק של אמן. כל הברכות: מברכות השחר ועד ברכת "המפיל" נאמרות בביתנו בקול ללא פשרות! ברכה נאמרת רק בקול! ברכה ללא אמן היא משג שלא קיים אצלנו! ואף לבית הנכנסת אני משכים, כדי לענות אמן אחר המתפללים. ב"ה שני העסקים משגשגים במקביל.

אני מודה לכם מכל לב על המודעות העצומה שהעליתם לנושא. זכותכם רבה ועצומה. יתן ה' לרב מרמוי שטיין ולמשפחתו כח להמשיך בפעולותיו הנשגבות.

בברכה נאמנה, - ש' י'

אף אחד לא מאחל לעצמו משבר כלכלי. זאת מציאות שבבת אחת יכולה לסחף משפחה שלמה מחיים שלווים ורגועים אל תוך ים סוער של אי ודאות, בלבול וחוסר אונים.

לפניכם מכתב המתאר ספורו של אדם שנושע ממשבר כלכלי בזכות קבלה על התחזקות בעניית אמן. המכתב נשלח על ידי בעל המעשה למשרדי 'בני אמונים', והוא מגיש לפניכם בשנוי פרטים מתבקש:

בפתח מכתבי אצין כי זה שנים מספר שאני זוכה לקרא באופן קבוע בכל שבוע את הגליון 'וכל מאמינים' - גליון נפלא ומלא מסר, אשר אני וילדי מצפים לו בכליון עינים ממש.

רציתי לשתף אתכם בספור אישי ובסיעתא דשמיא מיוחדת שזכיתי לה בזכות קבלה להתחזק בעניית אמן, קבלה שאני ב"ה עומד בה בעז.

היה זה לפני כשנה. באותה תקופה חיותי משבר כלכלי לא פשוט, מאדם המשפך מהכנסה קבועה ומקבדת הפכתי לבעל חוב נרדף וחסר כל.

אני יכול לתאר לכם כיצד נראה אדם בעל משפחה ברוכה, אשר עד עתה חי חיים מבססים, ופתאום באמצע החיים מוצא עצמו עני ואביון, עד שאין באפשרותו לפרנס את משפחתו.

משפחתי הרגלה בחסד ה' לרמת חיים סבירה. מעולם לא חיינו חי מותרות, אך תמיד השתדלתי שלא להשיב את פני ילדי ריקם. עתה נאלצתי למנוע מהם אף את הדברים המינימליים, והיתה זאת בעבורי משימה קשה ממש. לא הייתי רגיל למצבים שכאלה, והדבר גרם לי למתח נורא. בימים - כמעט לא אכלתי, ובלילות הייתי מתעורר רדוף סיוטים. חיותי על בשרי את מאמר חז"ל (נדרים סד ב): "עני חשוב כמות".

באחד הימים, לאחר דין ודברים לא פשוט עם בני ביתי, כזה המהוה חלק בלתי נפרד מקשיים כלכליים, נשאתי את רגלי לכתל המערבי להתפלל. הייתי שבור עד עמקי נשמתו ושפכתי שם דמעות כמים.

הרגשתי שעלי להתחזק במשהו, אף לא ידעתי מהו הדבר הנכון שכדאי לי להתחזק בו. רעיונות רבים התרוצצו במחיי והתקשיתי לבחור ביניהם. לבסוף, החלטתי לומר את כל ספר תהלים פסוק בפסוק, סמוך לשריד בית מקדשנו. קויתי שבמהלך אמירת התהלים יצוץ במחיי רעיון מצלח. התחלתי לקרא פרק אחר פרק, ומטבע הדברים - את הפסוקים המתארים מצב של עניות ומצוקה כלכלית אמרתי ביתר כונה, בשים

שְׁעָרֵי בְּנֵי עֶדֶן

עֲנִיּוֹת אָמוֹן בְּמִשְׁנַת בַּעַל הַהֲלֹלָא

מעמד ברכות השחר

של האב והבנים

בספר 'רבנו הקדוש מטשכוב' (עמ' יא) מתאר מעמד אמירת ברכות השחר של הרבי מטשכוב הי"ד באזני אביו הגדול בעל הדברי חיים:

ספר רבי שלמה יהודה ויינבערגר אב"ד באגאטע, שבנסעו בצעירותו להסתופף בצל הדברי חיים' ראה איך שלפניו לכתו לתפלת שחרית קרא לשני בניו הצעירים רבי אליעזר מראצפערט ורבי יצחק ישעיה מטשכוב הי"ד וברכו לפניו בקול ברכות השחר, והדברי חיים' ענה אחריהם: "ברוך הוא וברוך שמו" ואמן. עניית אמן של הדברי חיים' היתה בכזו התלהבות, עד שעל כל הנוכחים "נפל פחד ומורא מעבודתו".

הרבי מטשכוב

ג' באול תש"ג

רבי יצחק ישעיה מטשכוב, בן זקוניו של בעל הדברי חיים, נולד בשנת תרכ"ד ובהיותו כבן שנתים נפטרה עליו אמו. בשנות ילדותו הוא גדל על ברכי אביו הגדול, אך בהיותו כבן שתים עשרה נפטר עליו אביו, והוא עבר להתגורר אצל אחיו הגדולים.

כבן עשרים נתעטר בכתר רבנות העיר טשכוב, ונהל בה את עדתו ברמה. בשנת תרנ"ג עבר להתגורר בקראקא וקבע בה את חצרו. קהל רב פקד את מעון קדשו, להתבשם מאור תורתו, לחזות בעבודתו הקדושה, לשאל בעצתו ולהנשע מברכות פיו.

כל ימי מגוריו בקראקא היה הוא הודה, זיוה והדרה של העיר. בליל ראש השנה היו כל בני העיר עוברים על פניו להתברך בברכת השנים. בקראקא אף הקים הרבי ישיבה למפלגי תורה בבית מדרשו, ובראשה עמד רבי חיים קריז'וטה.

הגיעו ימי הרעה. הנאצים כבשו את פולין, והרבי נע ונד להסתתר מפניהם. ביום ששי ערש"ק שופטים ג' באול תש"ג גלו הנאצים את מקום מחבואו בגטו בוכניה, שם הסתתר עם כעשרים מנכדיו. באותו הזמן הוצא הרבי להורג, כשהוא מעטר בטלית ובתפלין של אביו הקדוש. ארץ אל תכסי דמו.

הרבי מטשכוב הי"ד

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

לזכות
רבי
אברהם
בן ר' יהואל
שיחי
ולכל
משפחתו
הצלחה רבה
ורוב פהת
מכל יוצאי
הלציו

שבת קודש כז מנחם-אב תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 6:29 תל-אביב: 6:45 חיפה: 6:37 מוצאי שבת: ירושלים: 7:41 תל-אביב: 7:44 חיפה: 7:44 ר"ת: 8:20

פרשת ראה

מעשר כספים

מצוה להפריש מעשר [או חומש] מממונו לצדקה!

נלמד מהפסוק: "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" (פרק יד-כד)
ודרשו חז"ל: "עשר תעשר" – "עשר בשביל שתתעשר" (תענית ט.). והביאו בעלי התוס' את דברי חז"ל בספרי לרבות מפסוק זה גם שאר רווחים שיש לעשר מהם.

שאלו בגמרא (שבת קיט.) עשירים שבארץ ישראל במה זוכים להתעשר. והשיבו: בשביל שמעשרין את התבואה כפי שנאמר "עשר תעשר את כל תבואת זרעך". ודרשים עשר בשביל שתתעשר. ושאלו: עשירים שבבבל במה זוכים להתעשר? והשיבו בשביל שמכבדין את התורה. ועשירים שבשאר ארצות מתעשרים בשביל שמכבדין את השבת.

ויש לברר: האם גם מעשר כספים גורמת לעשירות כמו מעשר דגן, שהרי עשירי בבל אף שפטורים ממעשר דגן אך שייך אצלם מעשר כספים ומדוע אינם מתעשרים בזכות המעשר הזה? [ושמא י"ל שמה שאמרו "שביל שמכבדין את התורה", היינו שמעשרין מכספם להחזקת והגדלת לימוד התורה, ומזה מתעשרין].

וכתב הרמ"א (ור"ד ס' רמ"ז ס"ד) שהמעשר מכספו לצדקה גורם לעשירות וגם על זה נאמר "ובחנוני נא בזאת", שמותר לנסות את הקב"ה, והיינו שגם מעשר כספים מעשיר, ולא דוקא מעשר תבואה. ויש להבין דבריו, היאך יפרש הגמרא שרק עשירי ישראל מתעשרין מהמעשר ולא עשירי בבל?

וביאר הקרבן נתנאל שהשאלה בגמרא היתה, במה זוכין עשירי ארץ ישראל להתעשר בעושר גדול כל כך ולא בעושר רגיל, ועל כך השיבו שמעשרים תבואה שע"ז נאמר "והריקותי לכם ברכה עד בלי די", וזה הרי לא שייך אצל עשירי בבל אלא עשירותם הגדולה משום שמכבדין לומדי תורה בנוסף על מעשר כספים לצדקה. ולכן עושרם גדול במיוחד.

שאל החפץ חיים: מדוע אין אנו רואים שכל מי שמעשר הריהו מתעשר? והשיב: משום שאין מעשרין כראוי לפי הברכה אשר ברכם ה' וכפי שאמרו בגמרא על נקדימון בן גוריון (עיין כתובות סז.).

הגה"צ רבי חיים משה מנדל זצ"ל תירץ בהסבר מקורי משלו: כוונת חז"ל היא שמזלו מתעשר. אין הכוונה דוקא לעשירות חומרית-כספית, אלא שזכות מצות הפרשת מעשר כספים לצדקה, גם אם מזלו לא שפר עליו עד כה. הרי מכאן ואילך, מזלו מתעשר ומתרומם. אפשר שזה יבוא לידי בריאות איתנה. אפשר שיזכה לרוב נחת מצאצאיו וכל כיו"ב.

מוסיף הרב מנדל: הסבר זה מרומז בפסוק "עשר תעשר" שמשמעותו, עשר מתוך המילה "תעשר" (כאילו נאמר עשר את ה"תעשר"). עשירית מאות "תיו" שוה ארבעים שהוא אות "מם". עשירית מהאות ע' שוה למנין שבע שהיא אות ז'. האות השלישית היא ש'. שעשירית ממנה שוה לשלושים שהיא אות ל'. ואילו עשירית מאות ר ששוה מאתים, היא מנין עשרים כאות כ. הרי לנו המילה "מזלך" שערך כולה, עשירית מהמלה "תעשר". המלה "מזלך" מוצפנת היטב בתוך המלה "תעשר". ורק אם תקפיד לעשר אזי תגלה אותה.

להפריש מיד חלק המעשר...

זכנו של החיד"א זצ"ל היתה להפריש מעשר מכל הכנסה. הוא החזיק ברשותו ארנק מיוחד ורשם עליו "מעשר". וכשנכנס לו סכום כסף, מיד היה נותן בארנק את חלק המעשר, ורק אחר"כ היה נותן את השאר בארנק אחר.

והעיד נכדו, כי החיד"א היה מחלק מכספי המעשר פעמיים בשנה: בערב פסח ובערב סוכות. לאחר פטירתו נמצא ארנק המעשר שלו בשלימות. וכך נמצא רשום בפנקסו: אני מוכר איזה ספר ואני חושש על דמי מעשר, ואני כותבם כדי להפריש אחר"כ בלי נדר תמורתם מהספרים שיש לי שיהיו דמי מעשר ב"נ...

ספר החיד"א

"זה נהנה וזה נהנה..."

הורה הגאון רבי מנחם זמבא הי"ד בגטו וורשא, בזמן המלחמה, לקיים למעשה את הדין "כופין על הצדקה" וציוה לקחת בכפיה ממון מהעשירים עבור הנצרכים מזו הרעב.

לפליאת האנשים, מה ראה על ככה? הסביר: ישנו דין "כופין על מדת סדום" במקרה של "זה נהנה וזה לא חסר". ומכיון שהבטיחו חז"ל "עשר בשביל שתתעשר", נמצא שהתורם לצדקה הוא רק נהנה ומרויח, ואז וודאי רשאים לכפות על מדת סדום...

הלמות עמלים

למי לתת את ה"מעשר"...

העיד כ"ק האדמו"ר מגור בעל הפני מנחם: שמעתי מעשה מאיש נאמן, שפעם שאל אחד את החזון איש, האם הוא יכול להחשיב כ"מעשר כספים", את התרומה שנותן לשיבה עבור לומדי תורה צעירים [אף שאין זה צדקה לעניים]?

התרגש החזון איש והשיב: "אדרבה, עיקר המעשר הוא לתת לחם לתלמידי חכמים!"

קובץ צוהר - ח"ז

להיות חומל ומרחם על הבריות!

נלמד מהפסוק: "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך" (פרק יג-יה) ואמרו חז"ל: שלשה סימנים יש באומה הישראלית, רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים. רחמנים דכתיב: "ונתן לך רחמים ורחמך" (יבמות עט.). כיוצא בזה אמרו: כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו. וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו (ביצה לב). עוד למדו חז"ל מהפסוק: "ונתן לך רחמים" ... כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים (שבת קנא.). והיינו מזה כנגד מדה, כמו שאמרו חז"ל: במדה שאדם מודד מודדים לו (סוטה ט.).

כתב הרמב"ם (פ"ט מעבדים הלכה ת): "ואין האכזריות והעזות מצויה אלא בגויים הערלים, אבל זרעו של אברהם אבינו, והם ישראל שהשפיע להם הקב"ה טובת התורה וציון בחוקים ומשפטים צדיקים, רחמנים הם על הכל. וכן במדותיו של הקב"ה שציוונו להדמות בהם הוא אומר (תהלים קמה) "ורחמי על כל מעשיו". וכל המרחם מרחמין עליו שנאמר "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך".

זו הסיבה שנצטוונו "רק חזק לבלתי אכול את הדם... לא תאכלנו למען יטב לך ולבניך אחריו" (דברים יב-כג, כד), ודרשו חז"ל: ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו, הפורש ממנו מקבל שכר, גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להם ומחמדתו, הפורש מהם על אחת כמה וכמה שיזכה לו לדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות.

וביאר הכלי יקר שהדם מוליד אכזריות בגוף האוכל, וטבע האדם נמשך גם לבנים, ויהיו תולדותיהן כיוצא בהן, לפיכך אמרה תורה שכאשר לא יאכל הדם "יטב לך ולבניך אחריו". שלא תהיה מדת האכזריות קנין דבק בזרעו.

ידועה אמרת חז"ל (משנה קידושין פב.) "טוב שברופאים לגיהנם" והסיבות לכך רבות, (ורק אם יש לו אחת מאלו), ונתמצת בקצרה כמה מהם: (א) מחמת מעלת הידע הרפואי שיש לו בוטח בעצמו ובכוחו ושוכח מרופא כל בשר. (ב) מתגאה על החולים ומזלזל בהם ועי"ז מתגברת מחלתם. (ג) נותן להם תרופה לא מתאימה. (ד) עושה בהם נסיונות להתלמד. (ה) דורש תשלום גבוה ומגזים מכפי יכולת החולה לשלם. (ו) החולה לא מספיק "מיוחס" כדי להתאמץ לרפאותו. (ז) מחזיק עצמו לידוע הכל ולא מתייעץ וטועה באבחנתו.

ותמה הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל: אם הטוב שברופאים מגיע לו גיהנם בגלל המדות הרעות שיש בו (כפי שפירטנו לעיל) מדוע קוראים לו חז"ל ה"טוב" שברופאים הרי רופא כזה אינו אלא "רע" רע לשמים ורע לבריות! [ואם מתכוונים למומחיות, היה צריך לומר "המומחה שברופאים"!]?

וביאר הרע"א את אמרת חז"ל באופן מקורי ומחודש: "טוב שברופאים" - היינו המדה הטובה שישנה ברופאים היא מדת ה"אכזריות", שכן רופא שהוא רחמן, לא יוכל להקיז דם ולבצע ניתוחים וכיו"ב, ולכן נדרש לו לרופא מדת אכזריות מסויימת כדי שיוכל לבצע פעולות מכאיבות לרפואת החולה. מדה זו שהיא טובה אצל הרופא, רעה היא מאוד אצל אדם רגיל.

זהו שאומר התנא: "טוב שברופאים" - מדה זו שהיא טובה כשהיא מצויה אצל הרופאים, אם נמצאת היא אצל אדם שאינו רופא ומשתמש בה, אזי מדה זו תביא עליו גיהנם.

שח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א: בשנת תשכ"ה פרצה מלחמת וייטנאם אשר במהלכה נהרגו כמה מליוני בני אדם. מפעם לפעם שמעו על אלפים שנהרגים כעשרת אלפים בחודש. המשגיח - הגה"צ **רבי יחזקאל לוינסטיין** זצ"ל דיבר על כך בשיחתו לפני התלמידים. באמרו שהוא שומע על כאלו שלא מתפעלים כלל מהדם שנשפך כל כך הרבה דם! כי טוענים "זה בסך הכל גוים, מה זה נוגע אלינו" ואז הרים המשגיח קולו בצעקה: מי שאומר כך זה אכזריות! לחשוב כך זו מדת אכזריות!

וכשידיבר פעם לתלמידים על דברי חז"ל שפרעה היה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם לצרעתו. אמר רבי יחזקאל: סבורים אתם שפרעה עשה זאת כי היה מושחת במדותיו. אולם עליכם לדעת כי האכזריות טבע הוא באדם שלא עמל על תיקון מדותיו. ומכיון שמעוניין רק בטובת עצמו מוכן להתאכזר על כל בני האדם. וכגון אדם שמספק נשק לצבא ומרוויח מכך, עלול להצטער בלבו על סיום המלחמה. ואם רק היה בידו היה פועל שהמלחמה תמשך...

לקיים המצוה מתוך רחמים...

פעם אחת נתקבל שוחט מומחה בקהילה שהיתה תחת השפעת כ"ק האדמו"ר שר שלום מבעלז זצ"ל. מנהג הקהילות היה שהשוחטים בקהילה הם אלו שהיו מכניסים האורחים שנזדמנו למקום.

והנה נודע לרבי מבעלז כי אותו שוחט לא נותן לאורחים לעבור את מפתן ביתו. החליט הרב לפטרו ממשרתו. הלך הלה להתאונן לפני הגאון **רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל (בעל השואל ומשיב).** בחן אותו וראה כי השוחט בקי בכל ההלכות. הלך הרב נתנזון ושאל את הרבי מבעלז מדוע פיטר את השוחט ממשרתו?

השיב לו הרבי: בפרשת עיר הנידחת כתוב "ונתן לך רחמים". איזה רחמים דרוש לקיים מצוה זו? אלא כך ביאור הענין: ישנם אנשים שנולדו במזל מאדים וטבעם לשפוך דם. וכששומעים על מצות הריגת אנשי עיר הנידחת משתדלים לקיים המצוה למלאות תאוותם בהיתר. אמנם לא כך רצון השי"ת. לפיכך נאמר "ונתן לך רחמים"... שיקיים מצוה זו רק מתוך רחמים למען רצון השי"ת.

כך גם בענין השוחט. במה אפשר לבדוק אם מקיים המצוה למען רצון ה' או חלילה כדי לספק טבעו? בזאת יבחן, האם מרחם על הבריות או לא. ומכיון שאינו מכניס אורחים, אף שכך נהגו כאן, חוששני עליו ולכן הודח ממשרתו.

ישורון - ל

"וימאן אדום עבור בגבולו"...

מעשה בשוחט שהיה מתאכזר על הבריות, מעלים עיניו מהצדקה ואינו מכניס אורחים בצל קורתו. כששמע זאת **כ"ק האדמו"ר רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל** סירב לאכול משחיטתו. שכן הקפידו צדיקי הדורות שכדי למנוע ממדת האכזריות לבל תחקק בנפשם של השוחטים עליהם לעסוק בעניני צדקה וחסד עם הבריות.

לפיכך סבר הרבי כי שוחט אשר לא רק שאינו עוסק בצדקה וחסד אלא עוד מקשיח לבו לעניים ונצרכים, הרי מוכיח שאינו אלא 'שופך דמים' ומה ליהודי כשר לאכול משחיטתו!?

והוסיף רבי מאיר במליצתו: הוא שאמר הכתוב "וימאן אדום נתון את ישראל עבור בגבולו, ויט ישראל מעליו" - "אדום" רמז לשוחט, הנולד במזל מאדים (ענין שבת קנו). - כאשר שוחט ממאן להניח ליהודי להכנס בצל קורתו, שומה להתרחק ממנו, ולא לאכול משחיטתו".

אספקלריה המאירה

שמחה על ההזדמנות לרחם ולהטיב...

סיפר רבי אהרן בקשט זצ"ל: "יום אחד הזמין אותי הגה"צ **רבי יצחק בלזר זצ"ל** לסעוד על שולחנו את ארוחת הצהריים. הרבנית שכבה חולה על המיטה ובמקומה היתה מבשלת עניה מבנות קובנא.

בשעה שהיתה המבשלת אמורה להגיש את האוכל. נשמע קולה של הרבנית: "האם כבר הגשת את הדגים. האם נתת את המרק? את בשר העוף?" על כל שאלה ענתה המבשלת בחיוב... כשבאמת לא הגישה אלא רק לחם ומרק ואילו את הדגים והבשר נטלה לעצמה ולמשפחתה...

נדהמתי לראות את רבי יצחק ששמע את כל הדו-שיח בין הרבנית למבשלת, אשר לא זו בלבד שישב כמחריש ולא הגיב מאומה, כדי שלא לבייש את המבשלת העניה, אלא עוד ראו את השמחה והעונג שפשט על פניו. על ההזדמנות לרחם ולהטיב לעניה אומללה זו ולבני משפחתה אשר בוודאי ישישו על התבשילים וישביעו את נפשם הרעבה...

ר' איצ'לה

מצוה ליתן צדקה לעניים כפי מחסורם!

נלמד מהפסוק: "לא תאמץ לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון כי פתח תפתח את ירך לו... די מחסורו... נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' (פרק טו-ז, י)

וכתב הרמב"ם: מצות עשה ליתן צדקה לעניים, כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת, שנאמר "פתח תפתח את ירך לו" (פ"ז ממתנות עניים הל"א). לפי מה שחסר העני אתה מצווה ליתן לו, אם אין לו כסות מכסים אותו, אם אין לו כלי בית קונים לו וכו' ומצווה אתה להשלים חסרונו, ואין אתה מצווה לעשרו (שם - הלכה ג).

זכות גדולה ונשגבה ישנה בנתינת צדקה לעניים. וכפי שכתב המאירי בפירושו (ב"ב ט): צריך אדם להעיר עצמו על הצדקה, שלא יקשה בעיניו על חסרון ממונו. ויזכור שבזמן שבית המקדש קיים, היה נותן שקלו ומתכפר לו, עכשיו הצדקה עומדת במקומו. ויתבונן שכל אדם מעותד לגבות ממנו למיסים ולתשחורות.

ומאחר שכן - כותב המאירי - ראוי לו ליתן חלקו למי שגומלו כל טובו, בשמחה ובטוב לבב שאם יחסר ממונו לכבודו, אף הוא בידו להשלימו, ואם אינו משתדל אלא להרבות ממונו, כמה דרכים יש למקום (להפסידו). ודרך הערה אמרו: זכה, חסרון ממונו הולך לעניים. לא זכה, אומות העולם באות ונוטלות בזרוע.

ומובא בספה"ק שהחפץ ליתן צדקה, יתן מיד ואל ידחה את העני בלך ושוב, שמאחר שיש בידו ליתן והוא מחוייב ליתן, מדוע יטריח את העני או את גבאי הצדקה בלך ושוב, והרי הוא עובר בזה על הלאו "כל אלמנה ויתום לא תענון". שאין הכתוב מדבר רק באלמנה ויתום, שדיבר הכתוב בהוה. ואמרו חז"ל ששיעור העינוי אפילו כשאומר אתעטף בטלית, ואח"כ אתן לך, או אשתה הכוס ואח"כ אתן, גם זה עינוי.

וגם לא יפה אלו שאומרים: כשאחרים יתנו גם אני אתן. וגם חברו אומר כך, נמצא שהגבאי או העני הולך מזה לזה ואין פותח יד. ונמצא מצות הצדקה מתבטלת בכלל ועובר על כמה לאווין ועשין. ועלינו ללמוד מאברהם אבינו שקבע מושבו על יד סדום, כיון שראה שאנשי סדום רעים וחטאים ואינם מחזיקים ידי עניים, אמר, אני אקבע שם אהלי כדי שילמדו ממני. הרי רואים אנו בזה כי אדרבה, כשיש רבים שאינם עושים צדקה, אזי חובה לעשות צדקה כנגדם, כדי להראות להם ענין הצדקה.

בגמרא (ב"ק טז): דרש רבא: מאי דכתיב (ירמיה יח-כג) "ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם" - אמר ירמיה לפני הקב"ה, רבש"ע, אפילו בשעה שבני ענתות [שהיו רשעים] עושין צדקה, הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנין כדי שלא יקבלו עליהן שכר.

ותמה הגאון **רבי אלחנן וסרמן** זצ"ל (בסוף קובץ הערות - יבמות): הרי קיימא לו, חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. ומכיון שכן חשבו לעשות מצות צדקה, אף שנכשלו בעניים שאינן מהוגנים, למה לא יקבלו שכר על מחשבתם הטובה לעשות מצות צדקה??

ואשר נראה בביאור הענין, כי בעצם בכל עשיית מצוה יש שכר על ב' ענינים הכלולים במצוה: (א) על בחירתו הטובה לעשות רצון ה' ולקיים מצוותיו. (ב) על התוצאה הטובה והתועלתית ממעשהו. לפי"ז, באופן שלא חשב כלל לעשות מצות צדקה, ובכ"ז יצאה צדקה מידו, שהגיע ממנו לעני ללא כוונה. כגון שנאבד לו סלע ומצאה עני, מתברך האובד שהרי יצא מידו תועלת לעני. ומאידך, אם נתכון לתת צדקה, ונאנס ולא נתן, אמנם יקבל שכר על בחירתו ומחשבתו הטובה, אך לא על התוצאה.

זהו שאמר ירמיה לפני הקב"ה: מכיון שאנשי ענתות רשעים וממילא גם כשנותנים צדקה אינם נותנים לשם מצוה אלא על מנת להתפאר, נמצא שאין להם שכר על מחשבתם, אך עכ"פ אם יתנו לעניים מהוגנים יהיה להם שכר על התוצאה, לכן ביקש מהקב"ה שימציא להם עניים שאינם מהוגנים שלא יקבלו שום שכר לא של המחשבה ולא של המעשה.

מאכלו של העשיר...

מעשה בגביר גדול שבא לקבל ברכת שלום מאת המגיד ממעזריטש. שאלו המגיד: מה אתה אוכל בכל יום? השיב לו הגביר שהוא נוהג באכילתו כמו עני: פת במלח ומים במשורה...

נזף בו המגיד וציווהו שיאכל בכל יום בשר ושישתה מי-דבש כדרך כל הגבירים. לאחר שהלך, שאלוהו התלמידים: מה ראה לצוותו על כך? השיב להם: הגביר הזה אם יאכל בכל יום בשר וישתה מי-דבש, ידוע יידע שעני צריך לפחות לאכול פת במלח. אבל אם הוא יאכל בכל יום פת במלח, יחשוב שהעני צריך לאכול אבנים...

סיפוף"ח

להטיב לעני בשלימות...

דרכו בקודש של הגאון **רבי יצחק אלחנן ספקטור** זצ"ל (רבה של קובנה), כשהיה צריך לבקש מאת עשיר מעשירי קובנה תרומה בשביל העניים, היה טורח והולך בעצמו לביתו של העשיר. פעם שאל אותו אחד מן העשירים הללו: למה יטרח רבינו לבוא אלי, הרי ברצון הייתי בא אליו, אילו רק היה קורא לי, ומזמין אותי לבוא לביתו?

השיב לו רבי יצחק אלחנן: כשאני בא אליך לבקש טובה בשביל אחד העניים, רוצה אני שתעשה את הטובה בשלימות! אבל אם הייתי מזמין אותך לביתי, היית בודאי חושב כי בעצם בואך, כבר עשית לי חצי טובה..."

בדידי הוי עובדא

"זכי המאכלים בבית שלי הם"...

למרות חולשתו של הגאון **רבי יהודה צדקה** זצ"ל בשנות חייו האחרונות, היתה דלת ביתו פתוחה לכל הנזקקים, העניים והחלכאים, בכל שעות היום והלילה. הללו היו פוקדים את ביתו פעמים רבות כדי לשבור רעבונם מבלי לחוש עצמם כזרים בבית זה.

פעם אירע ואשה עניה אחת ניצלה את נדיבותו של הרב צדקה, ואת לבה הרחום של הרבנית. היא התנהגה בדירתם כבת-בית, ומידי פעם נטלה לעצמה ממצרכי המזון אשר במטבח. חשב מאן-דהוא להעיר לה. ברם הרב צדקה לא הרשה לו בשום אופן באומרו: "זכי האוכל בבית שלי הוא, הרי הוא של הקב"ה..."

וזאת ליהודה

"ומבשרך לא תתעלם"...

מעשה באברך מחסידי הצדיק **רבי שמחה בונים מפשיסחא** זצ"ל שהיה מגלה מדה יתירה של נדבנות ופיזור ממון לנצרכים. מכיון שאותו אברך היה מטופל באשה ובבנים, היו אלו מתריעים באזני השכנים והמכרים, שהם סובלים ממש חרפת רעב ואין להם מושיע.

הגיעו הדברים לאזני רבי בונים מפשיסחא, ומיד ציוה לזמן אליו את אותו אברך, וכה אמר לו: **החוזה מלובלין** זצ"ל אמר על הפסוק "ויעקב איש תם" שיעקב אבינו היה "איש" וגם "תם", מצד אחד ידע מתני לנהוג בתמימות - להיות "תם", אך מצד שני גם ידע אימתי צריכים להיות "איש", ובשעת הצורך השכיל לעמוד על שלו במאבקיו עם עשיו ועם לבן.

הוא הדין - המשיך רבי שמחה בונים - בכל המדות הטובות שאנו מצויים לדבוק בהם. אין ספק שמתן צדקה לנצרכים הוא מעשה טוב. וגדול כח מתנות עניים שמהפך מדת הרוגז למדת הרחמים אבל צריכים לדעת למי לתת. מתי לתת. וכמה לתת. וכבר הורו לנו חז"ל (כתובות סז): הלכה פסוקה בענין זה: המבזבז [ממונו לצדקה] אל יבזבז יותר מחומש! ומה עוד כאשר עניי ביתך קודמים. ופסוק מפורש הוא (ישעיה נח-ז) "ומבשרך לא תתעלם..."

פרפראות לתורה

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

לא פשוט כלל ועיקר! / הרב נפתלי וינברג

הרבה יותר רחבים. כמעט מידי יום מוסר יהודי את נפשו להגן על אחיו יושבי ארץ-הקודש. רבים מהנופלים בעלי משפחה עם ילדים, שמותירים מאחוריהם אלמנות ויתומים כאובים.

כל זה מחייב אותנו להתבונן בשאלת היסוד: האם נוכח הערבות המשותפת של עם-ישראל מתאים להתנהל בבין הזמנים הנוכחי כרגיל? אנחנו בכוונה לא נוגעים בתשובה לשאלה, כי זה תפקידו הפרטי של כל אחד ואחד להעניק לעצמו את התשובה בהתאם למצבו הוא. לפי מה שהשם דורש ממנו.

אנחנו נמשיך רק להציג את השאלה: האם שום דבר לא השתנה? הכל יכול להתנהל כרגיל, כולל כל מיני וסוגי האטרקציות? אם תיסעו באוטובוס תשמעו כיצד בתחנת רדיו חרדית משדרים מקבץ חדשות נוראיות משדה-הקרב, ומיד לאחר מכן שלל פרסומות על בילויים, מבצעים מטורפים ומה לא! רק חסר שהפרסומות יסתיימו עם הסלוגן "אחינו כל בית ישראל!"...

שוב, אנחנו מתייחסים רק לשאלות - את התשובות יתן כל אחד לעצמו, כי אכן מצבה וצרכיה של כל משפחה שונה. אבל את השאלות עצמן צריך כל אחד ואחד להציב לעצמו.

מצד שני, ברור שרבים לא יכולים לוותר על בילויים בבין הזמנים. לא רק כי קשה להם לוותר, אלא שיש להם ולילדיהם צורך אמיתי בכך (ובל נשכח; גם חיילים בשדה-הקרב זוכים מעת לעת לחופשה). אסור גם לשכוח שיהודים רבים מתפרנסים בתקופה זו מעסקים עונתיים של נופש וכו' ועיניהם נשואות משך כל השנה להכנסה זו.

ולכן; כל אחד יפעיל את שיקול דעתו כיצד לנהוג, אך דבר אחד ברור: להתנהג כרגיל, כאילו לא קרה כלום, זו לא אופציה!

אז גם אם יוצאים לטייל, עושים את זה אחרת. מסבירים לילדים שלמרות שיש לנו צורך בנופש, עדיין לא נתעלם מצרתם של אחינו בני ישראל, ולכן נשלב אמירת תהילים במהלך הטיולים וכדו', ננקוט בפעולות שלא ישכחו מאיתנו לרגע את המצב האמיתי.

זהו סוד כוחו של יהודי: הוא יכול לטייל במסלול הליכה, בחיצוניות נראה לך שהוא סתם מבלה, אבל בפנימיות - ליבו נתון בכל פסיעה ופסיעה עם אחינו כל בית ישראל!...

לכבוד 'בין-הזמנים' נתבונן טיפה ב"מסכת שמחות", תרתי-משמע, ונשאב משם הדרכה אקטואלית:

באחד מימות השבוע האחרון, הרימו אנשים גבה נוכח החזן בשחרית שמדלג על אמירת תחנון ופוצח בקדיש. עד מהרה נודע להם שלמשפחת ברקוביץ - או לא משנה איך קוראים להם - יש ברית. מזל-טוב!

אבל צריך להבין, מדוע שכל מתפללי בית הכנסת לא יאמרו תחנון בגלל משפחת ברקוביץ? איך בדיוק קשורה השמחה הזו אליהם? (ולא עוד; בשני-וחמישי אפילו דילגו על כל ה'הוא-רחום' לכבודם!...)

זה קורה לא רק בברית. די בכך שחתן אלמוני נקלע איתך בשטיבלאך, וכבר לא אומרים תחנון! האם מישהו מהמתפללים מכיר אותו בכלל? האם ללא העניבה הלבנה/שטריימל היה מישהו יודע שהאורח אינו עוד "צ'ענקער" רגיל?

* * *

גם ב"שמחות" מהסוג השני, אנו מבחינים באותו רעיון של שותפות והדדיות: כאשר יושב יהודי "שבעה" אחר קרוב משפחה שנלקח ממנו, מצווה לבקר אצלו ולנחם אותו. להראות לו שמרגישים, ומשתתפים, בצערו.

"כל ישראל ערבים זה לזה", אתה לא שמח לבד וגם לא מצטער לבד. כאשר יהודי זוכה לשעת שמחה, הוא לא מותיר אותה לעצמו אלא חולק אותה עם הסביבה. כל מי שנמצא איתו בבית הכנסת נוטל חלק. זה היופי של עם-ישראל, כולנו גוף אחד וכל אחד חייב להרגיש הן את שמחת הזולת, והן את צערו.

ההלכה מגבילה אמנם את מידת חובת ההשתתפות, וזה בא לידי ביטוי בשני סוגי השמחות. באם לא הייתה הגבלה הרי לעולם לא היינו אומרים תחנון, שהרי בכל יום מישהו בעולם מכניס את בנו בבריתו של אברהם אבינו. אך מצד עצם השותפות בשמחת הזולת, כמובן שמרחק גיאוגרפי לא קובע. אם אח שלך מחתן בחו"ל אתה שמח איתו גם כשאתה כאן, מרחק אלפי מיליון.

* * *

כל זה מביא אותנו למצב המסוים בו אנו נתונים בתקופה זו: המלחמה לא מסתיימת, והיא מאיימת לגלוש למעגלים

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

המלצת הרב וינברג: התה הבריא והמבריא, משקה טבעי שמגן על הלב וכלי הדם, מונע מחלות, אנטי אקסידנט, מוריד כולסטרול, לחץ דם, מחזק באופן כללי, מחזק את המערכת החיסונית ועוד (גם אני שותה את התה ב"ה אך כמובן שאינני לוקח שום אחריות). הזמנות בטלפון - 02-6480277 0545252463

מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת ראה תשפ"ד | גליון מקוצר

להצטרפות לרשימת התפוצה

בחייל:

a8447168@gmail.com

האם ראית מישהו מתעלף מרוב התרגשות וכדו'???

אולי לא כ"כ יפה לי לפתוח את הנושא הזה בצורה כ"כ רשמית... אבל די... זהו... אני רוצה אחת ולתמיד לעשות סקר וביורו האם אתם יודעים במה מדובר... ובכן הנושא שלי היום זה התעלפויות!!!

ובכן: אני לא יודע אם שמת לב אבל כל הסיפורים מהדורות הקודמים... חצי מהסיפורים נגמרים איכשהו עם התעלפויות... אם זה השליח ציבור שהיה רק אומר 'קדוש אלול' ואנשים היו מתעלפים... ואם זה המגיד מישרים שהיה מגיע ומדבר והיו שם יבבות חנוקות עד... עד כדי התעלפויות... או שר' חצקל ישב בבית ופתאום מישהו הגיע ובישר לו את הבשורה המשמחת ו... והוא פשוט התעלף... בקיצור: פעם אנשים היו מתעלפים על ימין ועל שמאל... ואני עומד ושואל שאלה פשוטה: האם מישהו מהקוראים ראה בארבעים שנה האחרונות בן אדם שהתעלף מרוב התרגשות או מרוב זעזוע או מרוב שמחה???

זה בסדר... אני מכיר אנשים שהתעלפו מרוב חולשה... מרוב התייבשות... את זה 'גם אני יודע לעשות': אבל בן אדם ששמע איזה משהו מזעזע או מרגש ופשוט קרס מתעלף... אני מחפש מקרה אחד כזה!!! אחד!!! אז מה קורה פה??? לאיפה נעלמו ההתעלפויות???

שלא תבין לא נכון: אני לא חושב שהסיפורים של פעם סתם מרמים ומגזימים... חלק מהסיפורים האלו, מדובר בסיפורים מבוססים ממש... זה שהמגיד מישרים היה מעורר בדברי כיבושים ואנשים היו מתעלפים, בחלק מהתיאורים מדובר בתיעודים מבוססים מדורות עברו... ואני פשוט עומד ושואל: לאיפה נעלמו ההתעלפויות של פעם?? האמת היא שניסיתי כמה פעמים להתעלף מרוב התרגשות ואף פעם זה לא התעלף לי... אז איפה זה? אולי תעדכן אותי... אולי אתה מכיר אנשים שעדיין ממשיכים להתעלף מהתרגשות... אבל אנא... אל תתעלף לי באמצע...

ובכן: תרשה לי להגיד את הפרשנות שלי בעניין:

כן!!! לדור שלנו יש מאפיינים ונתונים מסויימים שמנטרלים אותו מהתעלפות!!! כלומר: כמו שמישהו פעם הסביר לי, שגבר, מגיל מסוים, נגמרים לו הדמעות... לא שיש פה בעיה טכנית שהנחל נהיה אכזב והמעין התייבש... אלא נתוני השטח התייבשו!!! כי סו"ס בשביל לבכות... צריך נתוני שטח... צריך להתרגש... להיות מופתע... להיות מוצף רגשית וגבר- מגיל מסוים בחיים זהו!!! אין לך כבר מה להפתיע אותו... אמרת לו שמישהו מת... נו... מה חשבת... שהוא תמיד יחיה?? ספרת לו שמישהו נולד... נו בטח... מה חשבת... שמחלקת יולדות נסגרה??

אז על אותו משקל: בשביל ליצור תנאי התעלפות צריך נתונים מסויימים! שהדור שאנחנו חיים בו לא מספק את תנאי השטח האלו... כעת כלפי מה הדברים אמורים???

ובכן: כעת אציג נתון אחד... שלטעמי זו הנקודה המרכזית למה רף הרגישות ירד ואין היום 'להשיג' התעלפויות... ובכן: העניין הוא: לא פחות ולא יותר השנינות והשפשוף שלנו!!!

זה לא סוד שהדור שלנו הרבה יותר משופשף מהדור הקודם... כמה שנרצה לטיח את זה... זו עובדה!!! אנחנו הרבה יותר פלפל... הרבה יותר קומבינטורים ותחמנים... תעשה משהו... עובדה... ועדיין!!! למרות שאנחנו כאלו משופשפים... אנחנו עדיין מתעקשים לטעון שהדור הקודם יותר צודק!! יותר חכם!! יותר מבין!! נו... באמת איך זה הולך ביחד?? אם אני יותר משופשף מהדור שלפני... אז במה הם נשארו יותר חכמים ממני??

אני אתן לך דוגמא שלפני עשר שנים השתמשתי בה... הסיפור היה שאני גדלתי אי שם בכפר אתה מול אנשים אותנטיים, והנה יום אחד הגוזל יצא מהקן ועליתי לישיבה גדולה ונסעתי לעיר הגדולה ושם פתחתי עיניים גדולות והשתפשפתי כמו שצריך... והנה אני חוזר לי הביתה בין הזמנים... ובאחד הערבים אני צועד עם אבא שלי ברחוב... וכבר מרחוק אנחנו מזהים יהודי אחד שמתקרב אלינו כל כולו מחויך... הידיים שלו פתוחות לרווחה... וכשהוא הגיע אלינו הוא פנה אלינו ב-שלום עליכם בכזה מאור פנים לבבי...

אבא שלי בשיא הטבעיות נענה לו בחזרה עליכם שלום כיאה וכיאות...

אבל אני?? אני הפטרתי לו ביובש: מצטער... אין לנו כסף??!

ותן ניחוש מי צדק?? אני!!! תוך חצי דקה התברר שהוא בסה"כ רצה תרומה... וכגודל השלום עליכם והחיוך הגדול ככה הוא כנראה בנה עלינו שאנחנו דג שמן... ותכל'ס אחד אפס לטובתנו!!! אני על הרגע הראשון זיהיתי שהחייך המתוק שלנו רוצה בסה"כ כסף... ואילו אבא שלי ברגע הראשון עדיין חשב שמישהו פה באמת רוצה להגיד לו שלום עליכם... נו... מה אתה אומר עליי?? נהיית משופשף עוד יותר מאבא שלי? אה... איך אנחנו הצעירים? אין עלינו!!!

אז זהו שנכון!! מה שמגיע מגיע!! בא נגיד שבאמת ביחס לנקודה הזו עשיתי עקיפה לאבא שלי והקדמתי אותו צעד אחד קדימה... ברווו!!! (אגב: לכן הדגשתי בהתחלה שזו דוגמא מלפני 10 שנים, כי בשלב מסוים אבא שלי גם נאלץ להכיר את הטלפנים המאוד אדיבים... הוא כבר משופשף בה לא פחות ממני...) אבל ההלו... אתה יודע איזה מחיר יקר שילמתי על השפשוף האחללה הזה??

תודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (סעיף 46)

באשראי: "נדריס פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

יידן- טור חושן משפט!!!!

קעת בשבוע האחרון סיימנו פרק חזקת הבתים, ומיד אנחנו עוברים בסערה להלכות מקח וממכר!!! זהו! ניתן לומר שאנחנו במאה דפים האחרונים של עיקר חושן משפט!!!! מה שנקרא דיני ממונות... ואולי זו ההזדמנות לפתוח את הנושא הכללי סביב העסק בטור חושן משפט... אמנם יש ב"ה התעוררות גדולה בכלל ישראל ללימוד הלכה באופן כללי... יש דקדוק הלכה גדול בכל מה שנוגע לאורח חיים... גם אכשר דרא בייחס לכל ההלכות ב'יורה דעה' שישנם הרבה תלמידי חכמים ומורי הוראה שבקיאים ביורה דעה... אבל חושן משפט ? ? חושן משפט עדיין לא מספיק מאויש... כמובן!!! שבייחס לסדר נזיקין... כולם לומדים סדר נזיקין... ג' בבית זה כמעט כמו ג' אבות העולם- של עולם הישיבות... אבל טור שו"ע חושן משפט ? ? עדיין באופן יחסי קצת... קצת מונח בקרן זוית...

אז תרשה לי לפתוח את הנושא מזוית מסוימת:

היות ובדורנו השוק הרחב נהיה מאוד ממסדי... הכל נעשה דרך רשתות מזון והשוק הסיטונאי... ממילא הכל עובר דרך נוהלים וחוקים ברורים של השירות לצרכן וכדו'... וממילא נוצר מצב שעל כל שאלה או ויכוח של טוען ונטען שמתעורר בין הלקוח למוכר... התחושה היא שהנושא כבר מטופל ממזמן... בטח יש בזה כבר כללים ברורים וחווה רשמי של הסכמים חתומים בחוק הייחסי בין המוכר לצרכן... וכתוצאה מזה נוצר מצב שדבר ה' של שולחן ערוך חושן משפט נדחק לפינה... כי התחושה היא שמה שכתוב בשו"ע זה לא רלוונטי, כי מה זה משנה מה כתוב בשו"ע, בו בזמן ששכל שאלה הלכתית בחו"מ שתשאל... הלא היא כתובה ורשומה בעשרות הדפים של החוזה והסיכומים בחוק הצרכן למי שרוצה לעיין...

בא ניקח רק בתור דוגמא: הרבה פעמים קורה שהלקוח הגיע למכולת, והעמיס מוצרים בעגלת קניות... ורגע לפני שהוא הגיש לקופאית את הבקבוק מיץ ענבים, לפתע הבקבוק נפל ונשבר... באופן ספונטני הקופאית קוראת לעובד ניקיון שיפנה את הזכוכיות וינקה את המפגע ואומרת ללקוח בשיא הפשטות לך ותקח בקבוק אחר...

ואני שואל אותך: רגע רגע... מישהו מאיתנו ניסה פעם לשאול... רגע, מי אמר שהמיץ ענבים עדיין שייך לחנות וזה נשבר ברשות המוכר... אולי אחרי שכבר הגבתי את המיץ ענבים מהמדף ע"מ לקנות והכנסתי את זה לעגלת קניות... הרי קניתי את זה בהגבהה!! ומכאן ואילך זה נשבר ברשותי... אז עזוב... אני כעת לא הולך לפתוח את הנושא ההלכתי... אני כעת לא מדבר על המיץ ענבים... אני מדבר עלי ועליך!!

מה שמטריד אותי: למה אני ואתה אף פעם לא ראינו בזה שאלה...

למה ברגע שהקופאית אמרה לי לך תקח 'חדש'... מיד סמכתי על הפסיקה שלה והלכתי ללא אומר ודברים ולקחתי מוצר חדש...

הרי אני יודע שלקופאית אין סמכות למחול או להכריע... ובכל זאת אני סומך עליה... למה?? אני אגיד לך למה...

כי אני עושה את החשבון שאם הקופאית ככה אומרת כנראה שהיא יודעת מה שהיא אומרת... כנראה שזה הנוהל! זה החוק!! כמו שכשהיא מבקשת תעודת זהות או קוד סודי אני לא מתווכח כי אני מבין שזה הכללים פה... אז כנראה שגם בנושא הזה, אם כ"כ ברור לה שאני יכול לקחת חדש, כנראה שזה כפוף לחוק!! כנראה שאיפשרה זה כתוב באותיות הקטנות בחוק... (כמובן שהשערות האלו לא מצביעות על רצינות והירות מופלגת בדיני ממונות אבל זה כבר עוד נושא...) ובא נגיד שבדרך כלל זה גם נכון!! כי בינינו... כי האחראי קופה ראשית או ומנהל העבודה וכדו' יודעים טוב מאוד לטרטר אותנו עם הכללים ועם החוקים... אז כשהם לא מתווכחים ומעגלים פינה יש אינדקציה שכנראה זה מעוגן בסיכומים החוקיים שזה מסתמא תקף ע"פ הלכה... אז בסיידר... בא נגיד שיצאתי נקי... בא נגיד שבסופו של יום מול השוק הנושם והפעיל אני לא נכשל בדיני ממונות כי אם אני מחזיר את הנעליים לחנות יום אחרי הקניה ולא מתווכחים איתי כנראה שאני והמוכר... שנינו חתומים על זה בכל עסקת אשראי ובכל קבלה שאני מקבל אפילו בלי לדעת...

אבל אז מה!!! אז מה ובסוף זה בסדר...

תכל'ס... כתוצאה מזה אנחנו מפסידים את כל החוויה של שולחן ערוך חושן משפט!!! אנחנו לוקחים את כל שולחן ערוך חו"מ ושמים אותו אי שם באיזה מדף גבוה ושכוח... תבין: יש פה אבסורד... כשאני לומד היום הלכות עבודת יום כיפור... או תמידין ומוספין... יש לי את 'תורת הקרבנות' שממחישים לי עם הספרים המיוחדים שלהם... (אם זה לא מספיק לך, אז אולי אז נדברו ימיחיש לך את העבודה במדור הקבוע שלי...)

אבל כשאני מגיע כעת לפרק המוכר את הבית שעוסק בהלכות מקח וממכר... או להלכות אונאה ומקח טעות או חזקת הבתים וכו'... פה הרבה יותר קשה לי להתחבר מאשר לקדשים וטהרות...

כי קדשים וטהרות לפחות יש מודעות... לפחות אנחנו יודעים שיש פה משהו שבאופן טבעי אנחנו מנותקים ממנו... והיות ואנחנו רוצים להתחבר לזה אנחנו מוכרחים להחיות את זה... להמחיש את זה... וממילא הנושא מטופל!!! עובדים על זה... מחיים את זה וגם מצליחים, אבל למרבה האבסורד דווקא דיני ממונות שזה כ"כ מעשי... זה כ"כ פוגש אותנו בחיים... דווקא זה נשאר אי שם בניירת של העורך דין לענייני מקרקעין... ובעשרים דפים מודפסים של חוזה שכירות שהגיש לי המשכיר של היחידת דיור ביום אחרי החתונה שלי שאני אחתם לו בעצימת עיניים... על מה?? על מה חתמת?? חתמת שם על כל הלכות שכירות לרמב"ם!! כמעט כל סעיף בחוק נוגע בגופי תורה ובסוגיות ערוכות בבבא מציעא... רק מה?? היות ולמדינה יש את הניירת שלה... ויש לה את משרד המשפטים שלה... ומי שלמד משפטים כבר עשה להבדיל את ה'שטייג' שלו בכל נוסחאות החוק ויש את הענף שמתפרנס מזה... לכן מה?? לכן נגזר עלי שמסכת בבא מציעא נשארה או בדפי גמ'!! או

בסדר עיון בישיבה ואילו בחיי היומיום זה ממש לא פוגש אותי...

אז כמובן שכאן יעמוד מי שיעמוד ויטען: מה אתה רוצה... יש כבר כאלו שעושים את העבודה מצוין... הלא הם מאות ואלפי השאלות העסיסיות שמגיעות למרן הרב זילברשטיין שליט"א והוא עושה מזה שעשועי תורה... ואח"כ זה מודפס בכל מיני ספרים ויש אפילו ציורים של יוני...

אז זהו ש-צר לי אבל אם תשים לב כל השאלות בדיני ממונות המעניינות והחביבות האלו... כמעט כולם נעות ונדדות בין הלכות גניבה וגזילה ואבידה, או חובל ומזיק שכירות ושאלה ופקדון... וכמובן נזקי שכנים... ובאמת בזכות השאלות האלו שצפות כל הזמן הנושא הזה באמת מאויש!! באמת יש מודעות בזכות זה... וכמעט כל ילד חרדי כיום מסוגל למיין ולהגדיר לעצמו האם הוא שואל או שומר חנים כתוצאה מזה וזה כמובן מגביר את המודעות של האחריות והרצינות בדיני ממונות... וזה באמת בזכות המודעות הזו... אבל אני כעת מדבר על השאלות היותר כבדות!! אם מותר לומר: השאלות היותר משעממות... אם זה הגדרות של קניינים... וחזקות... ומקח טעות... וכל הניירת האינסופית שכל מי ששוכר או רוכש דירה חותם עליה... וכל זה הרי גופי הלכות!! אז מה אני אשם שאני חי במדינה... והיות והנושא כבר מטופל במשרד המשפטים... לכן גרשנו מלהסתפח בנחלת ה' ולפגוש את ג' בבית מול קירות הבית שלי והרכישות היומיומיות שלי...

תכל'ס: כלפי מה הדברים אמורים???

אני מחפש מישהו שירים את הכפפה ויסיכים לפתוח את שו"ע חושן משפט בהמחשה הכי פשוטה שיש!!! פשוט להצליב בין השולחן ערוך לבין- להבדיל החוק!! כמובן שצריך לפני כן לברך כמעט בשם ומלכות 'המבדיל בין קודש לחול בין אור לחושך ובין ישראל לעמים', אבל מה לעשות שבסופו של דבר המשכיר מגיש לך מסמך חוזה שכפוף לחוק!! ואני בסה"כ רוצה להעמיד את החוק מול דבר ה', ולדעת איפה החוק ניחש נכון והוא תואם לדבר ה' ואיפה לא... רק מה?? למה עדיין אף אחד לא קם ועשה את זה?? (אני לא יודע... עכ"פ לא מה שידוע לי...) כי שוב!! זה לא רלוונטי... כי ברגע שסיכמנו להיצמד לחוק ולחתום על זה... אז הכל לפי תנאו (חוץ מהרגע שזה מתחיל להתקרב לריבית... וכאן אם תשים לב כולם נדרכים... כי זה איסור והיתר ולא דיני ממונות שנסגר בינינו) ולכן אף אחד לא רואה טעם להצליב נתונים בין החוק לבין דבר ה' זו הלכה...

אז אנא!! אני כן רוצה לדעת... ולו בשביל לחיות את ב"ב ב"ב ב"ב מתוך שטח החיים!!! זה הרי לא גרע מסדר טהרות שחשוב לי להמחיש אותו ולפגוש אותו... **אבל זה לא רק השיקול הזה!!! זה הרבה יותר מזה!!!**

ברגע שאנחנו מתרגלים לחיות בראש כזה שכל שאלה בדיני ממונות כבר מטופל בחוק... זה שוחק לנו את הרגישות בדיני ממונות... זה לוקח את דיני ממונות ושם אותם אי שם במשטרה... או בבית

אבל לא!!! זה עקרונות!! ולו בשביל לא לשחוק את הרגישות לדיני ממונות... אנחנו נפתח את הנושא... נציף את השאלות... נעשה מזה רייעד הלכתי ואדהכי והכי רוחא שמעתתא... יהיה מזה שנים אוחזין...

זה מה שמשה רבינו אומר ליתרו חותנו. יתרו שואל אותו: למה העם ניצב עליך מהבוקר עד הערב... ומשה עונה לו: כי יבא אלי העם לדרוש אלוקים, כי יהיה להם דבר באו אלי ושפטתי בין איש לרעהו...

מה כתוב כאן?? כששני יהודים מתווכחים על יוגורט... הם מגיעים אלי... לא רק בשביל היוגורט... לא רק בשביל ש'שפטתי בין איש ובין רעהו', כי אם בשביל היוגורט לבד... לא שווה להם לשרוף על זה את כל הבוקר... אז זהו שלא!!! כי יבא אלי העם לדרוש אלוקים!!! היוגורט הזה הוא בשבילם שנים אוחזים בטלית... הם עושים מזה מטעמים... הם יעשו מזה סוגיה שלימה של נסכא דרבי אבא... עם כל הכבוד לחתיכת כסף הזו שהתווכחו עליה ואחד חטף לשני... נו... באמת... החתיכת כסף הזו לא שווה דף שלם בבבא בתרא!!! אבל החתיכת כסף הזו יצרה דף שלם בבבא בתרא!!! זה החכמה... להפוך שאלה של יוגורט להזדמנות לחיבור של 'יבא אלי העם לדרוש אלוקים', הזדמנות לחדד את ההירות בדיני ממונות... להיזכר בדיני ממונות בתפילות נעילה ב'למען נחל מעושק ידניו', שם זה כבר מאוחר!! זהירות בדיני ממונות לא מחכה לנו בקיטל של תפילות נעילה... זה מחכה לנו בחלוקות של הלחם ובמכירות של משנת יוסף... שם ביום יום... ברגישות... במודעות... אז קדימה... מי מוכן להגיד לי למי הגג של הבנין שלי שייך... לא רק על פי החוק אלא על פי הלכה... ורק לסיום: אני מתאר לעצמי שבטח כל נושא כזה הוא כן מטופל ומבורר ע"פ דינים ושטיקל תורה שכל אחד כתב... אבל שוב!!! לצערנו הרב אנחנו צמודים לאיתני הטבע!! לספר ההלכתי על חושן משפט אני לא יודע אם אני אגיע... אבל לעיריה... ולמסמכים... ולחזרה הרשמי של החוק... לזה כולנו מגיעים בין נרצה ובין לא נרצה... אנחנו צריכים לפגוש את ההלכה שם!!! שמישהו יעזור לי שם!! שמישהו יעדכן אותי מה המדינה החליטה ממוחה הקודח... ומה הגיע מתורת אמת הייתה בפיהו ובשלום ובמישור הלך איתו... ודו"ק...

אתה רואה אנשים שמזלזלים בממון של השני ומסוגלים להשחית רכוש יקר של השכן כי הוא החליט לסלק אותו מהשכונה... תדע לך שזה לא התחיל כאן!! זה התחיל בשנים אוחזים בטלית... זה התחיל בתלישת מודעות או תליית מודעות אחד על השני... ובכל מיני דברים קטנים... שאם שם היינו עושים מהתקרית הזו שמונה דפים בבבא מציעא, ויורקים דם להבין את התוס' שנזקק כולו להעמיד ולהחזיק כל אחד בטלית עד מקום שידו מגעת... אם שם היינו מחדירים את זה... אז כשזה היה מגיע לרכב של השני הוא לא היה מפנצ' אותו... ולכן אדרבה... יש עניין לפתוח דווקא את המקרים הפשוטים ביותר!! את הסיטואציות המוכרות והפשוטות והנדושות שלרגע מסוים אתה מתבייש לפתוח אותם כי זה מרגיש לך אקלוץ קשיא... סוג של דקדוק עניות... אבל זה לא נכון!! גם אם זה דקדוק עניות... אנחנו צריכים לפתוח את זה בשביל לחדד לנו את ההגדרות הבסיסיות של חו"מ!!! בא נשכח שדיני 'המוציא מחבירו עליו הראיה' נלמדים בין הייתר משור שנגח את הפרה ונמצא עובר בצידה, ובסוף הוא משלם במקרה הטוב רביע נזק לעובר... כמה כסף זה כבר יכול להיות... גם עובר. גם חצי נזק... וגם בסוף רביע נזק מספק... מדובר בגרושים... אבל מה זה משנה!! 'המוציא מחבירו עליו הראיה' זה גרושים בעיניך?? זה כל תורת נזיקין ואידך זיל גמור...

רק לשבר את האוזן... בא ניקח דוגמא: נניח במכירה של משנת יוסף, (למי שלא יודע, בא"י ישנה מכירה שכונתית ארצית שאתה מזמין את המוצרים בפלא' וזה מגיע באחד מימי השבוע ואתה לוקח את המוצרים לפי ההזמנה, וכך מידי שבוע זה נראה כמו מעמד כפרות... אנשים נשים וטף עומדים ומסתבכים...) הייתי אמור לקחת מאגר יוגורט מחברה מסוימת, ובטעות לקחתי את הסוג השני, וגיליתי את הטעות שלי רק כשהגעתי הבייתה ורק חצי שעה מאוחר יותר... וכעת אני אמור ללכת ולהחזיר למוקד המכירה, **וכעת נשאלת השאלה:** האם אני יכול להחזיר את זה למוקד תחנת המכירה ושלום על ישראל, או שהיות והרי לקחתי את זה במקום הלקוח האמיתי שרכש את זה, והוא כבר חזר הבייתה ללא המוצר... א"כ לא מקרי השבה עד שאני אחזיר למי שרכש את זה!!! ולכן אני צריך ללכת לאחראי התחנה ולברר אצלו מי הוא זה שהזמין ולא קיבל, (ורשם ב'חזרות' שהוא לא קיבל) ואני צריך ללכת עד הבית שלו להחזיר לו?? **הנה לך שאלה הלכתית גמורה!!!** ושוב... אני כעת לא נכנס לצדדי השאלה... מה שבטוח: אני מצידו מתבייש לפתוח את השאלה הזו... כי יאלא... נו... תסתדרו... תלך לאחראי תחנה... בטח הוא יגיד לך ככה ככה ככה והוא יסביר לך שזה הסיכום... והוא יוציא לך את הדפים שכל עוד שזה לא הגיע ללקוח אז הוא לא קנה... בקיצור: הנידון הזה בטח מטופל ונידון עשר פעמים... נו... למי יש עכשיו סבלנות להתחיל להתקשקש על שמונה יוגורט... מה... אתה רוצה שאח"כ יוני יאלץ לצייר גם את היוגורט שלך...??

משפט המחוזי... ואז אם אתה חרדי אז נפלת בין הכסאות... כי מילא היית ממלכתי דתי... אז לפחות החוק הישראלי היה משמש לך כערך מספיק חשוב להיצמד אליו... אבל ברגע שאתה גם חרדי ש'כופר הכל' בכל מה שנוגע לחוקה הישראלית, ומאידיך שו"ע חו"מ נשאר בפניה... אז מה הפלא שאתה לפעמים רואה אנשים שטור חו"מ ירד אצלם מהמדפים... אם תשאל אותו איפה זה 'הלכות דיני ממונות' הוא יפתח לך שו"ע אורח חיים חלק ב'... הוא ידפדף שם בין הלכות תפילה לנט"י... או הנה... סימן קנ"ו הלכות משא ומתן ובו סעיף אחד... תצחק תצחק... אבל יש כאלו שכשמתחילים לדבר איתם יותר מידי הרבה על זהירות בדיני ממונות... הם בשלב מסוים מאבדים סבלנות ואומרים... נו... די... כמה אפשר לדבר על דיני ממונות... עוד מעט אתה תדבר על זה כמו על הלכות שבת... ולך תסביר לו שהלכות שבת זה הכי הרבה 186 סימנים באו"ח ואילו דיני ממונות ממלא טור שלם של תכ"ו סימנים וארבע ספרים ב"ד החזקה...

בקיזור דיני ממונות זה נתח מאוד מאוד משמעותי ביהדות... ומצחיק להגיד את זה כי... כי מי חשב אחרת... אבל תתפלא לשמוע שכן!!! זה שמסכתות ב"ק ב"מ ב"ב ממלאות עמודונים שלימים באוצר הספרים של הלומד'ס הישיבתי והשיעורים כלליים של רבותינו ראשי הישיבות... זה לא סתירה לרגע שהנושא של זהירות בדיני ממונות זקוק לאיש ותחזוקה!!!

עוד דבר שגורם לנו להסתייג מלדון בכל מיני שאלות בדיני ממונות זו תחושת הזלזול המוכרת בדורנו לכל ויכוח שהוא לא מספיק משמעותי...

כלומר: אם שני אנשים יבואו אלי ויתחילו להתווכח איתי על המגבת של המקווה שלהם... האם זה שלי או שלך... אני בשלב מסוים אפתח את הארנק ואגיד להם תקחו עשרים שקל ותקנו עוד שתי מגבות ותתנו לי לחיות... זה כביכול 'לא לכבוד שלנו' לפתוח נושאים כ"כ פטורים...

ומה לעשות שחז"ל לא ראו בזה פחיתות כבוד!!! הם לא נרתעו מלפתוח את מסכת בבא מציעא עם 'שנים אוחזים בטלית...' ולמה??

גם בגלל שע"פ תורה כפירה ב'שתי כסף' כבר מצדיקה שבועה חמורה בבי"ד עם נקיטת חפץ... אבל לא רק זה!!! כשחז"ל פתחו ב'שנים אוחזין בטלית', אז אולי הסיטואציה הנקודתית הייתה סביב איזה מגבת של מקווה... אבל כולנו מבינים שמהסוגיה הזו יוצאים הגדרות ומסקנות שמשליכות לנכסים הרבה הרבה יותר משמעותיים... ו... ו... וכנראה שזה מתחיל מ'שנים אוחזים בטלית'!!! שם מקבלים את ההגדרות הבסיסיות! ומי שמשוגל לעמוד מול שני ברנשים שאחד חטף לחבר שלו את המגבת... והשני מתאבק איתו... ואח"כ חטפה בפנינו... מי שזוכר גם במריבות הקטנוניות האלו לזהות הגדרות הלכתיות מובהקות... הוא הוא זה שיזכור ביום מן הימים שהמיליונים של השני הם לא הפקר... ואם

4 (המשך) האם ראיית מישו מתעלף מרוב התרגשות???

המחיר היקר ששילמתי על השפשוף והשנינות החרדית שלי היא: שאבא שלי זכה להיות ירא שמים בתכלית!!! ומאיפה יש לו את זה?? כי אבא שלי פשוט למד ראשית חכמה שער היראה... וכתוב שם שיש שכר ועונש... ויש גהינם!! וזהו!! מאז הוא פשוט רועד מלעבור על רצון ה'... כי ההלו' יש גהינם וזה שורף... וכשאני מספר לו שיש מידי פעם ניסיונות ולפעמים נכשלים... הוא ממש מתפלא... מה... אתם לא מפחדים??

עכשיו- מה אתה חושב... לא רק אבא שלי למד ראשית חכמה שער גהינם... גם אני למדתי את זה ונראה לך שזה הזוי לי משהו? גארנישט!!!! למדתי את זה והיצר הרע שלי ממשיך להיכנס לטראנס... **ולמה?? מה ההבדל?** למה כשאבא שלי למד ראשית חכמה זה השפיע עליו נוראות ועשה אותו ירא שמים... ולי זה לא מזיז כלום??

מסיבה פשוטה: כי כשאבא שלי קרא בראשית חכמה שיש גהינם... מאז הוא יודע שיש גהינם וזה שורף!! וזהו!! אני לא יכול יותר לחגוג כי זה יעלה לי ביוקר נקודה. **אבל כשאני למדתי ראשית חכמה שער גהינם ? ! ?**

מה התגובה הספונטנית שלי הייתה?? אה... כן... זה הגישה של הראשית חכמה!!! יש כזו גישה לדבר בחריפות ולהפחיד... זו הגישה של הראשית חכה... 'ככה הוא תופס את הציבור'!!! זו השיטה שלו להחדיר יראת שמים... אתה קולט את הנימה??

כשאני קראתי בראשית חכמה שיש גהינם!!! במקום לקרא דברים כהוייתם ולהפנים שהההלו' יש גהינם... במקום זה מה יצא לי?

שזו **השיטה** של הראשית חכמה! הוא מגיע **מהזית הזו!!!**

בטח... מי לימד אותי ככה לקרא ראשית חכמה?? זה התחיל מהשפשוף שלי מהיהודי שאומר במאור פנים 'שלום עליכם' ואני מיד מבין שאין פה לא שלום ולא עליכם... אלא בסה"כ צורת גישה איך להוציא כסף... ובדיקו כמו שלהבדיל כשביבי אומר חמשה משפטים... אני כבר מיד קולט שהמשפט הראשון נשלח בתור עקיצה לשמאל... והבעזרת ה' זו קריצה לחרדים... והמשפטים המלחיצים הם בתור קמפיין הפחדה... והצד השווה שמתחילה ועד סוף של כל הנאום שהוא לא התכוין לרגע אחד לשום משפט שיוצא מפיו, כי לכל משפט יש את החתרנות הנסתרת שלו!!

אז יופי... נהייתי ישראלי תחמן ופלפל... נהייתי פרשן פוליטי מדהים... ועל הדרך אני גם מצליח לזהות חיוכים של דריוורים תוך שניות...

דא עקא!! שהראש העקום הזה לא נשאר רק שם!!! הוא ממשיך איתי הלאה למחוזות הרבה יותר טהורים ומהוייתים... והוא הגיע איתי גם עד הראשית חכמה... וגם לפלצות של אלול ולכל הרוחניות שלי... וכשאני לומד מאמרי חז"ל מפורשים שיש דין ויש דיין!! אני ניגש לזה באותו שפראך... אה... הבנתי... הראשית חכמה החליט לתפוס את הציבור קצרו... לכן הוא מגיע מזוית של גהינם... זה עניין של גישה... הההלו' לך תסביר לי בראשית חכמה זה... זה לא ביבי רח"ל... לך תסביר לי שאת הראש העקום צריך להוריד בכניסה לבית המדרש ולשים אותו בסלסלה... וכאן מול התורה הק' הכל קושט דברי אמת...

את זה אבא שלי חסר!!! אבא שלי נשאר ישר!! אז נכון, שיתכן שהוא לא יודע להיות 'החזיר' של השיעור כללי של ביבי... ויתכן שהוא גם לא יצליח כ"כ במהירות לזהות מי בא לעשות עליו כסף... אבל לפחות הוא ישר!!! ואצלו משפטי ה' ישרים משמחי לב!! ישר יחזו פנימו! כשאבא שלי קורא מאמרי התעוררות על יום הדין הוא מקבל לחץ דם... למה?? כי... כי הנה יום הדין... ונתנה תוקף קדושת היום כי הוא נורא ואיום... אבל כשאני קורא שיחות מוסר על חודש אלול... מה אני רואה שם??

כן... זו הגישה הליטאית!! להגיע מזוית של פלצות... אימת הדין...

אתה קולט?? במקום לקרא מסמך כמות שהוא ש-ההלו' יום הדין מתקרב ואלוקים מתחיל לסמן ימינה ושמאלה... לא!! במקום זה מה אני רואה?? יש פה גישה... יש פה גנון מסוים איך לגשת ליום הדין... הראש העקום של דורנו התרגל לשמוע משפט ובמקום להקשיב לתוכן הענייני שלו, אנחנו עסוקים ב... מה רצה המשורר... לאן הוא חותר... ולאיהז פינה הוא רוצה להצמיד אותי... אנחנו יותר מידי התרגלנו לעמוד מול משפט ולא לחשוב לרגע על הכוונות ל-מה שאומרים!!! **מה הפלא שהיום אני התעלפויות... אפילו לא בכיוון...** שיתכוון... כדורות הקודמים זה היה עובד ככה... אני אציג את זה בצורה הכי כנה וישרה ללא תכל'ס: הכל התחיל מזה שהמגיד מישרים את צריך לחתן את בנותיו שהגיעו לפרק... נו... מאיפה יהיה לו כסף לשלם נדניה? טוב... אין ברירה... צריך ליטול את מקל הנדודים ולהתחיל להתפרנס מסירת דרשות... ואכן הוא התחיל להסתובב מעיר לעיר... וכשעברה השמועה שהמגיד הנודע הגיע לעיר... כולם התאספו והמגיד מישרים פתח במאמר חז"ל במנגינה מרטיטה... ואז הוא התחיל להוכיח אש וגפנית על ביטול תורה ועל לשון הרע, ויש דין ויש דיין ולא ידע האדם את עיתו כדגים הנאחזים במצודה... ואנשים יושבים ומקשיבים למאמרי חז"ל ומקשיבים לאמת הצרופה שיוצאת מפיו של המוכיח... ואז מתחילים הבכיות... וההתייפחיות... ואז מתחילים ההתעלפויות... כי תשמעו!!! זה לא צחוק!! חז"ל אומרים שבכל עת יהיו בגדיך לבנים!! שוב יום אחד קודם מיתתך ומי יודע מתי תצטרך להחזיר ציוד... מה הפלא שיש התעלפויות... כי מה לעשות... המגיד מישרים אומר דברים נכונים!!! זה מאמרי חז"ל מפורשים!! והכי הכי: זו אמת צרופה ומה שנכון נכון...

אבל היום ? ! ? איפה... אם אותו מגיד מישרים היה מגיע ומתחיל לצטט לנו מאמרי חז"ל בהתעוררות עצומה ובקול בוכים... מה הייתה התגובה הטבעית שלנו?? אוהו... אני רואה שהמצב הכלכלי שלו באמת קשה... אם הוא תוך רבע שעה כבר מגיע לטונים כאלו גבוהים זה אומר שהוא באמת צריך הרבה כסף... אם הוא ככה נכנס בציבור בלי רחמים... סימן שהוא החליט ללכת על כל הקופה... **נכון זו תהיה המסקנה???** אה... אבל סו"ס הוא הרי הקריא מאמר חז"ל בשם רבי יוחנן!!! מילא המגיד מישרים בוכה פה ועושה אגאנצל 'הדלקה' כי הוא צריך לחתן ילדים... אבל מה תגיד על ר' יוחנן... היה זו מירא אנצל ר' יוחנן... ור' יוחנן כבר סיים לחתן את הילדים (וגם לקבור אותם בחייו...)

הנה לך את מחיר השפשוף שמאפיין את דורנו!!! פעם האנושות הייתה יותר ישרה!! ממילא כשיהודי דיבר... הקשבת לו!! הקשבת בעיקר לתוכן הדברים!!! ל-מה שהוא אומר!! ואם הוא אמר דברים נכונים... אז ההלו' זה נכון... תעשה משהו... אבל היום??

מרב שנהיינו קומבינטורים ומשופשפים... מרוב שהתרגלנו שכל משפט שמישהו אומר, אתה מיד מחשבן לאן הוא חותר... מה הוא רוצה פה להשיג... ממילא התרגלנו לא לקבל דברים כהוייתם!! הצלחנו לפתח לעצמנו מין מנגנון אוטומטי של כרית אור... שברגע שמישהו אומר איזה משפט אמיתי של התעוררות שתחיל להכניס אותי לדרמה... הכרית אור מיד נפתחת בסערה על הלב שלי... ואני מיד נכנס להתגוננות ואז אני מתחיל לדבר על **עצם התופעה!!!**

כן... באמת 'חשוב לדבר על הנושאים האלו!!! כן... זה ממש מדהים... זה באמת המשפטים הכי ראוים ונצרכים לאוירת הימים האלו...

שמת לב לנימת הדברים? במילים אחרות- תרגע... הכל בסדר... זה בסה"כ הפרוטוקול מה שאמורים להגיד בסיטואציה שכזו... אני בכלל לא מקשיב ומתייחס לעצם תוכן הדברים!! אלא לסיקור הכללי של האירוע...

מבחינתנו כשהרב ניגש לפני התקיעות לדבר... אני כבר מיד מעביר לנגד עיני מה הוא אמור להגיד... כן... בטח הוא הולך לדבר חזק... כי סו"ס זה לפני התקיעות... זה חייב להיות 'עצבני!! הכל כביכול כמו תכנית מכורה מראש... זו התכניה של ראש השנה!! כי ככה הראש שלנו בנוי...

נו... מה הפלא שפעם אנשים היו מסוגלים להתעלף והיום לא...

פעם אנשים היו מקשיבים לתוכן הדברים!!! ואם הרב לפני התקיעות אמר דברים כדברונות... והוא אמר שעכשיו נפתחים ג' ספרים ויש כאלו שנתכים לחיים ויש למוות... הראש הנורמלי של כל אדם שמע את תוכן הדברים... ו... זה נכנס לו לעצמותו!!! ואילו אנני... היות וכ"כ התרגלתי לא לשמוע תוכן לא להגדיר את האירוע... אני כבר מקדים את הרב!! עוד לפני שהוא אמר את זה... אני כבר בראש שלי ערוך לטון שאמור להתחיל לטפס... אוהו... הנה זה הגיע... בטח... יש לו עוד שלוש דקות לדבר... זה הזמן להגיד ש... שרובתי... זה לא פשוט... המצב קשה...

(אאאוף... איך אני שונא את עצמי כשאני ממחיש את הלך החשיבה שלי.)

ואני אתן לך דוגמא: אני מכיר באופן אישי מקרה אחד ויחיד על חבר שלי שצנח מתעלף... אתה יודע איפה זה קרה לו? שהוא ליווה את אבא שלו לניתוח פשוט... והרופאים יצאו באמצע הניתוח והודיעו שהתגלו ממצאים מאוד מאוד גרועים ואין מה לעשות... חבר שלי קרס מתעלף!!!

מה קרה?? למה בית חולים זה המקום היחיד שאנשים עדיין מתעלפים?

כי ליידער ליידער בית חולים זה כנראה המקום היחיד שאנשים עדיין מבינים שהרופאים לא משחקים אותה... אלא אומרים נתונים כמות שהם! ואגב: גם בבית חולים עצמו... יש מחלקות די מסוימות ל"ע ששם מגישים את הנתונים כמות שהם... (סו"ס) כמחום הרפואה יש המון המון פרוטוקולים... עיין ערך הנספח לכל תרופה, שהפרוטוקול אומר שכל אקמול יכול להביא אותך לדום לב ואירוע מוחי ואי ספיקת כליות ואתה אומר להבין שזה בסה"כ פרוטוקול איך להתנער מאחריות... ואל תתייחס לשום שורה שם ברצינות.)

עכ"פ מה שבעוכרנו בדור הזה... זו החשיפה והפתיחות הכ"כ נרחבת שעושה אותנו כ"כ משופשפים וערמומיים... זה מרגיש לנו מאוד טוב... אנחנו מרגישים יותר חכמים!! ותכל'ס זה לא באמת חכמה... זה בסה"כ ראש יותר עקום!! אז הנה... כעת תבין למה זה לא סתירה שמצד אחד אנחנו יותר משופשפים ומצד שני הדור הקודם הרבה יותר חכם ומבין... **לצורך העניין אני אביא לך עוד דוגמא:** אם מישהו היה לוקח תמונה של בית ספר בעזה... אפשר לראות שם ילדים משחקים... וילקוטים וכו'... ואותו אחד היה מראה את התמונה הזו גם לתלמיד חכם וגם לחייל... הוא היה שואל את הת"ח: מה אתה רואה פה? הת"ח היה עונה בשכל ישר: אני רואה פה בית ספר... ילדים... אבל ברגע שהוא היה מראה את זה לחייל... החייל היה מיד צוחק ועונה: נו... זה מאגר נשק!!! ברור... מה, אתה לא יודע... שבעזה... כשרואים בית ספר, אתה מיד מבין שזה לא בית ספר אלא מאגר נשק... ? ! ? בקיצור: אחד אפס לחייל!!! נו... איך קרה שהחייל צדק יותר מהת"ח??

כן... כי לראות בית ספר ולהבין שזה מאגר נשק!! זה הרי ראש הפוך!! מי יכול להיכנס לכזה ראש הפוך?? מי שהסתובב בעזה במשך כמה חודשים!! מי שחי ופגש התנהלות של ראש הפוך... הוא זה שמסוגל להיכנס ולחיות את הראש הפוך הזה... ואילו הת"ח... הסיבה שהוא לא הצליח לזהות את הראש הפוך... כי הוא פגש גמי ישרה ולא עיה הפוכה!! אז יופי... החייל שחזר כעת מעזה... בא נגיד שהוא מבין בראש עקום... ונמשך כמה חודשים הוא חי עם ראש ערבי!! הוא מילא להיכנס לראש ערבי... אבל מה יעשה אותו חיל בעצמו... כשהוא יחזור הבייתה ומשהו שם לא מסתדר עם אשתו... והוא לא מצליח להצביע על הנקודה... הוא שובר את הראש ולא מצליח להצביע על מה זה יושב... למי הוא ילך? הוא ילך לרמטכ"ל? המטכ"ל מצוין בלהבין ראש הפוך של ערבי!!! האם הוא מסוגל גם לגשר בנימים עדינים וליישר קו בין איש לאשתו ובין אב לבתו?? האם הוא מסוגל להבין את תהליכות הנפש שעוברות עליו? פה כבר צריך שכל ישר!! פה צריך לחדור לנבכי הנפש... פה לא יעזור בית ספר שמתגלה במאגר נשק...

אוי ואבוי אם נדבר כאן בשפה של עזה... אנחנו עלולים להסיק מסקנות שגם לאשתך יש מאגר נשק ותפוצץ אותה מרוחן... כי אחרת... מי יודע מאיזה פיר היא תצא עליך... מי ידע לתדרך את החייל העטור נחזונות שחזר משדה הקרב ומחכה לו המון שיעורי בית ושכל ישר מול המשפחה??... כאן השפשוף לא עוזר... ורק מזיק!!! כאן צריך ישרות!!! ולכן גדולי ישראל... דווקא הישרות שלהם... שלרגעים מסוימים זה נראה לנו פחות חד... זה נראה על פניו פחות מבריק... פחות שנון... בסופו של יום זה מה שנכון לעשות!! את ההפתעות האלו יש לי כל הזמן מול אבא שלי... שבכל ויכוח שיש לי איתך... יש לי הרבה מה לומר... שפה מאוד עשירה... יש לי אפילו כמה מילים בלועזית שאני שולף ולפעמים זה הולך לי... ואני מסביר לו מה מסתתר מאחורי המשפט הזה... ומה טמון בזה ותכל'ס בשורה התחתונה תמיד הוא צודק יותר ממני!! כי אני משופשף אבל הוא ישר!! הישרות בסוף מנצחת!!! אל תשכח שבסוף בסוף... ר"ה זה יום הדין!!

ושלושה ספרים נפתחים... אתה יכול להגיד עד מחר שזה לא השיטה שלנו... ויש לנו גישה אחרת ואני יכול לעזור לך להסביר את זה וזה יהיה מאוד משכנע... תכל'ס זה יום הדין או לא יום הדין? אלוקים מסמן או לא?? זה פחד פחדים או לא?? שביעי באוקטובר קרה בר"ה או לא? כן או לא?? אז זה כן שיטה שלנו או לא... בסוף יש אמת ישרה אחת!! מה שנכון נכון! 2=1+1... גם אם השיטה שלי היא אחרת ודו"ק